

T.C
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

MECMŪ‘A-İ EŞ‘AR, ANKARA MİLLİ KÜTÜPHANE

NUMARA: 06 Hk 240 (1^b-57^a)

(İNCELEME-KARŞILAŞTIRMALI METİN)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ZEHRA SEVCAN TURAN

KOCAELİ 2019

T.C
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

MECMŪ‘A-İ EŞ‘AR, ANKARA MİLLİ KÜTÜPHANE
NUMARA: 06 Hk 240 (1^b-57^a)
(İNCELEME-KARŞILAŞTIRMALI METİN)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ZEHRA SEVCAN TURAN

DANIŞMAN: PROF DR. M. ESAT HARMANCI

KOCAELİ 2019

T.C
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

MECMŪ' A-İ EŞ' ĀR, ANKARA MİLLİ KÜTÜPHANE

NUMARA: 06 Hk 240 (1^b-57^a)

(İNCELEME-METİN)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tezi Hazırlayan: Zehra Sevcan TURAN

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No: 19/06/2019 - 17

Jüri Başkanı: Prof. Dr. M. Esat HARMANCI

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Ozan YILMAZ

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Gülgün TANRIKUYURDU

Jüri Üyesi:

Jüri Üyesi:

KOCAELİ 2019

ÖNSÖZ

Klasik Türk edebiyatı, sahip olduğu edebi değer ile geçmişimizi ve günümüzü anlamlandırmamızda önemli bir paya sahip olan edebiyat dönemidir. Toplumun değişimini, gelişimini; sosyal ve ekonomik dokusunu; geleneklerini, göreneklerini; toplumun insan ile arasındaki etkileşimini ve toplumsal hazları bize sunan kaynak eserleri içinde barındıran Klasik dönem edebiyatı, aynı zamanda tarih, psikoloji, sosyoloji vb. alanlar ile sıkı bir ilişkisi içindedir.

Klasik edebiyatın bir uzantısı olan şiir türünün Türk edebiyat tarihi için, şairler tarafından oluşturulan mürettep divanlardaki önemli bir kısmı, kaynak niteliği taşıyan ürünlerdir. Bununla birlikte şiirle yakından ilgilenen şahısların kendi edebi zevklerine göre tertip ettikleri şiir mecmuaları da aynı öneme sahip kaynak niteliği taşıyan ürünlerdir. İncelemelerimiz kapsamında bulunan mecmua okumaları, tarihin içinde saklı kalmış ve sayfalar arasında gizlenmiş şiirleri gün yüzüne çıkartan, daha önceleri gün yüzüne çıkmış şiirlerin farklı varyantlarını bize sunan, bunun yanında adını duymadığımız, tanımadığımız ancak yaşadığı dönemde etki bırakmış şairleri ve şiirleri keşfetmemizi sağlayan çalışmalardır. Şiir mecmuaları bir şahsın yaşadığı dönemde kendi edebi zevki etrafında düzenlediği ürünlerdir. Mecmua düzenleyicileri kendi edebi zevkinin yanında dönemin popüler şiir zevkini de yakından takip eden kişilerdir. Hatta bazı mecmua düzenleyicileri bu popülasyondan faydalanan mecmua düzenleme işini zaman içinde profesyonel bir kimliğe taşıyabilmiştir. Mecmua incelemelerimizden yola çıkarak çalışmamız kapsamında olan 06 Hk 240 yer numaralı şiir mecmuasını düzenleyen zatın da bu işte profesyonel bir kimlik taşıdığı kanaatine varmaktayız.

Kütüphanelerimizde okunmayı bekleyen binlerce şiir mecmuası bulunmaktadır. Bu mecmuaların okunması ve edebiyat dünyamıza kazandırılması önemli bir husustur. Her şiir mecmuası okuması, yazıldığı dönemin kültürünü ve sosyal yaşantısını yansıtan aynı zamanda milli kimliğimizi ortaya çıkartan incelemelerdir. Bu yüzden biz de mecmua çalışması yaparak edebiyatıza ışık tutmaya ve kaynak eserlerimize inceleme metinlerimiz ile katkı sağlamaya çalıştık.

İncelemelerimize konu olan mecmua, Ankara Milli Kütüphanede bulunan Mecmū'a-i Eş'ar ve Fevā'id adlı 06 Hk 240 yer numarasına kayıtlı şiir mecmuasıdır.

Mecmuanın mürettibi ve mecmuanın oluşturulduğu tarih belli değildir. Mecmua toplamda 139 varaktan müteşekkil olup mecmuanın 1^b ile 57^a numaralı sayfaları çalışma alanımızı kapsamaktadır. 57 varalılık kısım çalışmamızın inceleme kısmıdır.

Ağırlıklı olarak 16. yüzyıl şairlerinin yer aldığı mecmuada, incelememiz içindeki bölümde bulunan 101 şiirin tespitinde: 8 Kaside, 1 Mesnevi, 2 Tahmis, 1 Muhammes, 3 Müseddes, 1 Müsebbâ, 5 Muaşşer, 4 Terci-i bend, 4 Terki-i bend, 72 Gazel, 1 müfred 1 Bahr-i tavil örneği bulunmaktadır. Şiirlerin ekseriyetle hangi şaire ait olduğu tespit edilmiş bunun yanında mecmuada kime ait olduğu bilinmeyen 2 şiir belirlenmiştir.

Mecmua çalışmamız kapsamında, Giriş kısmı ile başlayan çalışmamızın birinci bölümünde mecmuanın tanıtımı ve incelenmesi hakkında genel bilgiler ve mecmuanın özellikleri verilmiştir. Çalışmamızın ikinci bölümünde mecmuanın transkripsiyon alfabesi ile günümüz latin alfabesine aktarılmış çeviri metin bulunmaktadır. Çalışmamızın son kısmında sonuç bölümü, kaynakça, tıpkıbasım ve özgeçmişe yer verilmiştir.

Çalışmalarımızı gerçekleştirirken eğitim hayatımdaki mesleki gelişimi doğrudan etkileyen, tez çalışmalarını gerçekleştirdiğimiz bir yıllık süreçte danışmanlığımı üstlenen; bilgisi, tecrübesi, hoşgörüsü ve cesaretlendirici söylemleri ile doğru olana ulaşmamda yardımlarını hiçbir şekilde esirgemeyen saygıdeğer ve fedakar hocam Prof. Dr. Esat HARMANCI'ya emekleri için gönülden teşekkür ederim.

Çalışmalar kapsamında gerek destekleyici etkisi gerek yardımları gerekse pozitif enerjisi ile bilgilerini paylaşan, tez sürecinde yardımları ile desteğini esirgemeyen kıymetli hocam Doç. Dr. Gülçin TANRIBUYURDU'ya teşekkür ederim.

Son olarak aileme, tez sürecinde gösterdikleri maddi manevi destekleri için; yakın arkadaşlarıma araştırmalarıma katkıları için; sevgili müdürüm Fatih GENÇ'e çalışmalar sürecinde iş hayatımda kolaylıklar sunduğu için teşekkür ederim.

ZEHRA SEVCAN TURAN

27.05.2019

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	I
İÇİNDEKİLER.....	III
ÖZET.....	IV
ABSTRACT.....	V
KISALTMALAR.....	VI
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. MECMŪ‘A-İ EŞ‘AR VE FEVĀ’İD TANITIM VE İNCELENMESİ.....	4
1.1.Mecmuanın Fizikî Özellikleri.....	4
1.2.Mecmuanın Muhteva Özellikleri.....	5
1.3.Mecmunın Üslup ve İmla Özellikleri.....	7
1.4.Mecmuada Bulunan Şairlerin Kısa Biyografileri.....	12
1.5..Mecmuanın (1b-57a) MESTAP’a Göre Muhteva Tablosu.....	63

İKİNCİ BÖLÜM

2.MECMŪ‘A-İ EŞ‘AR VE FEVĀ’İD’İN KARŞILAŞTIRMALI METNİ.....	79
2.1. Metnin Kuruluşunda İzlenen Yol.....	79
2.2..Metnin Transkripsiyon ve İmlâsında İzlenen Yol.....	80
2.3.Metnin İşaretler Sistemi.....	82
2.4. Karşılaştırmalı Metin.....	83
SONUÇ.....	192
KAYNAKÇA.....	193
TIBKIBASIM ÖRNEKLERİ.....	199
ÖZGEÇMİŞ.....	204

ÖZET

Klasik dönemin edebi zevkini yansıtmaları açısından önemli bir yere sahip olan mecmualar, tarih, sosyoloji, psikoloji vb. disiplinler açısından da büyük bir öneme sahiptir. Mecmua, Arapça “ cem’ ” (جمع) kökünden türemiş olup “bir araya getirilen, derlenen, cem edilen” anlamlarını taşır. Edebî bir terim olarak ise “bugünkü antolojilere karşılık gelen farklı muhtevaların bir araya getirildiği defter/şiiir defteri” şeklinde tanımlanabilir. Mecmualar mürettebin istek ve arzusuna göre düzenlenir.

Bu çalışmada Ankara Milli Kütüphaneden temin edilen 06 Hk 240 numaralı, “Mecmua-i Eş‘ar ve Feva‘id” adıyla kayıtlı şiiir mecmuası ele alınmıştır. Çalışmada mecmuanın ilk elli varaklık kısmı ele alınmıştır. Mecmuada 101 şiiir örneği ve bir Bahr-i taviil bulunmaktadır.

Ayrıca çalışmanın sonunda mecmuanun tıpkıbasımına yer verilmiştir. Çalışmalar kapsamında biz transkripsiyon sistemine göre mecmuadaki şiiirleri Latin harflerine çevirdik ve bunları değişik bakış açılarından incelemeye çalıştık.

Anahtar Kelimeler: Mecmua, Klasik Türk Edebiyatı, Şiiir

ABSTRACT

The poem journal which have a significant situated, in terms of they have reflected classical age's literary taste. In addition they are important value for history, sociology, psychology scholars. Mecmua in Arabic had been derived from “cem” and this carries meaning as brought close together, compiled and assembled. As it literary term, it can be defined as notebook or the notebook of poem which has been brought together with the different contents to wchich are correspond Anthologies which are current. In this study, Ankara National Library 06 Hk 240 numbered “Mecmua-i Eş‘ar ve Fevā‘id” registered in the name of assembly is examined.

In the study, the first thirty-leaf part of the assembly was discussed. There are 101 poetry samples and an “Bahr-i Tavi” in the journal. The journal are created according to the wishes and desired of the crew.

Also at the end of the study, the facsimile of mecmua had been included. We translated the poems in the magazine according to the transcription system to the Latin letters and tried to examine them from different perspectives.

Key Words: Mecmua, Classical Turkish Literature, Poem

KISALTMALAR

Bhr T. : Bahr-i Tavl

bkz. Bakınız

c. : Cilt

D. : Divan

G. : Gazel

İ. : İbretname-i Lami'î

K. : Kaside

M. : Mecmua

Mf. : Müfred

Ms. : Mesnevi

Msb : Müsebba

Msd : Müseddes

Muaş : Muaşşer

N. : Nazire

s. : Sayfa

Trb : Terkeb-bend

Tcb : Terci'-bend

Thm : Tahmis

vb. : Ve benzeri

GİRİŞ

Çalışmanın Amacı : Çalışmamızın amacı, Ankara'da, Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi koleksiyonu Milli Kütüphane 06 Hk 240 yer numarası kayıtlı şiir mecmuasının 1^b-57^a varakları arasında yer alan şiirleri ve şairlerini tespit etmek, tespit ettiğimiz şiirlerin yayımlanmış divanlar üzerinden ve ilgili akademik çalışmalardan yola çıkarak karşılaştırmalı incelemesini gerçekleştirmek ve bu karşılaştırmalar sonucunda farklılıkları, eksiklikleri ve yenilikleri araştırmacıların dikkatine sunmaktır.

Bunun yanında mecmuada yer alan şiirlerden hareketle mecmua derleyicisinin şiir hakkında edindiği zevk anlayışını ve tasarrufunu belirlemek, aynı yüzyıl aralığında yaşayan şairlerin etkileşimini örnekler üzerinden görmek, hakkında bilgi sahibi olunamayan şairleri ve bu zamana kadar divanların içinde yer almayan şiir örneklerini tespit etmek çalışmamızın önemli amaçlarındandır. Bu nedenle çalışmamızın ilgili varaklarında yer alan şairlerin tanınan yahut tanınmayan yönlerinin, bilinen şiirlerin nüsha farklılıklarının veya hiç bilinmeyen şiirlerin tespitinin yapılması çalışmalarımız vasıtasıyla edebiyat tarihine katkıda bulunacaktır.

Çalışmanın Önemi : Çalışmamızın ilgili kısımları içerisinde yer alan şiirlerin karşılaştırmalı metnini oluşturarak eserde kayıtlı olan şiirleri gün yüzüne çıkarmak, divan neşirlerinde yer almayan şiirleri belirlemek, 16. asırda kaleme alınan mecmuanın incelenmesinde yapısal ve anlamsal açıdan şiirlerde bulunan farkları ortaya koymak ve bu doğrultuda, divanına erişilemeyen veya hakkında bilgi sahibi olamadığımız şair veya şiirleri edebiyat sahasına kazandırmaktır.

Çalışmanın Yöntemi: Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi koleksiyonu Milli Kütüphane 06 Hk 240 yer numarası kayıtlı şiir mecmuasının karşılaştırmalı metnini oluştururken yapılmış olan benzer tez çalışmalarını araştırarak, çalıştığımız şiir mecmuasını incelerken kendi çalışma yöntemimizi ortaya koymaya çalıştık. Mecmuada yer alan şiirlerin sistematik tasnifini, Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP)'ne uygun olarak , mecmuada bulunan şairlerin ve bu şairlerin şiirlerinin matla ve makta bölümlerini veya şiirlerin mahlas bölümünü, bu şiirlerin mecmua içerisindeki şiir numarasını, varak numarası, nazım şekli ve veznini içeren bir sistematik tasnif tablosu hazırladık. Çalışmalarımızın sistemini oluştururken

Fatma Çelik tarafından hazırlanmış olan yüksek lisans tez çalışmasından (Bkz. İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi 105 Numaralı Şiir Mecmuası (88b-200a), Sakarya Üniversitesi SBE, İstanbul 2018) yararlandık.

Çalışmamız, Giriş, Mecmuanın Tanıtımı, Transkripsiyonlu Metin ve Sonuç bölümlerinden oluşurduk. Çalışmamızı gerçekleştirdiğimiz mecmuanın birinci bölümünde, mecmuanın dış özellikleri, muhtevası, dil ve yazım özellikleri bakımından tanıtımını yaptık. Daha sonra, şiir veya şiirleri ile mecmuada yer alan şairlerden, kimliğini tespit edebildiklerimizin kısa biyografilerine yer verdik. Detaylı künye bilgilerini *Kaynakça* bölümünde gösterdik.

Çalışmamızın ikinci bölümünde metnin çeviri metninde kullanılan transkripsiyon sisteminin tablosunu verdik. Daha sonra 1^b-57^a varakları arasında yer alan şiirlerin, transkripsiyon alfabesi ile yazılmış Latin afabeli çeviri metnini oluşturduk. Mecmuada yer alan şiirleri başta mevcut divanlar olmak üzere diğer akademik çalışmalarla karşılaştırarak tespit ettiğimiz farklılıkları dipnotlarda gösterdik.

Çalışmamızın son kısmında ise sonuç bölümüne, kaynakçaya, mecmuanın(1^b-57^a) tıbbıbasımından örnek sayfalara ve özgeçmişe yer verdik.

Çalışmanın Konusu: Mecmua Arapça cem‘ kökünden çekilmiş mef‘ul kalıbındaki mecmu‘ kelimesinin müennesi olup toplanmış, derilmiş, bir araya getirilmiş gibi anlamlara sahiptir. Sözlüklerde “Toplanılıp, biriktirilmiş ve tanzîm ve tertip edilmiş şeyler hey’eti” (Şemseddin Sami,1318:1293); “toplanmış, biriktirilmiş ve düzenlenmiş şeylerin tamamı” (Parlatır, 2014: 1033); “Seçilmiş yazılardan meydana getirilen yazma kitap” (Devellioğlu, 1993: 596); “terim olarak, seçilmiş şiir, münşe’at, güfte...vb. eserlerin toplanarak bir araya getirildiği eserler” (Mermer vd., 2011: 66) anlamlarını taşımaktadır.

Şiir mecmuaları, divan sahibi olmayan ya da edebiyat tarihi kaynaklarında adı geçmeyen şairleri barındırmakla birlikte derlendikleri dönemin edebi beğenisini, sanat anlayışını yansıtmaları bakımından Klasik edebiyat araştırmaları için önemli bir kaynaktır. Edebiyat tarihimiz açısından temel başvuru kaynaklarından olan

tezkirelerde dahi bulunmayan birçok şair, şiir ya da tür mecmualar aracılığı ile gün yüzüne çıkarılmaktadır (Aydemir, 2007: 123).

Mecmualar şiir örneklerinin yanı sıra nesir örneklerinin de içinde bulundurduğu derlemelerdir. Mecmualar, bir konuyu ele alan yazıları bir araya getirdiği gibi, farklı konulardaki yazıları da bir araya getirebilir. Aynı zamanda farklı dilleri de içinde barındırabilir.

Günay Kut, genel olarak mecmuaları kendi aralarında şöyle bir tasnife tabi tutmuştur:

1. *Nazire mecmuaları*,
2. *Seçme şiir mecmuaları (mecmua-i eş'âr, mecmua-i devâvin)*,
3. *Aynı konu ile ilgili eserlerin bir araya gelmesi ile oluşan mecmualar (Mecmua-i edviye, mecmua-i ed'îye, mecmua-i muammeyât, mecmua-i münşeât, mecmuatü'r-resâil gibi)*,
4. *Karışık mecmualar (nazım-nesir karışık olabileceği gibi değişik dillerde de yazılmış olabilir)*,
5. *Tanınmış kişilerce veya derleyeni belli kişilerce hazırlanmış mecmualar (Edirneli Nazmî, Mecma'u'n-Nezâ'ir ve Pervâne b. Abdullah, Pervâne Bey Mecmuası) gibi (Kut, 1986: 170-171).*

Tüm bunların ışığında elimizde bulunan Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi koleksiyonu Milli Kütüphane 06 Hk 240 yer numarasına kayıtlı şiir mecmuasının incelemesini gerçekleştirerek transkripsiyon alfabesi ile karşılaştırmalı metin çalışması oluşturmaya çalıştık. Şairleri ve şiirleri araştırmacıların dikkatine sunarak araştırmalarımız kapsamında bulunan ilgili kısımların çalışmalarını özenle düzenledik.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.MECMŪ‘A-İ EŞ‘AR VE FEVÂ‘İD’İN TANITIM VE İNCELENMESİ

1.1.Mecmuanın Fizikî Özellikleri

Ankara Milli Kütüphane Adnan Ötüken İl Halk Kütüphane Kolaksiyonuna kayıtlı mecmua Mecmû'a-i Eş'âr ve Fevâ'id olarak adlandırılan şiir mecmularındandır. 06 Hk 240 yer numarasına kayıtlı eserimizin müstensihî, istinsah yeri ve yazılış zamanı hakkında bilgimiz bulunmamaktadır. Şairlerin birkaçını tespit edememekle birlikte tespitini gerçekleştirebildiğimiz şairlerin birçoğunun 16. yüzyılda yaşadığı bilgisinden hareketle mecmuanın bu yüzyılda yazılmış olduğunu söyleyebiliriz.

Mecmua toplamda 139 varaktan müteşekkil olup 57 varalılık kısmı çalışmamızın inceleme kısmıdır. Varaklarda 21 satır mevcuttur. Satırların büyük bir kısmı nizamlı bir şekilde yazılmış ancak satır aralığına uyulmayan sonradan eklendiğini düşündüğümüz farklı yazı stilleri ile oluşturulmuş şiirler de mevcuttur. Mecmuanın yazımında büyük oranda nesih hat kullanılmış bunun dışında 25^b, 26^a ve 26^b numaralı sayfalarda Beyanî'nin Bahr-i Tavi'l'inde nestalik hat, 27^a ve 27^b numaralı sayfalardaki şiirlerde Divanî hat kullanıldığı tespit edilmiştir.

Mecmua mürettibi mecmuadaki şiirleri el yazması ile oluşturmuş, şiirlerin yazımında siyah mürekkep başlıkların yazımında ekseriyetle kırmızı mürekkep kullanmıştır. Mecmuadaki şiirlerin bir kısmı nohudî renkte aharlı kağıda yazılmış bir kısmı ise kırmızı renkli kağıtlara yazılmıştır.

Mecmuanın ölçüleri 170x110-190x145 mm. boyutlarındadır. Mecmua gömme yaldızlı şemseli olup tamir görmüştür. Vişne çürüğü meşin ciltlidir. İlk yaprağı müzehhep ve çiçek motifi ile süslüdür. Sayfaların yazı çerçeveleri kırmızı cetvelle çizilmiştir.

Mecmuanın bazı sayfaları baştan sona boştur. Bazı sayfalardabir şiire başlanmış devamı getirilmemiş mısralar mevcuttur. Bu sayfaların sonradan şiirler yazma düşüncesiyle boş bırakılmış olduğu ancak derleyicinin sonradan şiirleri yazma fırsatını bulamadığı düşünülmektedir. Böylece mecmuada bazı varaklar veya sayfalar boş kalmıştır. İnceleme kısmımızı içeren 57 varaklık kısmın 26 sayfası bu şekilde boştur.

1.2.Mecmuanın Muhteva Özellikleri

Mecmualar edebiyat tarihimizde 15. yüzyılda ehemmiyet kazanmaya başlayan bir yazın türüdür. Mecmua yazma geleneği ve mecmua yazım çeşitliliği edebiyat tarihimizde 16. yüzyılda artış göstermiştir. Osmanlının her alanda en iyi seviyeye ulaştığı bu yüzyılda edebiyat da en parlak dönemini yaşamıştır. Devrin padişahlarına bakıldığında onların da şiirde söz sahibi olan sağlam şairler arasında olduğu görülür. Padişahların saraylarında şiir meclisleri tertip etmeleri, kendini öne çıkarmayı başarmış şairlere gelir sağlamaları ve yetenekli buldukları şairleri himaye altına almaları dolayısıyla Osmanlının başkenti İstanbul fazlaca şair göçü alan bir şehir olma özelliği kazanmıştır. Hatta yapılan fetihlerle o ülkede ne kadar şair, bilgin varsa padişah tarafından İstanbul'a getirtilmiştir.

16. yüzyılda divan şiirinde genel anlamda ortak yapı olan klasik üslup benimsenmiştir. Bu yüzyılda Arap ve İran edebiyatının etkisiyle kaside, gazel gibi nazım şekillerinin en iyi örnekleri verilmiştir. Dönemin klasik üslubu yansıtan şiirlerinde Arap kaynaklı aruz ölçüsü kullanılmış ve ölçü şiirde mükemmele yakın şekilde uygulanmıştır. Önceki dönemlere göre şiirlerin edebi dili bu yüzyılda daha da süslü hale gelmiştir. Kullanılan imge ve imajların, Arapça ve Farsça tamlamaların ve bu dillere ait kelimelerin şiirlerde sıklıkla kullanılması edebi üslubun kapalı bir anlatıma ulaşmasına yol açmıştır. Şiirlerde imgelerin ve orijinal imajların artışı lirizm ve ahengin ön plana çıkmasını sağlamıştır. 16. yüzyılın tüm bu edebi havası içinde yazıldığını tespit ettiğimiz, inceleme alanımıza aldığımız 06 Hk 240 yer numaralı şiir mecmuasının, içeriğinde barındırdığı şiir örneklerinin bu anlayış ile tanıtılması, mecmuada kullanılan dil özelliklerinin belirlenmesi ve devrin önemli şairlerinin popüler şiir kapsamına giren şiirlerinin tespiti yahut duyulmamış örnek şiirleri işaret etmesi yazın hazinemize katkı sağlayacak türdendir.

Ağırlıklı olarak 16. yüzyıl şairlerinin şiir örneklerinin bulunduğu mecmuada

toplam 101 şiir, 1 müfret satır 2 eksik şiir ve 1 bahr-i taviil örneği bulunmaktadır. Ankara Milli Kütüphanede Mecnû'a-i Eş'âr ve Fevâ'id adıyla kayıtlı bu mecmua 15. ve 17. yüzyıl divan şairlerinden de şiirler içermektedir.

Mecmuada yer alan şiirlerin nazım biçimleri şu şekildedir:

Kaside	8
Mesnevi	1
Tahmis	2
Muhammes	1
Müseddes	3
Müsebbâ	1
Muaşşer	5
Terci-i bend	4
Terkib-i bend	4
Bahr-i taviil	1
Gazel	72

Adını tespit ederek kimliğini belirlediğimiz şairlerin yanında mecmuada adı tespit edilemeyen şairler de vardır. Kimliğini tespit edebildiğimiz şairler aşağıdaki gibidir:

Abdî, Ahdî, Ahmed Paşa, Amrî, 'Alî, Ârâmî, Âşıkî, Avnî, Azerî, Azîz, Bâkî, Beyânî, Cem Sultan, Dâ'î, Emrî, Fehmî, Fevrî, Figânî, Gelibolulu 'Alî, Gubârî, Gülşenî, Hâlî, Halîl, Hatâyî, Hayâlî, Hayâtî, Hayretî, Kaygusuz Abdal, Kabûlî, Kemâlpaşazade, Kemterî, Kıyâsî, Lamî, Medhi, Mesihî, Meşrebî, Meylî, Muhibbî, Murâdî, Mustafâ, Necâtî, Nesimî, Nevâlî, Nev'î, Nihânî, Nizârî, Rahmî, Remlî, Rihletî, Rızâyî, Rûhi-i Bağdâdî, Selimî, Senâî, Serîrî, Sıdkî, Şem'î, Şeyhülislam Yahyâ, Şinâsî, Ubeydî, 'Ulvî, Üveysî, Yahyâ Beg.

Mecmuada bulunan şiir seçimlerini göz önüne aldığımızda mecmuamızda genel anlamda şiirlerde bir rind tipi görürüz. Sade yaşayan, halkın kınamasına aldırış etmeden serbest hareket edebilen rind, şarap sayesinde de bunları rahatça yapma imkanı bulmuş, dünyaya kayıtsız kalmış, korkusuz bir yaşam sürmüştür. Rindin aslında irfan sahibi, Allah'a adanmışlıkla henüz tasavvuf mertebesinde tevhit

basamağına ulaşamamışlık arasında bir batınî olduğu gerçeğini okumaktayız. Mescid demez meyhane der ama tüm bu zıtlıklar şiirde olduğu gibi rind tipi üzerinde de sembolik söylemin parçasıdır.

Müstensihin derlediği şiirlerden onun kültürel, zihinsel, kişisel ilgi ve alakaları hakkında çıkarımlar yapılabilir. Rindane kimliğin yanında mürettip mistik eğilimin de sesi olmuş bir şahsiyettir. Aynı zamanda da tasavvufi düşünceye sahip olan tövbecarlara mecmuada Veysi'nin tevbe-namesine yer vermesi ile dikkat çekmiştir. Tevekkül sahibi inanç yönünden teslimiyet özelliği gösteren bir şahısların yansımasını da bu örnekler üzerinde görebiliriz.

Mevlevi tarikatına mensup olduğu söylenen bu şairin yanında müstensih de yine seyr-i sülûk yolculuğunu sürdürdüğü imajını bizlere vermiştir. Mecmuada ayrıca müstensihin yemek kültürüne meraklı biri olduğu Kaygusuz Abdal'ın şiirini mecmuaya nakletmesinden anlaşılmaktadır. Sosyal ve toplumsal eleştiri yine mecmuaya alın şiir örneklerinden anlaşılabilir. Veysi'nin şiirlerinden seçtiği İstanbul Kasidesi örneği buna en güzel göstergedir.

Şiirlerin yazıldığı yüzyılı düşündüğümüzde nazirecilik geleneğinin dönemin popüler anlayışı olduğunu mecmuada tespit etmek mümkündür. Mecmua mürettibi seçtiği gazellerin nazirelerini hemen altında sıralayarak bu popüler eğilimi bizlere sunmaktadır.

Mecmuada kaside örneklerine sıkça yer verilmesi mürettibin dönemin merkezi konumu olan İstanbul'a yakın bir konumda olduğu veya oradan devamlı bilgi akışı sağladığı fikrini bize düşündürmektedir.

Mürettibin, seçilen şiirlerden hareketle genel manada yaşadığı çağın kültürüne, edebi zevkine ve şiir sahasına hakim bir şahsiyet olduğu anlaşılmaktadır.

1.3.Mecmuanın Üslup ve İmla Özellikleri

Bu bölümde derleyicisi hakkında bilgi edinemediğimiz mecmuayı; dil özellikleri, imla kullanımı ve üslup yönü ile tanıtmaya çalışacağız. Mecmuanın dili, mecmuaya alınan şairler ve şiir örnekleri incelendiğinde mecmuanın 16. yüzyıl edebi zevkinin özelliklerini taşıdığı, mecmua derleyicisinin mecmuada seçtiği şiir örneklerinden hareketle devrin edebi zevkine hakim, şiirin şekil ve muhtevası

hakkında bilgi birikimi olan bir derleyici olduğu sonucuna varılabilir. Bir şiir mecmuası her ne kadar derleyenin kendi edebi zevkine göre hazırlanmış gibi gözükse de mecmuanın alt metninde devrin sosyo-kültürel özelliklerinin yansıdığı, şiirlerin yaşanılan dönemin aynası niteliği taşıdığı yadsınamaz bir gerçektir. Mecmua derleyicisinin edebi zevki göz önünde bulundurulduğunda mecmuaya seçilen şiirlerden hareketle genel manada mürettibin edebi zevkinin rindane üsluba yönelik olduğu söylenebilir.

Mecmuanın yazım özelliklerini incelediğimizde; Mecmua mürettibi mecmuadaki şiirleri el yazması ile oluşturmuş, şiirlerin yazımında siyah mürekkep başlıkların yazımında kırmızı mürekkep kullanmıştır. Mecmuadaki şiirlerin bir kısmı nohudî renkte aharlı kağıda yazılmış bir kısmı ise kırmızı renkli kağıtlara yazılmıştır. Mecmuanın yazımında büyük oranda nesih hat kullanılmış bunun yanında 25^b, 26^a ve 26^b numaralı sayfalarda Beyani'nin Bahr-i Tavi'l'inde nestalik hat, 27^a ve 27^b numaralı sayfalardaki şiirlerde Divani hat kullanıldığı tespit edilmiştir.

Mecmuadaki şiirlerin türü ve hangi şaire ait olduğu çoğunlukla kırmızı mürekkep kullanılarak başlık şeklinde belirtilmiştir. Ancak şiir türlerinin tespitinde yanlış başlıklar yapıldığı da görülmüştür. Örneğin tahmislerin muhammes olarak adlandırıldığı tespit edilmiştir. Ancak boş bırakılan bazı başlıkların, mecmuayı tasnif edenler veya mecmuayı ileriki zamanlarda edinenler tarafından kurşun kalem ile mecmuaya sonradan eklediği anlaşılmıştır. Örneğin, 14^a numaralı sayfada “Dirîgî”, 11^a numaralı sayfada “ ‘Alî?’ ”, 17^a numaralı sayfada “Hayatî” şeklinde başlıklara kurşun kalem ile eklemeler yapılmıştır. Mecmuaya kurşun kalem ile eklenen başlıklar incelendiğinde bazılarının dikkatsizlikler dolayısıyla yanlış adlandırıldığı tespit edilmiştir:

Mecmuanın 14^a numaralı sayfasında “Dirîgî” ye ait olarak kurşun kalem ile başlık atılan şiirin “ ‘Ahdî”ye ait olduğu

7. Dirîgā hem-dem ü mahrem olaldan yār ü agyāra
Turup dinlenmek olmadı müyesser çeşm-i hūnbāre
Kalupdur fülk-i cismüm bahr-i eşküm içre āvāre
Gecirmez bār-ı gam ahvālîmi ‘arz itmege yāre
Kimim var ol mehi nā-mihr-i bāna vara yalvara

Muhabbet nāmesin isāl ide her demde dildāra
Sanasın ‘AHDİyā bu şi‘r-i dilsūzum kebūterdür

şiiirin şairin adının geçtiği mahlas bendinden tespit edilmiştir.

Mecmuada 11^a numaralı sayfada “Alī?” şeklinde yazılan başlığına soru işareti konmuş olduğu ve şiire başlığı ekleyenin bilgisinden emin olmadığını bu tutumundan anlamakla birlikte, şiiirin yanlış adlandırıldığı, şiiirin “Ulvī” ye ait bir şiir olduğu,

5. Gün yüzünsüz ‘ULVI şāhā gündüzünü şām ider
Rūz-ı vaslunsuz şeb-i gamda dilin nā-kām ider
Hasb-i hālī sana bu güftār ile i‘lām ider
Her deniye rehber olmak dilberi bed-nām ider
Ey efendüm menzilün burc-ı şeref sen māhsın
Sāye gibi rū-siyehlerle niçün hemrāhsın

şiiirin şairin adının geçtiği mahlas bendinden tespit edilmiştir.

Tarafımızdan gerek şiirdeki bulgulardan gerekse yapılan yayınlardan hareketle inceleme kapsamımızda olan bölümdeki şiirlerden 2 şiir dışında şiirlerin hangi şaire ait olduğu belirlenmiş ve metin neşri sürecinde şiirlerin başına mahlasları eklenmiştir. Mecmuada hiç başlık konulmamış şiirler de vardır. Bu şiirlerin kime ait olduğunun tespiti şiirde geçen mahlaslardan ve yapılan çalışmaların incelenmesinden anlaşılmıştır. Başlık konulmamakla birlikte mecmuda varak kopmaları nedeniyle eksik veya tamamlanmamış şiirler olduğu görülür. Örneğin 11^b numaralı sayfada başlayan şiiirin sonraki sayfasının olmaması ve dolayısıyla mahlas bendinin bulunmaması şiiirin kime ait olduğunun tespit edilememesine neden olmuştur. Aynı şekilde 16^a numaralı sayfada bulunan Nesimīye ait şiiirin sadece son üç beyiti mecmuada yer almaktadır, şiiirin baş kısımları kopmalar nedeniyle eksiktir.

Mecmuada birtakım yaprakların kopuk olmasının yanında mecmuada yer yer yazı tamiri olduğu tespit edilmiştir. Örneğin, mecmuanın 1^b deki şiiri tamir sırasında yakın bir dönemde siyah bir kalem ile Rika hattı kullanılarak sayfa eklenmek suretiyle mecmuaya sonradan eklenmiş ve eksik kısmın tamamlandığı şiire başlık konulmuştur.

Bazı şiirlerin nakarat kısımları kısaltmalı ifadelerle yazılmış ve şiirin nakarat mısralarında boşluklar bırakılmıştır. Aynı şekilde bazı şiirlerin de tekrar eden redifleri boş bırakılmıştır.

Mecmuanın sayfalarına genel anlamda düzgün bir biçimde sayfa numaraları verilmiş, Mecmuanın 2^b numaralı sayfasına milli kütüphane mührü vurulmuştur. Mecmuada yazılan müşirlerin, eksik sayfalar dışında doğru ciltlemeyi işaret ettiği saptanmıştır.

Mecmuada düzeltmeler ve yanlış yazımlar sayfa kenarlarında belirtilmiş, bunun dışında mecmua mürettibi mecmuanın 8^b numaralı sayfasında Lami‘î’nin şiirinin derkenarına “Meyyitün vefat tarihi Lami’nün Hak ide ruhunu şād” şeklinde tarih düşmüştür.

Mecmuanın yazımında çoğunlukla Eski Anadolu Türkçesinin özelliklerinin korunduğu belirlenmiştir.

Mecmuada mürettibin şiirleri yazarken yazım yanlışları yaptığı tespit edilmiştir, tespit edilen yanlışlar çeviri metinde düzeltilmiş, yanlış yazıldığı tespit edilen kelimelerin düzeltmeleri çeviri metinde dipnotlar ile gösterilmiştir.

Mecmuada mürettibin şiirleri mecmuaya geçirirken yaptığı imla hataları ve yazım yanlışlarını sıralayacak olursak:

*Arapça kökenli bazı kelimelerin yazımında ح ve خ harfinin karıştırılması: miḥnet/miḥnet vb.

*Bazı kelimelerin yazımında harflerin sırasını karıştırması; 22^b şiirinde masnu‘ kelimesini yazarken sad ile nun harfinin sırasını, 22^a şiirinde Sikender kelimesini yazmak isterken nun ile kef harfinin sırasını değiştirmesi örnek verilebilir.

*İzafet kesresinin ye (ى) ile kullanılması,

*İzafet kesresinin akuzatif işlevi ile kullanılması,

*Şiirde önemli ölçüde atıf vav’ının yazılmaması, (2^b 5. bend) evvel ü āḥir, (2^b 6. bend) inṣāf ü mürüvvat vb.

*Bazı Türkçe kelimelerin yazımında farklılıklar görülmesi, ḳanḳı/ḳangı vb.

*İkinci tekil şahıs için kullanılan “Kef (ك)” harfinin yerine “nun (ن)” harfinin yazılması,

*Ye (ي)”, “pe (پ)” ve “be (ب)” harflerinin bulunduğu bazı kelimelerde noktaların hatalı kullanılması,

“Ra (ر)” ve “ze (ز)” harflerinin bulunduğu bazı kelimelerde noktanın hatalı kullanılması,

*Şin (ش)” harfinin bulunduğu bazı kelimelerde noktanın eksik kullanılması,

*Dad(د) harfinin bulunduğu bazı kelimelerde noktanın eksik kullanılması : 1^{ar}da ğaraž,

*Redif özelliği aynı olan satırlarda rediflerin yazılmaması.

1.4.Mecmuada Yer Alan Şairlerin Kısa Biyografileri

Mecmuada şiirleri tespit edilen şairlerin sanat anlayışları ve hayatlarına ilişkin özet bilgiler alfabetik sıra gözetilerek verilmiştir:

Abdî:¹ Abdülvehhab adında olan 16. yy.ın tanınmış şairlerinden olan Abdi Bursalıdır. “İslî Abdî” lakabıyla ün kazanmıştır. Sarık lakabıyla da tanındığını Âşık Çelebi ayrıca belirtir. Abdî, Kâdirî Efendi’den mülazım olmuş, sonra Bursa’da Hamza Bey Medresesine müderris olmuştur. Kâdirî Efendi’nin desteğiyle Ebussuud Efendi’nin İstanbul kadılığı döneminde niyâbet hizmetine getirilmiştir. Yetmiş akçe karşılığında daha sonra Menemen kadısı olmuştur. Abdî Efendi, Bursa Evkâf-ı Salâtın muhâsebesin” teftiş ettiği bir sırada vefat etmiştir(943 / 1536).Abdî’nin Divan’ı bulunmamaktadır. Tezkirelerde şairin şiirlerine övgü yüklü ifadeler bulunmaktadır. Bazı şiirlerinde mahlas kullanmadığı için, Abdînin şiirleri bazı şairlerin şiirleriyle karıştırılmıştır.

Ahdî:² Edebiyat tarihimizde Gülşen-i Şu’arâ adlı tezkiresiyle tanınan Ahdî, Bağdat’ta doğdu. Kendisi de şair olan Şemsî-i Bağdâdî’nin oğludur. Müellifin adı tam olarak tespit edilememektedir. Bazı kaynaklarda Mehdî, bazılarında göre de Ahdî’dir. Döneminin tezkirelerinde ve daha sonra yazılan tezkirelerdeki bilgiler de bu konuda tam bir bilgi birliği içerisinde değildir. Bu konuda Gelibolulu Âlî’ye uyararak isminin Ahdî olması gerektiği düşünülmektedir. Çünkü Gelibolulu Âlî, Bağdat’ta Ahdî ile görüşüğünü Kühü'l-Ahbar’da haber vermektedir. Ahdî’nin en önemli eseri olan *Gülşen-i Şuarâ* (y.971/1564-1002/1593) Şehzade Sultan Selîm adına yazılmıştır. *Gülşen-i Şuarâ*, Anadolu sahasında *Sehî ve Latîfî Tezkirelerinden* sonra kaleme alınan üçüncü tezkiredir. Tezkire’nin Anadolu’da iken mi Bağdat’a döndükten sonra mı yazıldığı tartışmalıdır. Ahdî Tezkiresi olarak da bilinen Gülşen-i Şuarâ, ilk önce bir mukaddime, “ravza” adı verilen üç bölüm ve bir hâtîme halinde düzenlenmiş olmakla birlikte Ahdî, eserine sonradan sancak beyleri ve defterdar şairleri içeren bir bölüm ekleyerek dört ravzaya çıkarmış, diğer ravzalara da bazı şairleri ilave etmiştir. Böylece Ahdî, eserinin ilk tertibini yaptıktan sonra ölümüne

¹ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Halil İbrahim Tuğluk, “ Abdî (d.?-ö.943/1536)divan şairi” <http://www.turkedebiyatilismlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1355>

² Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Süleyman Solmaz, “ Ahdî (d.-ö.h.1002/1593-94) tezkire yazarı, divan şairi”,<http://www.turkedebiyatilismlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=951>

kadar geçen otuz yılı boş geçirmemiş ve tezkiyesinde bazı değişiklikler yapmıştır. Bu bakımdan *Gülşen-i Şuarâ*'nın yazılış tarihini Ahdî'nin ölümüne kadar uzatmak gerekir. Eser, son şekliyle bir mukaddime, dört ravza ve bir hâtimeden meydana gelir. Türkçe, Farsça ve Arapça şiirleri de vardır.

Ahmed Paşa:³ 1459'da Herseg-Novi'de doğdu. Asıl adı Stjepan'dır. Güneydoğu Bosna hakimî "herceg" (dük) unvanıyla anılan Stjepan Vukçič- Kosaça'nın küçük oğludur. Fâtih Sultân Mehmed Bosna'yı aldıktan sonra hakiminin unvanı dolayısıyla Hercegovina (Hersek) diye adlandırılan Güneydoğu Bosna'ya kuvvet gönderince Dük Stjepan Osmanlılara itaat etmek zorunda kaldı. Bu arada oğlu Stjepan da rehin olarak Osmanlı sarayına getirildi ve küçük yaştaki Stjepan saray hizmetine alındı. Kendisine Ahmed adı verildi ve babasının unvanı dolayısıyla ailesi Hercegovic olarak bilindiğinden o da Hersezkâde diye anılmaya başlandı (Turan 1998: 235, 236).

Fatih'in sevgisini ve güvenini kazanan Hersezkâde Ahmed sarayda çeşitli hizmetlerde bulundu ve mîralemlîğe kadar yükseldi (Akbayar 1996: 211). Bu görevdeyken 1478'de Fâtih Sultân Mehmed'in İşkodra seferine katıldı. Bir süre sonra Hamîd ili sancak beyliğiyle giden Ahmed Paşa, Fâtih Sultân Mehmed'in vefatından sonra Hüdâvendigâr sancağına tayin edildi ve Cem hadisesinde Bâyezîd'in yanında yer aldı. Ardından Anadolu beylerbeyiliğine getirildi. Bu görevi sırasında 889/1484 yılında Bâyezîd'in kızı Hundi Hatun ile evlendi. Bu evlilikten Alî, Mustafâ, Aynîşâh, Kamerşâh ve Mahdumzâde adlarında beş oğlu oldu.

890/1485'te Memlükler ile başlayan savaşa katıldı. Memlük kuvvetleri Osmanlılara bağlı Dulkadiroğlu Alâüddevle'yi yenip Kilikya'daki bazı kalelerle Gülek'i ele geçirince Anadolu beylerbeyi olarak Hersezkade serdar tayin edilip onlara karşı gönderildi. Fakat emrine verilen Karagöz Paşa ile Hızır Beyzâde'nin kıskançlıkları ve kendisine yardım etmemeleri onun yaralanıp esir düşmesine yol açtı. Hersezkâde bir yıl esir hayatı yaşadıktan sonra serbest bırakıldı (Şemseddin Sâmî 1311: 792). İstanbul'a döndükten sonra Gelibolu sancak beyi ve kaptan-ı derya oldu. Hersezkâde Ahmed, bir süre sonra ikinci defa Anadolu beylerbeyiliğine getirildi. 897/1492'de Arnavutluk üzerine yapılan sefere Anadolu beylerbeyi olarak

³ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Şerife Ördek, "Ahmed, Hersezkâde Ahmed Paşa(d.863/1459-ö.923/1517)" <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6012>

katılan Hersekzâde Ahmed, vezirliğe yükseltildikten sonra 902/1497'de Davud Paşa'nın yerine sadrazamlığa getirildi. Onun bu ilk sadrazamlığı ancak bir yıl sürdü, 904/1498'de yerine Çandarlı İbrahim Paşa tayin edildi. Aynı yıl Venedik ile savaşa girilince İnebahtı üzerine yapılan sefere katıldı. Venedik ile savaşa son veren 1502 antlaşmasının yapılmasında Hersekzade Ahmed Paşa'nın büyük rolü oldu. Ancak bir süre sonra vezîriazamlıktan kendi isteğiyle ayrıldı. 909/1504'te Gelibolu sancak beyi ve kaptan-ı derya oldu. Uzun süre bu görevde kaldı. Fakat daha sonra Hadım Ali Paşa'nın şehid olmasıyla boşalan sadrazamlığa tayin edildi. Bu üçüncü sadareti ancak üç ay devam etti (Turan 1998: 236).

Yavuz Sultân Selîm tahta çıktıktan sonra Koca Mustafa Paşa'yı idam ettirerek yerine 917/1512 yılında Hersekzâde'yi dördüncü defa sadarete getirdi. Fakat Çaldıran Savaşı'nda padişahın maiyetindeki ordunun merkezinde yer alan Hersekzâde, Tebriz üzerinden Anadolu'ya dönüşte yeniçerilerin çıkardığı karışıklıklar yüzünden sadareten azledildi. Dukaginzâde Ahmed Paşa ile Hadım Sinân Paşa'nın sadaretlerinden sonra Hersekzade beşinci defa sadrazam tayin edildi. Daha sonra tekrar Yavuz Sultân Selîm tarafından azledilerek Yedikule'de hapse atıldı ve hapisten Hadım Sinân Paşa'nın ricası üzerine çıkarıldı. Hersekzâde Ahmed Paşa hapisten çıktıktan sonra Mısır seferine katıldı. Sefer dönüşü Maraş sınırlarına geldiğinde 923/1517 yılında vefat etti ve İzmit körfezindeki Hersek kasabasında inşa ettirdiği cami yanındaki türbeye defnedildi. Sicill-i Osmanî, Hersekzâde'nin Bursa'da vefat ettiğini belirtir (Akbayar 1996: 211, Turan 1998: 236).

Hersek kasabasında kurduğu cami ve imareti dışında Keşan'da da bir camisi vardır. Ahmed Paşa bu eserleri için Anadolu ve Rumeli'den bazı köy ve çiftlikleri vakfetmiştir. Ayrıca İzmir'de, Kütahya'da hamam, kervansaray, dükkanlar yaptırdığı da bilinmektedir. II. Bâyezîd 1485'te Serez bâcı mukâtaasım Hersekzâde'ye tımar olarak vermiş ve Yavuz Sultân Selîm de Çirmen'e bağlı bazı köyleri kendisine tahsis etmiştir (Turan 1998: 237, Arslan 2010: 21, 22). Yaşadığı dönemde en yüksek idarî görevlerde bulunan ve beş kez sadrazamlık makamına getirilen Hersekzâde, kaynaklarda iş bilir, güvenilir, dürüst ve kahraman bir devlet adamı olarak nitelendirilmektedir. Aynı zamanda yaptırdığı hayır eserleriyle de bilinir. Sehî Bey, bu âlim, yetenekli ve hayırsever şahsa bir kaside yazmıştır. Hersekzâde'nin incelenen

kaynaklarda şairliği ve şiirlerinin niteliği ilgili ayrıntılı bilgiliye rastlanamamıştır. (Ördek Şerife, 2014)

‘**Âlî**’⁴ Gelibolu’da doğdu. Annesinin adı Ümmühânî olup babasının adı Hoca Ahmed’dir. İyi bir medrese eğitimi aldı. İlk eseri *Mihr ü Mâh*’ı Şehzâde Selîm’e (II. Selîm) sunarak dîvân kâtibi oldu. 1563 yılına kadar Manisa ve Kütahya’da Şehzâde’nin maiyetinde bulundu. Daha sonra saraydan ayrılarak devletin çeşitli kademelerinde görevler aldı. Şam Beylerbeyi Lala Mustafa Paşa’nın daveti üzerine Şam’a ve ardından Yemen fethinde görev almak üzere Mısır’a gitti. Çeşitli görevlerden sonra 1585’te Erzurum Defterdarlığında 6 ay gibi kısa bir süre kalabildi. 1586’da İstanbul’a gitti. *Sûbhatü’l-Abdâl*’da ve *Riyazü’s-Sâlikîn* mesnevisinin 99 beyitlik bölümünde Sultan III. Murâd’a övgülerde bulundu ve çektiği sıkıntıları anlattı. Haksız tayinler ve görevden azledilmeler Gelibolulu Âlî’nin şiirinin doğrudan konus oldu. *Lâyihatü’l-Hakîka* adlı ilk *Dîvânı*’nın Dîbâce’sinde şikayetlerini ifade edip ruh halini dile getirdi. 1593 yılında Gelibolu’ya tekrar geri döndü ve *Gül-i Sad-Berg* adlı eserini oluşturdu. Çeşitli görevlerden sonra en son Cidde Sancakbeyliği görevindeyken vefat etti. Âlî’nin çok sayısında ve farklı türde eserleri vardır. *Vâridâtü’l-Enîka* isimli ikinci dîvânı, umumî tarih kitabı olan *Künhü’l-Ahbâr* , *Enîsü’l-Kulûb*, *Heft Meclis*, *Kırk Hadis Tercümeleri* vb. birçok önemli esere sahiptir (İsen-Aksoyak, 2013).

Amrî:⁵ Asıl adı Amr olan şair, II. Mehmed ve II. Bayezîd zamanlarında müderrislik, kazaskerlik ve şeyhülislamlık görevlerinde bulunmuş olan Abdülkerim Efendi’nin azatlı kölesi ve evlatlığı olup bizzat ondan ilim tahsil etti. Medrese tahsilinden sonra şair, ilk olarak şimdi Yunanistan sınırları içinde yer alan Serfiçe sancağı kadılığına atandı. Amrî’nin, aynı zamanda okul arkadaşı olan şair İshak Çelebi’ye yazdığı mektubundan onun mesleğinden ve kazancından memnun olduğu ve hayatına o meslekte devam etmek istediği anlaşılmaktadır. Serfiçe’den sonra Edirne’ye bizzat veziriazam İbrahim Paşa tarafından kadı tayin edilen şair, bu görevde kısa bir süre kaldıktan sonra vefat etti. Ölüm tarihi 930/1523-24’tür.

⁴Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Mustafa İsen, - İ. Hakkı Aksoyak, “Âlî/Çeşmî, Gelibolulu Mustafa”, <http://www.turkedebyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=943>

⁵ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Vildan Coşkun Serdaroğlu, (2013). “Amrî, Abdülkerim Efendi(d./-ö.930/1523/24?)” <http://www.turkedebyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=313>

Tezkirelerde nüktedan, şakacı, konuşkan, saygın ve sakin tabiatlı biri olarak tanımlanır. Aynı zamanda kadılık görevinde bulunduğu çevrelerde oldukça sevilmiştir. Şiirlerinde hakim olan, bir aşığın duygu inceliklerinin tamamıdır. Divanı'ndaki şiirlerin bir kısmının kısa vezinlerle yazılmış olması onun az sözle çok şey ifade etme yönündeki kabiliyetini gösterir. Sade dilli lirik şiirleri vardır. Bu şiirlerinde şair çok rastlanmayan kafiye ve redifler kullanmıştır. Bu şiirler tabii ve suni ve sanat kaygısıyla yazılmış şiirler değildir. Amrî başka şairlerle rekabete giren ve makam hırsıyla yazan bir şair de değildir. Atasözleri ve deyimleri sık kullanışı onun Necati Bey'e benzetilmesine neden olmuştur. 143 gazelin bulunduğu Divanı İstanbul Üniversitesi Türkçe Yazmalar Bölümü nr. 615/2 f. 40-64'te kayıtlı bulunan bir mecmuadadır. Divanda kasideler, musammatlar, gazeller, kıt'alar, müfredler ve bazıları Çağatayca yazılmış rübailer vardır. Manchester Raynold kütüphanesi nüshası hariç şairin divanlarının hiçbir nüshası tam değildir. Divan edebiyatı profesörü merhum Mehmet Çavuşoğlu birçok nazire ve şiir mecmualarından derleyerek tam bir divan oluşturmuştur. (Çoşkun, 2013)

Ârâmî:⁶ Tireli'dir. IV. Murat dönemi şairlerindendir. Konya'ya gidip Mevlevî oldu. Esrar Dede (Genç 2000:33) Nefî, Cevrî ve Atayî ile bir araya geldiklerini, divanının ve mecmualarda şiirlerinin olduğunu söyler. Ahdî de (Solmaz 2005:222) tahsili olmadığı hâlde Mevlana'nın lütuf ve ihsanıyla etkileyici şiirler söylediğini belirtir.

Âşıkî:⁷ Hayatı hakkında kaynaklarda fazla bilgi yoktur. 16. yüzyıl tezkirelerinde Âşıkî'den bahsedilmez. *Kafzâde Fâ'izî Tezkiresi*'nde ve *Tuhfe-i Nâ'îlî*'de Âşıkî'nin sadece üç beyti bulunmaktadır. *Pervâne Bey Mecmûası*'nda "Nazîre-i Defterdârzâde Âşıkî Beg" başlığı altında Cemâlî'ye (?-ö.991/1583) yazdığı bir nazire gazel kayıtlıdır. Süleymaniye Kütüphanesi'nin Hüsrev Paşa kısmında bulunan bir nazire mecmuasında da Âşıkî mahlasıyla bir gazel vardır.

⁶ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Bahir Selçuk, (2014). "Ârâmî, Ârâmî Dede(d.??-ö.??) divan şairi" <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3719>

⁷ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Aysun Sungurhan, (2013). "Âşıkî (d.??-ö.??) divan şairi" <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=149>

Avnî:⁸ Fâtih, Fâtih Sultân Mehmed ve Ebü'l-Feth olarak da tanınan Sultân II. Mehmed 27 Recep 835/30 Mart 1432'te Edirne'de doğdu (Uzunçarşılı 1982: 452; İnalçık 2003: 395). *Tuhfe-i Nâilî* (Tuman 2001: 710)'ye göre *Kâfile-i Şu'arâ* (Kutlar Oğuz vd. 2012: 39)'nın doğum tarihini 833 olarak göstermesi doğru değildir. Babası, Sultân II. Murâd, annesi ise İsfendiyaroglu'nun kızı Âlime Hadîce Sultân'dır. Çocukluğunda Molla Gürânî ve Molla Yegân, Manisa valiliği sırasında Molla Hüsrev, padişahlığında da Mevlânâ Hatîbzâde, Mevlânâ Hayreddîn, Mevlânâ Sirâceddîn Mehmed, Mevlânâ Abdülkâdir Hamîdî, Mevlânâ Sinâneddîn Yûsuf, Alî Kuşçu, Mevlânâ Hoca-zâde, Akşemseddîn ve Şeyh Akbıyık gibi hocaların yanında bulundu (Baltacı 1995: 237). 846/1443 baharında lalaları Kassâbzâde Mahmûd ve Nişâncı İbrâhîm b. Abdullâh Bey ile Edirne'den Manisa'ya vali olarak gönderildi. Amasya valisi olan ağabeyi Şehzade Alâeddîn Alî Çelebi'nin vefatıyla tahtın tek vârisi oldu. 847/1444 baharında babasının çağrısı üzerine Edirne'ye gitti. Burada, Safer 848/Haziran 1444'de Macarlar ve Sırplarla imzalanan antlaşmada hazır bulundu. Ardından babası II. Murâd tarafından tahta geçirildi.

16 Muharrem 855/18 Şubat 1451'te on dokuz yaşında ikinci defa Osmanlı tahtına çıktı. Hemen fetih planlarını hazırladı. Kendisini kutlamaya gelen elçilere güler yüz gösterdi. Macaristan'la üç yıllık bir mütareke imzaladı (Şevval 855/Kasım 1451). Osmanlılara başkaldıran Karaman hükümdarı İbrâhîm Bey'in üzerine yürüdü. Babası zamanında Karamanlılara bırakılan Beyşehir, Seydişehir ve Akşehir'i geri aldı (Öztuna 1983: 433). İstanbul'un fethi için hazırlıklara başladı. Hazırlıklar kapsamında Rumelihisarı (Boğazkesen)'nin yapımına başlandı. Hisar, Şaban 856/Ağustos 1452'da tamamlanarak Anadolu ve Rumeli arasında donanmaların geçişi güvence altına alındı. Bizans imparatoruna İstanbul'u teslim etmesi, aksi halde savaşa hazırlanması gerektiğini bildirerek savaş ilân etti. 1452-53 kışını Edirne'de savaş hazırlıklarıyla geçirdi. Bizans'ın Venedik'e elçi göndererek Batılı devletleri harekete geçirmeye çalışması sonuç vermedi. Hristiyan dünyası Osmanlı'nın böyle bir işe kalkışamayacağını düşünüyordu. Fâtih ise Edirne'de büyük bir istişare meclisi topladı ve savaş kararını kesinleştirdi. Hazırlıklar tamamlandıktan sonra 12

⁸ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Beyhan Kesik , “Avnî, Fâtih Sultân Mehmed, Sultân Mehmed-i Sâni, Sultân II. Mehmed (d.27 Recep 835/30 Mart 1432-ö.4 Rebiyülevvel 886/3 Mayıs 1481) divan şairi” <http://www.turkedebyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3538>

Rebiyülevvel 857/23 Mart 1453'de Edirne'den hareket etti. 26 Rebiyülevvel 857/6 Nisan 1453'de İstanbul'u kuşattı. Elli dört gün süren savaşın ardından 20 Cemâziyelevvel 857/29 Mayıs 1453 Salı günü İstanbul'u fethetti.

Şiirlerinde Avnî mahlasını kullanan Fâtih'in tek eseri *Dîvân*'ıdır. "Millet Kütüphanesi Ali Emiri Manzum Eserler 395, 530, 531; Murad Molla Kütüphanesi 305 ile Upsala Üniversitesi Kütüphanesi"nde nüshaları bulunan *Dîvân* üzerinde ilk çalışma, Alman Georg Jacob (1904) tarafından Upsala Üniversitesi'ndeki nüshaya dayanılarak yapılmıştır (Cunbur 2006: 250; Tekin 1995: 200). Daha sonra farklı yayımları (Bilmen 1944; Ünsel 1948; Pala 2001; Aymutlu 2005; Doğan 2007) yapılan eser üzerine bir de doktora (Baltacıoğlu 2003) tezi hazırlanmıştır. *Fâtih Dîvân*'ı "yetmiş dört gazel, bir muhammes, iki kıt'a, bir murabba, on bir beyit ve bir mısra"dan oluşmaktadır (Baltacıoğlu 2003). Avnî'nin *Câmi'ü'n-Nezâ'ir* (Ertek-Morkoç 2003: 1774-1775)'de bir şiiri vardır ve bu şiir Ahmed Paşa tarafından tanzir edilmiştir. *Mecma'u'n-Nezâ'ir* (Köksal 2012: 57, 61)'de altı şiiri yer almaktadır. Bu şiirleri Ahmed Paşa, Âhî, Hâkî, Hasbî, Hayretî, Kemâl Paşa-zâde, Enverî ve Nazmî tarafından tanzir edilmiştir. *Pervâne Bey Mecmû'ası* (Gıynaş 2013: 12)'nda ise yedi şiiri bulunmaktadır. Bu mecmuadaki iki zemin şiirini ise Adnî (Mahmûd Paşa), Bezmî, Hafî, Lâmi'î, Sa'dî-i Cem, Tabîbî ve Zâtî tanzir etmiştir.

Osmanlı şairlerinden farklılık göstermediğini, zaman zaman devrine kıyasla sade ve duru bir üslup kullandığını, kimi beyitlerinde konuşma dilinin rahatlığının görüldüğünü söylemektedir. Reşad Ekrem Koçu (2005: 22-23), onun ortanın çok üstünde bir şair, şiirlerindeki en hâkim unsurun ise nezahet ve asalet olduğu görüşündedir. Gönül Tekin (1995: 199)'e göre de Fâtih, iyi bir divan şairidir. Söylemek istediklerini fazla muğlak hâle getirmeden, açık ve saydam ifadelerle dile getirmiştir. Kullandığı edebî sanatlar ve üslubu bakımından Ahmed Paşa ve Şeyhî gibi iki üstadı olduğu görülmektedir. *Dîvân*'ındaki asıl çarpıcı yön, Fâtih'in bir hükümdar olduğunu unutmadığı bu şiirlerinde, aynı zamanda duyguları, sevinçleri, üzüntüleri olan bir kişi kimliğiyle de kendi kendisinin bilincinde olmasıdır. Dolayısıyla Avnî; nazım tekniği, söyleyiş güzelliği, muhteva zenginliği ve hayal derinliği bakımından divan şiirinin önde gelen şairlerinden biridir.

Âzerî:⁹ Asıl adı İbrahim'dir. Muallim-zâde İbrahim Çelebi olarak tanınmıştır. Adı İbrahim olduğu için, Hz. İbrahim'in ateşe atılmasından kinaye olarak ateşe mensup anlamında Âzerî mahlasını kullanmıştır (Kutluk 1989: 152, Banarlı 1997: 602). Babası aslen Manisalı olan (Özcan 1989a: 429) Âzerî'nin doğum yeri hakkında tezkirelerde bir bilgiye rastlanmamaktadır. Ancak Bursalı olmakla şöhret kazanmıştır. Bundan dolayı, tezkireler dışındaki kimi kaynaklarda doğum yerinin Bursa olduğu bildirilmiştir (İpekten vd. 1988: 58, İpekten vd. 1986: 4/41, Baykaldı 1994:1). Âlim bir babanın oğlu olan ve Ebussuûd Efendi (ö.1574)'den ders alan Âzerî, iyi bir eğitim görerek yetişmiştir. Bir güzele âşık olduğu için eğitimini yarıda bırakıp Konya'ya gitmiş fakat daha sonra akrabaları tarafından İstanbul'a getirilmiştir (Riyazi: 21b). İstanbul'a geldikten sonra eğitimine devam ederek Ebussuûd Efendi'den mülâzım olmuştur.

Âzerî, medrese eğitimini tamamladıktan sonra kardeşi Mahmud Çelebi'nin nişancı olması dolayısıyla müteferrika olarak devlet hizmetine girmiştir (Kutluk 1989: 152). Ancak bir süre sonra asıl mesleği olan kadılığa dönmüştür. Anadolu'nun Tire ve Kestel beldeleri ile bugün Suriye'de bulunan Hama'da kadılık yapmıştır. Âzerî Hama kadısı iken sıtma hastalığına yakalanarak 993/1585'te genç yaşta ölmüştür. Âzerî'nin, şiir mecmualarında yer alan ve bir divançe oluşturabilecek sayıdaki şiirleri dışında iki eseri vardır. *Nakş-ı Hayâl*, *Husrev ü Şîrîn*. Kimi kaynaklarda Âzerî'nin mürettep bir divanı olduğu bildirilmekle (Özcan 1989b: 285, Kâtip Çelebi 2007: II/640) birlikte henüz ele geçmemiştir.

Âzerî, tezkirelerde zekî, latif tabiatlı, müşfik, cömert, iyi ahlaklı, marifet ve ilimle donanmış, daha ilk gençlik yıllarında belâgatte kemal sahibi olmuş, emsal ve akranları arasında en iyi şiir söyleyen bir şair olarak tanıtılmıştır. Hatta genç yaşta ölmeseydi büyük itibar ve şöhret sahibi olacağı belirtilmiştir. Âzerî'nin şiir meclislerinden ve sohbetlerinden hoşlandığı, sanatkârları himaye ettiği, yakın arkadaşı ve hâmisî olduğu Cinânî (ö.1595)'nin *Divan*'ındaki şiirlerden anlaşılmaktadır.

Âzerî'nin şiir mecmualarında yer alan şiirlerinin çoğu Fuzûlî (ö.1556) ve Nev'î (ö. 1599)'ye naziredir. Ayrıca Mânî (ö.1599)'nin gazellerine de tahmisler yazmıştır.

⁹ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Ülkü Çetinkaya, "Âzerî, İbrahim Çelebi (d.??-ö.993/1585) divan şairi" <http://www.turkedebiyatilisimleri-sozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1937>

Yakın dostlukları dolayısıyla, Cinânî'nin (ö.1595), *Divan*'ını düzenlemesi ve yarım bıraktığı *Riyâzü'l-Cinân*'ı tamamlaması Âzerî'nin teşvikiyle gerçekleşmiştir. Âzerî de *Nakş-ı Hayâl*'i Cinânî'nin teşvikiyle yazmıştır.

Azîz:¹⁰ Aziz Ali Efendi, Girit Defterdarı tahmisçi Mehmed Efendi'nin oğludur. Girit'te doğdu. İstanbul'a gitti. Devlet kademesinde yüksek dereceli memuriyetlerden olan hâcegân-ı Divan-ı Hümayun arasına katıldı. 1796'da ilk daimi elçi sıfatı ve fevkalade murahhas elçi ünvanına Prusya hükümeti nezdinde gönderildi. Ölümüne kadar Berlin'de padişah III. Selim adına Osmanlı devletini temsil etti. Berlin'de öldü. Manzum ve mensur eserlerinde zaman zaman hayat hikayesi ve mizacı hakkında da birtakım ip uçları verir. Bunlardan onun Hurufiliğe meyyal, gizli iklimlere meraklı, Alevi Bektaşî meşrep ve rind tabiatlı bir mistik olduğu intibai edinilmektedir.(İslam Ansiklopedisi c.4, s. 333)

Bâkî:¹¹ Asıl adı Mahmud Abdalbaki'dir. İstanbul'da doğdu. Fatih Camii müezzinlerinden Mehmed Efendi'nin oğludur. Babasının mesleği ve kendisinin bir ara saraç çıraklığı yapmış olmasından ötürü başta M. Fuad Köprülü (1944: 243) olmak üzere araştırmacıların şairin ailesi için kullandıkları fakir/yoksul sıfatı, Fatih Camii çevresindeki gündelik hayatın 16. yüzyıldaki sosyo-kültürel konumu düşünüldüğünde belirleyiciliğini yitirir. Bâkî saraç çırağı olarak çalışırken medreseye de devam etmeye başlamış, ilgisi ve yeteneği sayesinde kısa zamanda kendini göstermiştir. Bu sırada devrin usta şairleriyle tanışıp onlara nazireler söyleyerek yeteneğini göstermeye çalışan Bâkî, Zâtî'nin Beyazıt Camii avlusundaki remilci dükkânına uğrayıp şiirlerini devrin üstadına beğendirmeye çalışır (Eyduran 2009: 166-168). Bâkî'nin kendisini Sultan Süleyman'a tanıtmayı ve onun takdir ve ihsanını görmesi bu kasideyle başlar. Semiz Ali Paşa ve Mirâhur Ferhad Ağa aracılığıyla şiirlerini Sultan Süleyman'a ulaştıran Bâkî, padişahın da ilgisini çekmeyi başarır. Sultan Süleyman'ın meclisinde şiirler okunurken Bâkî'nin bir gazelini pek beğenerek onun hangi görevde bulunduğunu sorup Süleymaniye Medresesinde danışmend olduğunu öğrenince böyle bir şairin medrese odalarında çürümesinin doğru

¹⁰ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Cilt 4, İstanbul , 1991

¹¹ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Muhsin Macit-Hasan Kaplan, Bâkî (d.933/1526-ö.1008/1600) divan şairi <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2462>

olmadığını, kendisine mülâzemet verilerek yirmi beş akçelik medrese müderrisliğine gönderilmesini emreder (Açıkgöz 1982: 50; Solmaz 2009: 68).

Bu tarihten sonra Bâkî'nin hayatında hızlı bir değişim başlamıştır. Bâkî'nin hayatında ve sanatında her şey yolunda giderken 1566 yılında önce babasını, ardından da hamisi Sultan Süleyman'ı kaybeder. Kanuni'nin ölümü üzerine yazdığı ünlü mersiyesinin son iki bendinde yeni padişah Sultan Selim'e ve devrin söz sahibi ve güçlü adamı Sadrazam Sokullu Mehmed Paşa'ya bağlılığını ifade eder. Bâkî müderrislikte derece derece yükselerek 1573'te Sahn Medresesi müderrisi olmuştur. Dört padişah devrinin en büyük şairi Bâkî, 23 Ramazan 1008/1600 tarihinde vefat eder.

Eserleri: Dîvân, Me'âlimü'l-Yakîn Fî-Sîreti Seyyidi'l-Mürselîn, Fezâ'ilü'l-Cihâd, Fezâ'il-i Mekke, Kırk Hadis Tercümesi.

Kanuni döneminde (1520-1566) estetik bakımdan zirveye erişen Osmanlı kültür ve sanat hayatının şiirdeki karşılığı Bâkî Divanı'dır. Şiire çok erken yaşlarda başladığı medrese öğrencisiyken hocası Mehmed Efendi için yazdığı "sünbül" redifli kasidesinde eriştiği irtifadan ve Zâtî ile paylaştığını bildiğimiz gazellerindeki söyleyiş mükemmelliğinden bellidir.

Beyânî:¹² Beyânî, Bağdatlıdır. Beyânî-zâde Seydî Çelebi adıyla meşhur olmuş, bu sebeple Beyânî mahlasını almıştır. Süslü ve türlü manalar ihtiva eden şiirleriyle anılmıştır. Beyânî, irfân sahibi ve İlâhî sırlara vâkıf biri olmayı dilediğinden genç yaşlarından itibaren bir an bile boş durmamış, ilim tahsilinde büyük gayret göstermiştir. Mevlana Fazl-ı İsfahânî'nin sohbetlerine katılıp onun vasıtasıyla kemâle erişmiştir. Daha sonra sipahilik hizmetinde bulunmuş, Anadolu'ya gelmiş ve çavuşbaşı olarak tayin edilmiştir. Beyânî'nin ince manalarla örülmüş, devrinde beğenilen şiirler kaleme aldı. Sohbeti hoş, nesri ve şiirleri güzel olmakla birlikte hem sade hem süslü eserler kaleme almıştır. Arapça, Farsça ve Türkçe şiirleri mevcuttur (Solmaz 2005: 230-31).

¹² Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. İsmail H. Aksoyak, "Beyânî(d.??-ö.??) Divan Şairi" <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=7519>

Cem Sultan:¹³ Cem, Fâtih Sultân Mehmed'in üçüncü ve en küçük oğludur. 7 Safer 864/3 Aralık 1459 gecesi Edirne'de dünyaya geldi. Annesi Çiçek Hatun'dur. İlk öğrenimine beş yaşında iken sarayda başlayan Şehzâde Cem, hususî hocalardan tahsil gördü. Bilgi ve kültür sahibi, Arapça ve özellikle Farsçayı bu dillerde şiir yazacak kadar iyi bilen bir şehzade olarak yetişti. O, sadece bilgili ve kültürlü değil, aynı zamanda ata iyi binen, zamanının savaş aletlerini ustaca kullanan ve bu konulardaki maharetiyle çevresine ün salmış bir şehzadeydi. Önce 1469'da Kastamonu sancakbeyliğine, sonra 1474 yılında ölen büyük kardeşi Sultân Mustafâ'nın yerine Karaman valiliğine tayin edildi. Bu sıralarda kardeşi İkinci Bâyezîd de Amasya'da bulunuyordu. Cem, Karaman'da ilim, sanat ve kültür adamlarından kurduğu bir çevre içinde, şahsî mezîyetleri ve başarılı idaresiyle kendini etrafına sevdirmişti. Fâtih Sultân Mehmed'in 886/1481'de ölümü üzerine kardeşi İkinci Bâyezîd tahta geçince, kendisini padişah olarak tanımayan Cem, bir ordu düzenleyerek Bursa üzerine yürüdü. Büyük bir törenle şehre girdi ve kendi adına hutbe okuttu. Ancak bundan sonra yaptığı bütün savaşları kaybetti. Halep'e oradan da Mısır'a geçti. Her uğradığı yerde ilgi ve iltifatla karşılandı. Kahire'den hacca gitti. Ardından Rodos şövalyelerine sığınan Cem, bir dizi pazarlıktan sonra oradan 1482'de Fransa'ya nakledildi. Cem'in bu tarihten itibaren Fransa ve İtalya'da geçen on üç senelik hayatı, kendisine gösterilen rağbete, edilen vaatlere, verilen ümitlere rağmen bir esaretten farksız oldu. O; başta Rodos şövalyeleri olmak üzere, çeşitli Avrupa devletleri ve prenslikleri, bu arada Hristiyan dünyasının manevî lideri papa tarafından Osmanlı İmparatorluğu'na karşı toprak, para, nüfuz ve üstünlük elde etmek için alet olarak kullanıldı. Sultân Cem, kendisine her bakımdan yabancı bir dünyada, memleket ve aile hasreti çekerek çaresizlik içinde otuz altı yaşında iken öldü (Napoli 900/1495). Kaynaklar şehzadenin ölümü konusunda değişik rivayetler naklederlerse de hâkim kanaat, zehirlenerek öldürüldüğü şeklindedir. Sultân Cem'in cenazesi aynı yıl Sultân İkinci Bâyezîd tarafından Mudanya yolu ile Bursa'ya getirildi ve burada ağabeyi Sultân Mustafâ'nın yanına defnedildi.

¹³ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Rıdvan Canım, "Cem Sultân(d.7 Safer 864/3 Aralık 1459-ö.900/1495) divan şairi"
<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1131>

Cem Sultân'ın kaleme aldığı eserler şunlardır: Türkçe *Dîvân*, Farsça *Dîvân*, *Cemşîd ü Hurşîd*, *Fâl-ı Reyhân-ı Sultân Cem*.

Cem Sultân, tarihi bakımdan olduğu kadar, kültür ve edebiyatımız açısından da önem taşıyan bir şehzadedir. Zira kendisi şair olduğu gibi, şairlerin de koruyucusu idi. Karaman'da sancak beyi olarak bulunduğu sırada çevresinde bir şairler halkası oluşmuştu. Bunlar arasında “Sa’dî-i Cem, La’lî, Sehâyî, Kandî ve Şâhidî” gibi zamanla “Cem Şairleri” adıyla anılan şairler vardı. Kendisinin de henüz on yaşlarında iken atandığı Kastamonu sancak beyliği görevi sırasında gazel yazdığı rivayet edilmektedir. Sehî, Latîfî, Âşık Çelebi ve Gelibolulu Mustafâ Âlî, tezkirelerinde Cem'in şairliğinden övgüyle söz etmişlerdir. İran edebiyatını Farsça şiirler yazacak kadar yakından tanıyan Cem; divan edebiyatının mazmunlarını, hayâller dünyasını çok iyi bilen ve bu unsurları eserlerinde başarıyla kullanan bir şairdir. Kaside ve gazellerinde Ahmed Paşa'dan etkilenmiş, onun tarzını takip etmiştir. Ağabeyi Sultân II. Bâyezîd'e yazdığı meşhur kasidesi ile oğlu Oğuz Han'ın öldürülmesi üzerine kaleme adığı mersiyesi, klasik edebiyatımızın ölümsüz manzumeleri arasında yer almıştır. Özellikle ülkesinden uzaklarda iken yazdığı ve yoğun bir lirizmin hâkim olduğu şiirlerinde, çeşitli acılar ve çaresizliklerle dolu maceralı hayatından belirgin izler görülmektedir.

Dâ'î:¹⁴ Kastamonuludur. Kınalı-zâde Hasan Çelebi (1981: 361), birçok şairde olduğu gibi “Latîfî kavlince Kastamonuludur” diyerek bu bilgiye ihtiyatla yaklaşır. Fatih devri şairlerindendir. Kastamonu camilerinden birinde müezzin ve duâhân idi. İstanbul'un fethinde bulundu ve buraya yerleşti. Ailesi ve eğitimi gibi hayatının ayrıntıları hakkında kaynaklarda bilgi bulunmamaktadır. Kınalı-zâde'ye göre mahlasını da duâhânlığı dolayısıyla aldı. Fatih devrinde öldü. Latîfî, sesini “şîrîn”, şirini “rengîn” bulmakta ve duâhânların okudukları duaların çoğunun onun eseri olduğunu kaydetmektedir. Şiirde eslâfın yolunu takip eden şairin, matlalarının çoğunu ihâm ve tecnis ile yazması sanatıyla ilgili olarak tezkirelerde kaydedilen hususlar arasındadır. Edirneli Nazmî'nin *Mecma'u'n-Nezâ'ir*'inde ve *Pervâne Bey Mecmû'ası*'nda şiirleri vardır. *Mecma'u'n-Nezâ'ir*'deki bazı şiirlerini; Atâyî, Ca'fer Çelebi, İshâk Çelebi, Revânî, Şem'î, Kemâl Paşa-zâde, Lâmi'î gibi devrin ileri gelen

¹⁴ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. M. Fatih Köksal, “Dâ'î (d.??-ö.??) divan şairi”
<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=747>

şairlerinin tanzir etmesine bakarak Dâî'nin döneminin beğenilen şairleri arasında olduğunu söylemek mümkündür.

Emrî:¹⁵ Edirne'de doğdu. Ailesi hakkında bilgi bulunmayan Emrî'nin tahsil hayatıyla ilgili sadece Sehî Bey tezkiresinde, “İlm-i zâhire sa'yederken feragat etti” ifadesi yer almaktadır. Önceleri bazı imaretlerin kitâbet vazifesiyle meşgul olurken Kınalızâde Ali Çelebi'nin Edirne kadısı olmasından sonra onun himayesiyle Yıldırım Bayezid Medresesi'nin tevliyeti hizmetinde bulunmuş, daha sonra buradan azledilmiştir. Âşık Çelebi, devlet ileri gelenlerinin himayesinden mahrum olmasını onun bir kusuru olarak kaydederken Gelibolulu Mustafa Âlî de aynihususa işaret etmektedir. Bu durum, Emrî'nin bütün ömrünü sıkıntı ve yoksulluk içinde geçirmesine sebep olmuş, hayatının sonuna doğru da şuurunu kaybetmiştir. 983 (1575) yılında Edirne'de vefat eden Emrî'nin ölüm tarihini Hasan Çelebi, Gelibolulu Mustafa Âlî ve daha sonra Bursalı Mehmed Tâhir 982 (1574) olarak vermişlerse de doğru değildir. Emrî'nin edebî şahsiyetinden çağdaşları çok geniş şekilde bahsetmektedir. Şiiri hakkında hüküm verilirken tahayyül gücü ve kullandığı teşbihlere dikkat çekilir. Daha önce hiçbir şairin kullanmadığı mazmunlar ve ince fikirlerle şiirlerini ördüğü belirtilen Emrî'nin sanat devrinde takdir edilmiştir. Muamma ile fazla meşgul olması gazellerini de muamma gibi yazmasına ve birtakım kelime oyunlarına rağbet etmesine yol açmış, bu durum yer yer şiirinin anlaşılmasına sebebiyet vermiştir. Nitekim bu husus onun tenkit edilen belli başlı yönü olmuştur. Özellikle muamma alanında divan edebiyatının önde gelen bir ismi olan Emrî muammaya genç yaşta ilgi duymuş, önce Kınalızâde Ali Çelebi ile Mîr Hüseyin Nîşâbûrî'nin muamma risâleleri üzerinde çalışmıştır. Emrî'nin kaynaklarda üzerinde durulan diğer bir yönü de tarih düşürmedeki ustalığıdır. Tezkireler, onun bu husustaki maharetinin benzersiz olduğunu ve bu alanda yenilik getirdiğini kaydederler. Nitekim tarih düşürmede tarh usulü Emrî ile başlamıştır. Emrî'nin bugüne ulaşan eserleri divanı ile muammalarıdır. Divanı ölümünden sonra tertip edilmiştir. Türkiye'de ve Türkiye dışında birçok nüshası bulunan divanının tenkitli neşrini hazırlayan Yekta Saraç (bk. bibl) iki kaside, 581 gazel, iki tahmis, birer müstezad, murabba, muhammes, müsemmen ve 530'dan fazla

¹⁵ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Yekta Saraç, “Emrî, Emrullah (d. ?/?-ö. 983/1575) divan şairi” <http://www.turkedebiyatisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3630>

mukattanı tesbit etmiştir. Bazı divan nüshalarında kısmen mevcut olan muammaları müstakil bir şekilde de toplanmış olup sayıları 650'den fazladır. Şairin muammaları Yekta Saraç tarafından derlenerek baskıya hazırlanmıştır. Devrinin kaynaklarında Emrî'ye gösterilen ilgi daha sonraki dönemlerde yazılan eserlerde devam etmez. Bunun sebebi, Emrî'nin zarif ve güzel birçok gazeli bulunmasına rağmen daha ziyade muamma ve tarih düşürmedeki ustalığı ile tanınmış olmasına bağlanabilir. Bir nevi edebî moda sayılabilecek olan bu hususların sonraki dönemlerde kısmen itibardan düşmesi Emrî'nin de önemini kaybetmesine yol açmıştır.

Fehmî:¹⁶ Saruhanlıdır (Manisa). Hayatı hakkındaki bilgiler çok sınırlıdır. Kanunî zamanında alaybeyliği yaptı. Latîfî, Fehmî'nin son derece zeki ve anlayışı keskin biri olduğunu kaydetmektedir. Yine şair hakkında bilgi bulunan tek şair tezkiresi olan Latîfî Tezkiresi'nde "mahbup-perest" olarak nitelenen şairin, kadınları ve kadın düşkünlerini son derece aşağı yaratıklar olarak gören biri olduğu, hatta kadınların pişirdiği yemekleri yemediği, zenbârelerin diktiği giysileri giymediği ilginç bir özelliği olarak bildirilmektedir. Latîfî, yazdıklarını teyit etmek üzere şairin bu özelliğini itiraf ettiği bir şiirine yer verir. Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi'ndeki kadınlara düşkün olduğuna dair tam aksine bilgi sehven yazılmış olmalıdır. Edirneli Nazmî'nin Mecma'u'n-Nezâ'ir'inde 24, Pervâne Bey Mecmuası'nda iki şiiri bulunmaktadır.

Fevrî:¹⁷ Arnavutluk'ta Draç'ta doğdu. Hırvat asıllı Hristiyan bir aileye mensuptu. Küçük yaşta İstanbul'a getirildi. Kendi anlatımına göre çocuk yaşta Muhyiddin İbnü'l-Arabî'yi rüyasında görmüş ve onun telkiniyle Müslüman olmuştur. Ferhad Paşa'nın kethüdası Pulad'ın ve sonra kardeşi Cafer Kethüda'nın himayesine girdi. Rumeli Beylerbeyi Lutfi Paşa'ya takdim edilen Ahmed Fevrî, Paşa'ya sunduğu "sûsen" redifli kaside ile hürriyetine kavuştu. Devrin tezkirecilerinden Latîfî ve Hasan Çelebi onun şair Lâmiî'nin dedesi Nakkaş Ali Çelebi'nin, Gelibolulu Mustafa Âlî ise İskender Çelebi'nin himayesinde yetiştiğini yazıyorlar.

¹⁶ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. M. Fatih Köksal, "Fehmî (d.??-ö.??)divan şairi", <http://www.turkedebiyatisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=355>

¹⁷ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Mehmet Kalpaklı, "Fevrî, Ahmed (d.??-ö.978/1571) Osmanlı bilgini ve şairi" <http://www.turkedebiyatisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5905http://>

1547’de Edirne Anbar Kadı Medresesi’ne müderris tayin edildi. Edirne’ye gelen (1548) Şehzade Selim’e intisap etti. Ardından Hasköy’de Mahmud Paşa ve Vize medreselerinde müderrislik yaptı. Kanûnî’nin Nahcivan seferine de katıldı (1552) ve bu sırada sunduğu kasidelerle şöhreti arttı, Zilkade 978’de (Nisan 1571) Şam’da vefat eden Fevrî’nin ölümüne “Fevrî be-refî” cümlesiyle “Revân oldu bekâ darına Fevrî” mısraı tarih düşürülmüştür. Mezarı Şam’dadır. Türkçe, Arapça ve Farsça şiirleri bulunan Fevrî’nin, mahlasına uygun olarak süratli ve çok kolay bir şekilde şiir söyleyebildiği hem tezkirelerde anlatılır. Gelibolulu Âlî, şiirde atasözleri ve halk deyimlerini kullanmada Necâtî’den sonra Fevrî’nin geldiğini söyler ki Divan’ı incelendiğinde bu tesbitin yerinde olduğu görülür. Özellikle musammatları ile tanınan Fevrî’nin dili devrine göre oldukça sadedir. Riyâzî Anadolu’da tahmis ve tedîsi Fevrî’nin meşhur ettiğini söyler. Fevrî Türkçe ve Arapça mensur eserler de vermiştir. Nesirde devrin klasik üslûbuna uygun olarak sanatlı ve secili bir tarzı vardır. Ancak öğretici mahiyetteki hat risâlesinin dili sadedir. Aynı zamanda devrinin tanınmış hattatlarından da olan Fevrî, Şeyh Hamdullah’ın damadı ve öğrencisi Şükrullah Halîfe’den sülûs ve nesih öğrenmiştir. Eserleri:Divan, Risâle fî ilmi’l-hutût, Kühl-i Dîde-i A’yân, Ahlâk-ı Süleymânî. Ayrıca kaleme aldığı bir diğer Kırk Hadis Tercümesi vardır.

Figânî:¹⁸ Asıl adı Ramazan olan şair Trabzonludur. Hayatının ilk dönemlerine dair kaynaklarda bilgi mevcut değildir. Hangi tarihte doğduğu kesin değilse de 29 yaşında öldüğü bilindiğine göre 16. yüzyıl başlarında doğduğu söylenebilir. İstanbul’a ne zaman geldiği bilinmemektedir. Uzun sürmeyen bir medrese tahsili yaptı. Âşık Çelebi, kısa süreli medrese tahsilinden sonra mukataa kâtipliğinde çalışırken fitrî kabiliyetiyle şiir yazmaya yöneldiğini kaydeder. Kaynaklarda tahsili sırasında öğrenme ve ezberleme yeteneğiyle fark edildiğine dikkat çekilmektedir. Kâtipliği ile geçimini sağlayan Figânî’nin zaman zaman geçim sıkıntısına düştüğü anlaşılmaktadır. Çok genç yaşta şiir yazmaya başlayan şair, ilk şiirlerinde Hüseyinî mahlasını kullandı ise de daha sonra Figânî mahlasını tercih etti. Âşık Çelebi, İstanbullu Na’tî ve Priştineli Nûhî ile Galata meyhanelerde içki içtiğini, Atmeydanı’nda dolaşp güzeller peşinde koştuğunu, fırsat buldukça kasideler yazarak

¹⁸ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. M. Fatih Köksal, “Figânî (d.??-ö.938/1531-32) divan şairi” <http://www.turkedebyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5422>

bununla geçindiğini kaydeder. Rind tavırlı bir hayatı benimsediği anlaşılan Figânî, sürekli değişkenlik gösteren hamiler tarafından kendisine yapılan küçük yardımlarla hayatını idame ettirdi. Figânî'nin şöhreti, Kanunî'nin şehzadeleri Mustafa, Mehmed ve Selim'in sünnet düğününe yazdığı Sûriyye Kasidesi'yle daha da arttı. Bir ara Edirne'ye gittiye de hayatının büyük kısmını İstanbul'da geçirdi. Mohaç galibi İbrahim Paşa'nın Budin'den getirttiği heykelleri İstanbul'da diktirmesi üzerine yazmış olduğu Farsça "Bu cihana iki İbrahim geldi, biri putları kırdı, biri dikti" anlamındaki Farsça beyti sebebiyle H. 938 (1531/32)'de önce dövülmek ve işkence edilmek, nihayetinde asılmak suretiyle öldürüldü. Fuat Köprülü, büyük istikbal vaat eden kabiliyeti, rind ve lâubali mizacının kendisine birtakım düşmanlar kazandırmış olmasının da bu idamda rolü bulunduğunu söyler (Köprülü 1997: 639). Bu hususta Abdulkadir Karahan, Köprülü'nün tespitini tekrarlar "Ancak Figânî, 'Dünyaya iki İbrâhim geldi, biri put kırdı, öteki put dikti' anlamındaki bu beyti değil, Âşık Çelebi'nin de kaydettiği gibi bir mecliste okunduğunda beyitte geçen 'dâr-ı cihan' terkibindeki 'dâr' kelimesinin yerine -ikinci mısradaki 'put' sözü geçtiği için- 'deyr' kelimesinin daha uygun olacağını söylemiş olmalıdır. Çünkü beytin çok daha eski zamanlarda, Gazneli Mahmud devrinde söylenmiş olduğuna dair kayıtlar vardır." (Karahan 1996: 57) demektedir.

Öldürüldüğünde henüz otuz yaşına basmamıştı. Kısa ömrüne sekiz kaside, 107 gazel ve iki tahmisten oluşan küçük bir Türkçe Divan sığdırabilen Figânî'nin bu eseri yayımlanmıştır. Nazire mecmuaları başta olmak üzere kendi çağı ve sonrasındaki şiir mecmualarında çokça şiirine rastlanması, onun şöhretinin derinliği ve genişliğinin en bariz göstergesidir. Figânî 15. yüzyıl şairlerinden Necâtî Bey ve Ahmed Paşa'dan etkilenmiş, özellikle de kasidede İran kasidecilerinden çok istifade etmiştir.

Gubârî:¹⁹ Doğum yeri, kaynaklarda farklılık göstermektedir. Âşık Çelebi Hamîdîli (Isparta), Latîfî Karaman Larendeli, Şemseddin Sâmî, Karaman'a bağlı Aksaray; Beyânî, Hasan Çelebi, Ahdî, Riyâzî ve Kaf-zâde Fâ'izî ise Akşehir'de doğduğunu kaydeder. Ancak Gubârî, Kâ'be-nâme adlı eserinde "Mekke şehrin dilde çün berk eyledim / Akşehir'i ol zaman terk eyledim / Mevlidimdir gerçi ol şehir-i şerîf / Lâkin

¹⁹ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Yunus Kaplan, "Gubârî, Abdurrahman Efendi(d.?-ö.974/1566), divan şairi" <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugi.com/index.php?sayfa=detay&detay=2432>

olmaz Mekke şehrine harîf” mısralarında Akşehir’de doğduğunu belirtmiştir (Gül: 2006: 1-2). Gubarî’nin asıl adı Abdurrahman, babasının adı ise Abdullah’tır.

İlk tahsilini Akşehir’de babasından aldıktan sonra İstanbul’a gelen Gubarî, dönemin meşhur müderrislerinden Kınalı-zâde Ali Çelebi ve Müslim Çelebi’ye intisap ederek onlardan dersler aldı. Aynı zamanda meşhur hattat Şeyh Hamdullah-zâde Mustafa Dede’den “aklâm-ı sitte” adı verilen yazı türlerini meşk etti. Gubar yazı türünde gösterdiği başarıyla büyük bir şöhret kazandı ve bunun üzerine şiirlerinde ve yazılarında Gubârî mahlasını tercih etti.

Tahsilini tamamladıktan sonra bir süre medreselerde müderrislik yaptı. 941/1534 yılında Kanuni Sultan Süleyman’ın Irak Seferi’ne ordu kâtibi olarak katıldı. 942/1535’te döndüğünde tasavvufa olan meyli dolayısıyla resmî hizmetten ayrılıp Nakşibendî şeyhi Ahmed Emîr Buhârî zaviyesi postnişini Şeyh Abdullatif Efendi’ye intisap ederek Şeyh Vefâ Tekkesi’nde seyr ü sülûkunu tamamladı. Burada geçirdiği günlerini “Ser-i kûy-i Vefâ’nın hâksârı / Ayaklar toprağı ya’nî Gubârî” beytiyle anan şair, bu dönemde yazdığı tasavvufî şiirleriyle tanındı.

Gubârî, bir müddet Akşehir’de Sultan Abdullah Zaviyesi’nde Nakşî şeyhliği yaptıktan sonra, şeyhi Abdullatif Efendi’nin işareti üzerine 944/1537’de hacca gitti. Orada uzunca bir süre mücavir olarak kaldı. Nişancı Ramazan Çelebi-zâde Mehmed Çelebi’nin aracılığı ile burada surre eminliğine getirildi. İlk eserlerinden biri olan Kâ’be-nâme’yi burada kaleme aldı. 953/1546’ya kadar Mekke’de kalarak dervişane bir hayat süren Gubârî, aynı yıl içinde Anadolu’ya geri dönerken Kütahya’ya uğrayarak Kanuni’nin burada sancak beyi olan küçük oğlu Şehzade Bayezid’in hizmetine girdi. Önce kapıkullarına muallim olarak atanan Gubârî, kısa sürede liyakati ve kabiliyeti sayesinde Şehzade’nin büyük oğlu Orhan Çelebi’ye hoca tayin edildi. Bu görevindeki hizmetleri dolayısıyla Kanuni’nin gözüne giren Gubârî, onun emriyle 959/1551 yılında Şâh-nâme adlı eserini yazmaya başladı. Daha sonra Şehzade Bayezid ile Şehzade Selim arasında sancaklarının değişmesi sebebiyle başlayan ve şiddetlenerek Konya Ovası’nda askeri bir çatışmaya dönüşen mücadelede Bayezid’in yenilip İran’a kaçması üzerine Gubârî de onun adamıdır diye 969/1561’de bir süre Yenihisar’a hapsedildi. Bu hapisten Ferhad Paşa ve Abdurrahman Çelebi’nin yardımlarıyla serbest bırakıldı. Hapiste iken İran şairlerinden Fettâhî-i Nişabûrî’nin Şebistân-ı Hayâl adlı eserine nazire yazmaya

başladı. Tahliye olduktan sonra kısa bir müddet boşta kalan Gubârî, 970/1562’de mahmil kadılığı göreviyle tekrar Mekke’ye gönderildi. Burada kadılık hizmetini yürütürken bir taraftan da eserlerini tamamlamaya çalıştı. Ayrıca Kanuni’nin Haremeyn’i tamiri sırasında onun adına yaptırdığı Nakşibendî zaviyesinde halkı irşatla meşgul oldu. Âşık Çelebi ve Müstakîm-zâde’ye göre 974/1566 yılında, Riyâzî, Fâizî ve Mehmed Süreyya’ya göre ise 982/1574 yılında öldü. M. Nail Tuman, şairin ölüm tarihinin 982/1574 olarak gösterilmesinin yanlış olduğunu belirtir. Mekke’deki Cennetü’l-Muallâ’da Ebtah Mevkii’ne gömüldü. Eserleri: Şâh-nâme, Kâ’benâme, Şebistân-ı Hayâl, Yûsuf u Züleyhâ, Menâsık-ı Hac, Mesâhat-nâme.

Gülşenî:²⁰ Biyografik kaynaklarda Gülşenî’nin asıl ismi, ailesi, ne zaman ve nerede doğduğu hakkında bir bilgi yoktur. Latîfî ve ondan istifade eden biyografik eserlerde Fâtih devri şairi olarak geçmektedir. Fakat Farsça Dîvân’ında (Ferzan 1980:72) II. Bâyezîd (886/1481–918/1512) için kasidelerinin bulunması onun Bâyezîd devrinde de hayatta olduğunu göstermektedir. Latîfî Tezkiresi’nde, Fâtih devrinde Anadolu’ya geldiği belirtilmiş, fakat nereden geldiğine değinilmemiştir. Dolayısıyla bu bilgilerden hareketle onun, Fâtih Sultân Mehmed’in Manisa (Saruhan)’da şehzadelik yaptığı dönemde âlim ve sanatkârlara verdiği değeri işitip adı geçen bölgeden gelerek şehzadeye intisap ettiği, burada şöhrete kavuştuğu ve bu nedenle Saruhanî nisbesini aldığı söylenebilir. . Gülşenî’nin ölüm tarihi bilinmemekteyse de II. Bâyezîd’in 888/1483’te vefat eden oğlu Şehzâde Abdullah için yazdığı kaside (Yıldırım 2004: 6) bu tarihten sonra öldüğünü göstermektedir. Gülşenî’nin tespit edilen eserleri şunlardır: Râz-nâme, Farsça Dîvân, Türkçe Dîvân. Kaynaklarda mesnevî şairi olarak tanıtılan Gülşenî, çeşitli nazım şekillerinde hem Türkçe hem de Farsça güzel şiirler yazmıştır. Onun şiir dili 15. yüzyıl şairlerinden pek farklı değildir. Türkçe şiirlerinde çokça Arapça, Farsça kelime ve terkipler kullanmıştır.

Hâlî: 16. yüzyılda Acemzâde Hâlî, Ahmed Hâlî Efendi, Hâlî Bey ve Hâlî Mehmed Efendi isimli şairler Hâlî mahlası kullanarak şiir alanında anıldığı için mecmuamızdaki şiirin hangi Hâlî’ye ait olduğunun tespiti yapılamamıştır.

²⁰ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Selami Turan, “Gülşenî (Saruhanî) (d.??-ö.888’den sonra ?/1483-84’ten sonra ?) divan şairi”

<http://www.turkedebiyatilisimleri.org/index.php?sayfa=detay&detay=731>

Halil: 16. yüzyıl aralığında Halil mahlaslı pek çok şairin bulunması dolayısıyla mecmuamızdaki şiirin hangi şaire ait olduğunun tespiti yapılamamıştır.

Hatâyî:²¹ Biyografik kaynaklarda Hatâyî hakkında bilgi yoktur. Aynı mahlası kullanan şairlerden ayırt etmek için “Tebrîzî” nisbesiyle anılan Hatâyî’nin asıl adı da bilinmemektedir. İlk kez Terbiyet’in (1314) söz ettiği bu şairle ilgili sonraki çalışmalarda yer alan bilgilerin kaynağı ona dayanmaktadır. Terbiyet (1314: 137), Hatâyî-i Tebrîzî’nin Akkoyunlu Sultân Ya’kûb adına bir Yûsuf u Züleyhâ mesnevîsi yazdığını ve bu mesnevînin bir yazma nüshasının kendinde olduğunu belirterek ilk beytini örnek vermiştir. Caferoğlu (1991: 145) da herhangi bir kaynak göstermeksizin eserin Sultân Ya’kûb’a ithaf edildiğini bildirmiş ve Hatâyî’yi Akkoyunlu sarayına mensup şairler arasında saymıştır. Ancak metnin içinde mesnevînin Sultân Ya’kûb’a ithaf edildiğine dair bir bilgi mevcut değildir. Ayrıca devrin kaynaklarında Hatâyî’nin ismi de geçmemektedir. Üstelik bu durum, saray mensubu bir şair için pek de mümkün görünmemektedir. Dolayısıyla ithaf konusundaki iddia için daha kesin bilgiler gerekmektedir. Şayet Terbiyet’in verdiği bilgi doğru kabul edilirse bu, sadece Hatâyî’nin Yûsuf u Züleyhâ’sının Sultân Ya’kûb’un hükümdarlığı döneminde (1478-1490) yazılmış olduğunu gösterecektir.

Hatâyî’nin bilinen tek eseri Yûsuf u Züleyhâ isimli mesnevîsidir. 15. yüzyıl Azerî Türkçesi ile kaleme alınan hikâyede aruzun fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün kalıbı kullanılmıştır. Yûsuf u Züleyhâ’nın, “Azerbaycan Bakü Elyazmaları Enstitüsü”ndeki nüshaları arasında yapılan karşılaştırma sonucunda 1234 beyitten oluştuğu belirlenmiştir. Klasik mesnevîlerin tertip özelliklerini taşımayan eserde, ilk beyitteki besmeleden sonra hikâyeye geçilmektedir. Farsça başlıklarla bölümlendirilen manzumede kahramanların ağzından söylenmiş gazeller yer almaktadır. Metin, Yûsuf ve Züleyhâ’nın ölümünün ardından şairin dua talep ettiği beyitle son bulmaktadır. Araslı (1960: 314-315), eserin Azerî Türkçesinde, Fars edebiyatındaki Yûsuf u Züleyhâlar seviyesine ulaşabilecek nitelikteki ilk mesnevî olduğunu ileri sürmüştü de edebî bakımdan üstün nitelikler taşımayan manzume, Yûsuf kıssasının halk arasındaki yaygın şeklinin manzum olarak anlatılmasından

²¹ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Recep Demir , “Hatâyî, Hatâyî-i Tebrîzî (d.??-ö.??) divan şairi” <http://www.turkedebyatiisimleri-sozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1102>

ibarettir. Sade dili ve içerdği olağanüstü olay ve motifleri, hikâyenin meclislerde okunmak üzere yazıldığı izlenimini vermektedir. Estetik bir üslup kuramadığı gibi, eserine özgün bir nitelik kazandıramadığı da görülen ve aruzu kullanmada da pek başarılı olamayan Hatâyî vasat bir şairdir. Hatâyî'nin Yûsuf u Züleyhâ'sı hakkında bir doktora tezi yapılmıştır (Demir 2006).

Hayâlî:²² Kanûnî döneminin Fuzûlî'den sonra en ünlü şairi Hayâlî'nin asıl adı Mehmed, lakabı Bekâr Memî'dir. Geç evlendiği için bu lakabı almıştır. Ailesi hakkında Ömer ve İbrahim adında edip ve şair iki oğlu olduğunun dışında biyografik kaynaklarda bilgi yoktur. Oğlu Ömer Bey de şair olup Halep defterdarlığı yapmıştır (Kurnaz 1998:5). Âşık Çelebî'nin (Kılıç 2010: 1560) gaziler ocağı ve arifler durağı, Hasan Çelebi'nin (Sungurhan-Eyduran 2009: 291) mecmâ-ı şu'arâ ve menbâ-ı zurafâ dediği Vardar Yenicesi'nde dünyaya geldi. Vardar Yenicesi özellikle akıncı beylerinden Evrenosoğullarının başkenti konumunda, özellikle 16. Yüzyıl sonuna kadar Osmanlı Devleti'nin Rumeli'deki en önemli kültür merkezlerinden biri idi. Şehir aynı zamanda çok canlı bir tasavvuf muhiti idi (İsen 2009:56). Hayâlî, böyle bir kültürel ortamda doğdu. Doğum tarihi belli değildir. Cemal Kurnaz (1998: 5) Hayâlî'nin bir manzumesinden, on dört yaşında iken şiirde şöhrete ulaştığını aktararak, bu durum dikkate alındığında doğum tarihinin 1497-1499 olabileceğini söyler. Hayâlî, Kalenderî şeyhi Baba Ali Mest-i Acemî ve müritlerinden çok etkilendi ve onlara katıldı.

İstanbul'a geldikten sonra da düzenli eğitim alamayan Hayâlî, bir yandan "tahsil-i marifeti" ile meşgul olurken, bir yandan da çok genç yaşta ortaya çıkan şairlik yeteneğini geliştirdi. Belli bir mesleği olmayan Hayâlî şiirleriyle önce Defterdar İskender Çelebi'nin dikkatini çekti daha sonra Sadrazam İbrahim Paşa'nın gözüne girdi ve kısa zamanda, bir şairin ulaşabileceği en büyük paye olan padişah nedimliği ve musahipliğine yükseldi. Kanûnî ile birlikte Rodos, Irak Seferleri ve Bağdat'ın fethine katıldı. Kanûnî Bağdat'ı fethettiğinde Fuzûlî ile görüşen ve ondan bir Leyla ve Mecnûn mesnevisi yazmasını isteyen şairlerden biri de Hayâlî'dir. Padişaha sunduğu gazel ve kasideler karşılığında ihsanlar aldı. Hayâlî sadece Kanûnî Sultan Süleyman tarafından değil, devrin diğer erkânı, özellikle İbrahim Paşa ve

²² Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Volkan Karagözlü, "Hayâlî Bey, Hayalî, Mehmed Hayâlî Bey, Bekar Memî (d.903-905 ?/1497-1499 ?-ö.964/1557) divan şairi" <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6318>

İskender Çelebi tarafından da korundu. Hayâlî'nin gözde olmasını kıskanan Taşlıcalı Yahya Bey ona hicviyeler yazdı, bu hicviyelere Hayâlî de karşılık vermek zorunda kalmıştır. Hayâlî Bey'in hayatının son yılları hakkında fazla bilgi bulunmamaktadır. Hayatının son yıllarının yokluk içinde geçtiği bilgisi de yanlış olmalıdır. Oğullarına yüklü bir miras bıraktığı Gelibolulu Âlî'nin tezkiresinde açıklanır.

Hayâlî, 964/1557 tarihinde Edirne'de vefat etti. O zaman şairlerinden Arşî Çelebî, Hayâlî'nin vefatına şu muhteşem tarihi söylemiştir: “Sözü dilde hayâlî gözde kaldı.” Silistreli Şîrî Ali Çelebi “Hayâlî öldü hayf elhükmü lillâh” mısraını ve hemşehrisi Günâhî de “Âlem-i hisden Hayâlî gitdi ah” mısralarını tarih düşürmüştür. Hayâlî 16. yüzyılın Fuzûlî'den sonra en büyük şairidir. Hayâlî, Zâtî gibi bir şairin şöhretinin zirvesinde bulunduğu bir sırada şiirlerini yazmaya başlamıştır. Zamanla çağdaşı şairleri geride bırakan Hayâlî, Ali Şîr Nevâî ve klasik İran şairleri hakkında hürmetkar ifadeler kullandı. Kendisini onlarla eşit tuttu. Osmanlı şairleri içinde de Necâtî Bey'in tarzını çok daha ileri düzeye taşıdı. Bu haliyle klasik üslubun lirik temsilcisi oldu. Ali Nihat Tarlan tasavvufî heyecan bakımından Hayâlî'yi 16. yy.'ın ünlü şairi Bâkî'den üstün görmektedir (Tarlan 1945: XIV). Hayâlî'nin tek eseri divanıdır.

Hayâtî:²³ Kanuni Sultan Süleyman dönemi şairlerinden olan Hayâtî, İstanbul'da Cemal Halife mahallesinde doğdu. Latîfî'nin, onun için ilim ve irfan talibi olduğunu belirtmesinden (Canım 2000: 239) hareketle ilim tahsilinde bulunduğu anlaşılmaktadır. Sipahi zümresine dâhil olan Hayâtî, bu meslekteki maharetiyle kendini gösterdi. Sicill-i Osmânî'de III. Murad dönemi (1574-95) ortalarında öldüğü kayıtlıdır (Akbayar 1998: 656). Latîfî, tatlı sözleri ve renkli ifadeleri olan Hayâtî'nin mürettep Dîvân sahibi olduğunu ifade eder (Canım 2000: 239). Ancak bu Dîvân şimdilik elde değildir.

Hayretî:²⁴ Tezkirecilerin tabiriyle “şâirler kaynağı” olarak bilinen Vardar Yenicesi'nde doğdu. Asıl adı Mehmed'dir. Kaynaklarda Mehmed Şah, Mehmed

²³ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Yunus Kaplan, “Hayâtî, Hayâtî Çelebi (d.??-ö./III. Murad dönemi (1574-95) ortaları) divan şairi”
<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3600>

²⁴ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Tuba Durmuş, “Hayretî (d.??-ö.941/1534/35) divan şairi”
<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2711>

Çelebi ve Baba Hayretî olarak da geçer. Hayatı hakkında kaynaklarda verilen bilgiler oldukça sınırlıdır. Tahsil durumuna dair de kesin bilgi mevcut değildir. Ünlü Mevlevî şeyhi Yusuf-ı Sîneçâk'ın kardeşi olan Hayretî, mutasavvîf bir şair olarak bilinmektedir. Önce Şeyh İbrahim Gülşenî'ye intisâb etmiş, daha sonra Rumeli abdalları arasına karışarak Bektaşiliği benimsemiştir. Sehi Bey ve Aşık Çelebi'ye göre şair, Rumeli akıncı ocaklarında bir sipahi olarak ömür sürdü. Bir süre İstanbul'da bulundu. Yazdığı âşıkane şiirlerle önce makbul İbrahim Paşa'nın dikkatini çekti. Paşa kendisine ihsanda bulunmak istemişse de sadrazama daha yakın olan hemşehrisi Hayâlî'nin onu tok gözlü ve kimsenin önünde eğilmeyen biri olarak tanıtmayı üzerine küçük bir timâr ihsanıyla geçiştirildi. Hayreti de buna gücenip Rumeli'ne Vardar Yenicesine gitti ve orada serhat beyleri olan Mihaloğlu ve Yahyalı beylerinin himayesine girdi. Ömrünün sonuna kadar onların desteğiyle geçindi. Bu konumuyla Hayretî, akıncı beyleri tarafından himaye edilen çok sayıdaki şairin en dikkate değer olanlarından biridir. Hayatının son yıllarında gözleri de görmez oldu ve bu halle (941/1534-1535) yılında Vardar Yenicesi'nde öldü. Vasiyeti üzerine daha önce kendisinin yaptırdığı zaviye bahçesine gömülmüş, mezarı daha sonra ziyâretgâh hâline gelmiştir.

Şâir, kaynaklarda derviş meşrep, Câferî mezhebine bağlı rind biri olarak tarif edilir. Bu özellikleriyle devrinde hayli nüfuz kazandığı, özellikle dîvânının, ölümünden sonra fal bakmada kullanıldığı belirtilmektedir. Samimi ve sade üslubu ile Hayretî, âşıkane, dervişâne ve rindâne, sade ve hoş giden gazelleri ile tezkire yazarlarınca da takdir görmüştür. Şekil bakımından şiirlerinde sanat endişesi güttüğüne dair bir ize rastlanmamakla birlikte bazen zevkperest bir şair bazen de mistik bir derviş hüviyetine bürünmüştür. İçinden duyduğu, kalemine geldiği gibi yazmıştır (XV- XVII). Kısacası o, Rumelili şairlere çok yakışan samimi ve yiğit edanın en önemli temsilcilerinden biridir.

Dîvânı, 16. yüzyılın geniş hacimli mürettep divanlarından biridir. Divan, klasik tertibe uygun olarak tevhid ve natla başlar. Divanda 20 kaside, 35 musammat, 1 müstezad, 487 gazel ve 7 kıta bulunmaktadır. Divan, Mehmed Çavuşoğlu ve M. Ali Tanyeri tarafından yayımlandı (1981). Belgrad Şehrengizi, 261 beyitlik bir eserdir. Yenice Şehrengizi, 73 beyitten oluşur. Her iki şehrengizde de şehirlerin özellikleri ve

sosyal yaşayış bakımından fazla bilgi yoktur. Mehmet Çavuşoğlu tarafından her ikisi de neşredildi.

Kabûlî:²⁵ Türk edebiyatında Kabûlî mahlasını kullanarak Türkçe şiir söyleyen sekiz civarında şairin en meşhurdur. Kabûlî'nin asıl adı İbrahim'dir. Şairin adı bazı kaynaklarda Ahmed olarak geçmekle birlikte, Kabûlî'nin Divan'ından ve Riyâzî Tezkiresi gibi kaynaklardan bunun yanlış olduğu anlaşılmaktadır. Kabûlî'nin doğum tarihi konusunda kaynaklarda hiçbir bir bilgi yoktur. Divan'ındaki bazı ipuçlarından hareketle şairin 1523 yılı civarında doğduğu tahmin edilmektedir. Kabûlî, Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğmuş ve büyümüştür. Bu husus, biyografik kaynaklarda belirtildiği gibi, yer yer şairin eserinde de ifade edilmiştir.

Kabûlî'nin ailesiyle ilgili bilgiler de çok sınırlıdır. Kabûlî'nin evlenip evlenmediği, çocuğu olup olmadığı da net olarak belli değildir. Kabûlî, uzun bir ömür sürdüğünü şiirlerinde kendisi söylemektedir. Bu konuda bazı ip uçları varsa da kaç yıl yaşadığı net olarak belli değildir. Kaynakların rivayetine göre şair, 1000/ 1591/92 tarihinde son görev mahalli olan "Mısır" 'dan gemiyle dönerken denizde boğularak can vermiştir.

Tevhid ehli, bir müslüman olan Kabûlî'nin dikkat çeken özelliklerinden biri de Hz. Ali yakınlarını sevmekle birlikte, Şii ve kızılbaşlara düşman olmasıdır. Kimi zaman şiirlerinde vahdet-i vücûdu dile getirmekle birlikte, Kabûlî'nin tasavvufla alakası şüpheli ve sınırlıdır.

Kabûlî İbrahim Efendi'nin şimdilik bilinen tek eseri *Divan*'ıdır. Yapılan araştırmalar neticesinde; *Kabûlî Divanı*'nın "İzmir" , "Berlin" ve "London/Londra" 'da olmak üzere üç yazma nüshasının bulunduğu tespit edilmiştir. Bunlardan ilk ikisi, mürettep ve üçüncüsüne göre çok daha hacimli nüshalardır. 3. sırada gösterilen nüsha ise *Divan*'dan seçmeler hükmünde ve eksik olan bir nüshadır. Bu nüshaların dışında pek çok şiir mecmuasında da Kabûlî'nin şiirleri geçmektedir.

Kabûlî'nin söz ve şiir anlayışı, umûmî divan şiiri estetiği çerçevesindedir. Şiirlerinde zaman zaman söz-mücevher, inci benzetmesini kullanan Kabûlî, yerinde söylenmiş

²⁵ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Mustafa Erdoğan, "Kabûlî, Gedizli (d./1523?-ö.1000/1591/92) divan şairi"

<http://www.turkdebeyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=314>

güzel bir iki sözün, kısa da olsa bazen bütün bir divandan daha yeg olabileceğini belirterek sözün yerli yerinde söylenmesi ve maksadı açıkça ifade etmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Sözün uzun olanının değil, kısasının faydalı olduğunu söyleyen şair, hayâllere düşüp mânâ dizisinden çıkmayı, yani çok fazla hayâle dalıp anlamı unutmayı da uygun görmez. Kabûlî ayrıca, *Divan*'ının başında şiirin muhtevası hakkında da bilgi vermektedir. Buna göre şiir, medh ve zem yani övgü ve yergi olmak üzere iki kısımdır. Eğer aşk ve muhabbetle dolan, hatıra gelen sözler ise o medihtir. Şehvet ve gazap sonucu ortaya çıkan sözler ise o zemdir. Kabûlî'ye göre şiir ya padişahlar ya da güzeller namına söylenmelidir. Bu bağlamda birçok beyitte şiir ve inşâdan maksadının padişaha olan bağlılığını dile getirmek, ona dua etmek, onu övmek, onun ihsanını almak için bir bahâne ve padişaha içinde bulunduğu kötü durumu arz edecek bir vasıta, bir elçi olarak gördüğünü açıkça söyler. Kabûlî'nin şiir yazmaktaki ikinci maksadı sevgiliye yöneliktir ve muhabbetini arz etmektir. Kabûlî'ye göre şâir güzellerin olmadığı yerde gazeller söylemez, dolayısıyla güzellerin bulunduğu yerde, onlar için gazel söyler. Kabûlî, şiirinde sevgilinin bazen kaşını, bazen yan bakışını anlatmış, bu bahâneyle de sevgilisine hâlini arz etmiştir. Kabûlî'nin şiir söylemekteki üçüncü maksadı meşhur olmak, eseri vasıtasıyla ölümsüzleşmek ve akranları arasında anılmaktır. Kabûlî edibin adıyla, şöhretiyle yaşadığını, ölümsüzleştiğini ifade etmektedir.

Kabûlî'nin kaside, kıt'a ve mesnevîleri daha çok tarihî ve sosyal unsurların bolluğuyla dikkati çekmekte iken, gazellerinde umûmiyetle âşıkâne ve rindâne bir edâ bulunmaktadır. *Kabûlî Divanı*'nda birbirinden çok farklı konular işlenmişse de en fazla işlenen konu aşktır. *Divan*'daki manzûmelerin yarısından fazlası (% 51,7) aşk konuludur. Kabûlî'nin şiirlerinde dile getirilen aşk, umûmiyetle dünyevî ve beşerî aşktır. Bununla birlikte *Divan*'da az da olsa zaman zaman İlâhî "İlâhî" aşktan bahsedildiği de olmaktadır.

Kaygusuz Abdal:²⁶ Alevi Bektaşî edebiyatının kurucusu olarak kabul edilen mutasvîf şair. XIV. yüzyılın ikinci yarısında doğdu. Hakkında bilinenler ölümünden muhtemelen bir buçuk asır sonra kaleme alınan anonim menakıbnamesiyle eserlerindeki bazı ip uçlarından hareket ederek yapılan yorumlara dayanmaktadır.

²⁶ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Cilt 25, Ankara , 2002

Menakıbnameye göre Alanya sancağı beyinin oğlu olup adı Gaybi'dir. İyi bir tahsil gören döneminde geçerli bütün ilimleri öğrenen Gaybi aynı zamanda pehlivandır... Abdal Mus'ya intisan eden Gaybi'ye Kaygusuz manlasını verir. Kaygusuz Abdal genellikle antolojilerde yer alan hece vezniyle yetişmiş şathiye türü şiirleriyle tanınmıştır. Aruzla olan şiirlerinde tasavvufu esas alır. Eserleri ; 1-Budalaname, '2-Kitab-i Miglate, 3-Vücutname, 4-Dilgüşa, 5-Sarayname, 6-Divan, 7-Gülüstan, 8-Mesneviler. (İslam Ansiklopedisi c. 25 s. 74-76)

Kemālpaşazâde:²⁷ Dedesi Kemal Paşa'ya nisbetle İbn Kemal ve Kemal Paşazâde diye tanınan Şemseddin Ahmed, muhtelif kaynaklarda “şeyhülislâm” “müfti'l-enâm (bütün insanların müftüsü)” “müfti's-sakaleyn (insanların ve cinlerin müftüsü)” “İbn-i Sinâ-yı Rûm (Anadolu ve Rumelinin İbn-i Sina'sı)” lakablarıyla da anılır. Doğum tarihi 1469'dür. Doğum yeri olarak Tokat veya Amasya gösterilmektedir. İbn Kemal'in nesli baba tarafı devletin idari mekanizmalarında görev yapan üst bürokrat sınıfından, anne tarafı ise ilmiye sınıfındandır. Kaynaklar İbn Kemal'in kin tutmayan, bağışlayıcı, hatır gönül bilen zarif yönüne işaret ederler. Bununla birlikte Gedik Ahmed Paşa'nın katlindeki tavrı da onun yanlış gördüğü uygulamalara izin vermeyen şahsiyetini gösteren bir diğer husustur. Kaynaklarda kendisiyle ilgili verilen bilgilerden onun, genç yaşından itibaren ahlaklı, takva sahibi, zeki, seri'u'l-intikal (kavrayışı hızlı ve güçlü), hafızası mükemmel, münazaradan pek hoşlanan, hasımlarını kolayca susturabilen ayrıca hoş sohbet ve latifeci birisi olduğunu göstermektedir. Kaynaklarda İbn Kemal'in eserlerinin sayısının 200'ü aştığı söylenir. Bu eserlerin bir kısmının küçük hacimli risaleler olduğu bilinmekle birlikte Arapça, Farsça ve Türkçe büyük hacimli eserleri de ortadır. Ayrıca hala bütün eserlerinin tespit edildiğini söylemek de mümkün değildir. Kendisini ilme askerlikten ayrıldıktan sonra verdiği halde eser vermek cihetinden kendinden önce ve sonra gelen bir çok alimi geçtiği görülmektedir.

İbn Kemal tedris hayatı yanı sıra bir çok kaynakta hayretle karşılanan bir şekilde hemen her konuda ve çok sayıda eser vermiş ve dinî, felsefî, edebî ilimlerin her dalında bilimsel kudretini göstermiştir. Müstakil eserlerin yanı sıra şerh, haşiye türünde de pek çok eser veren Şeyhülislam İbni Kemal, haşiye ve şerh yazdığı

²⁷ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Yekta Saraç, “İbn Kemal (d./1469-ö./1534) Osmanlı şeyhülislamı, bilim adamı, divan şairi”
<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6798>

eserleri de tenkit süzgecinden geçirmekte ve onun bu eleştirel tutumu Katip Çelebi gibilerce hoş karşılanmayan bir şekilde ifade edilmektedir.

İbn Kemal Arapça, Farsça ve Türkçe dillerinde eser vermiştir. Fakat eserlerinin çoğunu dönemin bilim dili olan Arapça ile yazmıştır. Arapça olarak çok yetkin ve akıcı bir dille kaleme aldığı çeşitli sure Tefsirleri, Kur'ân İlimleri, Hadis, Fıkıh, Kelam, Felsefe, Mantık, Münazara, Dil ve edebiyat, ahlak ve tasavvuf konularında pek çok kitap ve makale düzeyinde eseri vardır. Farsça ile de ahlaka dair eserleri yanı sıra sözlük türünde de eserler yazmıştır.

Kemterî:²⁸ 16.yüzyılda Bosna'nın Banya Luka şehrinde doğdu. Kaynaklar, Kemterî Mecmuası olarak bilinen mecmuasının yanı sıra, Nihadi'nin ölümü üzerine kaleme aldığı mersiyesinden de söz etmektedir.

Kıyâsî:²⁹ Asıl adı kimi kaynaklara göre İbrahim, kimilerine göre de Kıyâsî'dir. Kastamonuludur. Şuarâ tezkirelerinde mahlasının “kıyasa aykırı” olduğu vurgulanmaktadır. Sultan II. Bayezid, Yavuz Selîm ve Kanunî dönemlerinde yaşadı. Tahsil için Kastamonu'dan İstanbul'a geldi. Tezkirelerde medrese tahsilinden sonra mülazım olmak için çok gayret ettiği, ancak nice gayretten sonra Emîr-i Gîsû veya Saçlı Emîr diye bilinen müderrisin “mevtâsından”, Âşık Çelebi'nin kaydına göre Sultan Bayezid'in tavsiyesiyle mülazım olduğu yazılmaktadır. Mülazım olduktan sonra kadılık yolunu seçti. Kaynaklar sebatkâr ve istikrarlı biri olmadığını bu yüzden sık sık meslek değiştirdiğini, gâh zeamet alıp gâh sipahiliği seçtiğini, bölüğe geçtiğini kaydederler. Uzun müddet naiplik peşinde koşan Kıyâsî, bunu başararak Eyüp ve Galata naipliğinde bulundu. Kaynaklarda kadılığı da hakkıyla almadığı ifade edilmektedir. Nitekim Latîfî de bu hemşehrisinin ilimde pek yol alamadığını, “ilminden zâid şî'ri vardır” diye latife yollu açıklar. Şuarâ tezkirelerinin hemen hepsinde Kanunî'ye bir kıt'a sunarak Şeref Medresesi'ni aldığı da kayıtlıdır. Ölüm tarihi bilinmeyen Kıyâsî'nin *Sicill-i Osmanî*'de geçen III. Murad devrinde öldüğü bilgisinin yanlış olduğu açıktır. Âşık Çelebi Kıyâsî'nin *Divan* sahibi şairlerden olduğunu ve ayrıca remel-i müsemmen bahrinde bir *İstanbul Şehrengizi* kaleme

²⁸ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Alena Catovic, “Kemterî (d.??-ö.??) divan şairi” <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5917>

²⁹ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. M. Fatih Köksal, “Kıyâsî (d.??-ö.??) divan şairi” <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=448>

aldığını kaydetmektedir. Ancak her iki eserin de bugün için bilinen bir nüshası yoktur. Kıyâsî'nin Edirneli Nazmî'nin *Mecma'u'n-Nezâ'ir*'inde iki, *Pervâne Bey Mecmuası*'nda yedi adet şiiri yer almaktadır.

Lâmi'î:³⁰ 878 (1473) yılında Bursa'da doğdu. Asıl adı Mahmud'dur. Babası II. Bayezid'in hazine defterdarı Osman Çelebi, dedesi Yeşiltürbe'nin nakışlarını yapan Nakkaş Ali b. İlyâs Ali'dir. Gençliğinde Bursa Murâdiye Medresesi'nin hocaları olan Molla Ahaveyn ile Hasanzâde Molla Mehmed'den ders aldı. Daha sonra Nakşî şeyhlerinden Emîr Buhârî'ye intisap etti ve Bursa'nın zengin tasavvuf ve kültür ortamında tasavvuf ile edebiyatı buluşturan bir şeyh olarak yaşadı. Lâmiî Çelebi, çok iyi bildiği Arapça ve Farsça sayesinde İslâm coğrafyasının edebiyat ve tasavvuf birikimini iyi değerlendirmiş, bilhassa Molla Câmî'nin Farsça eserlerini tercüme ederken nazım ve nesirdeki başarısının en üst seviyesine çıkmıştır. Gerek medresede öğrendiği ilimler gerek tasavvuf çevrelerinde kazandığı irfan ve olgunluk gerekse araştırmacılığı, yaptığı tercümelerin monoton çeviriden ziyade günün şartlarına göre şekillenen adaptasyon çalışmaları biçiminde yazıya dökülmesini sağlamıştır. İnzivâyı seven ağır başlı bir kişiliğe sahip bulunmasına rağmen Lâmiî Çelebi'nin tok sözlü ve hazırcevap olduğu, fikirlerinde ısrarcı, zaman zaman hezliyyâta meyyal bulunduğu bilinmektedir. Lâmiî Çelebi divan edebiyatının en çok eser veren temsilcilerinden biridir. Nazım, nesir ve nazım-nesir karışık olarak telif ve tercüme ettiği kitaplarının sayısı otuzu bulmaktadır. Divan edebiyatı, o güne kadar Türkçe'de örneği bulunmayan bazı Şark mesnevilerini Lâmiî'nin kaleminden tanımış ve yine onun yaptığı tercümeler sayesinde yeni konular edinmiştir. Sanat gösterme endişesine fazla kapılmayan Lâmiî Çelebi, oluşturduğu nazım ve nesir dili sayesinde başta tasavvuf muhitleri olmak üzere ilmiye ve sanat ortamında haklı ve kalıcı bir şöhret kazanmıştır.

³⁰ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Günay Kut, "Lâmi'î Çelebi"
<https://islamansiklopedisi.org.tr/lamii-celebi>

Medhî:³¹ 16. yüzyılda yaşadığı tahmin edilen ancak hayatı hakkında kesin bilgi sahibi olmadığımız Medhî'nin asıl adı Mahmut olup Geliboluludur. Nevizade'nin Şakayık zeylinde ölüm tarihi 1006 (m. 1597/98) olarak verilmiştir (Seyhan, 2000, s. 6).

Mesîhî:³² Sultân II. Bâyezîd devrinin önemli şairlerinden olan Mesîhî, Üsküp yakınlarındaki Priştine'de doğdu. Asıl ismi, *Sehî Tezkiresi*'nde (İsen 1980: 190) Mesîh, diğer kaynaklarda İsâ'dır. İsminin İsâ olması münasebetiyle Mesîhî mahlasını kullanmıştır. Medrese eğitimi gördüğü sırada hat sanatına da ilgi duyan şair, kısa zamanda devrin usta hattatları arasında yer alma başarısını gösterdi. Sehî Bey'e (İsen 1980: 190) göre, öğrenimini bırakıp sipahî olarak orduya yazıldı. Ardından güzel yazısı sebebiyle Sadrazam Hadım Alî Paşa'nın ilgi ve hayranlığını kazanan şair, onun divan kâtipliğine atandı. Ancak meşrep itibarıyla içki ve eğlenceye aşırı düşküncü. Mesîhî'nin bu sefih yaşayışı, Hadım Alî Paşa ile olan dostluklarının bozulmasına ve zamanla Paşa'nın gözünden düşmesine sebep oldu. Hadım Alî Paşa'nın Şahkulu isyanını bastırırken 917/1511'de Erdebil'de şehit edilmesi üzerine de Mesîhî hamisiz kaldı. Çok hüznü bir mersiye ile üzüntüsünü dile getirip intisap edecek yeni birini aradı, fakat bulamadı. Şairin bu amaçla Yeniçeri ağası Yûnus Paşa'ya ve Nişancı Tâcî-zâde Ca'fer Çelebi'ye şiirler yazdığı görülmekteyse de, muhtemelen sefahate olan düşkünlüğü sebebiyle bunda pek başarılı olamadı. Kendisine Bosna'da küçük bir tımar verilen şair, bundan pek memnun kalmayarak Nişancı Paşa'ya şikâyetinde bulundu. Yavuz Sultân Selîm'in saltanatının ilk aylarında onun himayesine girmeye çalıştı, ancak taht mücadeleleri ve karışıklıkların hüküm sürdüğü bu devrede 918/1512'de muradına ermeden vefat etti (Mengi 1995: 1-4; Şentürk 1999: 137).

Mesîhî'nin eserleri şunlardır: *Dîvân*, *Edirne Şehrengîzi*, *Gül-i Sad-berg*. Bunun yanında bir mecmua içerisinde yer alan 87 beyitlik *İşret-nâme-i Mesîhî* (Sâkî-nâme-i Mesîhî) başlıklı mesnevînin hangi Mesîhî'ye ait olduğu ise belirlenememiştir.

³¹ Şair hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. SEYHAN, N. (2000). Medhî divanı (inceleme - transkripsiyonlu metin). Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

³² Ahmet Kartal, "Mesîhî, İsâ (d.??-ö.918/1512) divan şairi"
<http://www.turkedebiyatisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6119>

Döneminin şiir anlayışına sadık kalan ve orijinal söyleyişi amaç edinen Mesîhî'nin, şiirlerinin önemli bir kısmının lirik edalı olduğu görülmektedir. Şairin içtenliğinin yanı sıra anlatımı ve üslubu da oldukça sadedir. Mesîhî, Farsça ve Arapçayı her iki dilde de şiir yazabilecek kadar iyi bilmesine rağmen, bu dillerin Türkçe üzerindeki etkisinin sınırlı olduğu dönemde yetiştigi için şiirlerinde sade bir dil kullanmıştır (Mengi 2000: 124-25). Tezkire yazarları Mesîhî'nin usta bir şair olduğu noktasında müttefiktirler. Nitekim Mesîhî de, “Mesîhî muhterî'dür pîşesinde / Degüldür san'atı dîvân ugurlar”, “Ey Mesîhî fikretün bâzına yüz bin âferîn / Kim bulur her lahza murg-ı ma'nî-i hâsı şikâr” beyitleriyle tarzının başkalığı ve yeniliği ile övünmektedir (Mengi 1995: 7).

Meşrebî: 16. yüzyıl aralığında Meşreb/Meşrebî mahlaslı pek çok şairin bulunması dolayısıyla mecmuamızdaki şiirin hangi şaire ait olduğunun tespiti yapılamamıştır.

Meylî:³³ Ankara'da 920 /1514'te Ankaralı Bayram Efendi'nin oğlu olarak dünyaya gelen Zekeriyya Efendi, Osmanlı Devleti'nin 21. Şeyhülislamıdır. İlk tahsilini kardeşi Yakûb Efendi'den aldıktan sonra İstanbul'a gelen Zekeriyya Efendi, Arapzâde Abdalbâkî ve Ma'lûl Emir Efendilerden dersler aldı. 950/ 1544'te hocası Emir Efendi ile beraber Mısır'a giden Zekeriyya Efendi, burada Şeyh Ali Makdesî'nin derslerine katıldı. Karaçelebizâde'nin tavsiyesiyle, 961 / 1554'te Kanûni Sultan Süleyman'ın İran seferine padişahın yakını olarak katıldı. Sonra sırayla, 30 akçeyle Halep'te Cüneyt Bey Medresesi'ne, sonra 40 akçe ile Bursa Kaplıca medresesine atandı. 980 / 1572'de Bahâeddinzâde yerine Sultan I. Selîm Dârü'l-İfadesin'de makam tutup, 980 / 1572'de Sultan Selim Camii müderrisliğine getirildi. Ardından kadılık mesleğine intisap eden Zekeriyya Efendi, 981 / 1573'te Halep kadılığına, 985 / 1577'de Bursa, 988 / 1580'de de İstanbul kadılıklarına atandı. 989 / 1581'de Anadolu Kazaskerliği'ne yükseldi, 991 / 1583'te emekli olduktan sonra 994 / 1586'da hacca gitti. Hac dönüşünde, 997 / 1589 yılında, Bostanzade Mehmed Efendi yerine Rumeli kazaskerliğine tayin edildi. 998 /1590'da emekliye ayrıldı, 999 /1591'de ikinci defa Rumeli kazaskerliğine atandı. 1000/ 1592'de Bostanzâde Mehmed Efendi'nin yerine şeyhülislamlığa tayin

³³ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. İbrahim Halil Tuğluk, “Meylî, Bayram-zâde Zekeriyya Efendi (d.920/1514-ö.1001/1592) divan şairi”

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1128>

edildi. Bir yıl iki ayı aşkın bir süre bu vazifeyi yürüttükten sonra, 12 Şevval 1001 Pazar / 12 Temmuz 1593'te, III. Murat'ın Nevruz Bayramını tebrik merasiminde ansızın vefat etti ve Sultan Selim Camii civarında yaptırdığı Dârülhadis yakınına defnedildi. Zekeriyya Efendi'nin, telif ve haşiye birçok eseri vardır: Divan, Şerh-i Hidâye, Hâşiye-i Sadrü's-Şerîa, Tefsîr-i Fâtîha, Ta'likât 'alâ Şerh-i Miftah, Hâşiye 'alâ Şerh-i Mevâkîf, Hâşiye 'ale'd-Dürer, Talikât 'ale'l- Beyzâvî'den Arafa hâşiyesi gibi eserleri de olan Meylî, ayrıca tetkik ettiği Keşşâf, Telvîh, Mevâkîf ve Hâşiye-i Tecrid gibi kitaplara notlar düşmüştür.

İyi bir âlim ve kuvvetli bir hafızaya sahip olan Zekeriyya Efendi, aynı zamanda iyi bir şairdi. Kınalızade Hasan Çelebi, Arapça, Farsça ve Türkçe şiirleri olduğunu söyler. Özellikle şiir fennindeki başarısı ve bakir manalar bulmaktaki ustalığına dikkat çeker. Şair, Meylî mahlasıyla şiirler kaleme almıştır. Divan şiirinin gazel vadisindeki en kudretli şairlerinden ve Osmanlı Devletinin yirmi yedinci Şeyhülislamı olan Yahya Efendi (d. 960 / 1552) nin ilk tahsilini babasından görmüş olması ilmin yanında sanat ve edebiyat kültürü ile iç içe yaşayan bir aile olmasını göstermesi açısından önemlidir.

Muhibbî:³⁴ 6 Kasım 1494'de Trabzon'da doğan Kanûnî Sultan Süleyman Yavuz Sultan Selim'in oğludur. Annesi Hafsa Sultan'dır. Kanûnî, Osmanlı kaynaklarında kanun koyuculuğu ile, Batı kaynaklarında Magnificent, Magnifique, Grand Turc, Der Prachtige unvanlarıyla geçmektedir. Trabzon'da ilköğrenimini tamamlamış, on beş yaşında Karahisar sancakbeyi, amcası Ahmet'in itirazı üzerine Bolu sancakbeyi olmuştur. Sonra Kefe'ye (1509) nakledilmiş, daha sonra bir müddet İstanbul'da kaymakam olarak kalmıştır. 1513'de Saruhan sancakbeyliğine gönderilen Kanûnî, babasının ölümü üzerine 1520'de padişah olmuştur. (Gökbilgin 1979: 1-12)

Kanûnî, devlet idareciliği, kanun yapıcılığı, muhteşem hükümdarlığı ve her biri bir büyük hadise değerindeki çok sayıda seferleri ve zaferleri ile tanınmıştır. Ancak kırk altı senelik saltanatının on seneden fazla bir zamanının seferde geçmesi, milletin tarihine Mohaç gibi zaferler kazandırması, yaptığı seferlerin siyasi ve askeri hazırlıkları ile fethedilen yerlerin maddi ve manevi imarı padişahın bütün hayatını

³⁴ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Gülay Durmaz, "Muhibbî (d.900/1494-ö.974/1566) divan şairi" <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=963>

kapsamıştır. 1566 yılında on üçüncü ve son seferine çıkan Kanûnî Zîgetvar'da kalenin alındığını göremeden 7 Eylül 1566'da vefat etmiştir.

Kanûnî, bir yandan saltanatını devam ettirirken diğer yandan da yazdığı şiirlerle büyük bir şair olduğunu kanıtlamıştır. Muhibbi mahlası ile bir Dîvân oluşturmuş olan şair padişah, Dîvân şairleri arasında 2799 gazeli ile en çok şiir yazarlar arasında ilk sırada yer almaktadır. Hayatı savaşlarla ve devlet işleri ile geçen Muhibbi'nin şiire zaman ayırabilmesi, dilden dile asırlarca dolaşacak mısralar kaleme alması onun bu alanda da muhteşem olduğunu kanıtlamaktadır.

Cihan padişahı olarak anılan Kanûnî'nin siyasi ve askeri alandaki başarılarının yanında bu denli güçlü ve üretken bir şair olması yetiştirilme tarzları ile açıklanabilir. Şehzadeler daha dört yaşından itibaren özel hocalar nezaretinde dinî, ilmî birçok ders almakta, Türkçe'den başka Arapça, Farsça, Latince, Yunanca, Rumca, Sırpça, hatta Çağatay Türkçesi gibi dil ve lehçelerden birkaçını da öğrenmek zorundaydılar. Müzik ve şiir ise güzel sanatlar içerisinde en çok önem verilen alanlardı. Padişah şairlerin en üretkeni sayılan Muhibbî'nin ilk şiirleri dil ve duygu bakımından biraz iptidaidir. Bunları daha ziyade büyük babası ve İkinci Bayezid'in etkisinde yazdığı söylenebilir. Ayrıca bu şiirlerde bir Osmanlı muhitinden uzaklık havası sezilmektedir. Çok defa umumi ıstırap ve kanaat duygularını terennüm etmiştir. Bunun dışında kalan güzel ve olgun şiirlerinin, padişah olup büyük şairlere yakından temas neticesinde olgunlaştığı ve sanatkârlık zevki kazandığı zamanlara ait olduğu söylenebilir. Dîvân şiirinde, daha XIV. asırdan başlayarak, klasik bir mahiyet alan gerek şekil gerek muhteva, Muhibbî'nin şiirlerinde de aynen geleneğini sürdürmüştür. Dillerden düşmeyen, bir atasözü gibi hafızalara yerleşen söyleyişleri vardır. Kanûnî'nin cihan padişahı olmanın verdiği duyguları da onun şiirine müstesna söyleyişler katmaktadır. Sevgilisine, sahip olduğu ülkelerin paha biçilmez güzellikleriyle hitap etmekte ve ona adeta "bu ülkeler değerindeki sevgilim" diye seslenmektedir. Muhibbî'nin Türk şairlerinden en fazla Ahmet Paşa, Necâtî, Bâkî, Fuzûlî ve Hayâlî'nin tesirinde kaldığı söylenebilir.

Kanûnî ilim kültür adamlarını himaye eder ve bu çeşit hareketleri desteklerdi. Onun edebî eserlere verdiği yüksek değere en açık örnek, Kelile ve Dimne mütercimi Vâsi Alisi diye meşhur olan Alâeddin Ali Çelebi'nin Hümâyûn-nâme adı ile yaptığı tercümeyi takdim ettiği zaman onun bu eseri bir gecede okuyarak, mütercimini Bursa

kadılığına tayin etmesidir. Kanûnî de tıpkı babası gibi her çeşit şiirden anlıyor, âlim ve şairlere büyük saygı ve itibar gösteriyordu. Asrın "Sultanü'sh-Şuara"sı olarak kabul edilen Bâkî de büyük padişahı aşırı derecede sevmiş, saymış, gösterdiği teveccühe layık olmaya çalışmıştır. Hatta padişahın bazı şiirlerine de nazireler yazmıştır.

Muhibbî'nin Türkçe Dîvân'ı Coşkun Ak tarafından Doktora tezi olarak hazırlanmıştır. Nüsha karşılaştırması yapılarak oluşturulan bu çalışma sonucunda Muhibbî Dîvân'ında 2799 gazel, 1 elifnâme, 1 terci-i bend, 18 muhammes, 30 murabba, 5 nazım şekli parçası, 51 dörtlük, 217 beyit bulunmaktadır. Muhibbî'nin Türkçe Dîvân'ı 1987'de, Farsça Dîvân'ı da tercümesiyle birlikte 1995'de basılmıştır. (Ak 1987:1-27).

Murâdî:³⁵ II. Murâd, Zilhicce 806/Haziran 1404 tarihinde Amasya'da doğdu. Yıldırım Bâyezîd'in torunu, Çelebi Sultân Mehmed'in oğlu ve Fâtih Sultân Mehmed'in de babası olan II. Murâd, 23 Cemâziyelâhir 824/25 Haziran 1421'te henüz 17 yaşındayken tahta geçti. Saltanatının ilk yıllarında, kendisine başkaldıran Şehzâde Mustafâ Çelebi ve Candaroğulları ile mücadele edip iç huzuru sağladıktan sonra Receb 825/Haziran 1422'te Bizans'ı muhasara etti. Rumeli'de de başarılar kazanan Sultân II. Murâd, Selanik ve Yanya'yı Osmanlı topraklarına kattı. Sırbistan ve Macaristan üzerine seferler düzenledi. Cemâziyelevvel 848/Ağustos 1444'de saltanatı oğlu Manisa valisi II. Mehmed'e bırakarak Bursa'ya çekildi. II. Mehmed, bu sırada henüz 13 yaşında idi. Bunu fırsat bilen Haçlılar, sınırı geçerek Osmanlı üzerine sefer düzenlediler. Ordunun da baskısıyla Sultân II. Murâd tekrar tahta oturdu ve Varna Muharebesi'nde düşmanı bozguna uğrattı. Mora Osmanlı topraklarına dahil edilerek İkinci Kosova Muharebesi'nde de büyük başarılar sağlandı. II. Murâd, 1 Muharrem 855/3 Şubat 1451 tarihinde vefat etti. Saltanatı boyunca sanata ve kültür hayatına çok önem veren II. Murâd devrinde, pekçok te'lif ve tercüme eser kaleme alınmıştır. Kendisi de sanat ve edebiyatla uğraşan sultan, Murâdî mahlasıyla şiirler yazmıştır. Çocukluğundan itibaren iyi bir eğitim gören II. Murâd'ın hocaları arasında Ahmed İbn Arabşâh gibi pek çok âlim, tarihçi ve edip bulunmaktaydı. Saltanatı döneminde sanatın her cephesini destekleyen II. Murâd,

³⁵ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Mustafa İsen, "Murâdî, II. Murâd, Sultân Murâd-ı Sâni bin Çelebi Sultân Mehmed-i Evvel (d.Zihicce 806 /Haziran 1404-ö.1 Muharrem 855/3 Şubat 1451) divan şairi" <http://www.turkdebiyatilisimleri-sozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6692http://>

Bursa ve Edirne gibi kültür merkezlerinin oluşmasına imkânlar hazırladı. Mollâ Gürânî, Alâeddîn Tûsî, Seyyid Ahmed Kırımı, Alâeddîn Semerkandî, Abdulkâdir Merâgî gibi âlim, edip ve sanatçıların Osmanlı himayesine alınması bu dönemde gerçekleşti. II. Murâd, Mercimek Ahmed'e yaptırdığı *Kâbûs-nâme* tercümesi ve başka birçok eserle de Türkçenin gelişmesine katkılarda bulundu. Eski kaynaklarımız Osmanlı sultanlarını baştan itibaren şair olarak görmeyi arzu etmiştir. Bu yüzden II. Murâd için de kaynaklarda kimi şiir örnekleri verilmiştir. Filolojik bakımdan incelendiğinde bu örneklerin bir kısmının 15. yüzyıl dil özellikleri taşımadıkları görülecektir.

Mustafâ: 16. yüzyıl aralığında Meşreb/Meşrebî mahlaslı pek çok şairin bulunması dolayısıyla mecmuamızdaki şiirin hangi şaire ait olduğunun tespiti yapılamamıştır.

Necâtî:³⁶ Necâtî'nin asıl adı kaynakların büyük kısmında Îsâ, Beyânî'de ise Nûh'tur (Sungurhan Eydurhan 2008: 204). Edirne'de doğdu. Ailesi hakkında yeterli bilgi bulunmamaktadır. Yoksul bir aileye mensup olduğu yahut çocukken Edirneli yaşlı bir hanım tarafından köle olarak alınıp sonra evlat edinildiği, terbiye ve eğitimine Sâ'ilî adlı bir şairin de katkı sağladığı bilinmektedir. Gençlik yıllarında şiir ve nesir yazmağa yönelen şair, Edirne'den Kastamonu'ya gitti, orada hatla da ilgilendi ve şiirleriyle tanınmaya başladı. Son derece güzel gazeller yazdığı, özellikle "döne döne" redifli gazelinin hayli ünlü olduğu bilgisi, o sırada Bursa'da bulunan Ahmed Paşa'ya ulaştı ve şiirleri Paşa tarafından da beğenildi. Yazdıklarıyla Fâtih Sultân Mehmed'in de dikkatini çekmeyi başaran Necâtî, sultana bir şitâiyye bir de bahâriyye sundu. Bunların beğenilmesi üzerine dîvân kâtipliği ile görevlendirilerek İstanbul'a gitti. Fâtih'in vefatından sonra da İstanbul'da kalan şair, II. Bâyezîd'in de takdirini kazandı. İstanbul'da kaldığı süre içinde başta padişah olmak üzere devlet erkânına, devrin diğer ünlü ve hatırlı kişilerine kasîdeler sundu. Ömrünün geri kalan yıllarını, kendisine bağlanan bin akçe aylıkla Vefâ semtindeki evinde, ilim ve sanat sohbetleri düzenleyerek geçirdi. Şairin mezarı İstanbul'da, şimdiki Unkapanı Manifaturacılar Çarşısı'nın bulunduğu yerde iken, çarşının inşası esnasında mezar

³⁶ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Bayram Ali Kaya, "Necâtî Bey, Îsâ (d.847-850?/1443-1446?-ö.914/1509) divan şairi"

<http://www.turkedebyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=217>

ortadan kaldırıldı, Ali Nihad Tarlan'ın (1963: XIX) girişimi ve zamanın valisinin katkılarıyla çarşı içinde Necâtî'nin hatırasına bir taş diktirildi.

Necâtî Bey, günümüze ulaşan tek eseri olan *Dîvân*'ını, Müeyyedzâde Abdurrahman Çelebi adına tertip etmiştir. *Dîvân*'ın Ali Nihad Tarlan (1963) tarafından yirmi nüshası karşılaştırılarak hazırlanan neşrinin baş tarafında mesnevî nazım şekliyle yazılmış tevhîd, na't, mi'râciye, medhiye tarzında şiirlerle çeşitli beyit, müfred, kıt'a, nazm, rubâî hatta nesir parçaları bulunmaktadır. Kaynakların bir kısmında Necâtî Bey'in *Münâzara-i Gül ü Hüsrev*, *Leylâ ile Mecnûn*, *Gül ü Sabâ* ve *Mihr ü Mâh* adlı mesnevîlerinin, hatta bazı çevirilerinin bulunduğu bahsedilmiş, bunlara ilişkin kimi kayıtlara da yer verilmiştir (Sehî Bey 1325: 77; Canım 2000: 518; Kılıç 2010: 852). Fakat şairin *Dîvân*'ı dışında ele geçmiş başka bir eseri bulunmamaktadır.

Sehî Bey'in (Sehî Bey 1325: 76) kaydettiğine göre, Necâtî'nin şiirleri son derece güzel, ince, renkli, temiz, içe işleyici, hep bir seviyede ve yanık olup güzellik ve incelikte âdeta mucize sınırına ulaşmıştır. Şairin âşıkâne gazelleri ve çok beğenilmiş matlaları bulunmaktadır. Sehî ve Latîfî'deki bazı ortak bilgilere yer vermekle birlikte şair hakkında hayli kapsamlı bir değerlendirmede bulunan Âşık Çelebi'ye (Kılıç 2010: 849-850) göre ise Necâtî, şiiri ile Rum ülkesini bülbül bahçesine ve papağan şekeristânına çevirmiştir. Rum şairlerini, Fars şairlerinin attıkları kınama taşlarının acımasız yaralarından o kurtarmıştır.

Kaynaklarda belirtildiğine göre (Çavuşoğlu 1971: 23-24; Kaya 2006: 477-478), şairin dili özellikle gazellerinde son derece sade, üslûbu hayli güçlü ve etkileyicidir. Zengin hayallerle süslü şiirlerinde, mahallî renk ve özellikler sıkça görülür. Yine onda, halk diline ve psikolojisine oldukça yakın nükteli ifadenin yanı sıra güçlü bir dile hâkimiyet de vardır. Kelime hazinesindeki zenginlik, ifadesindeki rahatlık, rindâne edası, söylediklerini yeri geldikçe atasözü ve deyimlerle zenginleştirip süslemesi, şiirlerinde çok sayıda Türkçe kelime ve deyme yer vermesinin yanı sıra kafiye ve rediflerini de çoğunlukla Türkçe kelimelerden seçmesi, Türkçe'yi aruza rahatça ve ustalıkla uygulayabilmesi de sanatının belli başlı özelliklerindendir. Anadolu şairlerinden Şeyhî'yi, İran şairlerinden Kemâleddin-i Isfahânî, Nizâmî, Selmân-ı Sâvecî ve Câmî'yi beğendiğini dile getirmiştir. Kaynakların (Çavuşoğlu 1971: 17-22; Çavuşoğlu yty.: 20-26; Kaya 2012: 145) da açıklıkla belirttikleri üzere Osmanlı şiir dilinin kurucu isimlerinden biri kabul edilen

Necâtî'nin, çağdaşları üzerinde olduğu gibi, sonraki yüzyıllarda yaşamış şairler üzerinde de hayli etkisi olmuştur.

Nesîmî:³⁷ Nesîmî'nin ismini Askalânî “Nesîmüddîn” (Han 1986: VII/269); Latîfî “Abdülmenâf Seyyid İmâdüddîn” (Canım 2000: 523-524), Kınalızâde “İmâdüddîn” (Kutluk 1989: 985), Bursalı Mehmed Tâhir “Ömer İmâdüddîn” (2009: 432) olarak zikretmiştir. Diğer kaynaklarda şairin isimleri arasında “Alî, Muslihüddîn” (Kürkçüoğlu 1973: II) ve “Celâleddîn” (Bilgin 2007: 3) de verilmiştir. İlk dönem Hurûfî yazarlarından Emîr Gıyâseddîn, *İstivâ-nâme*'sinde Nesîmî'yi “Seyyid-i saîd-i şehîd Emîr Seyyid İmâdüddîn Nesîmî” şeklinde anmıştır (Gıyâseddîn 269: 96a). 14. yüzyıl Farsça ve Azerice şiirin büyük şairi olan İmamüddin Seyyid Nesimi'nin hayatına dair çeşitli rivayetler olup, ona dair kesin bilgilere sahip değiliz. 771'de (m. 1369/70) yılında doğmuş; yazdığı şiirler yüzünden 807'de (1404) derisi yüzülerek öldürülmüştür (Ayan, 2002, s. 19).

Nevâlî:³⁸ Asıl adı Nasûhî'dir. Akhisar'da doğdu. Nevâlî'den başka “Nasûh” mahlasını da kullandı. Medrese tahsilini tamamladıktan sonra müderrislik yapmaya başladı. Anadolu kazaskeri Ca'fer Çelebi'nin “tezkireciliğinden” mülâzım oldu. Müderrisliği sırasında III. Murad'ın şehzadesi Mehmed'e (III. Mehmed) hocalık etti. 40 akçe ile İbrahim Paşa medresesinden mazul oldu. 8 Cemâziyelevvel 1003 tarihinde (19 Ocak 1595) öldü. Osmanlı Müellifleri'nde bildirildiğine göre İmâm Gazâlî'nin *Kîmyâ-yı Saâdet*'inden dört bölümü, *Ferah-nâme-Ahlâk-ı Nevâlî* adıyla Aristo'nun Kitâbü'r-riyâse ve's-siyâse'sini ve *Ahlâk-ı Muhsinî*'yi çevirmiştir. Ancak bu eserlerin bugüne ulaşan bir nüshası bilinmemektedir. Âşık Çelebi çok üstün sıfatlarla övdüğü şairin Arapça ve Farsçayı ana dili gibi bildiğini özellikle vurgular. Nevâlî'nin nesirde de çok başarılı olduğunu ünlü mensur eserlerle karşılaştırarak Nevâlî'nin nesrinin onlardan daha başarılı olduğunu belirtir. Hakkında, özellikle Âşık Çelebi'nin her değme şair için için kullanmadığı olağanüstü sitayişkâr ifadelerine nazaran Nevâlî'nin şöhretinin günümüze taşınamaması dikkat çekicidir.

³⁷Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Fatih Usluer, “Nesîmî, Şeyh İmâdüddîn Seyyid Nesîmî” <http://www.turkedebyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1201>

³⁸ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. M. Fatih Köksal , “Nevâlî, Nasûh, Nasûhî Efendi (d.??-ö.8 Cemâziyelevvel 1003/19 Ocak 1595) divan şairi” <http://www.turkedebyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=461http://>

Nazire mecmuaları içinde sadece Edirneli Nazmî'nin *Mecma'u'n-Nezâ'ir*'inde bir tek şiiri bulunmaktadır.

Nev'î:³⁹ Asıl adı Yahyâ'dır. Şiirlerinde Nev'î mahlasını kullanmıştır. 940/1533-34 yılında Malkara'da doğan Nev'î'nin babası, Ankara'dan gelip Malkara'ya yerleşen Nasuh Halîfe'nin oğlu Pîr Ali, annesi, "Muammediye" yazarı Yazıcıoğlu Mehmed'in soyundan gelen bir hanımdır. 952/1545 yılında vefat eden ve ders verdiği mektebin hazîresine defnedilen Nev'înin babası Pîr Ali, önce Şeyh Bayezid-i Rûmî'ye daha sonra da İbrahim Gülşenî'ye intisab etmiş, Malkara'da Turhan Bey Camisi imamlığı ve Sıbyan Mektebi muallimliği yapmıştır (*Nev'îzâde Atâî, s.68*). İlk eğitimini tasavvuf konusunda bilgili bir kişi olan babası Pîr Ali'den alan Nev'î, 957/1550 yılında İstanbul'a gitmiş "Ahaveyn" diye bilinen iki kardeşten Karamânî Ahîzâde Ahmed Efendi'nin Davutpaşa Medresesi'nde ve Karamânî Ahîzâde Mehmed Efendi'nin Sahn Medresesi'ndeki derslerine devam etmiştir. 30 Zilkaade 1007/24 Haziran 1599 tarihinde vefat eden Nev'î'nin, bütün sahip olduklarını ihtiyaç sahiplerine dağıttığı için, cenaze masraflarını karşılayacak parası çıkmamış, cenaze masrafları padişah tarafından karşılanmış ve cenazesi Şeyh Vefâ Câmîi haziresinde, Şeyh Şaban Efendi'nin yanına, defnedilmiştir (*Nev'îzâde Atâî, s.422*).

Nev'î'nin ilim ve fazilet sahibi bir şair olduğu konusunda kaynaklarda fikir birliği vardır. Kaynakların verdiği bilgiye göre Nev'î, rind edalı, derviş-meşreb, tasavvufa, zühd ve takvâya meyilli bir kişidir (*Âşık Çelebi, 140b; Ahdî, vr. 189b; Kınalızâde II, 1008-1009*). Küçük yaşta babasının yönlendirmesiyle zikre başlayan Nev'î, önce Sarhoş Bali Efendi'ye intisab etmiş, daha sonra Kurt Mehmed Efendi'ye mürid olmuş, daha sonra da Şeyh Şâban Efendi'den feyzalmıştır. Şiirlerinde aldığı tasavvuf terbiyesinin izleri görülen Nev'î, Arapça, Farça ve Türkçeye hâkim, atasözleri ve deyimler ile aruz vezni şiiirlerinde ustalıkla kullanan bir şairdir. Kendisinin ifadesine göre onun sözleri "*âşıkâne*" dir ve "*akıcı şiirleri, öldükten sonra bile dillerde ırmaklar gibi söylenecek*" tir. Bu ifadelerden de anlaşılacağı gibi Nev'î sanat gösterme endişesi taşımayan bir şairdir; ancak bu tespit, Nev'î'nin edebî sanatları ihmal ettiği anlamına gelmez. Şiirlerinde edebî sanatları da başarıyla

³⁹ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. M. Nejat Sefercioğlu, "Nev'î, Yahyâ (d.940/1533-34-ö.1007/1599) divan şairi" <http://www.turkedebyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3071>

kullanan şairimizin bu başarısında Arapça, Farsça ve Türkçeye olan hakimiyeti ve küçük yaşta öğrenip hazmettiği tasavvuf bilgilerinin yanında Allah vergisi olan şairlik gücünün önemli bir yeri vardır. Hem beşerî aşkı hem de ilâhî aşkı başarıyla terennüm eden Nev'î, mutasavvıf bir şair değildir. O, tasavvufun anlama kattığı ifade zenginliğinden yararlanmayı iyi bilen ender şairlerimizden biridir. Nev'î'nin şiirlerinde, dünyadan elini eteğini çektiğine dair bir ifadelere rastlanmaz, hatta o “*Pîr olmak civan seyrine mâni değildir*” diyecek kadar gerçek hayata ve hayatın gerçeklerine bağlı bir şairdir. Özellikle gazellerinde ve musammatlarında sade bir dil ve külfetsiz, akıcı bir söyleyiş göze çarpar. Kasidelerinin nesib bölümleri renkli hayal ve benzetmelerle örülmüştür. Şehzâde Mehmed'in sünnet düğünü için yazdığı “*Suriyye*”’si çok meşhurdur (*Olgun*, 3-12). Nev'î, dil ve konu çeşitliliği gösteren eserleriyle âlim-şâir vasıflandırmasını fazlasıyla hak eden şairlerimizden biridir ve Divan şiirimizin zirveye ulaştığı, örnek olarak aldığı İran şiirinin etkilerinden kurtularak kendi benliğine kavuştuğu XVI. yüzyılın, asla ihmal edilmemesi gereken, önemli şahsiyetlerindendir. Âdet olmadığı halde Sultan III. Murad'ın Nev'î'yi ayakta karşılaması, şehzadelerine hoca tayin etmesi ve zaman zaman onun derslerine katılmaktan hoşlanması da şairimizin bilginliğinin, saygınlığının ve değerinin bir göstergesi sayılabilir.

Nev'îzâde Atâî, babasının değişik konularda yazılmış manzum ve mensur otuzdan fazla eserinin bulunduğunu kaydederse de (*Zeyl-i Şakâik*, s. 421), bu eserlerden bir kısmı henüz elimize geçmemiştir. Nev'î'nin elimize geçen manzum eserleri *Türkçe Divan*, *Tercüme-i Hadîs-i Erbaîn*, *Hasb-i Hâl* adlı mesnevîsi dir. Divan'ın içinde yer alan, dînî-tasavvufî hikmet ve öğütler içeren *Gül-i sad-berg* adlı yüz beyitlik kaside de ayrı bir eser özelliği taşımaktadır (DİA. XIV,225).

Eserleri: Türkçe Divan, Tercüme-i Hadîs-i Erbaîn, Hasb-i Hâl Keşfü’i-hicâb min vechi’l-kitâb, Netâyicü’i-fünûn ve mehâsinü’l-mütûn, Nevâ-yı uşşâk, Faslun fi fazîleti’l-ışk, Fezâilü’l-vüzerâ ve hasâilü’l-ümerâ, Risâle-i Şikâyet-i rûzigâr, Sinan Paşa’ya mektup, Tercüme-i münşeât-ı Hâce-i Cihân.

Nihânî:⁴⁰ Kastamonuludur. Latîfî “Bu devir şuarâsındandır” dediğine göre Kanunî devri şairlerinden olmalıdır. Memleketi ve mesleği dışında hayatına dair müşahhas

⁴⁰ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. M. Fatih Köksal, “Nihânî(Kadı)(d.??-ö.953'te sağ/1546'da sağ)divan şairi” <http://www.turkedebiyatisimlersonzugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=463>

hemen hiçbir bilgi yoktur. Latîfî kadı olan şairin bir müddet mesleğini icra ettikten sonra kadıların akıbetine dair gördüğü rüya üzerine vazgeçip mev'ize ve takva yollu şiirler yazdığını bildirmektedir. Latîfî kadılığı bırakma gerekçesini uzun uzun anlatır. Ölüm tarihi bilinmiyorsa da kullandığı ifadelerden Latîfî'nin tezkiresini yazdığı 1546'da hayatta olduğu anlaşılmaktadır. Gelibolulu Âlî “mükemmel Dîvân” sahibi olduğu belirtir. Dîvân'ın herhangi bir nüshası bilinmemektedir. Hakkında bilgi veren iki tezkirede de Şairin sanatı hakkında Latîfî ve Âlî pek yorum yapmamışlardır. Edirneli Nazmî'nin Mecma'u'n-Nezâ'ir'inde ve Pervâne Bey Mecmuası'nda bazı şiirleri yer almaktadır.

Nizârî:⁴¹ Nizârî, kendisine yer veren tek kaynak Sehî Tezkiresi'ndeki (İsen 1980: 206) sınırlı bilgilere göre esnaftandı. Yorgancılık (sûzenger) yapardı. Musikişinastı. İyi tambur çalardı. Sesi de güzeldi. Nizârî'nin eser kaleme alıp almadığına değinmeyen Sehî, “selîkî-tab” (kusursuz söyleyen ve yazan) ve benzersiz şiirler kaleme alan bir şair olduğunu belirtmiştir.

Râhî:⁴² Şair hakkında bilgi veren tek kaynak Âşık Çelebi'nin *Meşâ'irü's-Şu'arâ*'sıdır. Burada verilen bilgilere göre Râhî, Edirne'de doğdu. Kanuni Sultan Süleyman dönemi (1520-1566) şairlerinden Vecdî'nin kardeşidir. Kebeci-zâde sanıyla tanındı. Mısır kadısı Mehmet Bey Üçşerefeli'de müderris iken onun danışmendi oldu. Hocası ile hacca giderken düşmana esir düştüler. Uzun süre sonra kurtulduysa da fazla yaşamadı. Rahî'nin ölüm tarihi hakkında da bilgi bulunmamaktadır. Râhî'nin genç yaşta öldüğü için şiirlerinin bilinmediğini söyleyen Âşık Çelebi, ona ait herhangi bir şiir örneği vermez. Ancak Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonunda “06 Mil Yz. FB 195” numarada şairin *Râhî Dîvân*'ı adı altında şiirleri bulunmaktadır.

⁴¹ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. İsmail Hakkı Aksoyak, “Nizârî, Nizârî Çelebi (d.??-ö.??)divan şairi” <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5077>

⁴² Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Yunus Kaplan, “Râhî (d.??-ö.??)divan şairi” <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=46/>

Rahmî:⁴³ Asıl adı Pîr Muhammed/Mehmed olan şair, kaynaklarda Rahmî, Bursalı Rahmî, Rahmî Çelebi olarak anılmaktadır. Bütün kaynaklar Rahmî'nin adı ve Bursalı olduğu konusunda birleşmektedirler. Rahmî'nin babası Nakkâş Bâlî'dir. Nakkâş Bâlî'nin yazı, nakış ve resim konusunda üstad ve çok meşhur birisi olduğu, hatta ünlü öğrenciler de yetiştirdiği Âşık Çelebi Tezkiresi'nden (2010: 1343) ve Lamiî'nin mektuplarından anlaşılmaktadır (Esir 2006: 198-199, 342-344). Şair Rahmî'nin de bu konularda babasından ders aldığı, nakış ve resim işinde uzmanlaştığı yine aynı tezkirede söylenenler arasındadır. Kaynaklarda Rahmî'nin küçük yaşlarda ilim tahsiline başladığı belirtilmektedir. Geleneksel Osmanlı eğitim sistemi düşünülürse, Rahmî'nin ilk hocasının büyük bir ihtimalle babası Nakkâş Bâlî olduğu söylenebilir. Rahmî İstanbul'da ilk önce, bir anlamda ünlü şiir ve şair hâmişî Defterdar İskender Çelebi'ye intisap etmiştir. Ondaki kabiliyeti fark eden İskender Çelebi, onu himâyesi altına almış, daha sonra Sadrazam İbrahim Paşa ve Kanûnî ile tanıştırmış, Rahmî'nin onların meclislerine girmesine ve câizeler almasına vesile olmuştur. Diğer taraftan Rahmî, gençliğinde güzelliği ve renkli, güzel giyinmesiyle de meşhur olmuştur. XVI. yüzyılın renkli simalarından olan Rahmî'nin mevcut bilgilere göre dört adet manzûm eseri bulunmaktadır. Bunlardan ilki *Divan*'dır. Diğer bir eseri *Gül-i Sad-Berg*'dir. Rahmî'nin üçüncü eseri, İranlı şair Hilâlî'nin aynı isimli eserinden tercüme yoluyla yazdığı bir aşk mesnevîsi olan *Şâh u Gedâ*'dır. Rahmî'nin dördüncü eseri *Yenişehir Şehrengizi*'dir. Rahmî'nin yaşadığı devirden itibaren bütün kaynakların onun şiiri ve şairliğini övme konusunda adeta yarıştıkları görülmektedir. Devrin tezkire yazarları Sehî, Latîfî, Âşık Çelebi, Kınalı-zâde, Beyânî, Ahdî ve Gelibolulu Âlî'nin Rahmî ile ilgili değerlendirmeleri hep olumlu ve övücü niteliktedir. Rahmî'nin şiirlerinin en başta gelen özelliği hem edâ hem de muhteva olarak âşıkâne olmasıdır. Rahmî'nin gazellerinin çok büyük bir kısmında (% 76,94) aşk konusu işlenmiştir. Bu aşkın kimi zaman beşerî, kimi zaman platonik, ama daha çok da İlahî olduğunu söylemek mümkündür. Rahmî'nin şiirlerinin konusu umûmiyetle aşk, aşk yüzünden çekilen sıkıntılar, ayrılık, hasret, sevgili ve sevgilinin dudağı, yanağı gibi güzellik unsurlarıdır.

⁴³ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Mustafa Erdoğan, "Rahmî, Bursalı Pîr Mehmed (d./-ö.975/1567/68) divan şairi" <http://www.turkedebyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=315>

Rahmî, bir anlamda şiir vadisinde üstad olarak tanıdığı Hayâlî gibi, şiirde hayâl unsuruna çok önem vermiş ve bu unsuru çok yoğun bir şekilde kullanmıştır. Rahmî'nin ayrıca tasvir unsurunu da önemseydiği görülmektedir.

Rahmî'nin etkilendiği İranlı şairler bahsinde öncelikle Molla Câmî ve Genceli Nizâmî'yi anmak uygun olacaktır. *Divan*'ındaki tahmis, tesdis benzeri manzûmeleri dikkate alındığında, Rahmî'nin Türk şairlerinden en fazla Hayâlî'nin şiirini kendine örnek aldığını söylemek mümkündür. Bu konuda ikinci sırada Necatî gelmektedir. Mevcut verilere göre Rahmî; Hayâlî'nin 5, Necatî'nin 3 gazelini tahmis etmiştir. Kuşkusuz Rahmî'nin edebî kişiliği üzerinde en fazla etkili olan şair, Rahmî'nin yaşadığı devrin en gözde şairi olan Hayâlî Bey'dir. Nitekim tezkire yazarı Ahdî, Hayâlî ile Rahmî arasındaki bu benzerlikten dolayı Rahmî için “tarz-ı gazelde tev'emân-ı Hayâlî” (Hayâlî'nin ikizi) demiştir (Solmaz 2005: 312). Bunların ötesinde, şairin yaşadığı XVI. yüzyıldan itibaren tertip edilen birçok şiir mecmuasında Rahmî'nin manzûmelerine rastlanmaktadır ki bu da onun şiirlerinin beğenilip okunduğunu gösteren bir başka delildir.

Remlî: Şair hakkında bilgiye ulaşamamıştır.

Rihletî:⁴⁴ Hangi tarihte doğduğu ve öldüğü bilinmemekte; ancak elde bulunan eserlerinden Balıkesirli ve 16. asrın son çeyreğinde hayatta olduğu, bazı arşiv vesikalarındansa 1012/ 1603 yılından önce öldüğü anlaşılmaktadır. Şair, *Tercemetü'l-Leâlî'd Tercemetü* adlı eserinin başlangıcında Sultan III. Murad'ı (saltanatı 982-1003/1574-1595) över. 1012/1603 yılı Balıkesir mahkemesi sicilinde vakıfları olan âlimlerden “merhûm Rihletî Efendi” adı geçmekte, yine aynı yıl içinde Rihletî kuyusundan bahsedilmektedir. Mahkeme kayıtlarından anlaşıldığına göre, “merhûm Rihletî Efendi”nin 1030/ 1621 yılında Balıkesir’de bir muallimhanesi vardır. Söz konusu vesikalarda ismi geçen Rihletî Efendi’nin, Balıkesirli şair Rihletî olduğu tahminen söylenebilir. Rihletî hakkında eski ve yeni biyografik kaynaklarda bilgi bulunmamakta; Müstakimzâde’nin *Mecelletü'n-Nisâb* adlı Arapça eserinde kısaca “Rihletî, Bursa şeyhlerinden, Halvetî” (vr. 230a) manasında tanıtilen kişininse hangi asırda yaşadığı ve Balıkesirli şair Rihletî olup olmadığı anlaşılmamaktadır.

⁴⁴ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Adem Ceyhan, “Rihletî(d.?-ö.?)divan şairi” <http://www.turkedebyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=176>

Eserleri:Çeşitli yazma mecmualarda şiirlerine rastlanan Rihletî'nin, Farsça'dan Türkçe'ye tercüme ettiği üç eseri vardır: *Çihl Hadis Tercümesi*, *Dervişlerin Ahvâline Dair Kırk Hadis*, *Tercemetü'l-Leâlî*.

Rızâyî:⁴⁵ Asıl adı Abdülkerim'dir. Ailesi Bursalıdır. 924/1518-19 yılında, babası Dimetoka'da kadı iken dünyaya geldi. Bazı kaynaklara göre Bursa'da doğdu, Edirne'de yetişti. Kassâbzâde sanıyla tanındı. Babası, devrin önde gelen kadılarından Bursalı Kassâbzâde Alî Çelebi, onun babasıysa İlyas Çelebi'dir. *Beyânî Tezkiresi*'ne göre laubali yaratılışlı olduğu için Deli Kerim lakabıyla meşhur oldu. Öğrenciliğinden itibaren zekâsıyla ve bilgisiyle dikkat çekti. Yaşlıları arasında doğruluğuyla, cömertliğiyle, güzel ahlâkıyla, ilim ve fazilet sahibi olmasıyla tanındı. Bursa ve İstanbul'da dönemin ünlü isimlerinden eğitim aldı ve Çivizâde'den mülazım oldu. Bursa'da, Dimetoka'da, Çorlu'da, İstanbul'da, Edirne'de müderrislik yaptı. 985/1577-78 yılında Kudüs kadılığına atandı. Ancak atandığı bu göreve giderken yolda şirpençe hastalığına yakalandı ve 985 Zilhicce ayının başlarında (Şubat 1578) vefat etti. Bazı kaynaklara göre Kudüs kadısıyken öldü. Kaynakların çoğunluğuna göre mezarı Kudüs'tedir.

Türkçe, Arapça ve Farsça şiirler yazmıştır. Muammada ustadır. *Divan*'ı olduğunu kaynaklar söylese de şu anda elimizde değildir. Şairliğinin yanında düz yazılar da kaleme almış ve bu alanda da başarılı olmuştur. Ancak düz yazıları ele geçmemiştir.

Rûhî:⁴⁶ Rûhî, Bağdat'ta 941/1534-1535'te dünyaya geldi (Ahmet Tevfik: yk. 21^a). Adı Osman, mahlası Rûhî'dir. Bağdat'ta doğup büyüdüğü için Rûhî-i Bağdâdî (Bağdatlı Rûhî) diye tanındı. Doğumu, Osmanlı Sultanı Kanunî (1520-1566)'nin 940/1533-1534 yılında Bağdat'ı fethinden hemen sonraya rastlar. Rûhî'nin babası, Bağdat'ın fethi sırasında Beğlerbeği Ayas Paşa ile beraber Bağdat'a gelerek oraya yerleşen Türklerdendir (Solmaz 2005: 318; Öztoprak 2001: 11).

⁴⁵ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. İncinur Atik Gürbüz, "Rızâyî, Kassâbzâde Dîvâne Abdülkerîm (d.924/1518-19-ö.Zilhicce 985/Şubat 1577) divan şairi, müderris, kadı" <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=173>

⁴⁶ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Nihat Öztoprak, "Rûhî, Bağdatlı(d.941/1534-1535 - ö.1014/1605-1606)divan şairi" <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2428>

Rûhî'nin eğitimi hakkında fazla bilgi yoktur. Eğitimini Bağdat ve civarında tamamladığı tahmin edilmekle beraber nerelerde ve kimlerden dersler aldığı bilinmez. Ancak daha sonra Bağdat'tan ayrılmış ve birçok paşanın maiyetinde çalışmıştır. Kaynaklar onun seyahate düşkün olduğunu, farklı yerleri görmekten büyük zevk aldığını ve bu yüzden Necef, Kerbela gibi Bağdat yakınlarından başka Şam, Erzurum, Hicaz hatta İstanbul ve Konya'da bulunduğunu bildirmektedirler. Esrar Dede, tezkiresinde, onun Mevlevî olduğunu, sefer ve seyahate meyilli olduğunu, İstanbul'a gelerek Galata Mevlevîhanesinde oturduğunu, burada şiir ve ilimle meşgul olduğunu daha sonra Konya'da Mevlânâ türbesini ziyaret ettiğini, oradan Hicaz'a, sonra Şam'a gittiğini ve ömrünün sonuna kadar orada kaldığını yazar (Esrar Dede 2000: 217-220) ûhî'nin şiirleri, daha çok âşıkane ve rindane görünmekle beraber fikrî ve sosyal konulu olanları da az değildir. Dili gayet sade ve akıcı olup çağdaşı diğer bazı şairlere göre tamlamalar ve yabancı kelimeler sayıca azdır denebilir. Söz ve mana sanatlarına fazla itibar etmeyen Rûhî, akıcı bir üslup yakalama gayretinde olmuş ve içinden geldiği gibi söylemiştir. Mevlânâ (ö. 1273), Fuzûlî (ö. 1556), Bâkî (ö. 1600) gibi şairlerden tabii olarak etkilenmiş, beğendiği şiirlere nazireler yazmıştır. Çok sayıda gazeli olmakla övünmüş olmasına rağmen gazelleriyle fazla ilgi uyandıramamıştır. O, asıl şöhretini terakib-bendi ile yapmış ve yazdığı tarihten günümüze kadar sürekli ve derin bir tesir uyandırarak Türk edebiyatı tarihi içindeki yerini de bu hoş edalı, sosyal muhtevalı, hiciv türünden manzumeleri ile almıştır. Rûhî'nin bilenen tek eseri Türkçe divanıdır.

Senâî:⁴⁷ Edirne'de doğdu. Doğum tarihi bilinmemektedir. Asıl adı Ali'dir. Gülşenî tarikatına mensup olan Senâî, 1151/1738-39'da vefat eden Keşanlı Şeyh Süleyman Zâtî'nin de halifelerindendir. 1199/1784-85 tarihinde vefat etti. Edirne'de Gülbahar mahallesinde bulunan Kadirî Dergâhı bahçesinde medfundur. Senâî'nin 1182/1769 senesinde tamamladığı bir Dîvânı (Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi 3487, İstanbul Ü. TY 335) mevcuttur.

⁴⁷ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Müberra Gürgendereli, "Senâî, Şeyh Ali Senâî Efendi(d.?-ö.1199/1784-85) divan şairi"

<http://www.turkedebiyatilisimleri-sozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3229>

Serîrî: ⁴⁸ Hakkındaki tek bilgiyi veren Sehi Bey'in (İsen 1998: 212) *Heşt Behişt'e* Serîrî Çelebi olarak kaydettiği şair Manisa'da doğdu. Sultân Korkud'un kullarındandı. Haremde hizmet ederdi. Sultân Korkud'un vefatından sonra İstanbul'a geldi. Saraydaki sipahi oğlanları bölüğüne katıldı. İyi tanbur çalardı. Sehî Bey, Serîrî'nin edebî kişiliğine dair bir değerlendirme yapmamış, sadece murabbaina ait olduğunu belirttiği bir bendini tezkiresine almıştır.

Selîmî: ⁴⁹ Selim-i Sâni, Sarı Selim, Selim b. Süleyman adlarıyla da bilinen II. Selim, Kanunî Sultan Süleyman'ın Hürrem Sultan'dan doğan ikinci oğlu olup 26 Recep 930 / 30 Mayıs 1524'te dünyaya gelmiştir. Çocukluğunu İstanbul'daki Eski Saray'da geçirmiştir. İyi bir eğitim görmüş ve 18 yaşına girdikten sonra 1542'de Konya sancakbeyi olmuştur. 1544'te Şehzade Mehmet'in ölümüyle boşalan Manisa sancakbeyliğine getirilmiştir. II. Selim, 1553'ten itibaren Şehzade Bayezid ile taht varisliği için mücadeleye girişmiş ve kardeşinin saldırgan ve isyancı tutumuna karşılık sağduyulu ve sabırlı davranmıştır. Uysal hali, mütevazı tavırlarıyla babasının takdirini kazanmıştır. Hürrem Sultan'ın 1558'de ölümünden sonra Manisa'dan Konya'ya atanmıştır. Taht varisliği için isyan eden Şehzade Bayezid'i, babasının da desteğiyle 29 Mayıs 1559'da Konya yakınlarında yenerek Hınıs'a kadar izlemiştir. Bayezid ve oğullarının İran'da idamından sonra Osmanlı tahtının rakipsiz adayı durumuna gelmiş ve 1562'de Kütahya'ya atanmıştır. Kanunî'nin Zigetvar'da ölmesiyle 30 Eylül 1566'da tahta çıkmıştır. Fakat devlet yönetimini büyük ölçüde çok güvendiği damadı Sokullu Mehmet Paşa'ya bırakmıştır. II. Selim döneminde, Yemen isyanı bastırılmış, 1570'te Arap yarımadası, 1571'de Kıbrıs, 1574'te de Tunus fethedilmiştir. Tunus'un fethinden bir süre sonra haremdeki hamamda ayağı mermere takılıp bir yanı üzerine düşen Sultan Selim, hummaya yakalanmış ve 28 Şaban 982 /13 Kasım 1574 Pazartesi günü vefat etmiştir. Saltanatı sekiz yıl, iki ay, on dokuz gün sürmüş olup İstanbul'da vefat eden ilk Osmanlı padişahıdır. II. Selim, zevk ve eğlenceye düşkün biridir. Bütün Osmanlı sultanları gibi başta mimari olmak

⁴⁸ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. İsmail Hakkı Aksoyak, "Serîrî(d.??-ö.??) divan şairi", <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3835>

⁴⁹ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Beyhan Kesik, "Selîmî/Selîm, Sultan Selim-i Sâni (d.26 Recep 930/30 Mayıs 1524-ö.28 Şaban 982/13 Kasım 1574) divan şairi" <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1257>

üzere güzel sanatları ve onların yaratıcılarını koruyup kollamıştır. Mekke’de harap olan suyollarını tamir ve Mescid-i Haram’ı mermer kubbelerle tezyin ettirmiştir. İstanbul’da Ayasofya câmiinin etrafındaki pâyendelerle birlikte, iki medrese inşa ve camie iki minare daha ekletmiş, ayrıca Lefkoşe’de adını taşıyan Selimiye Camii ile Aziz Efendi tekkesini, Bergos ve Payas’ta cami, han ve hamamlar, Navarin’de bir kule yaptırmıştır. Fakat en büyük inşaatı, Mimar Sinan’ın eseri ve Osmanlı mimarîsinin en zarif örneklerinden olan Edirne’deki Selimiye Camii ve külliyesidir. II. Selim, aynı zamanda âlimleri, şairleri koruyup kollamış, daha şehzadeliğinde, başta Müverrih Âlî olmak üzere, Sâmi, Hâtemî, Firâkî, Ferdî, Nigârî gibi birçok âlim, şair, ressam ve musikişinası etrafına toplamış, padişahlığında Müftü Ebussu’ûd’a büyük bir hürmet göstermiş ve Osmanlı tarihinde ilk defa ulemaya cûlus bahşisi dağıtmıştır. Şiirlerinde Selîmî ve Selîm mahlaslarını kullanmıştır. (Turan 1998: 434-440; Sakaoğlu 2000: 149-160; Emecen 2009: 414-418). Selîmî’nin bilinen tek eseri Divançesidir. Eserin bilinen tek nüshası İstanbul Millet Kütüphanesi Ali Emiri Koleksiyonu’nda bulunan AE 34 Ae Arabi 4341/7 numaralı mecmuanın 109a-120b yaprakları arasında “Dîvân-ı Sultân Selîm Hân-ı Sâni” başlığı ile kayıtlıdır. Yeni harflerle yayımlanan (Kesik 2012) eserde yirmi yedi gazel, bir tesdis, bir kıt’a ve on dört beyit bulunmaktadır. Divançe’de yer almayan bir gazeli ve bir beyti daha bulunmaktadır (Kesik 2012: 50, 72).

Sıdkî: 16. yüzyıl aralığında Sıdkî mahlaslı pek çok şairin bulunması dolayısıyla mecmuamızdaki şiirin hangi şaire ait olduğunun tespiti yapılamamıştır.

Şem’î:⁵⁰ Şem’î, şimdi Kosova sınırları içinde yer alan Prizren’de dünyaya geldi. Biyografik kaynaklarda doğum tarihine ulaşamadı. Şairin asıl adı da bilinmemektedir. Bazı kaynaklarda Şem’î mahlasının yanında Şem’ullâh isminin olduğu söylenmektedir. Ancak bu mahlas yüzyılın sonlarında vefat eden III. Mehmed ve III. Murad dönemlerinde yaşayan Mustafa Şem’î’ye aittir. Kaynaklarda Prizrenli şair Şem’î ile Mesnevî şarihi Mustafa Şem’î karıştırılmıştır. Mustafa Şem’î’ye ait olan eserler, Prizrenli Şem’î’ye ait gösterilmiştir.

⁵⁰ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Volkan Karagözlü, “Şem’î, Prizrenli Şem’î (d.??-ö.936/1529-1530) divan şairi”

<http://www.turkedebyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=847http://>

Prizrenli Şem'î'nin ailesi hakkında da elimizde bilgi yoktur. Biyografik kaynaklarda şairin belli bir mesleğe sahip olmadığı söylenir. Şem'î eğitimini memleketinde gördükten sonra İstanbul'a geldi. Burada Vezir Piri Paşa'ya intisap etti ve onun yardımlarını gördü. Mevleviliğe intisap etti. Derviş olarak münzevi bir hayat sürdü. Şeyh Vefâ'ya bağlı Ali Dede'nin halifesi olup Edirne'de, debbağlar içindeki Şeyh Muslihiddin dergahına bir müddet şeyh olarak atandı. İstanbul'da vefat etti ve Şeyh Vefâ Haziresine gömüldü. Şem'î'nin ölümü tezkirelerde ayrıntılı olarak anlatılmaktadır. Osmanlı Müelliflerinde vefat tarihinin 1000 gösterilmesi de şairin mesnevi şarihi Mustafa Şem'î ile karıştırılmış olmasındandır. Ölümüne Edirneli Nazmî : " Meskenin nûr ide Şem'î ol Ahad (936)" mısraını tarih düşürmüştür.

Tezkirelerde şairin zayıf, solgun yüzlü, hastalıklı bir bünyeye sahip olduğu anlatılmaktadır. Ayrıca rind-meşrep bir şair olduğu söylenir. Kühü'l-ahbâr'ın tezkire kısmında şairin rindliği hakkında meşhur olan şu anekdot yer almaktadır:

Biyografik kaynaklarda Prizrenli Şem'î ile Mesnevi şarihi Mustafa Şem'î'nin karıştırılması İsmail Ünver'e göre Esrar Dede'nin Mevlevî olan her iki Şem'î'yi tek kişi sanarak eserine alması ve diğer kaynakların da bu yanlışlığı aktarması nedeniyle ortaya çıkmıştır. Bu yanlışlık, eski kaynaklardan modern kaynaklara kadar sürmüştür.

Her ne kadar şairin, Mesnevî, Hâfız divanı, Gülistan, Bostan, Pend-i Attar, Sebhatü'l-ebrâr, Baharistan, Tuhfetü'l-ahrâr, Mantıku't-tayr gibi tasavvufî eserlere yazdığı şerhler ile tanındığı kaynaklarda belirtilse de aslında bu eserler Mustafa Şem'î'ye aittir. Ayrıca Divan'ı ve mensur Tuhfetü'l-âşıkîn adlı bir eseri olduğu da söylenir (1998: 129). Karavelioğlu ise şairin tek eserinin Divan'ı olduğunu ifade ederek Türkiye'deki yegâne nüshasının Prof. Dr. Hayati Develi'nin özel kütüphanesinde bulunduğunu dile getirmiştir (Karavelioğlu 2012: 79). Şairin bu divanı üzerine bir doktora çalışması yapılmıştır.

Şeyhülislâm Yahyâ:⁵¹ Ankaralı Şeyhülislam Bayramzâde Zekeriya Efendi'nin (920/1514- 1001/1593) oğlu olan Yahyâ Efendi İstanbul'da doğmuştur. Annesinin

⁵¹ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Hasan Kavruk, "Şeyhülislâm Yahyâ (d.969/1561-ö.1053/1644)divan şairi"
<http://www.turkedebiyatilisimleri-sozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3604>

adı Rukiye'dir. Doğum tarihi bazı kaynaklarda 960/1552, bazılarında ise 969/1561 olarak verilmektedir. Kültürlü bir ailenin çocuğu olan Yahyâ, ilk eğitimini aynı zamanda şair olan babasından almış, Abdülcebbârzâde Derviş Mehmed Efendi gibi devrin meşhur ilim adamlarının yanında iyi bir tahsil hayatından sonra Ma'lûlzâde Seyyid Mehmed Efendi'nin şeyhülislâmlığı zamanında 988/1580'de mülazemetini tamamlamıştır. Yahyâ'nın ilk görevi Unkapanı civarındaki Hoca Hayreddin medresesi müderrisliğidir. 40 akçelik bu görevde bir müddet çalıştıktan sonra 994/1585'te babasıyla hacca giden şair, hac dönüşünde Atık Ali Paşa (995/1586), Haseki Sultan (998/1589), Sahn Medreselerinden birinde (1000/1591) Şehzâde (1002/1593), Üsküdar Valide Sultan (1003/1594) medreselerinde müderrislik yapmış, 1004/1595'te Bıyıklı Süleyman Efendi yerine Halep, bir yıl sonra 1005/1596'da Taşköprülüzâde Kemal Efendi yerine Şam kadılığına atanmıştır. 1006/1597'de Mısır kadılığına atanan şair 1007/1598'de bu görevinden azledilmiş, kısa bir müddet sonra tekrar aynı göreve atanmış, fakat 1009/1600'de bu görevinden ikinci defa azledilince İstanbul'a dönmüştür. İstanbul'da fazla kalmayan şair kısa bir müddet sonra Bursa, 1010/1602'de de Edirne kadısı olarak görevlendirildiyse de 1012/1603'te bu görevinden alınmış, aynı yıl Feyzullah Efendi yerine İstanbul kadılığıyla, 1013/1604'te Anadolu, 6 ay sonra da Rumeli kazaskerliğiyle görevlendirilmiştir. Bu görevini 1015/1606'ya kadar sürdüren şair bu tarihte azledilerek yerine Hocaîzâde Es'ad Efendi atanır. Fakat Yahyâ 1018/1609'da ikinci defa Rumeli kazaskeri olur, 1019/1611 Ocak ayında ise emekliye ayrılır.

Yahyâ'nın emeklilik dönemi fazla sürmez. 1026/1617'de üçüncü kez Rumeli kazaskerliğine atanan şair 1028/1618'de kendi isteğiyle tekrar emekliye ayrılmış, yerine dostu şair Ganîzâde Nâdirî atanmıştır. Genç yaşta padişah olan Sultan II. Osman'ın (saltanatı:1618-1622) şehit edilmesi üzerine cereyan eden olayların sonunda Mehmed Es'ad Efendi yerine şeyhülislâmlığa getirilen (1031/1622) Yahyâ, şehit edilen Sultan Osman'ın cenaze namazını da bizzat kıldırılmıştır.

Sultan IV. Murâd'ın sevgi ve saygısını kazanan şair bu dönemde hayatının en itibarlı, en parlak devresini yaşamıştır. Şiirle de uğraşan Sultan IV. Murâd, Yahyâ'yı hiç yanından ayırmaz; yeri geldikçe onun fikirlerini alır, her hususu danışmıştır. Revan

seferine (1044/1634) de katılan şair sefer esnasında isabetli fikirleriyle herkesin takdirini kazanmıştır.

Yaşlı haliyle, Bağdat'ın fethine (1047/1637) de padişahla birlikte katılan Yahyâ'nın bu seferde de isabetli kararlarıyla ileri görüşlülüğünü ortaya koyduğu anlaşılmaktadır. Sultan IV. Murâd'ın 1049/1640'ta ölümünden sonra tahta geçen Sultan İbrahim döneminde de makamında kalmayı başaran şairin eski itibarı kalmaz.

Osmanlı Devletinin en ihtişamlı devrinde, Kanuni Sultan Süleyman döneminde dünyaya gelen; siyasette, sanatta, ilimde, mükemmel bir şekilde yetiştirilen Yahyâ Efendi, şairliği kadar bilim adamı olarak da haklı bir şöhrete sahiptir. Genç yaşında ilmiye mesleğine girip derece derece yükselerek değişik yerlerde müderrislik, kadılık, kazaskerlik görevlerinde bulunmuş ve üç kez de şeyhülislâmlık makamına getirilmiştir. Yahyâ'nın şeyhülislâmlık görevinde toplam kalış süresi 18 yıl 2 ay 25 gündür.

Gerek şeyhülislâmlık yıllarında, gerekse önceki dönemlerinde çevresindekilerden daima sevgi, saygı gören şair, kaynaklarda belirtildiğine göre hoş-sohbet, latife-gûy, nüktedan, şair tabiatlı birisidir.

Devrinin önde gelen pek çok meşhurunu yererek yerin dibine geçiren Nef'î (ö.1044/1635)'nin hiciv oklarına muhatap olmayan nadir kişilerden biri Yahyâ'dır. Yahyâ'nın Nef'î'ye takıldığı manzumesi ve Nef'î'nin ona cevabı mizahî üslubun en güzel numunelerinden sayılır.

Yahyâ Efendi'nin bilinen eserleri şunlardır: *Dîvân*, *Ferâ'iz Manzumesi Şerhi*, *Kasîde-i Bürde Tahmisi*, *Nigâristân Çevirisi*, *Fetavâ-yı Yahyâ*.

Çocukluğundan itibaren sanatkâr bir ailenin oğlu olarak şiir ve sanat muhitinde yetişen şairin iyi bir sanat eğitimi aldığı, şiir tekniğini çok genç yaşta geliştirdiği ve genç yaşta şiirle uğraşıp şöhrete ulaştığı devrinin kaynaklarından anlaşılmaktadır.

Gerek devrinde, gerekse sonraki dönemlerde yazılan tezkirelerde olduğu gibi son dönemlerde kaleme alınan eserlerde de Yahyâ'dan övgüyle bahsedilmekte, hatta bazı kaynaklar onun Nedîm'den de üstün bir şair olduğunu iddia etmektedir. Gibb ise Yahyâ'nın Bâkî ile Nedîm arasında bir köprü vazifesi gördüğünü, belirtmektedir.

Kaynaklardan anlaşıldığı üzere Yahyâ Efendi gerek kişiliği gerekse şairliğiyle Sultan IV.Murâd başta olmak üzere padişahların, şair ve yazarların saygılarını kazanmış, onların övgülerine mazhar olmuş, zeki, nüktedan, hoş sohbet, mütevazı, yumuşak huylu, ilim ehli, yaratılıştan şair birisidir.

Yahyâ bir gazel şairidir. O şiirlerinde genellikle rindâne ve âşıkâne konulara yer vermiştir. Zevk ve eğlenceyi kalenderâne bir üslupla şiire yansıtmış, gam, keder ve sıkıntıya mümkün olduğunca yer vermemiştir. Şairin dünya malı, mülkü ve makamında gözü yoktur. Yahyâ'nın gazellerinde işlenen aşk beşeri, maddi aşktır. İlahi aşka fazla yer vermemiştir. Şiirlerinde tasavvufi unsurlardan yeri geldikçe faydalanmıştır. Fakat onda tasavvuf esas değildir. Yahyâ şiirlerinde mahalli unsurlara da yer vermeyi ihmal etmemiştir. Divânında Edirne ve İstanbul ile ilgili şiirleri, İstanbul'un güzelliklerinden, özelliklerinden ve Atmeydanı'ndan bahseden, bayramları tasvir eden beyitleri onun çevreden kopuk bir şair olmadığını kanıtlar. Yahyâ tabiata da şiirlerinde yeri geldikçe yer vermeyi ihmal etmez. Çok sade bir Türkçeyle yazdığı halde vezin kusurlarına fazla rastlanmaz. Son derece akıcı, şuh, coşkulu, lirik bir anlatıma sahiptir. Yahyâ'nın gazellerinin bir kısmı bestelenmiştir.

Yahyâ, şiirlerinde çok sade, yalın bir dil kullanmıştır. Yabancı kelimelerden ziyade konuşulan İstanbul Türkçesini kullanan şair Arapça, Farsça tamlamalara fazla yer vermemiş, bunun yanında Türkçe deyimlere atasözlerine bolca yer vererek şiirin daha anlaşılır olmasını sağlamıştır. Yahyâ'nın bir hayli arkaik kelime kullanıldığını da görmekteyiz.

Şinâsî: 16. yüzyıl aralığında Şinâsî mahlaslı birden fazla şairin bulunması dolayısıyla mecmuamızdaki şiirin hangi şaire ait olduğunun tespiti yapılamamıştır.

Ubeydî:⁵² Ubeydî'nin asıl adı Abdurrahman olup doğum tarihi bilinmemektedir. Riyâzü'ş-şu'arâ'da ise şairin adı "Abdurrahman Çelebi" şeklinde geçmektedir(vr. 79b). Edirne'de doğdu. Babasının adı, çeşitli kaynaklarda "Nebî Efendi", "Nebî Halife" veya "Nebî Dede" (ö. 951/1545) şeklinde belirtilmiştir. Eğitime küçük yaşlardan itibaren başlayan Ubeydî, devrin usulüne göre

⁵² Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. İsmet Şanlı, "Ubeydî, Abdurrahman Çelebi (d.d. ?/?-ö.ö. 981/1573) divan şairi"

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1694>

çeşitli ilimleri tahsil etmiş, Farsçayı iyi derecede öğrenmiş, musıkî ve muamma ilimleriyle yakından ilgilenmiştir. Muamma ilmini, dönemi şairlerinden Emrî'den tahsil eden şair, muamma yazmada Emrî'yi takip etmiştir. Musıkî alanında, hem besteleriyle -özellikle bestelediği murabbalarıyla- hem de icrâlarıyla devrin önde gelen isimlerden biri olmuştur. Ubeydî, Edirneli Kadızâde Ahmed Şemseddin Efendi'den mülazım olduktan sonra kadı oldu. Ubeydî'nin bilinen ve elde bulunan tek eseri Dîvân'ıdır. Ubeydî Dîvânı'nın tespit edilen üç nüshası vardır. Bu nüshalar, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi (TY. 631), Millet Kütüphanesi (AE, Manzum 272) ve Berlin Devlet Kütüphanesi (Ms. or.ot. 2669)'ndedir. Ubeydî Dîvânı; 5 kaside, 2 terkîb-bend, 1 tercî-bend, 2 müseddes, 17 muhammes, 6 murabba, 5'i Farsça 345 gazel, 7 tarih, 6 kıt'a, 15 matla', 1'i Farsça 6 müfred, 6'sı Farsça 160 mu'ammâdan oluşmaktadır (Ünlü 1991: VII; Arslan 2013: 24).

Ubeydî, kaynaklarda güler yüzlü, derviş-meşrep, söz ve hareketleri birbiriyle uyumlu, halîm-selîm tabiatlı, kimseyi incitmemeye özen gösteren, nazik, utangaç ve anlayışlı bir insan; şiir ve belâgatte yetenekli ve bilgili bir şair olarak tanıtılır. Ubeydî, kendinden önce ve devrinde beş bend halinde yazılan murabbaları üç bend halinde yazan ilk şairdir. Âşık Çelebi'ye göre Ubeydî'nin çok etkileyici "türkî"leri bulunmaktadır fakat bu türküler günümüze ulaşmamıştır (2010/2: 1049). Bunlar denebilir ki bizdeki şarkı türünün ilk örnekleridir. Hasan Çelebi, Ubeydî'nin on sekiz murabba yazıp bestelediğini kaydetmişse de bunların tamamı elde yoktur. Genel olarak "gönül yakıcı, etkileyici" olarak nitelenen Ubeydî'nin şiirleri, içten ve sade bir dille yazılmış olup ince ve güzel hayaller, nükte ve mazmunlarla örülüdür. Musıkî yönü öne çıkan gazelleri ise âşıkane ve rindâne mahiyettedir. Bu sebeple şiirleri, devrinde halk arasında yaygın bir şekilde beğenilerek okunup söylenmiştir. Çağdaşı ve hemşehrîsi olan Emrî'den muamma hakkında dersler alan ve onun takipçisi olan Ubeydî, bu alanda Emrî'den sonra devrinin tanınan bir ismi olmuştur. Ubeydî, çeşitli kaynaklarda belirtildiği ve şiirlerinden anlaşıldığı üzere belâgat ve musıkîye hâkim bir bestekâr ve icrâcî; sade bir dille âşıkâne şiirler yazan, rindane bir kişiliğe sahip, muamma ilmine vâkıf ve yaşadığı dönemde şiirleri halk arasında beğenilerek okunan tanınmış bir şairdir.

‘**Ulvi**’:⁵³16. yüzyıl şairi olan Terzi-zade Ulvi İstanbulludur, gerçek adı ise Mehmed’dir. Yazdığı bir şiir sebebiyle Kanuni Sultan Süleyman tarafından hakkında idam fermanı çıkartılır. Bir süre ortallardan kaybolan Ulvi, tahta 2. Selim’in çıkmasıyla Molla Çelebi’ye mülaım olmuştur. 993 senesinde (m. 1585) vefat etmiştir.

Veysi/Üveysi:⁵⁴ 17. yüzyıl şairlerinden olan Veysi’nin asıl adı Üveysi bin Mehmed’dir. 969 yılında (m.1561/62) doğmuş; Osmanlı Devleti’nde çeşitli memuriyetler yaptıktan sonra 1037’de (m. 1627/28) vefat etmiştir. (Toska, 1985, s. 19-21).

Yahyâ Beg:⁵⁵ Arnavut asıllı Dukakin ailesinden olup kesin doğum tarihi ve yeri bilinmemektedir. Kaynaklarda ailesine nisbetle Dukakinzâde, geldiği yerin taşlık bir bölge oluşundan dolayı da Taşlıcalı diye anılmıştır. Yeniçeri Ocağı’nda iken öğrenme hevesi ve yeteneğiyle ocağın kâtibi Şehâbeddin Bey’in dikkatini çekti ve onun çırağı sıfatıyla birtakım mecburiyetlerden kurtuldu. Yavuz Sultan Selim’in Çaldıran ve Mısır seferlerine katıldı. Zamanla şiirdeki şöhreti arttıysa da hemşehrîsi Hayâlî Bey’in bazı eleştirileri yüzünden hak ettiği mevkiyi elde edemedi. Kanûnî Sultan Süleyman, Hayâlî Bey’e gösterdiği iltifatı Yahyâ Bey’den esirgeyince o da veziri Rüstem Paşa’nın himayesine girip Eyüp Vakfı mütevellisi oldu.

Son yıllarında Gülşenî şeyhi Uryânî Mehmed Dede’ye intisap ederek kendini tamamen tasavvufa verdi. Kaynaklarda Yahyâ Bey’in ölüm tarihi ve yeriyle ilgili farklı kayıtlar bulunmakla birlikte 990 (1582) yılında yaşı doksanı aşmış olduğu halde vefat ettiği kabul edilmektedir. Hayâlî Bey ile birlikte Kanûnî’nin Bağdat seferine katılan, bu sırada Fuzûlî ile görüşen Taşlıcalı Yahyâ “sâhib-i seyf ü kalem” sıfatına lâyık asker şairlerden olup “Şehzade Mustafa Mersiyesi” gibi devrin şartları gereği yazılması cesaret isteyen şiiri kaleme alacak kadar gözü pek ve korkusuz bir kişiliğe sahipti. Kendi döneminde gazel ve mesnevi sahasının güçlü temsilcilerinden sayılmıştır. Nitekim hem divanında hem hamsesinde özgün olmayı başardığını ve kimseyi taklit etmediğini belirtir. Taşlıcalı Yahyâ’nın en önemli yanı, İran

⁵³ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. A. N.Tarlan, Şiir mecmualarında XVI. ve XVII. asır divan şiiri: Ulvi - Meali - Nihani - Feyzi - Katibi, 1948, s. 5.

⁵⁴ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. TOSKA, Zehra(1985). Veysi Divanı, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eski Türk Dili Edebiyatı Bölümü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

⁵⁵ Şair Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Bayram Ali Kaya, “Taşlıcalı Yahyâ”
<https://islamansiklopedisi.org.tr/taslicali-yahya>

örneklerine bağı kalmadan yerli renklerle ve sade bir dille kaleme aldığı mesnevileriyle Türk edebiyatında hamse yazan şairlerin öncülerinden olmasıdır.

Mecmuanın (1^b-57^a) MESTAP'a Göre Muhteva Tablosu

Yer Nr. Ankara Milli Kütüphane, Mecmū'a-i Eş'ar ve Fevā'id , no:06 hk 240							
Yp Nr.	Mahlas	Matla' beyti/bendi	Mahlas / Makta' beyti/bendi	Nazım şekli /birimi	Nazım türü	Vezin	Açıklamalar
1 ^b	Rūhī	Sanmañ bizi kim şîre-i engür ile mestüz Biz ehl-i ħarābâtданuz mest-i Elest'üz	RŪĦîyi eger bir şorar ister bulunursa Dirlerse buluşduñ mı o bî-berk ü hevāya	Terkib-bend /17		--./.--./.--./.--	
5 ^b	Bākī	Urınup farkına bir tāt-ı mücevher sünbül Oldı iqlīm-i çemen tahtına server sünbül	Nazm-ı eşġāşa kıyas eyleme BĀĶĪ şî'rin Ola mı her giyeh-i ħuşke ber-ā-ber sünbül	Kaside/47		..--/..--/..--/..--	
6 ^b	'Alī	Ne deryā sāhilinden oldı yā Rab ħuşk-ı ter peydā Ne baħrın malikindendür melek zāhir beşer peydā Şanasın kaçrelerdür her pinhan u her peydā Vücūd-ı muṭlaquñ baħrı ne mevci kim ider peydā Ene'l-Ħaķ sırrını söyler eger maħfi eger peydā	Sevād-ı mülk ma'nā ehl-i 'irfāna musaħħhardur Ħuşūşā her biri manşūr sulṭān-ı muzafferdür Suĥan bir gençdür nāzır aña 'ĀLĪ gibi erdür Ķamu nezzāreden ebķār-ı ma'nā muntazırlardur Uşūlī gibi tā kim ola bir şāhib-nazar peydā	Tahmis/13		.---/.---/.---/.---	
7 ^b	Lamī	Ey dil yine zeyn oldı cihān gire zeni gör Merdāni nice şayd ider ol rāh zeni gör	Başdan ayaġa asilik ma'şiyet iken bu vücūduñ Var LĀMĪ'iyā ħalk-ı cihānı ka'seni gör	Kaside/43		--./.--./.--./.--	

8 ^b	‘Alī	Gel ey nevk-i qalem mātem ser-encāmın beyān eyle Döküb evrāka derdün qara bahtuñdan fiğān eyle	Bu mātemden delüb ney gibi bağıruñ iñle ey ‘ĀLĪ Benüm bu nazm-ı pür-süzüm kulağ duğ diñle ey ‘ĀLĪ	Terkib-bend /5		.---/---/---/---	
9 ^b	Bākī	Bī-ḥamdi’llāh şeref buldı yine mülk-i Süleymānī Cülüs itdi sa’adet tahtına İskender-i şānī	Du‘ā-yı devlet-i şāh-ı cihana başla ey BĀĶĪ Ḥudā pāyende kılsun tāt u taht-ı zıll-ı Yezdānı	Kaside/39		.---/---/---/---	
10 ^b	Medhī	Benem aşüfte-i sevdāzede-i zülf ü ‘izār Yağdı yandurdı beni ateş-i rü-yı dildār Baña zulm oldı meded ḥasret ü ‘ālī miqdār Dün gece şubḥa degin eyler idüm nāle vü zār Bir siyeh çeşm ü siyeh pūş u siyeh çerde nigār Dün yolum başdı benem yağmaladı her ne ki var	Kulı kurbānı olup bir şeh-i ‘ālīşānuñ Ömrüm mihrini her dem o meh-i tābānuñ Elem ü hecr ü firāk ile çıkarsa cānuñ MEDḤĪYĀ nām-ı şerifin dime şakın anuñ Bir siyeh çeşm ü siyeh pūş u siyeh çerde nigār Dün yolum başdı benem yağmaladı her ne ki var	Müseddes/5		..--/..--/..--/..--	
11 ^a	‘Ulvī	Bir kıyāmet serv-ḳaddün āfet dil-ḥ’āhsın K’ābedür ‘uşşāka kūyuñ sen Ḥalīlu’llahsın Da‘vā-yı ‘irfān idüp çün ḥalden agāhsın Her gedā ile şalınma ḥüsn iline şāhsın Ey efendüm menzilüñ burc-ı şeref sen māhsın Sāye gibi rü-siyehlerle niçün hem-rāhsın	Ḥāne-i agyāra varup eyleme mihr ü vefā Mesken etme burc-ı ‘akrebde şakın ey meh-liḳā Gün gibi rıf’atde olmağ yaraşur her dem saña Şehr içinde gezme nā-eḥl ile hergiz dāi’mā Ey efendüm menzilüñ burc-ı şeref sen māhsın Sāye gibi rü-siyehlerle niçün hemrāhsın	Müseddes/5		-.--/-.-/-.-/-.-	
11 ^b	?	Ey perī-rūlar içinde dilber-i gül pīre-hen Lebleri yāḳūt-ı eḥmer dişleri dürr-i ‘Aden Rāh-ı ‘ışḳıñda dil ü ḡam dīde çok çekdi miñen Ol ādū-yı bed-liḳāya iltifāt itmeñ neden Yanuña alup raḳībı eyledüñ seyr-i çemen Yanuña ḳalır mı iy serv-i sehī seyr eylesen	*****	Müseddes/4		-.--/-.-/-.-/-.-	
12 ^a	Yahyā	Çekelüm gün gibi aḳ sancağ ile şarka çeri Qara toprağa ḳaralum ḳıralum surḥ-seri	Bir şahidür ki kaçan aña olsa mutī‘ Māl-ı Ḳārūnı virür kendüsine mā-ḥazarı	Kaside/27		..--/..--/..--/..--	

12 ^b	Veysî	Yiter iy dil heves-i zülf-i siyeh-kâr yiter Yiter iy cân-ı belâ-dide bu efkâr yiter	Luţf idüp eylediği cürm ü günâha bakma VEYSÎ-i rû-siyehi nâr-ı ceḥîme yakma	Terkib-bend /9		..--/..--/..--/..--	
14 ^a	Ahdî	Beni biñ sihr ile şeydâ kılan şol çeşm-i ‘anberdür Dil-i dīvâne-i bend iden ol zülf-i mu‘anberdür Henüz ol meh-liķâ bir nâsîde şüh dilberdür Leṭâfet büstânında ḳaddi bir tâze ‘ar‘ardur Melâḫat gül-sitânında ‘izârı verd-i aḫmerdür Süleymân-ı zamândur fetḫ-i baḫtıyla muzafferdür Dil ü cân mühr-i mihrine o meh-rünüñ musahḫardur	Dirîgâ hem-dem ü mahrem olaldan yâr ü aḡyâre Turup diñlenmek olmadı müyesser çeşm-i ḥûnbâre Ḳalupdur fülk-i cismüm baḫr-i eşküm içre âvâre Gecirmez bâr-ı ḡam aḫvâlimi ‘arż itmege yâre Kimim var ol mehi nâ-mihr-i bâna vara yalvara Muḫabbet nâmesin işâl ide her demde dildâra Şanasın ‘AHDÎyâ bu şi‘r-i dilsüzum kebûterdür	Müsebbâ‘/7		.---/.---/.---/.---	
14 ^b	Serîrî	Dilâ bu dehr-i fânîniñ nesine böyle ḥurremsin ‘Aceb bilsem ne maḳsûda irişdün söyle bi-ḡamsın Zamânıñ Ḥusrevi olduñ tûtalum şâh-ı ‘âlemsin Ḳamer-ṭal‘at melek-ḫaşlet ya bir sulṭân a‘zamsın Ya Daḫḫâk ü Ferîdün Behmen ü Dârâ yaḫûd Cem’sün Ya İskender veya Faḡfûr-ı Ḥaḳanî ya Rüstem’sün Bilürsün küll-i şey-i Hâlik emrini a‘lemsün Ne aşşî ‘âḳıbet dest-i eccl irdikde ebkemsin Tekebbürlük Ḥüdâya yaraşur sen nesl-i âdemsin Ne deñlü şâdmân olsañ cihânda menba‘-ı ḡamsın	SERÎRÎ bir ḳarâra bir ḳarâr olmaz geṇer ‘âlem Yüzüne gülse birḳaç gün muḳarrerdür sonunda ḡam Naẓar kıl bunca şâhânıñ güzeşte ḫâline bir dem Yaturlar zir-i ḫâk içre niṇe Zâr u niṇe Rüstem Geṇenler bizden evvel mücib-i ‘ibret degül mi hem Ḥuşûşâ terk-i taḫt u tâc iden ol Ḥazret-i Edhem Ecel peykânınıñ zehrine kimse bulmadı merhem Ḳanı ecdâd-ı pâkiñ Ḥazret-i Ḥavvâ ile Âdem Tekebbürlük Ḥüdâya yaraşur sen nesl-i âdemsin Vücûduñ añla iy ḡâfil ki bir ḳatre menîdensin	Mu‘aşşer/5		.---/.---/.---/.---	
15 ^b	Veysî	Eyâ iy kavm-i İstânbül bilün taḫḳik oluñ âḡâḫ İrişür nâ-geḫân bir gün size ḳahr ile Ḥışmullâḫ	Nice dostluk ider şeytân bizümle eski düşmândur Budur mü‘minlere ḳaşdı ideydi kâfir-i billah	Kaside/13		.---/.---/.---/.---	
16 ^a	Abdî	Ḥamd o Ḥaḳḳ’a kim odur Rabb-i zemîn âsmân Ḳudreti destinde maḫkûmdur anıñ her ins ü cân	Ya İllâhî yüz ḳarası eyle yoḳluk varımız ‘ABD-i ‘ÂCİZden ne ola şâha layık armağan	Kaside/40		-.---/-.-.-/-.-.-/-.-.-	

16 ^a	Nesîmî	***	İy NESİMÎ sırr-ı Hakk'ıñ merhemisin sen bugün Söyledün kudret diliyle ma'nâ-i esrâr mest	Kaside/3		-. - - / -. - - / -. - - / -. - -	Şiir baştan eksiktir.
17 ^a	Hayâtî	Biñ yıl olsa 'ömrün âhîr güyiyâ bir an imiş Bu fenâdan ben murâd aldum dimek yalan imiş	Zulmet-i gâmda HAYÂTÎ kalmasun mı teşne âb Ehl-i fazla bu fenâ çâhı bugün zindân imiş	Kaside/21		.. - - / .. - - / .. - - / .. - -	
17 ^b	Kaygsuz Abdal	Mevlâ budur dilegüm didüm yalvarmağ ile Cân-ı gönülden şurup lâf degüldür lâğ ile	Her ne kelâm söylenür vefâsı yok cümleñ Hey KAYGUSIZ fânîye aldanma dil-i lâğ ile	Kaside/23		-. - - / -. - - / -. - - / -. - -	
18 ^a	'Azîz	Hasb'ullah zihî mağfîret Rabb-i Raḥîm Ni' me Mevlâ-yı Hüdâvend 'aṭâ baḥş-i kerîm	Ecel olup yolımı bağlayıcak rāh-ı gürîz Ola Tevhîd-i Hüdâ hâtîme-i 'ömr-i 'AZÎZ	Terkib-bend /13		.. - - / .. - - / .. - - / .. - -	
20 ^b	Kemal paşazâde	Gücenüp ḥaşmına gösterme gel muşt Acımaş şer' ile kesilen engüşt	Müşâḥib olduğı için lâm elîfe Elif egri olur baḳ lâmelîfe	Mesnevi/52		. - . - / . - . - / . - . -	
22 ^a	Senâî	Âh kim derd-i derûnum yine buldu zararî Yine eflâkî siyâh eyledi âhım şereri	Fıkh ü tefsîr ü eḥâdiş ü enşârda yok Ḳalb-i vîrân-ı SENÂÎ dil-i efkârda yok	Terci-bend /5		.. - - / .. - - / .. - - / .. - -	
23 ^b	***	Yine bir serv-i bālâya ḳul oldum ihtiyarumla	***	müfred		. - - - / . - - - / . - - - / . - - -	
25 ^b	Beyânî	I-Evvelâ ḥamd / idelüm Hâ / lıḳ-ı eflâ / ke vü mâ-fî /hi ki izhâr / u 'ıyân ey /ledi bu cüm /le 'acâyib / ü ḡarâyib / yir ü gök ü /melek ü cen /net ü Rızvân / u daḡı hûr / ile ḡılmân / ve ḡül ü sün /bül ü reyḥân / ü mül ü bül / bül ü destân / u daḡı çeş /me-i ḡayvân / u dūr ü lü' /lü ü mercân / u meh ü mihr /-i dıraḡşân.	Aḡmedallâhe 'ale'l-ḡatmi ve'l-itmâm keşîran ve şallâ ve sellime ebu'd-dehri 'ala'lḡâtîm men kâne beşîran ve nazîran o zamândan berü kim pertev-i nûr-i nebevîden heme ervâḡ ṡahûr itdiler ol iki cihân serverine ez-dil ü cân muttaşılan her biri bir medḡ ü Şenâ-ḡ'ân.	Bahr-i Tavil		.. - -	

27 ^b	Aşıkî	İden naqqâş-ı kudretdür kamu şeyde şuver peydâ Muhaqqak nûr-ı Haqdur eyleyen gözde nazar peydâ Ki her söz nuqq-ı Haqdur Haqdan oldı bu haber peydâ Vücûd-ı Muṭlaquñ bahri ne mevci kim ider peydâ Ene'l-Haḡ nuṭṭını söyler eger mahfî eğer peydâ	Kemâl-i ma'rifet ehline mîr olan o serverdür Bugün meydân-ı nazmuñ pehlivânı nâmdâr erdür Me'ânî ehli içre 'ÂŞIKÎ bir pîr-i perverdûr Kamu nezzârede ebkâr-ı ma'nî muntazırlardır Uşulî gibi tâ kim ola bir şâhib-nazar peydâ	Tahmis/13		.---/---/---/---	
31 ^a	Gubârî	Bir gice sâkin idüm ḡanḡah-ı ḡafletde İ'tikâf itmişdüm künc-i ḡam-ı miḡnetde	İy GÜBÂRÎ yûri var kendüzüñ idrâk eyle Pendümi ḡuş ile hûş it ki beşâretdür hep	Terci'- bend/5		..--/..--/..--/..--	
33 ^a	Rahmî	İy dil nice bir dehrüñ derdin çekesin muḡkem Bu bâr-ı girân itdi ḡaddin sipihrüñ ḡam	Cem cāmını nûş itdi sürdi nice dem Rüstem Bu bezm girü bâḡî 'âlem yine bu 'âlem	Terci'- bend/5		---/.---/---/.---	
33 ^b	Şenâyî	Bulur çü fenâ âḡir ḡaşr-ı felekde bâmı Ḳılmaz ḡafes-i tende cân mürḡ çün ârāmı	***	Terci'-bend		---/.---/---/.---	Şiir eksiktir.
36 ^a	Ḥaṭâyî	Cihānuñ 'izzeti degüldür çünki yanumda Benüm mülküm degül cümle vücûdum belki cānumda Zamāne begleri gelsün ḡul olsun istānumda Diyâr- 'ışḡa sulṭānum dilâ ben de zamanumda Vezirümdür kamu ḡussa oturur iki yanumda	SİPÂHÎ 'âlemüñ zevḡ ü şafâsın bildi fânîdür Nice 'ıyş u nice 'işret bu dem miḡnet zāmānidur Bu 'ömr-i nâzeninüñişanma hergiz cavidanidür Hemân el arḡası yirde cihānuñ pehlivānidur Ḥaṭâyî sen geḡüp serden ḡadem koyam nişānumda	Tahmis/4		.---/---/---/---	

39 ^a	Kıyāsī	H'ābdan açdum gözüm tırdum yirümden bir şehir 'Aynı 'ibret ile bu fānī 'āleme kıldum nazar Cübbeye muhtāc u palāsı içre her ehl-i hüner Her ne deñlü var ise nādān elinde sım ü zer Zāğlar gül-zārda tūṭi kafesde āh ider Ehl-i dil ayağda vü nādānlar olmuş tāt-ı ser Zulmeti āb-ı rü hayātı eylemiş devrān maḳarr Gençler virānede ḳa'r biḫār içre güher Her kime kim dost olsañ ol saña düşmen çıkar Gıryesine 'āşıkūñ ma'sūḳ eyler ḫandeler Bülbül ağlar gül güler 'ālem temāşādur gider	İy KİYĀSİ şehir-i İstanbul'da ben leyl ü neḫār Eyledüm taḫşil-i 'ilm ü ma'rifet çok rüzgār Bir niçe yıllar kelāmum dūrlerin idüp nişār Ḳanda kim insān ola ben anda buldum iştihār N'ideyin amma ki baḫtun olmadı iḳbāle yār Ṭalib olsam ger bir avuc ḫāke olur tarmār Dāimā bu ḫālūme ağlayup idüp āh u zār Gayret-i aḳrān ile ḡam cānuma itmışdi kār Nā-gehān bir küşeden bir pır olurdı āşikār Derdi budur resm-i devr-i rüzgār-i rüzgār Bülbül ağlar gül güler 'ālem temāşādur gider	Mu'aşşer/5		-.--/-.-.-/-.-.-/-.-.-	
39 ^b	Kemal- paşazāde	Bağ-ı cennet eyledi 'ālem yüzini nev bahār Gülşen içre oldu güller şanki şems-i tāberān İtdi buyıla benefşe bağ-ı rāğı müşg-bār Zülf-i dilber gibi gördüm sünbül olmuş tār-mār Gözleri sıhr ile nergis gāḫ mest geh ḫumār Zaḫm-ı sinem gibi açılmış yine ol lāle-zār Eşk-i çeşmüm gibi aḳar her yakadan cūybār Yiter ağla inle bülbül gibi dem dem zār zār Bir semen sīmā nigārı 'ārif ol eyle kenār 'Iyş u 'işret vaktidür nüş eyle cām-ı hoş-güvār	Nev bahār ile zamāna oldu pır ü nev-civān 'Ālemün her küşesini eyledi bağ-ı cinān 'Arz ider becileyin gönlekligini za'ferān Cāme-i sebz ile bir maḫbūbdur serv-i revān Bağ u rāğı zinet itmış 'ārız ile ergavān Zinet olmuş tohm-ı ezḫār ile yiryüzi hemān Ḳurdu altunlu nīk çetiri hevāda asmān Yokdı yir yir zinet içün niçe biñ biñ şem'dān Bir semen sīmā nigārı 'ārif ol eyle kenār 'Iyş u 'işret vaktidür nüş eyle cām-ı hoş-güvār	Mu'aşşer/4		-.--/-.-.-/-.-.-/-.-.-	Mu'aşşer-i Şarḳi
40 ^a	Muştafā	Çün kim alur işbu tāt u taḫt devr-i rüzgār Terk idüp bu raḫt u baḫt bir nemet ḳıl ihtiyār Besleme ol cismi kim anı yiyüser mūr ü mār Ḡırr olma devr döner kim degüldür ber-ḳarār Nice merdüm ḳān ile boyandı işbu lāle-zār Ṭoludur feryād u āh u zār ile saña kalmaz pāy-dār Ḥasret ü derd ile yatur niçe biñ biñ gül-'izār 'Āḳıbet bildün bu teni kim saña kalmaz pāy-dār Cehd ḳıl sen de ki dünyada ḳala bir yādgār Ḥaşılı bu devr elinden oldu 'aḳlum tarmār	Çünki eşcāruñ külāhın ḳapdı peyk-i bī-direng Ḳırdı ezḫāruñ çerisin itmeydi bir laḫza ceng Yine mātem ḫil'atin giydi bu arz-ı lāle-reng Müşa dönmişdür ecel dāmında niçe biñ peleng Nice altun tāt urunan başlarıñ yaşduğı seng Sen dūrüşürsin benüm olsun deyü Türk-i Freng Hey ne ḡafilisin ki gelmez yaduña tābūt-ı teng Olmuşam ḫayrān u valih yimeden afyon-ı beng Belki saña aşşı istmez MUSTAFĀ bu nām u neng Rāh-ı ıḡ içinde cehd it cümle sen ḳılḡil nişār	Mu'aşşer/6		-.--/-.-.-/-.-.-/-.-.-	

41 ^a	Âşık Halil	Çekdi İslām kāfir üzre çün tîğ-i şimşādını Olun āgāh-ı Âl-i ‘Osmānuñ görüñ evlādını Açdı ‘anķā perrini şaşırđı ķāf şayyādını Ya‘ni ol yedi kraluñ kıruben ķanādını Memleketlerini urup yıķdı put-ābādını Din-i Aķmed üzre cāmī‘ eyledi bünyādını Diñlemedi ġāzileri dīnlerüñ feryādını Ķomadılar dillerinden Allah Allah yādını Ser virüp ser alan erüñ virdi Ħaķ murādını Süre-i Feth oķurđı ‘ulemā evrādını	Tuğ-i İslām yürüyüp çekildi ĥāşim ‘alemi Ħazretüñ şancāğını önce rūşen eyler ‘ālemi Çekilir gülbeng-i Muĥammed götürür ġamı Pādişāhuñ ĥükmine rām-ı ĥoş-ĥadem ü ĥaşemı Selsebīl itdi şühedā dīn içün aķdı demi Ġāzi Ħān Sulţān Muĥammed hem vezīr-i a‘zāmı Açdılar Rum illerin başup mübārek ķademi Bu zāfere yine şād u ĥurrem oldı ĥurremi Medĥ ider ‘ÂŞIK ĦALİL bu feth-i dilġuşādını Ħān Muĥammed ķoydı tārīĥ ile Ġāzi adını	Mu‘aşşer/5		-.---/-.----/-.----/-.-	
44 ^b	Rāhī	Leyl-i zülfüne bend olsa şehā kılma cedel Dil-i Mecnūnı ķo lā-yūs‘el ammā yef‘al	Ħāk rāhına yüzün sürmege ķaşd eyler imiş Yoluñı beklese yıllarla şehā RĀĦİ mahall	Gazel/5		..---/..---/..---/..---	Nazīre-i Rāhi olarak adlandırılmıştır.
44 ^b	Nihānī	Cāna işler geçüpp eylerse eger tîğ-i cedel ‘İlletin şorma ki lā-yūs‘el ammā yef‘al	Şoķdı başına alup yār NİĦĀNİ şī‘rin Yaraşur ġün başına dirse o bir tāze ġazel	Gazel/5		..---/..---/..---/..---	Rahī’nin gazeline naziredir.
44 ^b	Rızāyī	Başa çıķmaz saçı fikri çek elüñ iy dil gel Bu ķadar taķşiri içre ne bu tûl u emel	Leyl-i zülf-i nigār āhir ider imiş mecnūn Ne ķadar olsa RIZĀYİ ķiş-i ‘aķl-i evvel	Gazel/5		..---/..---/..---/..---	Rahī’nin gazeline naziredir.
45 ^a	‘Alī	Nice biñ ‘āşıķı bir laĥzadur öldürse maĥall Çeşm-i ĥün-rīzi ki ķo lā-yūs‘el ammā yef‘al	İy ‘ALİ her kim ola hemdem-i bir tırfe ġazāl Lāyık oldur ki diye haftada bir tāze ġazel	Gazel/5		..---/..---/..---/..---	Rahī’nin gazeline naziredir.
45 ^a	Sanemī	Rāzı ol nahnü ķasemnā‘ya dilā itme cedel Ħaķ buyurđı bunı lā-yūs‘el ammā yef‘al	Öl diril bir ŞANEMİ sīm-bere cān vireġör Ten libāsını ķaba eylemedin dest-i ecel	Gazel/5		..---/..---/..---/..---	Rahī’nin gazeline naziredir.

45 ^a	Ḥālī	Güneş gibi dıraḥşān olsa dilber Hemān bir māh-tābān olsa dilber	Dil-figār itmese ḤĀLĪ ġarībi Gōñūl derdine dermān olsa dilber	Gazel/5		. - - - / . - - - / . - -	
45 ^b	Kemāl Paşazāde	Nice toyunca görem sen gül-i nāzuñ bedeni Kendü kirpigüm olupdur baña gözüm diken	Dest-ġir ol beni sāyen gibi ayakda koma Böyle ḥāk itme iñende yoluña cān vireni	Gazel/5		.. - - / .. - - / .. - - / .. -	Ġazel-i Kemālpaşazāde
45 ^b	Remil	N'ola tūr eylese senden beni aġyār-ı denī Sen bilürsün hele işe seni cāndan seveni	İ'timād eyler iseñ a'dā sözine sulṭānum Ne 'aceb redd idesin REMĪLĪ-i şāḥib-sulḥanı	Gazel/5		.. - - / .. - - / .. - - / .. -	Kemlpaşazadenin gazeline naziredir.
45 ^b	Yaḥyā	'Ahd ü peymānı şıduñ da kim inandum 'ahdüñe Başuma aldum belāñı uğradum pā-pendüñe	'Ayna gelmez sözün YAḤYĀ naşihat eslemez Zāhidā mestāne-i 'ışk olan uymaz pendüñe	Gazel/5		- . - - / - . - - / - . - - / - . -	
46 ^a	Necāti	Çok fitne kıpar zūlf-i siyeh-kāra uyunca Ellerde meşeldür bu ki ılanı tuyunca	El virmişken fırşatı fevt itme NECĀTĪ El mi irür ol serv-i revāna boyı boyunca	Gazel/5		- - . / . - - . / . - - . / . - -	
46 ^a	Nev'ī	Bakma nādān olana ḥusrev-i devrān ise de Nazar it ehl-i dile ḥāk ile yeksān ise de	Ḥāne-i kalbini yap luṭfuñ ile NEV'Ī'nüñ Maḥzen-i sırr-ı Ḥudā'dur n'ola vīrān ise de	Gazel/5		.. - - / .. - - / .. - - / .. -	
46 ^a	Bākī	Müşkil imiş ki dil-rübā tıfl ola dil-sitān ola 'Āşık-ı zār u mübtelā pīr ola nā-tevān ola	BAKĪye vir ki sākiyā kadeḥ fenā bula teraḥ Şol meyi şun ki bir kadeḥ pīr içe nev-cevān ola	Gazel/5		- . . - / . . - - / - . . - / . . -	Ġazel-i Bākī Efendi

46 ^b	Şem‘î	Yiter ehl-i şafāya bu sa‘âdet K‘ide her cāma sākî büse ‘âdet	İki ‘âlemde ŞEM‘înün murādı Efendi hāk-i pāyūndur nihāyet	Gazel/5		. - . - / . - . - / . - -	
46 ^b	‘Amrî	Güzellerde evvel idi büse ‘âdet İrürdi baña dahı bu sa‘âdet	Sücüd it mest olup yār eşkinde Yiter ‘uşşāka ‘AMRî bu sa‘âdet	Gazel/5		. - . - / . - . - / . - -	Şem‘inin gazeline naziredir.
46 ^b	Necâtî	Virelüm şîve-i ferhāda şüret Ki artupdur birāder şimdi şan‘at	Götürdün bezm-i keşretten ayağı NECÂTÎ var imiş başuñda devlet	Gazel/5		. - . - / . - . - / . - -	Şem‘inin gazeline naziredir.
47 ^a	Fehmî	Baña oldı havāle derd ü miñnet Yine ben mest-i ‘ışka çıkdı şöhet	İnen kızıl delidür eşk-i cismüm Beni FEHMî deyü eyler şehâdet	Gazel/5		. - . - / . - . - / . - -	Şem‘inin gazeline naziredir.
47 ^a	Yahyā	Hercāiye dil virme ki āvāre olursun Dermān bulmazsın katı bî-çāre olursun	Hünî gözi kim hançer ile tığ ile oynar YAHYĀ ana ulaşma ki pür-yāre olursun	Gazel/5		- - . / . - - . / . - - . / . - -	Ġazel-i Yahyā Efendi
47 ^a	Dā‘î	Kaṭ‘ it ümmid-i himāyet-i riştesin yārāndan Yok haḳīkatden eşer hergiz bugün ihvāndan	Cām-ı miñnetdür belā bezminde DĀ‘Ī çekdügüm Kāse kāse zehr-i ğam nüş eylerüm devrāndan	Gazel/5		- . - - / - . - - / - . - - / - . -	Ġazel-i Dā‘î Efendi Be-Balıkesir
47 ^b	Rūhi-i Bağdādî	Bî-‘amel ‘ilmile ‘ālim geçinen cāhildür Kim ki haṭṭ-ı ruḥ-ı hūbānı okur kāmildür	Ma‘rifet olmayıcaḳ bir kişide iy RŪḤĪ Cāh ile başı göge irse yine cāhildür	Gazel/7		.. - - / .. - - / .. - - / .. -	Ġazel-i Rūhî-i Bağdādî

47 ^b	Cem Sultan	Cām-ı Cem nüş eyle iy dil bu Frengistāndur Her ʔuluñ başına yazılan gelür devrāndur	Bundan özge kim pādīşāhlı ʔ nic'olur Şehzāde CEM Pādīşehler pādīşāhı ol Gani sulţāndur	Gazel/7		..--/..--/..--/..--	Şāhzāde Cem Sulţānun ʔazeli (Bağdatlı Rūhī'nin gazeline naziredir.)
47 ^b	Selīmī	Tā mu'anber kākülūñ hūrşide şalmışdur kemend Bağlamışdur boynuma zencir zūlfūñ bend bend	İy SELİMİ ʔatt-ı sevdāsından anuñ baş çeken Pārelensün tīg-i miñnetle kılam tek bend bend	Gazel/5		-.--/-.-.-/-.-.-/-.-.-	Ėazel-i Sulţān Selim Hān
48 ^a	'Ubeydī	Taglar şabr idemez sūz-ı dile baş degül Ėteş-i 'ışka demürler dōyemez taş degül	Māsivāya nāzar itmey deyi perde iderin Çeşm-i nemnāki'UBEYDİ buriyen baş degül	Gazel/5		..--/..--/..--/..--	
48 ^a	Ahmed Paşa	Berg-i semenūñ lāle gibi hūb olıcakdur Meh-tāb yüzūñ gün gibi maħbūb olıcakdur	Dīvānumda evrākın idüp gül gibi rengin Vaşf-ı ruħuñ ol deftere mektūb olıcakdur	Gazel/7		-. ./.-.-./.-.-./.-.-	Ėazel-i Ahmed Pāşā
48 ^b	Ahmed Paşa	Gül yüzūñ bāğ u bahār-ı dil ü cāndur Çelebi Servūñ āraiş-i büstān-ı revāndur Çelebi	AHMED'ūñ yaşı saķın dāmenūñi tutmaya kim Yiryūzi gözi yaşıyla toptolu ʔandur Çelebi	Gazel/7		..--/..--/..--/..--	
48 ^b	Kemterī	Bugün kātiblerūñ ser defteriyem Kitābet fennūñuñ hem rehberiyem	Su'al idüp dilerse maħlaşum yār Hüseyn oğlu 'Alidür KEMTERiyem	Gazel/9		.-.-./.-.-./.-.-	

49 ^a	Fehmî	Uyurken nâz ile bîdâr olup nâlemden ol dilber Uyandurdum şafâ bezmünde bir şem‘-i ziyâ-güster	Lebûn vaşında cânâ besledi çok ma‘nâ-i rengin N’ola şîr-i hayâl-engiz FEHMÎ olsa cân-perver	Gazel/5		.---/---/---/---	Gazel-i Fehmî
49 ^a	Vahdetî	Cânımı kaşuña kırbân ideyin n’olsa gerek Alınma kil-k-i kaçâ çekdüğü resm olsa gerek	Dem bu demdür beri gel bezm-i gâma VAHDETİya İçelüm bâde-i ‘ışkı berüye n’olsa gerek	Gazel/5		..--/..--/..--/..--	
49 ^a	Fevrî	İşk eyleyli cânı derd-i gâma mu‘tâd Şahrâda menem Mecnûn tağlarda menem Ferhâd	Esrâr-ı gam-ı ‘ışkı FEVRÎ kime şerh itsün Mecnûn ise bir câhil Ferhâd ise bir ırğâd	Gazel/5		---/.---/---/.---	
49 ^b	Nihânî	Her kişi halî degül hâlince var eglencesi Bülbülün gül ‘aşıkun rûy-ı nigâr eglencesi	Ağladuğuña NİHÂNÎ gülse iller tañ degül Giryedür ‘aşıklarun ya âh u zâr eglencesi	Gazel/5		-.---/-.---/-.---/-.---	
49 ^b	Bâkî	Âh kim sevdüm yine bir dil-ber-i ra‘nâcuğı Şimdiden biñ var yanınca ‘aşık-ı şeydâcuğı	Dünyâde hiç öldüğüme gam yimezdüm BÂKİYÂ Bir gice pehlûya çeksem ol gül-i ra‘nâcuğı	Gazel/5		-.---/-.---/-.---/-.---	
49 ^b	Nev‘î	Mâye-i nakd-i hayât olsa eger didârı Ölümümdür benüm ağıyâr ile görmek yâri	İy tabîb-i dil ü cân kıo lebûn öpsün NEV‘Î Men‘ iderler mi şudan hiç ölecek bîmârı	Gazel/5		..--/..--/..--/..--	
50 ^a	Azeriya	Şûfî tesbih ü ‘aşâyı mey-i gül-fâma degüş Hırka-i zühd-i riyâyı çıkarup câma degüş	Zevk-i bâkî bulayın dirseñ eger ÂZERYÂ ‘Âlemün zevk ü şafâsın gam ü âlâma degüş	Gazel/5		-.---/-.---/-.---/-.---	

50 ^a	‘Avnî	Yâ İlâhî saña geldüm maqbûl eyle sen beni Günehum tevbe kıldum maqbûl eyle sen beni	AVNî eydür ‘âsiyem ben ma‘şiyetdür işlerüm Yol içinde yoldan azdum maqbûl eyle sen beni	Gazel/6		-.--/-.--/-.--/-.-	
50 ^a	Ahmed Paşa	Çekmeyen hecr elemin vaşl şafâsın ne bilür Düşmeyen derde Hakk’uñ dâr-ı şifâsın ne bilür	Tâk-ı ebrûsına peyveste sücüd eylemeyen AĖMED’üñ küşe-i mihrâb du‘âsın ne bilür	Gazel/5		..--/..--/..--/..--	
50 ^b	Emrî	Kaşları ser-nâme-i hüsninde yârûñ hal çeker Kıl kâlemlerle aña kâkülleri cedvel çeker	Zerre deñlü EMRîyâ hâtır-perişân olma kim Ehl olan çekmez cihânuñ guşşasın echel çeker	Gazel/5		-.--/-.--/-.--/-.-	
50 ^b	Rûhî-i Bağdâdî	Nüktedânsun nev-civânsun hûbsun maqbûbsun Her ne deñlü cevri idersen eyle kim merğûbsun	Ağlamak ‘uşşâk içündür Rûhiyâ kan ağla kim Yûsuf’undan ayru düşmüş sen de bir Ya‘kûbsun	Gazel/5		-.--/-.--/-.--/-.-	Rûhî-i Bağdâdî
50 ^b	Necâtî	Dil kişverine zülf-i siyâhuñ belâ yiter Yağmağa bu vilâyeti ol ejderhâ yiter	Tek yirde gökde zerre kadar minnet olmasun Od tuduşañ Necâtîye bir bu riya yiter	Gazel/5		--./-.-.-./--.-.-	Gazel-i Necâtî
51 ^a	‘Ulvi	Yetişdi nev-civânım serv-i bâlâ oldu gitdügçe Açıldı gül gibi ol gönçe-i ra’nâ oldu gitdügçe	Ėamuñ afyonu ‘ULVîñüñ şu deñlü aldığım ‘aqlım Yatırdı kendi kendüyi muharrâ oldu gitdügçe	Gazel/5		.-.-.-./.-.-.-./.-.-.-./.-.-.-	
51 ^a	Bâkî	Açıl bâguñ gül ü nesrîn ol ruhsârî görsünler Şalın serv ü şanavber şive-i retfârî görsünler	Güzeller mihr-bân demek yañlışdur iy BÂKî Olur vallâhî billâhî hemân yalvarı görsünler	Gazel/5		.-.-.-./.-.-.-./.-.-.-./.-.-.-	Gazel-i Bâkî
51 ^a	Hayâlî	Yüz nâz ile gönçe-i ra’nâyı büyüttük Bülbülleri biñ var ola ĖavĖâyı büyüttük	Dilber seg-i kûy ile Hayâlîyi idüp yâd Didi yine bir ‘âşık-ı şeydâyı büyüttük	Gazel/5		---./---./---./---	

51 ^b	‘Ulvî	Gerçi kim ‘âleme çok dilber-i mümtâz gelür Hâkķ budur kim güzelüm saña beñzer az gelür	Gerçi yüz biñ bulunur yolına cânlar virici Şanma ‘ULVÎ gibi bir ‘âşık-ı ser-bâza gelür	Gazel/5		..--/..--/..--/..--	
51 ^b	Nev‘î	Çıkdı metâ‘-ı hûsn ü melâhat bahâlara Hep nâz u şivedür şatılan mübtelâlara	Güftâr-ı yâr u şaffeti Nev‘î gibi dağı Kâdir mi var zamâna da hûsn âdâlara	Gazel/5		--./-.-./-.-./-.-	
51 ^b	Bâķî	Bir lebi gonce yüzi gül-zâr dirseñ işte sen Hâr-ı ğamda ‘andelîb-i zâr dirseñ işte ben	Bâkıyâ Ferhâd ile Mecnûn-ı şeydâdan bedel ‘Âşık-ı bî-şabr u dil kim var dirseñ işte ben	Gazel/7		-.--/-.-.--/-.-.--/-.-	
52 ^a	Sıdkî	Mihr-i ‘âlem-tâb pür envâr dirseñ işte ben Zerre-i nâ-çiz bî-mikdâr dirseñ işte ben	Bağrı başlu gözi yaşlu dem-be-dem hûnın sirişk ŞİDKÎ-i dil-haste vü bîmâr dirseñ işte ben	Gazel/7		-.--/-.-.--/-.-.--/-.-	Bâķî’nin şiirine naziredir.
52 ^a	Selîmî	Bir yüzi gül gönçe-leb dildâr dirseñ işte sen Sen güle bülbül gibi kim zâr dirseñ işte ben	Her dem ider bu SELÎMÎ hây-ı ‘ömrüm hâşılı Zülfünün dârına kim ber-dâr dirseñ işte ben	Gazel/7		-.--/-.-.--/-.-.--/-.-	Bâķî’nin şiirine naziredir.
52 ^b	Nizârî	Sevdüm seni iy dilber-i ra‘nâ haberün yok Kılduñ beni ‘âlemde rüsvâ haberün yok	Küyuñda yatur haste ü dermânda NİZÂRÎ Bî-çäre olursa dağı hayfâ haberün yok	Gazel/5		---./-.-./-.-./-.-	
52 ^b	Rıhletî	Tecelli eyledi gördük yine ruhsâr-ı cânânı Şafâlar kesb idüp bu kalb-i tîre oldı nûrânı	Beķâ mülkine eyle Rıhletî kıl himmetün bâlâ Kişi pest ider zinhâr ‘ıyş-ı ‘âlem-i fânî	Gazel/6		.-.--/-.--/-.--/-.--	Ġazel-i Rıhlet Be-Balkesrî
52 ^b	‘Ubeydî	Ne açulduķ kaçâ-yı gülşene gül-ı pîrehenlerle Ne şalunduk murâd üzre bûy-ı serv-semenlerle	Vefâ eylük deseydün incinürler söylemezler hîc ‘UBEYDÎ söyleşmez Hâķ budur gonce-i dehenlerle	Gazel/5		.-.--/-.--/-.--/-.--	

53 ^a	‘Ulvî	Şâkirüm her ne kadar cevır ise dil-dâruñ işi Şükr imiş iy dil-i miñnet-zede nâ-çâruñ işi	Ruḥ-ı dilber gibi şatmış gül-i ra’nâ kendün ‘ULVÎYÂ el imiş ol şâhid-i bâzâruñ işi	Gazel/7		..--/..--/..--/..--	
53 ^a	Dâ‘î	Ma‘ârif ehlinüñ kesb-i kemâlî gerçi zer olmaz Belî taḥşîl-i zer gibi cihânda bir hüner olmaz	Edânî şadr-i a‘lâda ayakda mey gibi kâmil Kemâl ehline miñnet DÂ‘ÎYÂ bundan beter olmaz	Gazel/5		.---/.---/.---/.---	Dâ‘î-i ‘Oşmân Efendi
53 ^b	Şinâsi	Başî irişse göge câhile âdem dimezüz Câhile âdem olan kimse için ğam yimezüz	Bir yaña olsa ŞİNÂSÎ götüri ḥalk-ı cihânı ‘Avn-ı Ḥaḫ bize yiter ğayr-ı mu‘in istemezüz	Gazel/7		..--/..--/..--/..--	
53 ^b	Murâdî	Ol söz nedür kim ḥadîs ola ne Ḳur‘ân Anı ne peri söylemiş ola ne ḥod-insân	Her kim ki MURÂDÎye ḥaber virse bu sözden Tilimüz ola nice zamân aña tıfl-ı dil ü cân	Gazel/9		---/.---/.---/.---	
54 ^a	Hayâlî	Gülşende dönüp ‘âşık-ı bî-bâke benefşe Dildâra bakup secde ider ḥâke benefşe	Billâhi ḤAYÂLÎ gibi Şâhum nice beñzer Yelken ṯoruda bir yaḫası çâke benefşe	Gazel/5		---/.---/.---/.---	
54 ^a	Fiğânî	Ḳaşlaruñ tuğrası cânâ âfitâb üstindedür Şekl-i bismillâha beñzer kim kitâb üstindedür	Ṯotalum kim ser-be-ser sulṯân-ı ‘âlemsin bu gün İy FİĞÂNÎ menzilüñ âḫîr tûrâb üstindedür	Gazel/5		-.---/-.---/-.---/-.---	
54 ^a	Nevâlî	Kim ezel bezmünde nüş iden şarâb-ı ma‘rifet Tâ ebed anuñ naşîbidür nişâb-ı ma‘rifet	Açıla dirseñ NEVÂLÎ saña ebvâb-ı fütûḫ Dergehinde ol şehüñ kıl ikşâb-ı ma‘rifet	Gazel/5		-.---/-.---/-.---/-.---	Nevâlî Efendi Fermâyed
54 ^b	Meşrebî	Keşf olaldan faẓl-ı Ḥaḫ’dan çün kitâb-ı ma‘rifet Ḥall olundu müşkilât kenz-i bâb-ı ma‘rifet	‘Alleme’el-esmâ rumüzün fehm idelden MEŞREBÎ Gör ne yüzden fetḫ olındı ol niḫâb-ı ma‘rifet	Gazel/5		-.---/-.---/-.---/-.---	

54 ^b	Emrî	Küşte-i tığ-ı gam-ı 'ışk olduğum çün iy melek Bir zümürdüb kûbe yapıd üstüme tāk-ı felek	Ḳabrüm üstinde ḳurılmış ḫaymedür çarḫ EMRÎYÂ Er tınâbidur şu'â'-ı âfitâb âhum direk	Gazel/5		-.--/-.--/-.--/-.-	
54 ^b	Meylî	Ben o sulṭân-ı 'ışkam dūd-ı ahumdan 'alem çekdüm Melâmet defterine ḳayd idüp nâmun raḳam çekdüm	Çü gördüm bezm-i devrânun vefâsı yok bir el öñdin Ayaḳ ayaḳ fenâ ıḳlîmine MEYLÎ ḳadem çekdüm	Gazel/5		.---/.---/.---/.---	
55 ^a	Gülşenî	Baḅa ḫall olmayan müşkil muṭahhar ḫâk-i âdemdür Vücûduyla anuñ zâtı 'ademden çün muḳaddemdür	Cihân ten gibidür cânı anuñ iy GÜLŞENÎ bilgil Nefaḫtû fihi min rûḫî dirilden âdem-i demdür	Gazel/7		.---/.---/.---/.---	Naẓîre-i Gülşenî Raḫmet'ullâhi Aleyh
55 ^a	Ahmed	Cihânun aşlı vü fer'i ḫaḳîḳat bileñe âdemdür Meşîḫe feyz olan Ḥaḳ'dan ki bu âdemdeki demdür	Buyurmuşdur Resûlullâha ki faḳr oldı benüm faḫrüm Anınçü faḳr ile AḤMED bu 'âlemde müsellemdür	Gazel/10		.---/.---/.---/.---	Ġazel-i Sulṭân Aḫmed Ḥân
55 ^b	Kabûlî	Ḳaşduñ egerçi cân u dilün birisinedür İki de fedâ yoluña birisi nedür	Ḳaşdı ḲABÛLÎ ḳıya baḳışlu dilbertün Cân ile dilden ikisinün birisinedür	Gazel/5		---/-.-./.-.-/-.-	
55 ^b	Bâkî	Süz-ı 'ışkuñla ḳaçan kim dilde âḫ u zâr olur Âḫ dūd u dūd ebr ü ebr âteş-bâr olur	Ġonceye baḳsa lebûñsüz çeşm-i BÂḲÎ bir naẓar Ġonce berg ü berg ḫâr u ḫâr ḫançerdâr olur	Gazel/5		-.---/-.--/-.--/-.-	Ġazel-i Bâkî
55 ^b	Fiğânî	Ḳaşuñ yanındagı ḫâlün degüldür iy meh-rû Sîteredür ki olupdur hilâle hem-pehlû	FİĞÂNÎ yaşıuñı dök rûz-ı hecr-i zülfinde Aḳ aḳça ḳara gün için durur meşeldür bu	Gazel/5		.-.-/..--/-.-.-/-.-	Ġazel-i Fiğânî
56 ^a	Mesîḫî	Bend-i zülfünle şehâ biz boynı baḡlu çâkerüz Ḳullaruñ içinde ol `unvân ile ser defterüz	Bu ulu ni'met degül midir MESÎḫÎ bize kim Faḫrumuzla bunca ebḳâr-ı ma'âni beslerüz	Gazel/5		-.---/-.--/-.--/-.-	Ġazel-i Mesîḫî

56 ^a	Arāmî	Şeh-i mülk-i cünūnam dūd-ı āhumdan ‘alem çekdüm Adım Mecnūna döndi defter-i ‘ışka raşam çekdüm	Harābāt erlerinden aňlamam ‘ālemde ĀRĀMÎ Tutup rāh-ı melāmet kūs-ı rindāna qadem çekdüm	Gazel/5		.---/---/---/---	
56 ^a	Rahmî	Miyānuñ mūya teşbih eylemekde kıl u kāl itdüm Hilāle benzedüp ebrūlaruñ egri hayāl itdüm	Ma‘ārif ehli kimmiş kabā-yı atlas-ı şahî Anınçün RAĦMÎyâ ben de libāsum köhne şāl itdüm	Gazel/5		.---/---/---/---	
56 ^b	Bākî	Gönül bir rind-i ‘ālem-süz şüh-ı şeh-levend ister Ki ‘ışk odına yakmağa dil cāndan sipend ister	Murādı sîneye ol serv-i sim-endāmı çekmekdür Semend-i tab‘-ı BĀĖÎ bir gümüşden sîne-bend ister	Gazel/5		.---/---/---/---	Ėazel-i Bākî
56 ^b	Şem‘î	Ne hūn ider gözün sāķi ki bağrumdan kebāb ister Döküp nā-ħaķķ yire qanum kabāğum pür şarāb ister	Şarāb-ı l‘al-i dilberden beni men‘ itme iy zāhid Nice divānedür ŞEM‘Î gören āteşden āb ister	Gazel/5		.---/---/---/---	Ėazel-i Şem‘î
56 ^b	Ėayretî	Her za‘ife Ėor bakma merd iseñ merdāne bak Her qarıncaya dilāver gör dilā şirāne bak	Pîr ü mürşid diyü her nā-ehle uyma ĖAYRETÎ Ana rahminde velāyet gösteren oğlana bak	Gazel/5		-.---/-.---/-.---/-.---	
57 ^a	Muhibbî	Geldi benefşe Ėaţtuñ bāğ u bahāra yir yok Ėadduñ yiter cemende serv ü çenāra yir yok	Çün içdi cām-ı ‘ışķı oldu MUĞİBBÎ sermest Ėaň mı melāmet olsa nāmus u ‘āra yir yok	Gazel/5		---/---/---/---	
57 ^a	Muhibbî	Her kaçan Ėamze okın sineme cānā getürür Ėaķ budur kim bu benüm derdüme dermān getürür	İy MUĞİBBÎ bu gözüm merdümi Ėavvāş gibi Ėaluban bağr-ı Ėama dürr ile mercān getürür	Gazel/5		..---/..---/..---/..---	
57 ^a	Bākî	Ėutalum mihri görem kāmet-i dil-ber yirine Kime dil bağlayam ol zülf-i mu‘anber yirine	İşigün taşu ile Ėāk-i Ėarimün besdür BĀĖÎ-i Ėaste-dile bāliš ü bister yirine	Gazel/5		..---/..---/..---/..---	

İKİNCİ BÖLÜM

2.MECMŪ‘A-İ EŞ‘AR VE FEVĀ’İD’İN KARŞILAŞTIRMALI METNİ

2.1.Metnin Kuruluşunda İzlenen Yol

1. Çalışmamızın Karşılaştırmalı Metin kısmında 1^b- 57^a numaralı varakları arasındaki şiirlerin transkripsiyonu yapılmıştır.
2. Mecmua gayrı mürettep olduğundan dizilimde mecmuaya sadık kalınılmamış, metnin düzeni alfabetik sıraya göre sağlanmıştır.
3. Metni divan tertibine göre kurduğumuz için şiirlerin hangi varakta olduğu dipnotlarda belirtilmiştir.
4. Metin içerisinde şiirler kendi nazım şekilleri arasında alfabetik sırasına göre numaralandırılmıştır.
5. Metin içerisindeki şiirlerin kalıpları italik olarak gösterilmiştir.
6. Karşılaştırmada kullanılan dîvân vb. eserler için uygun kısaltmalar belirlenmiştir. *Kısaltmalar* başlığı altında ve kısa künyeleri ile birlikte, kaynakçada ise ayrıntılı bir şekilde verilmiştir.
7. Metnin karşılaştırmasını yaparken mecmuada yer alan şairlerin yayımlanan dîvânları tespit edilmiştir. Tespit edilemeyen dîvânların yazma nüshalarına ulaşmaya çalışılmıştır.
8. Karşılaştırma yapılan şiirin bulunduğu eserdeki künyesi, şiirin numarası ve kaçınıcı sayfalarda yer aldığı gösterilmiştir.
9. Vezin sorunu olan kısımlar “Mısranın vezni bozuktur” şeklinde gösterilmiştir.
10. Mecmuada yanlış yazılmış bir yer tesbit edilip düzeltilmişse “benümçün: hem-çün Y.” Şeklinde gösterilmiştir.

2.2. Metnin Transkripsiyon ve İmlâsında İzlenen Yol

1. Metnin transkripsiyonu hazırlanırken MEB İslâm Ansiklopedisi transkripsiyon alfabesi kullanılmıştır.
2. Çalışmamızda 15, 16 ve 17. yüzyıldan şiirler mevcuttur. Bu şiirlerin çoğunun 16. Yüzyıl olmasından dolayı Eski Anadolu Türkçesi dil özellikleri dikkate alınarak şiirler aktarılmıştır.
3. Mecmu‘ada Arapça ve Farsça kelimelerin imlası İsmail Ünver’in görüşleri dikkate alınarak yazılmıştır.(İsmail Ünver, “Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”)
4. Farsçada bulunan okunmayan vâv-ı ma‘dûdeler “~” şeklinde (hâ‘b) gösterilmiştir.
5. Farsça kelimelerde kısa ünlü (ötre) olarak okunan vâv-ı mechûleler kısa ünlü olarak yazılmıştır: ħod, ħoş vb.
6. Bazı kelimelerin sonunda yer alan elif-i maksûreler “’” veya “”ى harfiyle yazılmış olsa da â‘lı okunuşu tercih edilmiştir: îsâ, Yahyâ vb.
7. Mahlasların ilk harfi büyük 12 punto sonraki harfleri büyük 10 punto yazılmış olup gelen ekler kesme işareti ile ayrılmamıştır.
8. K‘ola, n‘eylesün, nic‘olur, n‘ola gibi büzülmeler kesme işareti ile ayrılarak gösterilmiştir.
9. ‘Aşk-‘ışk, ‘ayân-‘ıyân, ‘ayş-‘ıyş gibi iki şekilde de okunabilen kelimelerin ‘ışk, ıyân, ‘ıyş biçimleri yazıya aktarılmıştır.
10. Arapça ve Farsça ön ek ve edatlar “-” işareti ile ayrılmıştır.

11. Metinde hem (چ)” hem de “ç (چ)” harfiyle yazılmış olan kelimelerin “ç” li şekli tercih edilmiştir: Gonçe

12. Dürr, hazz ve şemm gibi çift ünsüzle biten kelimeler vezin gereği tek ya da çift ünsüzlü olarak yazılmıştır.

13. Farsça kelime tekrarlarının arasına gelen ekler “-” işareti ile ayrılmıştır: ser-teser, leb-â-leb, ser-tâbe-pây vb.

14. Farsça birleşik isim ve sıfatlar “-” işareti ile ayrılmıştır: der-bend, dil-beste, gülçehre, sühan-sâz, ser-nâme vb.

15. Āfītāb-āfītāb, rūzigār-rūzgār gibi Farsça kelimelerdeki ünlü türemeleri gösterilmemiş, medli okunuşları tercih edilmiştir.

16. Metinde bulunan kapalı e seslerinin i’li kullanımı korunmuştur: dimek, gice, virmek vb.

2.3. Metnin İşaretler Sistemi

آ – ا	A , ā	ص	Ş , ş
ا	a , e , ı , i u , ü	ض	Ḍ , ḍ , Ṣ , ṣ
ب	B , b , P , p	ط	Ṭ , ṭ
پ	P , p	ظ	Ẓ , ẓ
ت	T , t	ع	‘
ث	Ṭ , ṣ	غ	Ġ , ġ
ج	C , c , Ç , ç	ف	F , f
چ	Ç , ç	ق	Q , q
ح	H , h	ك	K , k , G , g , (ñ)
خ	H , h	ل	L , l
د	D , d	م	M , m
ذ	Z , z	ن	N , n
ر	R , r	و	V , v , u , ū , ü , o , ō , ö
ز	Z , z	ه	H , h , a , e
ژ	J , j	لا	lā , la
س	S , s	ی	Y , y , ı , i , ī
ش	Ş , ş	ء	,

2.4.Karşılaştırmalı Metin

[KASİDELER]

01.

Nesîmî

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

.....

Cümle bir meyden olupdur dü-cihân yekbâr mest
Oldular Hâk meclisinde yok mu kejdâr mest

Cennet-i 'adnûñ gülistânında bülbüldür dilûñ
Nağme-i cân sözi her dem eylegil tekrâr mest

İy NESİMÎ sırr-ı Hâk'ıñ merhemisin sen bugün
Söyledüñ kudret diliyle ma'nâ-i esrâr mest

02.

Kaşide-i Lâmi'î Sellemeh'ullah

Mef'ûlû mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün
Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1. İy dil yine zeyn oldu cihân pîre-zeni gör
Merdânı nice şayd ider ol râh-zeni gör

Dānāyı kıllur dāne ile dāme giriftār
Bu fitnesi çok sâhîr ü gür mekr ü feni gör
3. Git bağlama dünyāya göñül merd iseñ iy cân
Gel kime vefâ eyledi bu қаһbe zeni gör

Güftārı içün çerh-i demürden kafes içre
Habs itmedi mi tûṭı-i sükker-şikenî gör
5. Yurd itme bürāder bu güzergāh-ı fenāda
Ol mülket-i bâkide nîmi hubbû'l-vaṭānı gör

Ġam gencine şabr eyle ki beşer ile Ya'kûb
Darû'l-ferāh itmedi mi beytû'l-hüzni gör

16^a Nesîmî D. K.22. Şiir baştan eksiktir.

K.2. 7^b İbretnümâ-i Lâmi'î , K. , sf. 2-6.

1^b rāh:zān M.

2^b gür: pür M.

5^a yurd: yürü İ.

5^b nîmi: ki M.

7. Ağlamağ ile şem‘ bulur nūr-ı ziyāy
Çan yutmağ ile n'oldı ‘aķķi yemeni gör
Bir dāneye şatmışdı sekiz uçmağı Ādem
Bi'llāh ne imiş cennetüñ iy dil şemeni gör
9. Bu fāniye sen cān virüben cān çekişürsin
Yanuñda ne kıymetlü bu dünyā-yı deni gör
Bilem dir iseñ Şām ü seher hāl-i cihānı
Var gerden-i gerdünda bu çanlu kefeni gör
11. Başıñ göge irse n'ola iy serv-i hevāyī
Tācı nice çalındı yire yāsemini gör
Öñ gerçi ki hem-dem oluben güldi yüzine
Soñ bād-ı hāzān n'eyledi berk-i semeni gör
13. Bir huşk deri içre yatur kalbi perişān
Nitdi bu fenā koğusu misk-i Ĥotenī gör
Dil çekmez iken zerre kadar nāzını cānuñ
Şimdi götürür tağ gibi bār-ı miñeni gör
15. Encüm gibi çan ağlar iseñ yiridür iy māh
Gün var mı ki tağılmaya bu encümeni gör
Aldandığı içün meger Zeliḥā-yı zemāne
Cān Yūsuf'ınuñ n'oldı şehā pīre-heni gör
17. Fikret yiridür hāl-i cihān ser-te-ser iy dost
‘İbret gözin aç nükte-i lā-ta‘celeni gör
Ol gülğule-i meydeki cān-baḥş-i demi ko
Bu celcele-i defde olan ten teneni gör
19. Şāḥ-ı gül ıya karşı ben oynarsa ‘aceb mi
Sen bülbüle bu nağme-i ta‘līm ideni gör
Ser-rişte-i kaḫşüda kılam diyü ‘alāķa
Bağrın deler elmas ile dürr-i ‘Adeni gör
21. Tıtt ḥükm ile hep mülk-i Süleymān senüñ oldu
İrürmedi mi mührine dest Ehremen'i gör

7^a ziyā: şafā İ.

8^b dil: cān İ.

9^a Bu fāniye sen virüp cān çekişürsin: İ.

11^a serv-i havāyī: serv-i külāhı M.

M.daki 13. ve 14. beyitler İ.da 27. ve 28. beyitlerdir.

13^b koğusu: kaḫısın İ.

16^a aldandığı: alduğı M./ meger: soñra M.

18^a gülğule-i mey: gülğule-i ney M.

19^a ıya karşı ben: el karşıben M.

20^a maḫşüd kaḫşüd: İ.

21^b irürmedi mi: eyer görmedi mi M.

- Germ olma giyüp meh gibi iklile muraşsa‘
Başuñdağı her şeb yanan odlu lekeyi gör
23. Ser-pençe-i şîr-âne ki tayanma ki devrân
Bir loğma ider ejder gibi biñ pil-teni gör
Bir tu‘me-i şîrîn şunuben pîre-ten-i dehr
Toprağ ile pest itmedi mi küh-keni gör
25. Kuvvetde tutam Sām ü Nerīmān-ı zamānsız
Rüstemleri bu zāl-i cihān n’itdi xanı gör
Şanma yüzi güldüğü içün bülbul-i hoş-dil
Gel gül gibi cānındaki yüz biñ dikenî gör
27. Gerçi ki güler gayret idüp şem‘-i dil-fürüz
Amma tutuşup oda yanar cān u teni gör
- 28a. Bağrı pür iken başla bu derd ü elemden
Her dem şalınur bağda serv-i çemeni gör
29. Şanmaz mı ki hāk olacağın bād-ı ecelden
Bülbüllerin oda yaqar ol gül-bedeni gör
‘Ālemde yiter ‘ışk u vefā sālîke rehber
Var oqı yürî kışşa-i Veyse’l-Ğarāni gör
31. Ğanūn-ı Şifā ister iseñ bu ‘Alî’yi qo
Ğüftār-ı Ebu’l-Ğāsım ile Ebu’l-Ğüseyni gör
Var tapma müneccim gibi eflāk ü nücūma
‘Ālemlere ol nūr-ı ziyāyı vireni gör
33. Bu ma‘şer ise sözlerinüñ ‘öşri degül rāst
Bed-fāl dudur büm gibi her süğani gör
Ğo felsefe çir-kābını kim feyz-i Ğüdā’dan
Şehd olup aqar ‘āleme ħikmet lebini gör
35. Ğur‘ān ü ħadîş oldı saña mantıq ü ħikmet
Ğo düzme kelāmı sehanı zü’l-mineni gör
Ser-geşte yatur ħāmeleyin qārala defter
Dil şafhası pür ħaṭṭ-ı ħaṭādur var anı gör
37. Cān ma‘rifetde toymaz ise tañ mı ki māhî
Dil teşne gezer baħrde iken deheni gör

23^a tayanma: ğayınma İ.

23^b gibi: señ M.

24^a Bir loğma-i şîrîni şunup pîre-zen-i dehr: M.

26^a yüzi: yüzüne M.

28^a pür: gür İ.

30^a sālîke: ‘aşîka İ.

Ẓāhirdeki t̄ā‘āt ü ‘ibādātuñı sayma
Aç dideñi bātındağı şirk ü veşeni gör

39. Dirseñ ne sebebden beni Һar gibi yeder nefis
Boynuñdağı dünyā ehlinden reseni gör

Ten-perver olup n’eyleyesin Һabre girecek
Hep tū‘me-i mār olsa gerek bu semeni gör

41. Başdan ayağa ma‘şiyet iken bu vücūduñ
Var LĀMİ‘İYĀ ‘ayb-ı cihānı ko seni gör

Ādem-dem olup rāh-ı zalemnāya sülūk it
Şeytāna neler eyledi bu kibr ü menī gör

43. Yokluğa diriş benligi Һo faqrı Һabūl it
Faqr olmadı mı faҺr-ı Nebiy-yi Medenī gör

03.

Һayātī

Fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilūn
Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++--

1. Biñ yıl olsa ‘ömrüñ āҺir gūyiyā bir an imiş
Bu fenādan ben murād aldum dimek yalan imiş
Şanma bu köhne ribātın bākī iy abdāl-i ҺaҺ
Bir iki gün her kişi bu tekyede mihmān imiş
3. Bī-bekādur bu cihān aldanma fānī şūrete
Vech-i ҺaҺ bākīdür ancak külli şeyin fān imiş
Künc-i ‘uzletde ferāğ gencin tutan āsūde-Һāl
Bil muҺarrer kim ol iki ‘āleme sultān imiş
5. Nūr-ı ‘irfān ile dil-i levҺini pūr-nūr iden
Bu felek devrinde yürür bir meh-i tībān imiş
Bu Һarāb dünyāda her ma‘mūr olanlar fażl ile
Laleveş Һan ağılayup āҺir ciger büryān imiş
7. Cübbe vü destār ile şaҺn-ı fenāda faҺr iden
Bi’l-ecel cellādınuñ destinde şoñ ‘üryān imiş
Cāh-ı ‘izzetde diyenler şarҺ-ı ğarbuñ şāҺıyam
Çāh-ı Һabre düşüp āҺir Һāk ile yeksān imiş

39^b ehlinden: eleminden M.

41^b ‘ayb-ı cihān: Һalk-ı cihān M.

9. Hâkim olanlar ‘avâm-ı kelhevâm ‘aceb idüp
Görmesün kendüyi ol gūyâ ki bir çoban imiş
Rüşvet almağdan şaınsun kâdî-i mecrûha diñ
Mürteşinüñ yiyüp içdüğü irinle kan imiş
11. Ben sipâhiyem diyü t‘an kılan hemçü sibâ‘
Şöyle bil ki ma‘nide bir kelb ü ya sırtlan imiş
Mâle mülke mâlik oldum h‘aceyem diyen haruñ
Sûdı yok sermâyede bilmez işi hüsran imiş
13. Pîr-i pür-i şevkem diyü nefesine uyan ney gibi
Yâ delüdü yahû bâliğ olmaduk oğlan imiş
Kimi tiryâki olup kendü mizâcından çıkar
Tâbı geçdükde gören şanur ten-i bî-cân imiş
15. Ben ki miskîni gözin yumup yaturken dir gören
Öldi şanduk biz anı o hod meger hayrân imiş
Bâde-i murdâr içüp düşüp yatani dir gören
Leş yemiş it şanduk anı ol meger sekrân imiş
17. Ben hoş-âvâzam diyü elhân iden şâm u seher
Bu fenâ gül-zârda ol bülbül-i nâlân imiş
Verd-rûlar hüsne girre olup aldanmış
Çün hazân irse bahâra gūyiyâ bir an imiş
19. Kimse minnet itmesün ‘âşıklara yâr olmağa
Guşsa vü gam miñnet ü derd ü belâ yârân imiş
Sevmeyen evlâd u aşhâbın rasûlüñ bilmiş ol
Bir Yezîd ü Râfîzî bî-dîn ü bî-îmân imiş
21. Zûlmet-i ğamda HAYÂTÎ kalmasun mı teşne-âb
Ehl-i fazla bu fenâ çâhı bugün zindân imiş

04.

Der-Medh-i Kaşide-i Sünbül Bâkî Efendi

Fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Urınup farkına bir tâc-ı mücevher sünbül
Oldı iklim-i çemen tahtına server sünbül
Şeh-levendâne şikest eyledi taraf-ı külehin
Gögsinüñ dügmelerin çözdü ser-â-ser sünbül

K.1 5^b Bâkî D. K.24, sf. 46-49

1^a farkına: başına M.

3. Oldı gülşen yine bir dil-ber-i müşkîn mergül
Şol kadar virdi aña zînet ü zîver sünbül
- Çihre gül sine semen çeşm-i mükeḥḥal nergis
Ḥaṭ çemen gonçe dehen ca'd-ı mu'anber sünbül
5. Yazdurup müşg ile boynına ḥamā'il ṭaḳdı
Kendüye itmek için ḥalkı musaḥḥar sünbül
- Şaḥn-ı gülzāra gelüp eyledi 'arż-ı dîdār
Jālelerden ṭaḳınup gūşına gevher sünbül
7. Beñzer ol bûy-ı dil-āvîz ile mûy-ı yāre
Başlar üzre n'ola ger eyler ise yir sünbül
- Yine gömgök tere batmış çıkageldi çemene
Nev-bahār irdi diyü virdi ḥaberler sünbül
9. Beden-i pāki neden böyle olurdı ḥoş-bū
Olmasa müşg ü gül-āb ile muḥammer sünbül
- Var ise bencileyin 'āşık-ı zār olmışdur
Gök gök itmiş döginüp cismine yir yir sünbül
11. 'Işk sevdālarına uğramasa kalmaz idi
Mûy-ı jülîde ile bir ten-i lāğar sünbül
- Yine Fir'avn-ı şitā ceyşine Mūsā-mānend
Eyledi elde 'aşāsına bir ejder sünbül
13. Nev-'arūs-ı çemene māşîṭadur faşl-ı bahār
Kim anuñ ḥāme-i müşgînine beñzer sünbül
- Sāḳiyā zevrakı sür bād-ı bahār esdi yine
Sebze-zār oldı yem-i aḥḍar u lenger sünbül
15. Şaḥn-ı gülşende yatupdur gice var ise meger
Ki ṭaḳınmış seḥerî başına güller sünbül
- Bürüdi kendinüñ eṭrāfını bāl u per ile
Yine ṭāvûs-şîfat cilverler eyler sünbül
17. Yine ferrāş-şîfat destine cārûb almış
Ki ide ḥidmet-i ḥāk-i der-i dāver sünbül
- Fāzıl-ı dehr Meḥammed Çelebi kim eflāk
Bāğ-ı fażlında ṭokuz dānelü bir ter sünbül

3^b aña: yine M.

5^a müşg: misk M.

6^a gelüp eyledi 'arż-ı dîdār: yine eyledi ol 'arż-ı cemāl M.

8^a tere: dere M.

9^b müşg: misk M.

12^b 'aşāsına: 'aşāsını M.

13^b kim: ki M.

14^a esdi: irdi M.

18^b dānelü: dāne M.

19. Olmaz reh-güzeri hâkine hem-pâ ‘anber
İdemez tırrasına kendüyi hem-ser sünbül
Geldi bir Hindü-yı bî-çâre-şîfat işigüñe
Ġaraızı bu ki kapuñda ola çâker sünbül
21. BâĠ-ı luţfuñda meh ü mihr iki aĥķar nergis
Keremüñ gülşenine sünbüle kemter sünbül
Büy-ı ĥulķuñla güzâr eylemese bâġa nesîm
İdemez ĥalk dimâġını mu‘aţķar sünbül
23. Bulsa bârân-ı şehân ile eger neşv ü nemâ
Ġadd-i bâlâ çeke mânend-i şanavber sünbül
Ebr-i cûduñdan eger irse nem-i in‘âmuñ
Bitüre ĥâre gül ü lâle vü mermer sünbül
25. Ger toķunsa nefes-i luţf u dem-i ihsânuñ
Gidere dūd-ı kebūdı vire âzer sünbül
Nür-baĥş olsa eger bâġa çerâġ-ı luţfuñ
Şem‘-vâr eyleye eţrâfı münevver sünbül
27. Cür‘a-rîz olsa eger gülşene cām-ı keremüñ
Ĥuta nergis-şîfat elde ķadeĥ-i zer sünbül
Ĥâline ‘ayn-ı ‘inâyetle nigâĥ eyler iseñ
Göz açup ide naķar niteki ‘abher sünbül
29. Bezmüñe gelmek ile bu ne kerâmetdür kim
Dimeye şayf u şîtâ bitüre micmer sünbül
Dâne ĥâķ jâle nuķaķ nefĥa-i müşġin ma‘nâ
Yazdı levĥ-i çemene bir ġazel-i ter sünbül
31. Ġam-ı ġisüñ ile âşüfte degül ger sünbül
Ne içün böyle perîşân olur ekşer sünbül
Var ise tırralaruñ bâġ-ı cinân sünbülidür
Ġopmadı baġdan ol resme mu‘anber sünbül
33. Ġoncenuñ cânı mı var öyküne l‘al-i lebüñe
Zülfüñe kaç başı var ola ber-â-ber sünbül
Bâde-i la‘lüñe hemşîre şarâb-ı gül-fâm
Zülf-i müşġin semensâña birâder sünbül
35. Ĥüb olur ‘arızıñ üstinde o ĥaţķ-ı müşġin
Âb-ı nâb içre tırrur tâze vü ĥoşter sünbül

19^b tırrasına: saçlarına M.

23^a şehân: şafâñ M.

25^a ihsânuñ: in‘âmuñ M.

27^b ķadeĥ-i zer: ķadeĥdür M.

28^a Ĥâline: Ĥâkine M.

30^a, 34^b, 35^a, 40^a müşġin: miskîn M.

Lāle reşk-i ruḥ-ı gül-günüñ ile pāder-gil
Ġam-ı zülfüñle perīşān u mükedder sünbül

37. Nice teşbīh idem ağzuña ebkem ğonce
Nice nisbet kılam ol zülfe ber-ā-ber sünbül

Dūdlar çıktı yanup reşk-i ruḥun nārına bāğ
Cā-be-cā şanma çemende görinenler sünbül

39. Ruḥlarıñ üzre yatur zülf-i semensā gūyā
Gül-i terden idinür kendüye bister sünbül

Ḥaṭ-ı müşğīn leb-i la‘lūñe mānend olmaz
Bulsa ger perveniş-i çeşme-i Kevşer sünbül

41. Yaraşur zülf ü ruḥuñ vaşfına defter yazsam
Kağıdı berg-i gül ola ḥaṭ-ı defter sünbül

Levh-i ḥāṭırda ḥaṭuñ naḫşını taşvīr itdüm
Olmadın şafḥa-ı gül-zāra muşavver sünbül

43. Naẓm-ı eşḥāşa kıyas eyleme BĀĶĪ şī‘rin
Ola mı her giyeh-i ḥuşke ber-ā-ber sünbül

Gerçi sünbül çoğ olur gülşen-i ‘ālemdür bu
Līk rengin ü muṭarrā olıma her sünbül

45. N’ola ḳadr ü şerefüñ sāl-be-sāl olsa mezīd
Her yıl arturmadadır dāneyi dirler sünbül

Götürüp tā ki şehenşāh-ı bahāruñ tūğın
Getüre cünd-i şitā üstine leşker sünbül

47. Ser-i a‘dāña ṭaḳa seng-i melāmet güller
Ola düşmenlerüñün başına şeş-per sünbül

05.

Ḳaşıde-i ‘Abdī

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Ḥamd o Ḥaḳḳa kim odur Rabb-i zemīn ü āsmān
Ḳudreti destinde maḥkūmdur anuñ her ins ü cān

Çün şalat ile selām olsun rasūline anuñ
Raḥmet içün geldi cümle ‘āleme ol ‘ālī-şān

36ª gül-günüñ: renginüñ M.

37^a ideyin: idem D.

40^a mānend: hemser M.

41^a vaşfına: şevkına M.

3. Ümmet iseñ sünnetin tut it ri‘āyet şer‘ine
Kim şefā‘at ide yarın bulasın hūr-i cinān

Her ki bilmez kendüzün bunda niçün geldüğünü
Şanma insān bir oyukdur güyiyā der-büstān
5. H̱āb-ı ğafletden uyan tiz aç gözün bak hālüne
Mest-i bī-hūş itmeden cām-ı ecel erken uyan

Her gelen bunda misāfirdür gider olmaz mükīm
Ne yatarsın tur yaraqlan göçmeden bu kārban
7. Elde iken cevher-i ‘ömrün bugün bil qadrini
Tā‘ata şarf eyle anı qo hevāyı iy cüvān

Bir kefindür soñı her şāhuñ gedānuñ dünyede
Devlet anuñ kim ta‘alluq itmedi aña bir an
9. Yap kuşur mülk-i bekāda yoğsa ‘aqlıñda kuşur
Kim ‘ömrü bünyādına irmezden öñ bir gün ziyān

Bāğ-ı ‘ömrün niçe bir ola senün tāze bahār
Kim şolar āhir ecel bādı ise hem çün hazān
11. Ten kafesinde bu mürğ-i cān ider şanma qarār
Çün yine bāz-ı ecel alur kafesden mürğ-i cān

Sen ğanīmet bil bu eyyām-ı hayātı var iken
Kim elünde itmeden şehbāz-ı rūhuñ tayerān
13. Āsyābdur dār-ı dünyā ögünür nevbetçe halk
Biz dağı bir dāneyüz nevbet bize qaldı der-ān

Yüziñe güldüğüne aldanma soñra ağladur
Mekri çok bir pīre zendür itme aña iktirān
15. Cīfedür dünyā-yı dūn ‘ākıl katında fi‘l-meşel
Pes anuñ tālībleri ma‘nide oldılar segān

Baqup aldanma bu maḥsūsāta soñı hep fenā
Naqşa aldanma şaḳın naqqāşa eyle nigerān
17. Gel gider başdan bu dünyā-yı deni sevdāların
Cehd idüp bu māl-i hülyādan bulasın sen emān

Zevke irmek ister iseñ zevk-i dünyādan çek el
Çok meges ayağın almış bir ‘aseldür bu cihān
19. Hic deger mi hārına anuñ gül-i nevrestesi
Nāra beñzer ma‘nide yaqar tutanı bī-gümān

Baḡre beñzer bu cihān tolu cevāhir ile ni‘am
Lik isterseñ selāmet sen kenāra ol revān

21. Ger huzūr itmek dilerseñ düşme nefsüñ bendine
Zāhirā dost ma'nide oldur eşedd-i düşmenān
Merd iseñ çek nefsi bende olma mağlūb zen gibi
Nefse uymağdan gelür başa belālar nā-gehān
23. Her neye meyl itse 'aқsin it cihād-ı ekber ol
Cev'-i 'uzlet oldı aña hoş қavī tīr ü kemān
Ölmeyince nefs-i emmāre dirilmez rūḥ-ı pāk
Hic melek gelsün mi şeyṭān gitmeyince ez-miyān
25. Gel vücūduñ şehrini yağmalamasın düzd-i nefis
Dāyimā seyf-i ver'ala olğıl aña pāsban
Gel çerāğ-i dīniñi nefsüñ hevāsından şaқın
Қoy anı taқvā fenārı içre hıfz it her zamān
27. Rāh-ı Hāққ'a girmege taқvā silāḥın berk қуşan
Yol ḥarāmīsidür iblīs key şaқın iy sālīkān
Esb-i 'ıṣṣā bin menāzil қаt'ına bu yolda sen
Қılavuzsuz gitme hem sen ara bul bir āsītān
29. Қанқı dilde kim şafā-yı 'ıṣṣ olmaya eger
Bī-'asel zenbūra beñzer şayma anı ez-kesān
Ehl-i 'ırfān şöḥbetin қıl eyle aḥz-ı ma'rifet
Қаç 'avāmdan kim hevāmdur ma'nide anlar hemān
31. 'İlm ile zinde-dil olan neylesün āb-ı ḥayāt
Mağrifet ehli olan bulur ḥayāt-ı cāvidān
Қalbi iṣlāḥ eyle oldur aṣl-ı a'za-yı beden
Çürüse aṣlı dıraḥtuñ fer'i çürür hemçünān
33. Beyt-i Raḥmān'dur göñül bīgāne itme key şaқın
Māsiva şüretlerün iḥrāc idüp қoma nişān
Gel vücūduñ bezrini defn eyle der arz-ı ḥamūl
Cümle eksikler bütün olmak dilerseñ kāmurān
35. Ger selāmet ister iseñ ferd ü seyyāḥ ol müdām
Bu қarār yiri degüldür tūtma bir yırde mekān
Her ki dervīşdür mücerred ehl-i terk olmak gerek
Yetme mi bir būriyā ile saña bir loқma nān
37. İt қanā'at dāyimā sen kim ḡanī-dil olasın
Bir dükenmez kenz didiler aña erbāb-ı dilān
Her ne gelse ḥuṣṣ u ter ḥūn-ı қaderden mā-ḥazar
Rāzı ol aña budur ādāb u de'b-i mihmenān

39. Gözyaşıyla yur senüñ evsâh-ı cürmüñ ol Ğafûr
Ger seher mürği gibi itseñ eger zâr u figân

Yâ İlâhî yüz karası eyle yokluk varımız
‘ABDî ‘âcizden ne ola şâha lâyıķ armağan

06.

Üveysî Raḥmetüllâhu ‘Aleyh

Mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

Hezec +----/+----/+----/+----

1. Eyâ iy kavm-i İstānbül bilüñ taḥķīķ oluñ āgāh
İrişür nâ-gehān bir gün size ḳahr ile ḥıṣmullāh

Ḳıyāmet ḳopdı siz dünyādan el çeküp uşanmazsınız
Zamān-ı devr-i Mehdî’dür nüzül itmekde Rûḥullāh
3. Yapup dünyā evin vîrān idersiz ḥāne-i dînî
Ne Fir‘avn yapdı ne Şeddād binālar bu şekil billāh

Niçe bî-çārenüñ zulmen yıḳarsız ḥātırın her dem
Degül mi mü’minüñ ḳalbi a zālīm yoḥsa beytullāh
5. Figān-ı ehl-i mazlūmuñ eger kim göklere irse
Terahḥum itmeyüp hergiz dimezler yirde ḳalmaz āh

Yetîme şefḳat itmezsüz alursuz göz göre mālın
Degül mi ḥāzır u nāzır buña rāzı mıdır Allah
7. Ne şer‘ullaha tābi‘süz ne ḥod ḳānūna ḳā’ilsiz
Cihānı dürlü bid‘atle ḥarābe virdüñüz eyvāh

Ne dîne tapduñuz bilmem ne mezḥeb uyduñuz ḥāşā
İmamlar ḳavline uymaz buyurmaz dört kitābullāh
9. Ḳurup bir dām-ı tezvîri ḳomışlar maḥkeme nāmın
Ḳanı seccāde-i Aḥmed ḳanı aḥkām-i şer‘ullah

Bugün taḥķîr idüp dînî idersiz ḥîle-i şer‘i
Şefā‘at mi ider yarın size ol ḥaḳ Ḥabîb‘ullah
11. ‘Aceb münkirsinüz ḥaşr-ı ḳıyāmet yoḥsa ḳopmaz mı
Size yâ ümmetüm dir mi bu fi‘l-ile Nebîyy‘ullah

K.5. 15^b Veysî D. K.İstanbul Kasidesi s. 155-161. Şiir mecmuada eksiktir.

2^a siz dünyādan el çeküp: dünyādan siz el çekmez D.

5^a Figān-ı ehl-i mazlūm: Figān u āhı mazlūm D.

6^a Yetîme: Niçe M./ mālın: mākı M.

7^b ḥarābe: fenāya D.

8^a uydunuz: tutdunuz D.

9^a ḳomşular muḥkem nāmın: dimişler maḥkeme adın D.

11^a münkirsinüz: münkir misiz D.

11^b yâ yok M.

Zamāne uydı nisvāna dōşendi ekşer oğlana
Ekābir tãpdı hemyāna olup yār-i ‘aduvv’ullah

13. Sözüne uydı Havvā’nuñ şıyup emrini Mevlā’nuñ
Sürüldi çıkdı cennetden görüñ Ādem Şafiy’ullah

Nice dostluğ ider şeytān bizümle eski düşmāndur
Budur mü’minlere kaşdı ideydi kâfir-i billah

07.

Güfte-i Kaygusuz Rahmet’ullah

Fâ‘ilâtün fâ‘ilün Fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel- + - - / - + - / - + - - / - + -

1. Mevlādan budur dilegüm vire yalvarmağ ile
Cân-ı gönülden turup lâf degüldür lâğ ile
Bir de budur yâ İlāhî dāima senden dilek
Bengi abdāl şikemi olmaya aç turmağ ile
3. Hâk yitüre ni‘meti şöyle nasīb eyleye kim
Dört yanumdan çağlasun hem şu gibi ırmağ ile
Çün kabûl eyle du‘âmı yiri göğü yaradan
Eyle beni hem-nişin kim eyü ile şağ ile
5. Evvelā yüz biñ şomun ü hem yüz elli biñ pide
Üç yüz elli biñ çörek ü bunca katmer yağ ile
Anca yiter biñ deve vü biñ de anuñ köçegi
Elli biñ şu şıgırı altı biñ malağ ile
7. Biñ öküzle biñ inekle hardāli yaḥni ola
Paçasını ideler sirke vü şarımsağ ile
Biñ koyunuñ yaḥnisi hem biñ daḥı çepiş keçi
Terbiyesin ideler bahār ile şumağ ile
9. Biñi toklı biñi şişek cümlesi kebāb ola
Elli biñ biryān kuzı altı biñ oğlağ ile
Tavuk ördek bî-hisāb ancılayın kazlar daḥı
Dürrāc ile kekliği taşıyalar ağlar ile
11. Bılıdırcın gögercin tabağ ü tabağ yürisün
Kimisi bütün kebāb kimi kavurmağ ile
Kırk biñ kazan pilav ü elli biñ hem zerdesi
Yağlı herse biñ kazanda ḥall olur çomağ ile

13^b Sürüldi mi M.

14^b ideydi: ide ki M.

13. Dürlü dürlü şürbâlar tâze köfte kıymalar
Hasûde vü hoşmerüm kim biñ kazan kaymağ ile
Kırk biñ kazan pâlûde elli biñ muħallebi
Bunca bir südlü pirinci fağfûrı çanağ ile
15. Biñ sini ola börek hem ol kadar da baklava
Maħmûdiyye ile dible bî-hisâb tabağ ile
Gâziler helvâlarını getüreler biñ sini
Bunca bir halka çiniyi yiyevüz barmağ ile
17. Biñ batman cevizliden biñ dahı şâbûniden
Zülbiye dâhî tura hem ortada yumağ ile
Şam ili kırı üzümü fındık ile leblebi
Biñ beş yüz batman ola harâr ile cağ ile
19. Biñ beş yüz batman kiras ol kadar da zerdâlû
Bunca bir elma emrûd dâhî üzüm bağ ile
Şeftâlû ile kayısı biñ bağçe her biri
Ayvânun hem eyüsi yigrek olur turmağ ile
21. Hağ yitüre ni‘meti cümlesin eyledük beyân
Şimdi maħbûblar gerek on dört on beş çağ ile
Kırk ‘Arab güzeli hem de onca ‘Acem püseri
On biñi de Rumî maħbûb sükkeri tutağ ile
23. Dürli dürli hoş-şarâblar cümlesi mevcûd ola
Her gice nûş idelüm ‘aseli çerâğ ile
Demleri biz sürelüm ‘âlemde serler şâğ iken
Soñ ucında soñ serencâm götürürler yağ ile
25. Her ne kelâm söylenürse yok vefâsı cümleñüñ
KAYGUSUZ hey fânîye aldanma dil-i lâğ ile

08.

Kaşide-i Bâkî Efendi Sellemeh'ullah

Mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Bî-ħamdî'llâh şeref buldı yine mülk-i Süleymânî
Cülûs itdi sa‘âdet tahtına İskender-i şânî
Toğup gün gibi zerrîn tâc ile burc-ı sa‘âdetden
Yitişdi şarkdan ğarba ziyâ-yı ‘adl u ihsânı
3. Beşâretler zemîne âsmânıñ gözleri aydın
Cihânı rûşen itdi pertev-i envâr-ı Yezdânî

Peri gözden nihān olmak ne mümkindür zamānında
Cihānı şöyle nūrānī kılupdur rüy-ı raḥṣānı

5. Metā'-ı ma'rifet geldi revācın bulduğu demler
Zer-efṣān eylesün nergisler evrāk-ı gülistānı

Biraz uyhu yüzün görsün felekde dide-i encüm
Ki çeşm-i baḥt-ı bī-dārı yiter dehrüñ nighbānı

7. Ḥudāvend-i cihān sulṭān-ı 'ādil ṣāh-ı deryā-dil
Ser-efrāz u serir-efrüz-ı tāt u taḥt-ı sulṭānī

Penāh-ı dīn ü devlet pādīṣāh-ı āsmān-rif'at
Cenāb-ı Şeh Selīm ibni Süleymān Ḥān-ı 'Oṣmānī

9. Şehenṣāh-ı hümāyün-ṭālī' u ferḥunde-ṭal'atdur
Cihān-ı saltanatda ol sa'ādet taḥtınıñ ḥānı

Elinde Ḥazret-i Dāvūd'uñ āhendür ki mūm oldı
Ziyā-baḥş olsa āfākā n'ola şemşir-i bürrānı

11. Şu gibi nār-ı ḳahrından erir bir demde Rüyin-ten
Toḳınsa şu'le-i şemşiri nerm eyler Nerimān'ı

İner Seyf āyeti gibi ser-i a'dāya şemşiri
Ḥadīs-i tiğ-i pulādın nice şerh ide Kirmānī

13. 'Alevlerdür duḥān içre görünür tiğler güyā
Ne dem gerd-i siyāhı rezmgāhı ḳılsa zulmānī

İderler reh-nümālīḳlar 'adem mülkine a'dāya
Guzātuñ ellerinde nızeler şem'-i şebistānī

15. Müselles gösterür dāyim temāşā eyleseñ elde
Meger kim pāre-i elmāsdur cām-ı dıraḥṣānı

Ḥudāvendā sen ol çāpük-süvār-ı mülk ü devletsin
Ki raḥş-ı himmetüñ evvel ḳademde aldı meydānı

17. Semenderveş semendüñ yanar od içre atar kendin
Şu gibi aḳıdur degse şirār-ı na'lī sindānı

Felekler farkına başdı ḳadem devründe faẓl ehli
Niçe pā-māl ide dünyā-yı fānī ehl-i 'irfāna

19. Kef-i cūduñ keremler kim kılupdur ehl-i 'irfāna
Ol iḥsānı gül ü nesrine kılmaz ebr-i nīsānī

Seḣa resminde ḥaddinden tecāvüz eylemez deryā
Kef-i cūduñ taşırğatmaz kerem vaḳtinde 'ummānı

6^b nighbānı: nighdānı M.

8^a rif'at: devlet M.

9^b taḥtınıñ: baḥtınıñ M.

10^a oldı: olmış M.

13^b siyāhı: sipāhi M.

15^a Müselles: müselsel M.

16^a çāpük-süvār-ı mülk: çāpük ser süvār-ı mülk M.

21. Perîşân itmedi devründe hergiz kimseyi kimse
Meger meclisde yârân-ı şafâ gül-berg-i hândânı
Kaḫādâr oldılar şîr ü peleng âhûya şahrâda
İderler şol kadar şimdi ri‘âyet haḫḫ-ı cîrânı
23. Felek ğîrbâl ile zer buldı dirler ḫâk-i râhuında
Miyân-ı hâlede seyr eyleyenler mâh-ı tâbânı
Aña her kûşeden bir ta‘ne taşın kondururlardı
Niĝînüñle mu‘arız görseler mühr-i Süleymânı
25. Şabâ gibi ğüzâr itdüm seher ğülzâr-ı medḫûñde
Bu ebyâtı terennüm kıldı bir mürĝ-i ḫoş-elhânî
Nihâl-i ḫoş-ḫîrâmuñdur cihân ğül-zârınuñ bânı
Müsellemdür saña âyîn ü üslûb-ı cihânbanî
27. Cününün gördiler cûlar nihâl-i sîm-sîmânâ
Gümüñ zencîr ile bend itdiler serv-i ḫîrâmânı
Gedâ-yı âsitânuñ âsmâna ser-fürü kılmaz
Begenmez ḫâşılı kemter ḫuluñ eyvân-ı Keyvânı
29. Şenâ-ḫûñ olurdı mâh-ı Ken‘ân tal‘atuñ görse
Saña Yûsuf diyeydi iller aña Yûsuf-ı sâñî
Getür câm-ı sürûr-encâmı iy sâķî yiter çekdük
Cefâ-yı devr-i gerdûnı belâ-yı çarḫ-ı gerdânı
31. Benem ol ‘âşîḫ-ı şûrîde kim tûrmaz revân eyler
Dilinden âb-ı hayvânı gözinden dürr-i ğaltânı
Zuhûr itdi Zahirûñ sırrı tab‘-ı nûkte-dânumda
Aḫıtdı kendüye şî‘rüm revân-ı pâk-i Selmânı
33. Belâĝat kûsın urdum ḫusrevâne heft kişverde
Suḫan menşûrına çekdüm bu ğün tuĝrâ-yı Ḥâķânî
Egerçi pîr-i dâñadur ĝöñül fenn-i belâĝatda
Velî olmaz debistân-ı şenânüñ tıfl-ı nâ-dânı
35. Nişâr-ı şaha lâyıḫ mümkün olsa bir ĝüher bulmaḫ
Ḳazardum tîşe-i endîşe birle kân-ı imkânı
Du‘â-yı devlet-i şâh-ı cihâna başla iy BÂķî
Ḥudâ pâyefinde kılsun tâc u taḫt-ı zıll-ı Yezdânı
37. Zümürürd taḫtına çıḫduḫça şâh-ı leşker-i encüm
Cihânı efser-i zerrîn ile kılduḫça nûrânî

28^a fürü: fürûĝ M.

29^b diyeydi: didi M.

32^b şî‘rüm: nazm / Selmânı: Süleymânı M.

34^b debistân: dilistân M.

Ser-efrâz ol serîr-i salţanatda gün gibi dāyim
Münevver kılsun ikbālũn bu nũh fîrũze eyvānı

39. Ziyā-baḡş ol rikābuñ şu‘lesinden māh u ḡurşide
Semend-i baḡtuñ itsün ‘arşa-i ‘ālemde cevlanı

09.

Ḳaşıde-i Yahyā Efendi

Fe‘ilâtũn fe‘ilâtũn fe‘ilâtũn fe‘ilũn
Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ --

1. Çekelũm gün gibi aḡ sancaḡ ile şarka çeri
Ḳara topraḡa ḡaralum ḡıralum surḡ-seri
Gitmesũn mũlḡid ile rāfızınũn başından
Ḡürz ile tıḡũmũzũn zamme ile fetḡaları
3. Keselũm aşlı ile şāh-ı vũcũdını hemān
Uralum cũmle teberrāriye tıḡ ü teberi
Çār yāruñ raḡiya‘llāhu ta‘ālā ‘anhũm
İntikāmın alalum ḡahr idelũm ehl-i şeri
5. Boḡazını alalum baḡr gibi surḡ-serũn
Geçelũm taḡt-ı Süleymānlar ile Üskũderi
Rāfızı şāhını māt eylemek içũn fîl-ḡal
Sũrelũm atımuzy naḡ‘-ı cihāndan ileri
7. Gice gũndũz getũrũr kendũye nũrāniyyet
Meh-i tābān ile ḡorşid-i cihānuñ seferi
Yel gibi atlar ile ḡayy-ı mekān eyleyelũm
Ḳoyalum ‘ayn-ı ‘aduya bu ḡubār-ı kederi
9. Açalum şark ilini mihr-i cihān-tāb gibi
Tābi‘ oldı bize Şirvān ilinũn ḡirçek eri
Çıḡageldi ḡözinũn nũrı ‘Acem şāhınıñ
Uçdı şāhin gibi açdı berũye bāl ü peri
11. Ḥaḡ Teālā’dan aña nũr-ı hidāyet irdi
Firaḡ-i dālleden oldı berī geldi beri
Ḡũl ü nergis gibi ḡõnlũm ḡõzũm açıldı hemān
Yangılandı dil ü yarāna da şenlik ḡaberi

K.4. 12^a Yahya D. K.7

- 2^a Gitmesũn: İnmesũn M.
2^b fetḡa: fetva D.
3^b teberrāriye: teberrāsına M.
7^b Meh: Māh M.
9^b ḡirçek eri: şir-i neri D.
10^a hemān: bu gün D.

13. Aluruz tahtını təcini bu kerre şahuñ
Himmet itsün bize ‘Osmān ilinüñ girçek eri
Ya‘ni sultān-ı vilāyet şeh-i mülk-i ‘azamet
Nāzır u nāşırı Hāq ḥazretinüñ rāhberi
15. Şāhib-i seyf ü kalem zıll-ı Hudā şems-i Hüdā
Ma‘den-i luṭf u kerem şāhların nāmveri
Mehdī-i devr ü Süleymān-ı zamān şāh-ı cihān
Ki açar dest-i du‘āsı ile bāb-ı zaferi
17. Şāh-ı şiddīkdur ol Haydar-ı Kerrār-mişāl
Āl-i ‘Osmānda ‘ayān eyledi ‘adl-i ‘Ömeri
Şöyle zabt itdi cihānı ki ecelden gayrı
Kimsenüñ kimseye devrinde irişmez zarar
19. Görinen tūğları mürğ-i hümā-yı rıf‘at
Atınüñ izleri fetḥ ü zafer bāb-ı deri
Toludur ma‘rifetu’llāh ile zāt-i pāki
Nitekim būy-ı şafā bahş ile gülberg-i tarī
21. Yedi iklim eli altında olur ḥatemveş
Olsa bir bende-i ednāsına ‘ālī nazarı
Ol bir iksīr-nazar şāh-ı vilāyetdür kim
Şems ider ‘ayn-ı ‘ināyet ile vücūd-i kameri
23. Bir kerem-i issı sa‘ādet güneşidür meşelā
Zerrece terbiyeti gevher ider gevheri
Ya‘ni begler begi eyler gün olur bir kulını
Ser-i eflāka çıkar gün gibi dünyāda seri
25. Geldiler salṭanata ‘izzet ile devlet ile
Cem ü Cemşide varınca pederinüñ pederi
Mısr sultānı Kırım ḥānı kapısı kuludur
Mırū‘l-kādı gelüp olsa ‘aceb mi nökeri
27. Bir bahādur nökerinüñ nitekim berg-i ḥazān
Çüridür yolına dünyā tolusu sīm ü zeri
Bir şahidür ki kaçan aña olsa mutī‘
Māl-ı Kārūn virür kendüsine mā-ḥazarı

12^b dil ü yarān: dil-i divāne D.

14^b Hāq ḥazretinüñ: Hāq Hızır-ı Nebi D.

15^a zıll-ı Hudā şems-i hüdā: şems-i hüdā zıll-ı Huda D.

18^a itdi: iteli D.

25^a salṭanata ‘izzet ile devlet ile: salṭanat u devlet ile ‘izzet ile D.

26^b Mırū‘l-kādı: MİR-i Elkas D. / ‘aceb yok D.

[MUSAMMATLAR]

[TAHMİSLER]

01.

Kaşide-i 'Âlî Efendi

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Ne deryâ sâhilinden oldı yâ Rab huşk u ter peydâ
Ne bahruñ mâlikindendür melek zâhir beşer peydâ
Şanasın katrelerdür anda her pinhân u her peydâ
Vücûd-ı mutlaquñ bahrı ne mevcî kim ider peydâ
Ene'l-Hağ sırrını söyler eger mağfî eger peydâ
2. Fenâ gül-zârıdur 'âlem güli çok gül-sitânı bir
Ser-â-pâ nergis ammâ şâhsâr-ı ergavânı bir
Hezârân bülbülü var cümlesinüñ âşiyânı bir
Bu bâğuñ ger haqîkatde şuyı bir bâğbânı bir
Velî olmuş haqâyıkda nice yüz biñ şecer peydâ
3. Biter nağl-i vücûduñ mîvesi ki geh telğ ü geh hoş-ter
Görinür berg ü bârı gâhi tâze vü geh bî-semer
Nice hâam u nice puhte nice kâmil nice ebter
Nazâr kııl nev'-i insâna kimi zehr ü kimi sükker
'Aceb hikmet bir ağaçdan olur dürlü şemer peydâ
4. Haqîkat bâdesinden h̃âba varmış nice 'âşıklar
Degül ta'bîre kâbil her birinün gördüğü düşler
Alınca ten hisârın nefsi-i ser-keşlerden 'adû-keşler
Düzilür nice biñ işler bozılır nice cünbişler
Ne kâr-ı bü'l-'acebdür bu ki olmaz kârger peydâ
5. Suâl itdüm tarîkat semtini bir merd-i bî-bâke
Didüm luğt it haqîkat yolların göster bu ben hâke
Didi zinhâr mağrûr olma câh u mülk-i emlâke
Şu serverler ki tağlar gibi baş egmezdi eflâke
Yaturlar şimdi hâk içre ne tâc u ne kemer peydâ

Thm1 6^b Gelibolulu Ali D. ,Thm.16, s.397-399.

3/1 Biter nağl-i vücûduñ mîvesi: Nice telğ vücûduñ meyvesi M.

4/1 'âşıklar: serhoşlar D.

4/3 hisârın: hisârıñ M./ 'adû-keş: 'adû-küş D.

5/2 yolların: yollarıñ M.

5/5 tâc: tiğ D.

6. İüp vahdet řarābın nice ‘āřıklar kendüden gedi
Fenā semtin tıttup gitdi yiyüp idi onup gdi
Ne zāhir gzlerin adı ne āğı aradan sedi
Nice gndz gice oldu nice biņ ay u yıl gedi
Diriġā olmadı gitdi şeb-i hecre seşer peydā
7. Ticāret ‘azmin eylerseņ beķādan yaņa uy baņa
Dşürme naķd-i albi albe bir pendüm budur saņa
Seildük bir alāy bī-dillerüz biz gle ol yaņa
Yolumuz bir beyābāna irişdi nā-gehān aņa
Gider biņ kār vān olmaz birinden bir eşer peydā
8. Bu bir vādīdür iy zāhid ki güldür ĥarī ser-tā-ser
Görinür her tařı ĥūn-ābeden bir pāre-i aķker
Ne āteř var ne ateş-zen velikin řüretā bir yir
Nice řürīde ‘āřıklar gezerler cümle tāihler
Bu tīh-i bī-nihāyetde ne reh ne rāh-ber peydā
9. Cihānda kişt-zārīņ toĥm-ı zāilden eküp bitdün
Eger anda tīz bitdün velikin yine tīz yītdün
Bir iki gün fenā dnyāda bilmem neyledün n’itdün
Bu toķüz ubbe vü řeř sū iinde geldün ü gitdün
Ne geldigün apu zāhir ne gitdigün memmer peydā
10. Güherdür böyledür ĥāřıl bu dehrün vāridātından
Dür-i řehvār ĥařāķ oldu baķruņ lāzımātından
Bilinmez nīk ü bed ‘ilm-i ledün ire řıfātından
Ma‘ādindür amu eřyā ider öz kendü zātından
Kimisi sīm ü zer zāhir kimi seng ü meder peydā
11. Olup peygüle-i ‘uzletde řüfī nice yıl ‘ākif
Keşef gibi yatur esrār-ı ‘ıřķa olamaz kāřif
Ma‘ārif gevherine degme řarrāf olamaz vākıf
Nie zaķmet eker kesb-i kemāl idince bir ‘ārif
Belī oķ ķān yudar ķān eyleyince bir güher peydā

6/1 Bu meclisde nice ‘ārif řarāb-ı vahdeti idi. D.

6/5 gitdi: aldı D.

7/3 Seildük: ekildük D.

7/4 aņa: k’aņa D.

7/5 gider: giden / kār vān: kār bān D.

8/1 güldür ĥarī: küldür ĥaki D.

8/3 ateş-zen: āteř-dān D. / bir yir: yir yir D.

9/1 Cihanda: cihānuņ D.

9/2 anda sen D. / velikin: ammā D.

9/5 gitdügün: geldügün M.

10/1 böyledür: pīledür D. / dehrün: ķānuņ D.

11/1 Olup: Olur D.

11/2 kāřif: vākıf M.

12. Reh-i hıdmetde her bir dāye hāk olmak gerek tā kim
Peder māder dem-ā-dem derd-nāk olmak gerek tā kim
Cigerler kan bedenler çāk çāk olmak gerek tā kim
Niçe biñ ādem oğlanı helāk olmak gerek tā kim
Yalancı қаһbe dünyāda ola bir girçek er peydā
13. Sevād-ı mülk-i ma'nā ehl-i 'irfāna musahhhardur
Huşūşā her biri manşūr-ı sulṭān-ı muzafferdür
Sūhan bir gencdür nāzır aña 'ĀLİ gibi erdür
Ḳamu nezzāreden ebkār-ı ma'nā muntazırlardur
UŞŪLİ gibi tā kim ola bir şāhib-nazar peydā

02.

'Āşıkī

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün
Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. İden naqqāş-ı kudretdür kamu şeyde şuver peydā
Muḥakḳak nūr-ı Ḥaḳ'dur eyleyen gözde nazar peydā
Ki her söz nuṭḳ-ı Ḥaḳ'dur Ḥaḳ'dan oldu bu haber peydā
Vücūd-ı Muṭlak'ıñ bahri ne mevci kim ider peydā
Ene'l-Ḥaḳ nuṭḳını söyler eger mahfi eger peydā
2. Cihān bāğını zeyn ü naqş iden Ādemle Mānī bir
Niçe nev' itdi ḥayvān cinsini illā ki cānı bir
Şuverler dürlü dürlü ise zātında ma'ānī bir
Bu bāğıñ ger ḥaḳīkatde şuyı bir bāğbānı bir
Velī olmuş ḥaḳāyıkdan nice dürlü şecer peydā
3. Nebīdür kimi ḥalkıñ velī kimisi girçek er
Kimi kibr ü kimi mü'min kimi monlā kimi çāker
Kimisinüñ ḥayr ile 'āmil kiminüñ cümle fi'li şer
Nazar kıl nev'-i inşāna kimi zehr ü kimi sükker
'Aceb ḥikmet bir ağaçdan olur dürlü şemer peydā
4. Kimi zühd ü 'ibādetde ki geçmiş seyyi'ātından
Kimi deccāle uymuş yire inmez nefsi atından
Budur kārı bu ḥalkıñ bellidür ḥālī şıfātından
Me'ādindir kamu eşyā ider öz kendü zātından
Kimisi sım ü zer zāhir kimi seng ü peder peydā
5. Cihān sulṭānları bakmazdı yedi ḥār u ḥāşāke
Esir olmaz idi tāc u taht ü māl ü emlāke

12 /1 dāye: dāne D.

13/2 manşūr: manzūr D./ muzaffer: hünerver D.

13/3 erdür: ejderdür D.

Felek için kelek dinmez bu kanda secde ol hâke
Şu serverler ki taşlar gibi baş egmezdi eflâke
Yaturlar şimdi hâk içre ne tığ u ne kemer peydâ

6. Diyâr-ı fûrkat içre dil çok [evvel] şehîr ü il geçdi
İrîşmez menzil-i vaşla ne çâre cân ü dil geçdi
Meded vâ-hasretâ hayfâ ‘ömür-i hâr u zelîl geçdi
Nice gündüz gice oldı nice biñ ay u yıl geçdi
Dirîgâ olmadı gitdi şeb-i hicre şehir peydâ
7. ‘Adem mülkine ‘azm idüp nazar idem ben ol cāna
Giden gelmez varan kalur geçüp bir dem dedüm saña
Yitürdüm ‘aql-i idrâki ne dîrsin bilmezem baña
Yolumuz bir beyâbāna irişdi nâ-gehān k’aña
Girer biñ kârbān olmaz birinden bir eşer peydâ
8. Ki bu şahrâ-yı hayretde nice yıl yildi fârihler
Birisi irmedi menzile cümle kaldı ‘âmihler
Nice hâl ehli bu yolda olup hayrān u vâlihler
Nice şûride ‘âşîklar gezerler cümle tâyinler
Bu tîh-i bî-nihāyetde ne reh ne rāhber peydâ
9. Niceler işbu dünyāya gelüben yine gitmişler
Fenâ dârin harāb idüp bekā semtine gitmişler
Kimi bakar kimi yapar nedendür cümle bu işler
Düzülür nice biñ işler bozulur nice cünbişler
Ne kâr-ı bü'l-‘acebdür bu kim olmaz kâr-gîr peydâ
10. Bu ‘âlem gülsitānunda ekilüp gül gibi bitdün
Beş on gün seyr-i gül-zār eyledün [güldün] hem yitdün
Neden geldün neye gitdün haberne eyledün n’itdün
Bu toğuz kubbe vü şeş şû içinde geldün ü gitdün
Ne geldigün kapı zāhir ne gitdügün memmer peydâ
11. Hâkîkat sırrının keşfin dilerseñ cehd iy kâşif
Ledünnî ‘ilmi fetḥ ola bu sırr ola sana vâkıf
Belâ çek ma‘rifet yolında ‘ömri şarf it şārîf
Nice zahmet çeker kesb-i kemāl idince bir ‘ârif
Belî çok kan yudar kân eyleyince bir güher peydâ
12. Düşüp bir girçek er pâyına hâk olmak gerek tâ kim
Bu yolda cân virüben sîne-çāk olmak gerek tâ kim
Ya çak başdan ayağa ya çāk çāk olmak gerek tâ kim
Nice biñ adem oğlanı helāk olmak gerek tâ kim
Yalancı kaḥbe dünyādan ola bir girçek er peydâ
13. Kemāl-i ma‘rifet ehline mîr olan o serverdür
Bugün meydān-ı nazmuñ pehlivānı nāmdār erdür
Me‘ānî ehli içre ‘ÂŞİKİ bir pîr-i perverdür
Çamu nezzārede ebkār-ı ma‘nî muntazırlardır
UŞÛLİ gibi tâ kim ola bir şāhib-nazar peydâ

[MUHAMMES]

01.

Ġazel-i Ĥaṭāyī Tahmis-i Sipāhī

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. Cihānuñ 'izzeti cāna degüldür çünki yanumda
Benüm mülküm degül cümle vücūdum belki cānumda
Zamāne begleri gelsün kul olsun āsitānumda
Diyār- 'ışķa sultānum dilā ben de zamānumda
Vezirümdür ķamu ġussa oturur iki yanumda
2. Nice yıl bir meh-i nā-mihribānuñ 'ahdini gütdüm
Hilāle döndi cismüm künc-i ġamda inledüm yatdum
Dirġā nā-müvāfiķ rūzgāra n'eyledüm n'itdüm
Firāk-ı derd-i 'ışķ ile yakup bağrumı kül itdüm
İlikler ķara şu oldu eridi üstühānımda
3. Benüm dildāredür ķaşdum degül cennetle a'rāfa
Ki 'aķluñ var ise şüfi gel imdi sen de inşāfa
Ki ġirçekler mukayyet olmadılar degme bir lāfa
Ben ol şehbāz-ı kūhsāram baş egmem kulle-i kāfa
Nice anķa gibi yavru uçurdum aşıyānumda
4. SİPĀHİ 'ālemüñ zevķ ü şafāsın bildi fānīdür
Nice 'ıyş u nice 'işret bu dem miķnet zāmānıdur
Bu 'ömr-i nāzeninüñişanma herģiz cāvīdānīdür
Hemān el arķası yirde cihānuñ pehlivānıdur
ĤAṬĀYİ sen geçüp serden ķadem koyam nişānumda

[MÜSEDESLESLER]

01.

Medhî

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ --

1. Benem aşüfte-i sevdâzede-i zülf ü ‘izâr
Yağdı yandurdu beni âteş-i rû-yı dildâr
Baña zulm oldu meded hasret ü ‘âlî miqdâr
Dün gice şubha degin eyler idüm nâle vü zâr
Bir siyeh-çeşm ü siyeh-püş u siyeh-çerde nigâr
Dün yolum başdı benüm yağmaladı her ne ki var
2. Begler ol hûnî bizim bağrumuzı hûn itdi
Göz göre gözlerimüz yaşını ceyhûn itdi
Neylediyse bize ol kâmet-i mevzûn itdi
Toğrusı bu hele her vech ile meftûn itdi
Bir siyeh-çeşm ü siyeh-püş u siyeh-çerde nigâr
Dün yolum başdı benüm yağmaladı her ne ki var
3. Görinür çeşm-i direm başıma çün kıdd-i nigâr
Bir gümüş serv yitürmiş yine şahın-ı gül-zâr
Pâyına yüz süre geldüm nitekim cûy-bahâr
Garażum saña şikâyet degül ammâ hünkâr
Bir siyeh-çeşm ü siyeh-püş u siyeh-çerde nigâr
Dün yolum başdı benüm yağmaladı her ne ki var
4. Hâne-i dil nazaruñ olmadı virân oldu
Şoyınup tekke-i ğamda gönül ‘üryân oldu
Görüp esrâr-ı leb ü l‘aliñi hayrân oldu
‘Aql ü fikr ü dil ü cân cümlesi talan oldu
Bir siyeh-çeşm ü siyeh-püş u siyeh-çerde nigâr
Dün yolum başdı benüm yağmaladı her ne ki var
5. Kulı kurbânı olup bir şeh-i ‘âlîşānuñ
Ömrüm mihrini her dem o meh-i tâbānuñ
Elem ü hecr ü firāk ile çıkarsa cânuñ
MEDHÎYÂ nām-ı şerîfin dime şakın anuñ
Bir siyeh-çeşm ü siyeh-püş u siyeh-çerde nigâr
Dün yolum başdı benüm yağmaladı her ne ki var

02.

‘Ulvî

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Bir kıyâmet serv-қaddün âfet dil-һ̣âhsın
K‘âbedür ‘uşşâқа kūyuñ sen Һalîlu’llahsın
Da‘vâ-yı ‘irfân idüp çün Һalden âgâhsın
Her gedâ ile şalınma Һüsn iline şâhsın
İy efendüm menzilüñ burc-ı şeref sen mâhsın
Sâye gibi rû-siyehlerle niçün hem-râhsın
2. Her pelîde baş қоşup iy serv-қadd yâr olma gel
Gönçe-i bâğ-ı İremsin hem-dem-i Һâr olma gel
Қıl nazar bûlbûllerüñ zârına bîzâr olma gel
Bir Һümâsın dâm her bûma giriftâr olma gel
İy efendüm menzilüñ burc-ı şeref sen mâhsın
Sâye gibi rû-siyehlerle niçün hem-râhsın
3. Saña hem-dem olmasun anlar ki ‘âşık olmaya
Şubh gibi rûz u şeb қavline şâdıқ olmaya
Kefş-i râz itme şaқın Һâl-i muvâfiқ olmaya
Һidmet-i sultânda neyler şol ki lâyıқ olmaya
İy efendüm menzilüñ burc-ı şeref sen mâhsın
Sâye gibi rû-siyehlerle niçün hem-râhsın
4. Һâne-i aғыâra varup eyleme mihr ü vefâ
Mesken itme burc-ı ‘aқrebde şaқın iy meh-liқâ
Gün gibi rıf‘atde olmaқ yaraşur her dem saña
Şehr içinde gezme nâ-ehl ile hergiz dâi’mâ
İy efendüm menzilüñ burc-ı şeref sen mâhsın
Sâye gibi rû-siyehlerle niçün hem-râhsın
5. Gün yüzünsüz ULVî şâha gündüzünü şâm ider
Rûz-ı vaşluñsuz şeb-i gamda dilin nâkâm ider
Hasb-ı Һâlî saña bu güftâr ile â‘lâm ider
İy efendüm menzilüñ burc-ı şeref sen mâhsın
Sâye gibi rû-siyehlerle niçün hem-râhsın

Msd.2. 11ª Ulvî D. Mhm 21. , s. 160-161.

1. bend D.da farklıdır.

6. mısralar D.da “Yılduzi düşkin rakîb ile niçün hem-râhsın” şeklinde tekrar eder.

2/2 Bir Һümâsın dâm-ı her bûma giriftâr olma gel M.

3/1 anlar ki : anlaruñ D.

3/3 şaқın: aña D.

4. bend D.da yok.

5/1 Gün yüzünsüz gerçi ‘Ulvî gündüzini şâm ider D.

5/2 vaşluñsuz: vuşlatdan D.

03.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. İy perî-rûlar içinde dilber-i gül pîrehen
 Lebleri yâķût-ı aķmer dişleri dürr-i 'Aden
 Râh-ı 'ışķıñda dil ü ğam dîde çok çekdi miħen
 Ol âdû-yı bed-liķāya iltifât itmeñ neden
 Yanuña alup raķîbi eyledüñ seyr-i çemen
 Yanuña ķalur mı iy serv-i sehî seyr eylesen
2. Sîne-i bî-kînemüz tîr-i ğamuñla çāk olup
 Derd-i hecrüñle ten-i pejmürdemüz ihlāk olup
 Gönñümüz âlāyış-i dehr-i denîden pāk olup
 Oķudı bu maṭla'-i ğarrâ-yı dil bî-bāk olup
 Yanuña alup raķîbi eyledüñ seyr-i çemen
 Yanuña ķalur mı iy serv-i sehî seyr eylesen
3. Gülşen-i dehri ser-â-pâ gezdüm iy nûr-ı başar
 Görmedüm hîç saña beñzer dilber-i şāhib-nażar
 Yûsuf-ı Mışrî bedel olmazdı sen mâha eger
 Eyleseñ a'dâ-yı bed-ef'âle rağbetden ğüzer
 Yanuña alup raķîbi eyledüñ seyr-i çemen
 Yanuña ķalur mı iy serv-i sehî seyr eylesen
4. Eşk-i pür-hûnum ğam-ı luṭfuñla 'ummân eyledüñ
 Zülf-i müşġinüñe aķvâlüm perişân eyledüñ
 Âteş-i ħasret ile dil mülkini vîrân eyledüñ
 Ağladup 'uşşâķıñı aġyâr ħandân eyledüñ
 Yanuña alup raķîbi eyledüñ seyr-i çemen
 Yanuña ķalur mı iy serv-i sehî seyr eylesen

Msd.3. 11^b Şiir mecmuada eksik olduġu için şiirin şairi tespit edilememiştir.

[MÜSEBBA']

01

Ahdî

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Beni biñ sihr ile şeydâ kılan şol çeşm-i 'anberdür
Dil-i dīvāne-i bend iden ol zülf-i mu'anberdür
Henüz ol meh-liķā bir nāsīde şūh dilberdür
Leṭāfet būsṭānında ḳaddi bir tāze 'ar'ardur
Melāḫat gül-sitānında 'izārı verd-i aḫmerdür
Süleymān-ı zamāndur feth-i baḫtıyla muṣafferdür
Dil ü cān mühr-i mihrine o meh-rūnuñ muṣaḫḫardur
2. Şafaḳveş gözlerüm pür-hūñ olaldan bu şeb-i ğamda
Ḥayāl-i 'aks-i ḳavs-i māh-ı nevdür çeşm-i pür-nemde
Bu cānı 'arz ḳıldum tır-i ebrūsına her demde
Ki tā peykānına ḫıfz itmek içün işbu sīnemde
Dilā mislin ararsañ geşt idüp bu cümle 'ālemde
Bulunmaz ol perī ruḫsāra beñzer nesl-i ādemde
Melekdür ḳalib-i insānda bir nūr-ı muṣavverdür
3. Ṭapaldan ol büt-i ra'nāya dil terk eyleyüp nāmūs
Şalupdur deyr 'ışḳ içre fiġānım naġme-i nāḳūs
Bu cismüm pūte-i ğam içre ḳāl oldı degül maḫsūs
Olupdur bu ḫarāretten sözüm āteş dilüm ḳaḫnūs
Ḥayāl-i naḳş-i yār ile yanar ten şanki bir fānūs
Dil ü cān nār-ı fūrḳat ile olupdur ol ḳadar me'nūs
Vaṭan dutmış durur āteşte gūyā kim semenderdür
4. Ruḫ-ı zülf-i şeb āsāsında şan bir şem'-i lāmi'dür
Anuñ bir lem'asına bu dil-i pervāne ḳāni'dür
O māh kim ḳatl-i 'uṣṣāḳa cemāli naṣṣ-i ḳatı'dur
Müsellemdür berāt-ı ḫüsni kim bürhān sāṭı'dur
Anuñ ḫaṭṭātına minnet zihi şun' issi şāni'dür
Zafer bulmaz kimesne seyr ruḫsārına māni'dür
Ṭılısım-ı genc-i ḫüsnine anuñ zülfeyni ejderdür
5. Ḳaçan kim rû-yı dildārı bulan görmekliye fırsat
Ziyā-yı ḫüsni gördükde alur 'aḳlumu ḫayret
Cemāl-i yāri teşḫiş itmege māni' olur dehşet
Baña bu aḫter-i pür-kudret ile virmez el fırsat
Ki bildüm sa'y ile olmaz başımda yok durur devlet
Ümīd-i vaşl-ı dilberden çeküp el eyledüm 'uzlet
Naşīb olmaz nidem bu ṭāli' baḫtum ḳara terdür

6. Esîri olmak o şāhuñ cihānda ‘izz-i cāhumdur
Harīm-i Ka‘be’dür kūyı işigi secdegāhumdur
Dili bu genc-i ğamda zār iden gün yüzlü māhumdur
Cihānı kaplıyan her gice bu dūd-ı siyāhumdur
Felekde görinen encüm degüldür bu nār-ı āhumdur
Şeh-i ‘ışķam şerār-ı āteş-i āhum sipāhumdur
Başum üzre ‘alevler çün livā-i māh-peykerdür
7. Dirīgā hem-dem ü mahrem olaldan yār ü aġyāre
Turup diñlenmek olmadı müyesser çeşm-i hūnbāre
Qalupdur fülk-i cismüm baħr-i eşküm içre āvāre
Gecirmez bār-ı ğam aħvālimi ‘arż itmege yāre
Kimim var ol mehi nā-mihr-i bāna vara yalvara
Muħabbet nāmesin işāl ide her demde dildāra
Şanasın ‘AHDİYĀ bu şi‘r-i dilsūzum kebūterdür

[MU‘AŞŞER]

01.

Ḳıyāsī

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. H̱ābdan açdum gözüm tırdum yirimden bir seher
‘Ayn-ı ‘ibret ile bu fânî ‘āleme kıldum nazar
Cübbeye muhtâc palâsı içre her ehl-i hüner
Her ne dehlü var ise nādān elinde sım ü zer
Zāğlar gül-zārda tūtî kafesde āh ider
Ehl-i dil ayağda vü nādānlar olmuş tāt-ı ser
Zulmet-i āb-ı hayâtı eylemiş devrān maḳarr
Gencler vîrānede ḳa‘r-ı biḥār içre güher
Her kime kim dost olsañ ol saña düşmen çıkar
Giryesine ‘āşıḳuñ ma‘şūḳ eyler ḥandeler
Bülbül ağlar gül güler ‘ālem temāşādur gider
2. Seyre çıkdum kim niçe olmuş göreydüm gülistān
Dehr elinden kıpkızıl ḳana boyanmış ergavān
Servler ‘ālemden el çekmiş bunı söyler hemān
Kimse azād olamaz ḡamdan ki fānîdür cihān
Mürğler bu meskenüñ virüp ḳafāsından nişān
H̱ardan ḥar üzre yapmışlar fenāyî āşiyān
Ditreşür eşcār bir gün irişür diyü ḥazān
Gül güler bir iki gün ‘ömrine olmuş şādmān
Kūşe-ber-kūşe tırup bülbüller eylerler fiḡān
Bu ne ḥāletdür didüm çıkdı didi bir bāḡbān
Bülbül ağlar gül güler ‘ālem temāşādur gider
3. Bu cihānuñ bir ‘aceb bezmine irdüm ben gedā
Naîle virür ḥaber ervāḥdan irüp şadā
Çeng iki bükülmüş olmuş bir nigāra mübtelā
Eyleyüp ‘üryān def-i ḍarb ile eylerler cefā
Gūş-ı ṭanburı burup ta‘lim iderler ber-hevā
Çār-pāre ḡussaya ḳaḳ ḳaḳ diyü eyler nidā
Ehl-i bezmüñ ‘aḳlını almış o bezm-i bî-bekā
Kimisi ağlar kimi gülüp sürer zevḳ ü şafā
Bu ne ‘ālemdür didügümce cevāb içün baña
Bir güzel sākî tırup tekrār iderdi dāīmā
Bülbül ağlar gül güler ‘ālem temāşādur gider

4. Gāh olur kim bir gedāyı bu felek sultān ider
Gāh sultānı gedāveş hāk ile yeksān ider
Kimin öldürür kimin dirgürüben çok kan ider
Maḥv ider deryāları hem kaṭreler ‘ummān ider
Ḳanḳı yir ma‘mūr olursa ‘āḳıbet vīrān ider
Mārı pūr zehr eyleyüp gencīneye derbān ider
Gāh olur pūr şevḳ olup bezmi meh-i tābān ider
Gāh olur giryān olup kendi yaşın bārān ider
Kiminüñ yārini vuşlat kiminüñ hicrān ider
Ağladur Ya‘ḳūb‘u ammā Yūsuf‘ı ḥandān ider
Bülbül ağlar gül güler ‘ālem temāşādur gider
5. İy ḲIYĀSİ şehr-i İstanbul‘da ben leyl ü nehār
Eyledüm taḥşīl-i ‘ilm ü ma‘rifet çok rüzgār
Bir niçe yıllar kelāmum dūrlerin idüp nişār
Ḳanda kim insān ola ben anda buldum iştihār
N’ideyin amma ki baḥtun olmadı iḳbāle yār
Ṭālib olsam ger bir avuc ḥāke olur tārmār
Dāimā bu ḥālūme ağlayup idüp āh u zār
Ġayret-i aḳrān ile ḡam cānuma itmişdi kār
Nā-gehān bir kūşeden bir pīr olurdu āşīkār
Derdi budur resm-i devr-i rüzgār-i rüzgār
Bülbül ağlar gül güler ‘ālem temāşādur gider

02.

Kemālpaşazāde

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Bağ-ı cennet eyledi ‘ālem yüzini nev bahār
Gülşen içre oldı güller şanki şems-i tāberān
İtdi büyüla benefşe bağ-ı rāḡı müşg-bār
Zülf-i dilber gibi gördüm sünbül olmuş tār-mār
Gözleri sihr ile nergis gāh mest gāhī ḥumār
Zahm-ı sīnem gibi açılmış yine ol lāle-zār
Eşk-i çeşmüm gibi aḳar her yaḳadan cūybār
Yīter ağla iñle bülbül gibi dem dem zār zār
Bir semen-sīmā nigārı ‘ārif ol eyle kenār
‘İyş u ‘işret vaḳtidür nūş eyle cām-ı hoş-güvār
2. Çün güneş burc-ı ḥamelden eyledi ‘arz-ı cemāl
Gitdi ḳalmadı bürüdet buldı ‘ālem i‘tidāl
Ḳapladı şād-ı cihānı ḳalmadı gerd-i melāl
Gitdi fūrḳat gicesi vü toḡdı yine rüz-ı şāl
Bir semen-sīmā güzeldür şimdi şankim her nihāl

Lâleler al ile giydi gül gibi dîbâ-yı âl
Mürdeler ihyâ ider gülşende akan pür-zülâl
Nev-bahârûñ 'ıyşını itmek dilerseñ bî-melâl
Bir semen-sîmâ nigârı 'ârif ol eyle kenâr
'İyş u 'işret vâktidür nüş eyle câm-ı hoş-güvâr

3. Buldı 'âlem yüzi reşk-i cennet-i huld-i berîn
Sâye şalmış güller üzre yine berg-i yâsemîn
Giydi dîbâ-yı münâkkaş egnine rû-yı zemîn
Oldı ezhâr arasında şanki nergis hûr-ı 'în
Bülbül-i âşüfte hoş elhân ile eyler enîn
Âb-ı Kevşer mi şular ya şerbet-i mâ-i ma'în
Bârekallah bu ne hüsn olur hezârânı âferîn
Ger dilerseñ olasın sen de cihânda kâm-bîn
Bir semen-sîmâ nigârı 'ârif ol eyle kenâr
'İyş u 'işret vâktidür nüş eyle câm-ı hoş-güvâr

4. Nev bahâr ile zamâna oldı pîr ü nev-civân
'Âlemüñ her kûşesini eyledi bâğ-ı cinân
'Arz ider bencileyin gönlekligini za'ferân
Câme-i sebz ile bir maḥbûbdur serv-i revân
Bâğ u râğî zînet itmiş 'arızıyla erğavân
Zînet olmuş tohm-i ezhâr ile yiryüzi hemân
Kırdı altunlu benek çetri hevâda asumân
Yakdı yir yir zînet içün niçe biñ biñ şem'dân
Bir semen sîmâ nigârı 'ârif ol eyle kenâr
'İyş u 'işret vâktidür nüş eyle câm-ı hoş-güvâr

03.

Muṣṭafâ

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Çün kim alur işbu tâc u taḥtî devr-i rûzgâr
Terk idüp bu raḥt u baḥtî bir nemed kıl ihtiyâr
Besleme ol cismi kim anı yiyüser mür ü mâr
Gırre olma devr döner kim degüldür ber-ḳarâr
Nice merdüm ḳân ile boyandı işbu lâle-zâr
Toludur feryâd u âh u zâr ile saña kalmaz pây-dâr
Ḥasret ü derd ile yatur niçe biñ biñ gül-'izâr
'Âḳıbet bildüñ bu teni kim saña ḳalmaz pây-dâr
Cehd kıl sen de ki dünyada ḳala bir yâdgâr
Ḥaşılı bu devr elinden oldı 'aḳlım târmâr
2. Vâkt-i şubḥ irdi yine 'azm-i gül-istân eyledük
Def'-i ḡam ḳılmağ ile ya'ni ki dermân eyledük
Lâleye ḳılduk nâzar baḡrımız ḳan eyledük
Âh ḳılduk cümle tâğî tâşî nâlân eyledük
Derd ü miḥnet çekmede Ferhâd'ı yalan eyledük
Âḫirin bildük fenâ terk-i dil ü cân eyledük

Nām u nengi biz bugün toprağa yeksān eyledük
Nice gün yüzlüleri hāk içre pinhān eyledük
İy gönül tut kim seni bu çarha sultān eyledük
Niçe sultānlar yatar toprağ içinde h̄ār ü zār

3. Bir nazar kıl lāleye kim bağı hūn olmuş durur
Servi şalar başını şan kim cünün olmuş durur
Nice serkeştleri bu devr içre zebūn olmuş durur
Cevr ü miñnet derd ü ğam dehre fūnūn olmuş durur
Göz yaşından yiryüzi hep lāle-gūn olmuş durur
Bir degirmendür felek ‘ömr aña un olmuş durur
Ġāfil olmañ dostlar gerdūna dūn olmuş durur
Virdigin dünyā alur çünkim oyun olmuş durur
Bir kıtar durur bu ‘ālem il koyun olmuş durur
‘Ārif iseñ her gice bir tekyede kılama karar
4. Gel hāzān vakti irişdi bağa eyle cā bugün
Göre ne reng itdi yine bu künbet-i haḍrā bugün
Āl ider aldanma dehrüñ āline yārā bugün
Kime kılmışdur vefā bu keş-reviş dünyā bugün
Bir libās-ı turfe giymişdür yine şahra bugün
Hayrete varup bozardı ğonçe-i hamrā bugün
Kanda gitdiler kanı İskender ü Dārā bugün
Toprağa düşmüş yatur nice sīmīn-sīmā bugün
Bir dem içre yakdı dünyāyı bir ejderhā bugün
Sen yatarsın hab-ı ğafletde ne gördüñ aşikār
5. Bir zamān itdi bahāruñ şöhetini ‘aşıkān
Başladı eşcārı tağyir itmege bād u hāzān
Servi büküldi vü şoldı vü döküldi ergāvān
Nicesi ğam çekmeye ya niçe olam şādmān
Düzdüğini çün bilürsin kim bozar āḡir cihān
‘Ömre ğırıra olmağıl kim bir aķarşudur hemān
Gizlü nesne yok cihānda cümlesi günden ‘ayān
Bunda ne Ḍaḡḡāk u Cem kaldı ne hod Nūşirevān
Görmedüñ mi niçe yatur Bursa’da ‘Oşmāniyān
Māzīye kılama nazar kim geçdi biñ biñ tāk-dār
6. Çünki eşcāruñ külāhın kapdı peyk-i bī-direng
Kırdı ezhāruñ çerisin itmedi bir laḡza ceng
Yine mātem ḡil’atın giydi bu arz-ı lāle-reng
Mūşa dönmişdür ecel dāmında niçe biñ peleng
Nice altun tāk urunan başlaruñ yaşadığı seng
Sen dürüşürsin benüm olsun deyü Türk-i Freng
Hey ne ğāfilsin ki gelmez yaduña tākūt-ı teng
Olmuşam hayrān u valih yimeden afyon-ı beng
Belki saña aşşı istmez MUSTAFĀ bu nām u neng
Rāh-ı ışk içinde cehd it cümle sen kılgıl nişār

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Dilâ bu dehr-i fânîniñ nesine böyle hurremsin
 'Aceb bilsem ne maḵsûda irişdüñ şöyle bî-ğamsın
 Zamāniñ Ḥusrevi olduñ tūtalum şāh-ı 'ālemsin
 Ḳamer-ṭal'at melek-ḥaşlet ya bir sultān- a'zamsın
 Ya Daḥḥāk ü Ferīdün Behmen ü Dārā yaḥūd Cemsün
 Ya İskender veya Fağfūr-ı Ḥaḳānī ya Rüstemsün
 Bilürsün küll-i şey-i Hālik emrini a'lemsün
 Ne aşsı 'āḳıbet dest-i ecel irdikde ebkemsin
 Tekebbürlük Ḥüdāya yaraşur sen nesl-i ādemsin
 Ne deñlü şādmān olsañ cihānda menba'-ı ğamsın
2. Kime ḳaldı müe'bbed mālīkāne milket-i dünyā
 Naẓar eyle mülük-i māzîniñ aḥvāline cānā
 Yaturlar ḥāk ile yeksān olup her biri nā-peydā
 Kimi Nüşirevāndur Daverāndur kimi Dārā
 Niçe benlik hevāsın ḳullananlar didiler hayfā
 Nedür ya bir iki günlük 'ömüre bu ḳadar ğavgā
 Senüñ olmış tūtalum ser-be-ser dünyā vü māfihā
 Dem-i nez-i vefātuñda birinden çäre yok aşlā
 Tekebbürlük Ḥüdāya yaraşur sen nesl-i ādemsin
 Vücüduñ aña iy ğāfil ki bir ḳaṭre menīdensin
3. Gör iy ğāfil tamām iz'ān idüp aḥvāl-i devrānı
 Beḳāsı yok bilürsün dehr-i dūnuñ āḥir-i fānī
 Ser-ā-ser milket-i dünyāniñ olduñ tūtalum ḥānı
 Ḳapuñda bendeñ olsa bu cihānuñ cümle sultānı
 Vuhūş-i ṭayra ḥükm itseñ olup dehrüñ Süleymānı
 Niçe Sam u Nerīmān'uñ bozulmadı mı eyvānı
 Ecel irdükde irmez kimsenüñ ḥic saña dermānı
 Gider ḳalbiñden iḥrāc eyle kibr ü 'unvānı
 Tekebbürlük Ḥüdāya yaraşur sen nesl-i ādemsin
 Vücüduñ aña iy ğāfil ki bir ḳaṭre menīdensin
4. Nesine ğirresin devr-i zamāniñ ey dil-i nālān
 Degüldür ber ḳārare çün bilürsün gerdiş-i devrān
 Aḳarşular gibi 'ömr-i 'azīzüñ geçmedi her ān
 Eger biñ yaşasañ āḥir nefesde gelmeye bir an
 Cihāna mālīk olsañ niçe yıllar olup sultān
 Gerekse Ristoṭales'e gerekse Ḥazret-i Loḳmān
 Ecel cāmın şunar destüñe bir gün sākī-i devrān
 Elinden rüzgār-ı rüzgārniñ āh ile efgān

Tekebbürlük Hüdāya yaraşur sen nesl-i âdemsin
Vücûduñ aña iy gâfil ki bir katre menîdensin

5. SERİRİ bir qarāra bir qarār olmaz geçer ‘âlem
Yüzüne gülse birkaç gün muqarrerdür sonunda ğam
Nazar kıl bunca şāhānıñ güzeşte hāline bir dem
Yaturlar zîr-i hāk içre niçe Zār u niçe Rüstem
Geçenler bizden evvel mücib-i ‘ibret degül mi hem
Huşûşā terk-i taht u tāt iden ol Hāzret-i Edhem
Ecel peykānıñ zehrine kimse bulmadı merhem
Qanı ecdād-ı pākıñ Hāzret-i Havvā ile Ādem
Tekebbürlük Hüdāya yaraşur sen nesl-i âdemsin
Vücûduñ aña iy gâfil ki bir katre menîdensin

05.

Mu‘aşşer Der-Medh-i Ġāzī Muhammed Hān

Āşık Halīl

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Çekdi İslām kāfir üzre çün tîğ-i şimşādını
Olun āgāhı Āl-i ‘Oşmānuñ görüñ evlādını
Açdı ‘anķā perrini şaşırđı kâf şayyādını
Ya‘ni ol yedi kıraluñ kıruban kanādını
Memleketlerini urup yıkdı put-ābādını
Dîn-i Aḥmed üzre cāmī‘ eyledi bünyādını
Dinlemedi ġāzileri dînlerüñ feryādını
Qomadılar dillerinden Allah Allah yādını
Ser virüp ser alan erüñ virdi Hāq murādını
Sûre-i Fetḥ okurđı ‘ulemā evrādını
2. Hāzret-i Hamza yürüdi şühedā ser-defteri
On iki imām ġazāya bile kıldı seferi
Şāhmerdān ile sipāh bir yañadan ceng eri
Hem Ebu’l-Müslim biledür anda kudret teri
Hācī Bekṭāşī Velī birle yürür yeñiçeri
Virdiler bu yolda hep dîn ‘ışķına cān-ı seri
Mevc urur deryā mişālī Āl-i ‘Oşmān ‘askeri
Ricāl’ül-ġayb olup üçler yediler kırkları
Hāzret-i Hızır irişdi eyledi imdādını
‘Asker-i İslāmuñ aldılar ‘adūden dādını
3. Kuvvet İslāma virdi kerem issi zü’l-celāl
Darb olup küffāra yir yir itdiler qaddin dāl
Dîn şeref buldı yine düşmānda qalmadı mecāl
Ḥamdülilah ki hidāyet eyledi bārī Te‘āl
Bir daḡı ne cānı var kim ide ‘adū kıl ü qāl
Bir yaña açdı Tatar Hān mişl-i şāhin perr ü bāl

Nicesi irdigi vâdi ya'ni kurtulmak maḥāl
Heybet-i sultân-ı Muḥammedi görüp yedi kıral
Kılıcınıñ korkusından terk idüp 'inādını
Teslīm itdi ƙal'aları istedi āzādını

4. Mekke vü Medīne vü ḥalīfe-i rüyü'l-zemīn
'Adline kıldı ğazālar ḥāş ü 'ām oldu emīn
Kuluyuz kurbānıyuz du'acısıyuz biz hemīn
Sen ḥaṭādan şakla ḥünkārımı Rabbü'l-'Ālemīn
Meh-i Zıll'ullah-ı 'ālem ol durur dürr-i semīn
Şaltanat ile mu'ammer eyle sen yā Ekremīn
Rūḥımız oldur bizüm vallahi bu durur yemīn
Yaşasun 'ākıl vezīri şāhīb-i mührüñ emīn
Esdi gördük Cānib-i Ḥaḳ'dan 'ināyet bādını
Şādümān eyledi Allah luṭf idüp 'ubbādını
5. Tuğ-i İslām yürüyüp çekildi ḥāşim 'alemi
Ḥazretüñ şancāğını önce rüşen eyler 'alemi
Çekilir gülbeng-i Muḥammed götürür ğamı
Pādişāhuñ ḥükmine rām-ı hoş-ḥadem ü ḥaşemı
Selsebīl itdi şühedā dīn için aḳdı demi
Ġāzi Ḥān Sultān Muḥammed hem vezīr-i a'zāmı
Açdılar Rum illerin başup mübārek ḳademi
Bu zafere yine şād u ḥurrem oldu hurremi
Medḥ ider 'ĀŞIK ḤALİL bu feth-i dilgüşādını
Ḥān Muḥammed koydı tārīḫ ile Ġāzi adını

[TERCİ-BEND]

01.

Tercî'-bend-i Rahmî Rahmet'ullahi

Meḥ'ülü Meḥ'ılün Meḥ'ülü Meḥ'ılün

Hezec -- + / + --- / --- + / + ---

I.

1. İy dil nice bir dehrüñ derdin çekesin muhkem
Bu bâr-ı girân itdi kıddin sipihrüñ ham

Yād eyleyeyin gūş it bir ḥādişe-i mu'azzam
Bu kışşa beyânında oldu nice dil ebkem
3. Bir gevher-i yek-tādan ḥalk oldu kamu 'ālem
Cehl ile kimi cāhil 'ilm ile kimi ā'lem

Vaşl ile biri şādān hecr ile biri pür-ğam
Kimisi gedā olmuş kimisi şeh-i 'ālem
5. Ğafletle nazar kılma aç gözünü gel bir dem
Bu mes'ele bahşinde 'ālemler olur mülzem

Bir bezm-i tarab-sāza gāh oluban mahrem
Tācını giyüp keç-rev 'ıyş eylerdi ḥurrem
7. Cem cāmını nūş itdi sürdi nice dem Rüstem
Bu bezm girü bākî 'ālem yine bu 'ālem

II.

1. Cellād-ı felek her dem ger çeke dilā şemşir
Tut gerden-i teslīmüñ yok ğayre daḥı tedbir

Ne yazdı ise başa bir bir getirür anı taqşir
Ger nîk u eğer beddür olmaya kazā tağyir
3. Bir cām şunup kıldı sūzum dilüme te'sir
Şan āb-ı ḥayāt ile kılmışlar anı taḥmîr

Bir yañada ḥār-ı ğam oldu baña dāmen-gir
Ālām-ı ser-encāmum seyrān idecek bir bir
5. Vaşfinda ḥired 'āciz diller idemez taqrir
Oldı dil-i vîrānum anuñla o dem ta'mir

Ol cām-ı şafā-baḥşuñ eṭrāfın bî-taḳdîr
Bu beyt-i dil-āvîzi kılmışlar idi taḥrîr

7. Cem cāmını nūş itdi sürdi nice dem Rüstem
Bu bezm girü bâķī ‘ālem yine bu ‘ālem

III.

1. Īcād idicek Vācib bu ‘ālem-i imkānı
Bir gevher-i pāk itdi māhiyyet-i insānı
Derc eyledi qalbinde gencīne-i pinhānı
Nefs ejderidür anuñ her lāḥza niḡebānı
3. Dil kişverinüñ olmış her biri birer ḡānı
İllā n’idelüm ‘ālem olmasa eger fānı
‘Āyyār-ı felek qapdı tāt-ı ser-i ḡāḡānı
Nūş itmedi İskender ser-çeşme-i ḡayvānı
5. Şoñ demde bile viridi evreng-i Süleymān’ı
Geşt itmege ‘azm itdi nāḡāḡ ḡülistānı
Bu beyti oqur gördüm bülbül idüp efḡānı
ḡuş eyleyicek bir ḡül çāk itdi ḡirībānı
7. Cem cāmını nūş itdi sürdi nice dem Rüstem
Bu bezm girü bâķī ‘ālem yine bu ‘ālem

IV.

1. Seyrān ideyin dirseñ pür-ḡün ser-i Dārā’yı
Var deşt-i fenā içre gör lāle-i ḡamrāyı
Dünyāya kıyās itseñ ger kısmet-i ‘uḡbāyı
Seyr eyle müşelleşde eşkāl-i zevāyāyı
3. Bir sākī-i mehveşden nūş it yüri şahāyı
Düş kūy-ı ḡarābāta ol ‘āşık-ı rusvāyī
Bu pendı işitdükde oldum dil-i sevdāyı
Mey-ḡāneye ‘azm itdüm geşt eyleyü her cāyı
5. Bir encümene girdüm gördüm nice dānāyı
Her biri tutar elde cām-ı ḡarab-efzānı
Bu beyti oqur gördüm baḡrın delüp nāyı
Şevḡ ile semā’ itdi ol dem nice Mollāyī
7. Cem cāmını nūş itdi sürdi nice dem Rüstem
Bu bezm girü bâķī ‘ālem yine bu ‘ālem

V.

1. RAḡMī n’ola ḡālī‘den eylerse şikāyetler
Çekdi bu feleklerden çok dürlü felāketler

Nā-ehle müyesserdür çok dürlü sa‘ādetler
Dānā-dil ü kāmiller çekmekde melāmetler

3. ‘Āqıl ola dīvāne fikr olsa bu hāletler
Nā-dāna nedür bilsem āyā bu ri‘āyetler

Bir gün beni hāk eyler āhır bu kāsavetler
Her ehrimenüñ varur ayağına devletler
5. Cānı ile perī-rūlar eyler nice hıżmetler
Var ise kıyāmetden oldu bu ‘alāmetler

Zevk ile sürür ile ide nice ‘işretler
Dünyā gibi ‘uqbāda bulsun yine rāhatlar
7. Cem cāmını nūş itdi sürdi nice dem Rüstem
Bu bezm girü bākī ‘ālem yine bu ‘ālem

02.

Terci‘-i Bend-i Ğubārī

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++--

I.

1. Bir gice sâkin idüm hānķah-ı ğafletde
İ‘tikāf itmiş idüm künc-i ğam-ı miñnetde

Gözlerüm yummuş idüm ‘ālem-i pür-‘ibretde
Ĝaflet uyķusı beni almış idi ğāyetde
3. Pür idi ğafletle penbe-i şımāķ-ı sem‘üm
Dil-i efsürde ħacer olmuş idi şiddetde

Eyle ğarķ olmuş idüm ķa‘r-ı yem-i ğaflete kim
‘Aķl u fikr ü dil ü cān ķalmış idi ħayretde
5. Rişte-i ğaflet ile baĝlu idi her ‘uzvum
Mā-ķaşal ķaşır idüm ğāyret ile ħidmetde

Ĝuş-ı hūşa bu nidā irdi o dem hātifden
Didi iy ‘ālem-i şuĝrāda ķalan ğafletde
7. Ĝāfil olma gözüñ aç ‘ālem-i kübrāsın sen
Sidre vü levķ ü ķalem ‘arş-ı mu‘allāsın sen

Tcb.2. 31^a Şeyh Ğalib’in Ğubārī’ye Naziresi, mk. s.32-35.

- I. 1^b miñnet: ‘uzlet Mk.
3^a penbe- i ğafletle şımāķ-ı sem‘üm M.

II.

1. Sendedür maḥzen-i esrār-ı ḥaḳīḳat sende
Sendedür rābıṭa-i rişte-i vaḥdet sende

Sendedür ma‘den-i envār-ı İlāhī sende
Sendedür menba‘-ı envā‘-ı kerāmet sende
3. Sendedür mihr-i cihān-sūz meh-i şām-efrūz
Sendedür burc-ı şeref necm-i sa‘ ādet sende

Sendedür cām-ı Cem ü āyine-i İskender
Sendedür çeşme-i cān milket-i zulmet sende
5. Sendedür ‘ālem-i lāhut u maḳām-ı ceberūt
Sendedür dūzaḥ-ı sūzān daḥı cennet sende

Sendedür her ne ki var ise cihānda sende
Sendedür ‘aḳl ü tılısmāt-ı ḥaḳīḳat sende
7. Ğāfil olma gözüñ aç ‘ālem-i kübrāsın sen
Sidre vü levḥ ü ḳalem ārş-ı mu‘allāsın sen

III.

1. Sen ḥabāb-ı felegi cām-ı mücellā şanduñ
Sen serābı anuñ içinde görüp mā şanduñ

Hoḳḳa-i çarḥ ki zehr-ile leb-ā-leb pürdür
Sen anı toptolu tiryāk-i Mesīḥā şanduñ
3. Gözüñe pīre-zen-i dehr göründi tāze
Zīver-i ‘āriyeden anı mu‘arrā şanduñ

Külḥan-ı dehre bakup gülşen-i zībā şanduñ
Ser-be-ser aḥkerin anuñ gül-i ḥamrā şanduñ
5. Kim göründi saña eṭfāl-i şeyāṭīn ğilmān
Bu cihān bāğını sen cennet-i Me’vā şanduñ

Dīde-i hırş ile bu ‘ālem-i şuğrāya bakup
Aldanup añlamayup ‘ālem-i kübrā şanduñ
7. Ğāfil olma gözüñ aç ‘ālem-i kübrāsın sen
Sidre vü levḥ ü ḳalem ‘arş-ı mu‘allāsın sen

II. 1^a ḥaḳīḳat: hüviyyet Mk.
2^a envār: esrār Mk.
6^a Sendedür her ne ki maḳşūd idinürseñ sende Mk.
6^b āḳl: ḳufl Mk.

III. 5^a kim: hem Mk.

IV.

1. Niçe bir bunca zamān zīver ü zīnet niçe bir
Niçe bir cūbbe vü destār-ı hamākāt niçe bir

Niçe bir kayd-ı libās u niçe bir ‘ādet-i nās
Niçe bir şevket ile şöhret-i āfet niçe bir
3. Niçe bir rind-i cihān vālih ü şeydālar ile
Güft ü güy-ı tarab u tavr-ı zarāfet niçe bir

Niçe bir bāğ-ı cihāndaoturup mīrāne
Bunca yārān ile bu ‘ıyş u bu ‘işret niçe bir
5. Niçe bir nefis hevāsına uyup leyl ü nehār
Niçe bir zāyi‘ ola bu dem-i furşat niçe bir

Bu hamākāt niçe bir bunca fazāhat niçe bir
Bu şekāvet niçe bir hāy bu gāflet niçe bir
7. Ğāfil olma gözüñ aç ‘ālem-i kübrāsın sen
Sidre vü levh ü qalem ‘arş-ı mu‘allāsın sen

V.

1. Cümle zerrāt-ı cihān maṭla‘-ı ‘ibretdür hep
Ehl-i idrāk olana remz ü işāretdür hep

Naqş-ı zāhirde ‘ıyān cümle ‘ulūm-ı bāṭın
Küllü şey’ mürşid-i erbāb-ı başiretdür hep
3. Naẓar it dīde-i cān-ile cihānı aṇla
Maḥzen-i ‘ilm-i ledün mazhar-ı ḥikmetdür hep

Ḥikmet ü ‘ibret ü her remz-i işāret ne ki var
Hep Ḥudādan saña ta‘līm ü işāretdür hep
5. Fehm içün ‘ālem-i kübrāyı ulū‘l-elbāba
Şuver-i ‘ālem-i şuğrā heme şūretdür hep

İy ĞUBĀRİ yūri var kendüzüñ idrāk eyle
Pendümi gūş ile hūş it ki beşāretdür hep
7. Ğāfil olma gözüñ aç ‘ālem-i kübrāsın sen
Sidre vü levh ü qalem ‘arş-ı mu‘allāsın sen

IV. 6^a fazāhat: sefāhat Mk.

V. 4^a ‘ibret ü her: ‘ibret-ile Mk.
6^a gūş ile hūş it: hūş ile gūş it Mk.

Şenâî

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

I.

1. Āh kim derd-i derūnum yine buldu zarar
 Yine eflāki siyāh eyledi āhım şereri
 Levh-i dilde kıomadı yaşum egerçi eşeri
 Āh-ı serd-i şeheri ile çü buldu kederi
3. Yıl gibi yıldım aradum bulımadum bir eri
 Diye iy bād-ı şaba şoluma aldım haberi
 Hās u ām şeyh demişler bir alay-ı har u şerri
 Ne haqīkat bilir ebter ne gök anlar ne yiri
5. Bağlamaz terkişine kāl ile hayrū'l-beşeri
 Her yaña gāh Sıkender gibi kıldım seferi
 Geh Süleymān gibi şaldum yedi iklīme çeri
 Açdı şahbāz-ı dilüm her yañaya bāl ü peri
7. Eyledüm seyrince mu‘tebār-ı siyeri
 Okudum kavlı-i Ebū Bekr ile İbn-i ‘Ömeri
 Kimi Abbās delil itdi kimi ibn-i Haceri
 Görmedim aqvāl-i gülşende hiç bir şeceri
9. Ki bite şahınuñ üstinde murādum şemeri

 Yazmamış Kādī vü Keşşāf ü Cerir ü Taberī
 Haberim yok güzelim kimden alayım haberi

II.

1. Seni ‘ālem şanma ‘arş-ı mu‘allāda arar
 Kimi esmāda kimi genc-i müsemmāda arar
 Kimi Havra’da kimi Ādem ü Havvāda arar
 Kimi A‘rāfda kimi Cennet-i Me’vāda arar
3. Kimi yirde kimi gökde kimi deryāda arar
 Kimi gülşende kimi küh ile şahrāda arar

Tcb1 22^a Senâî D. Tcb.1. s.28

9^b M.da siliktir.

9^b D.da 8. mısradā, -Saña Döldül diye vallahi satar leng-i hari- vardır.

II. D.da mısraların yeri farklıdır.

3^b Kimi tağda kimi bağda kimi sahrāda arar D.

- Kimi sîm ü zer ile gevher-i yektâda arar
Kimi hurşîd-i cihân-tâb-ı mücellâda arar
5. Beyt-i Mağdis'de kimi Ka'be-i 'Ulyâ'da arar
Kimi deyre girüp Lât ile 'Uzzâda arar
- Kimi Ya'kûp şîfat olup Yûsuf zîbâda arar
Kimisi Yûsuf olup rûy-ı Zelîhâ'da arar
7. Kimi Mecnûn olup şûret-i Leylâ'da arar
Kimi Vâmîk gibi ruhsâre-i 'Azrâ'da arar
- Kimisi bağa girip serv-i semen-sâda arar
Gül ü sünbülde kimi bülbül-i şeydâda arar
9. Kimi levha yazılan lafz ile ma'nâda arar
Kimi tecnis ile eş'âr u mu'ammâda arar
- Yazmamış Kâdî vü Keşşâf ü Cerîr ü Taberî
Haberim yok güzelim kimden alayım haberi

III.

1. Söyle iy mâh dağı Kûbbe-i Hazra'da mısın
Yohsa şol şem'-î minür-i felek-ârâda mısın
- Kürsî-i Levh-i Kalem Sidre-i Tübâ'da mısın
Yohsa envâr-ı Hudâ necm-i Süreyyâ'da mısın
3. Ba'îş-i hilkat olan gevher-i yektâda mısın
Bâr-ı maşnu'ûn olan cümle-i eşyâda mısın
- Sâye-i zâtuñ olan dâver-i Dârâ'da mısın
Zâtuña şâhid olan şâhid-i ra'nâda mısın
5. 'Aks-i ruhsârûñ olan rûy-ı muşaffâda mısın
Çeşm-i cân-bînüñ olan nergis-i şehîlâda mısın
- Gâh 'îsâ'da gehi Hâcer-i Sârâ'da mısın
Gâh Mûsâ'da gehi ol yed-i Beyzâda mısın
7. 'Aceb enhâr gibi tûde-i gabrâda mısın
Gâh esfelde keremle gehi a'lâda mısın
- Mescid ü medrese vü künc-i muşallâda mısın
Zâhidüñ hû diyüben itdügi gavğada mısın

^{9b} tecnîs: taḥîs D.

III. ^{3a} gevher-i yektâ: cümle-i eşyâ M.
^{4b} Zâtuña: Şânına / şâhid-i ra'nâ: dil-ber-i ra'nâ D.
^{7a} enhâr: ezhâr M./ tûde-i gabrâ: vâdî vü sahrâ D.
^{6a} ^{6b} ^{7b} Gâh: Gehi D.

9. Ayet-i leymide mi bālāda vü alāda mısın
Kāf u Ankā'da mı Yāsin ile Tāhā'da mısın
Yazmamış Kādī vü Keşşāf ü Cerīr ü Taberī
Haberim yok güzelim kimden alayım haberi

IV.

1. Nice dem hem-nefes-i nāle vü feryād oldum
Āh ile taht-ı Süleymān gibi ber-bād oldum
Töhetmet-i 'izzetde gehi kesr ile şehzād oldum
Gāh olup bendüñe muṭlaḳ gāh azād oldum
3. Gāh ma'mūr oluban vaşl ile ābād oldum
Yıkılıp gāh ḡam-ı hicrān ile nā-şād oldum
Hızır ile hem-dem olup kâbil-i irşād oldum
Cān u dilden ne ki dirler ise münkād oldum
5. Gāh hem-rāh olup aḳṭāb ile evtād oldum
Nice dem keşf ü kerāmāt ile mu'tād oldum
Şeref-i zühd ile gāh eşref-i 'ubbād oldum
Şiddet-i nefis ile gāh berter-i Şeddād oldum
7. Nefs-i bed-ḥ'āhımı öldürmege cellād oldum
Cigerüm zaḥmına Süleymān gibi faşşād oldum
Gāh monlālar ile Zühre-i eşhād oldum
Gāh evbāş kumar ile şöyle evzād oldum
9. Gāh simsārlıḡ itdüm gāh şeyyād oldum
Gerçi okumaḳda yazmada üstād oldum
Yazmamış Kādī vü Keşşāf ü Cerīr ü Taberī
Haberim yok güzelim kimden alayım haberi

V.

1. Kānde bulsam anı kim varda degül yokda da yok
'Āşık-ı zārda degül dil-ber-i mekkārda da yok
Nüh felek şeş cihet seb'a-i seyyārda da yok
Daḡı zāhirde vü bātında esrārda da yok

III. 9^a Leyte ve leysede ve lāda mı illāda mısın D.

- V. 2^a Töhetmet: taht D. / kesr ile: gerçi ki D.
2^b bendüñe muṭlaḳ: bende-i muṭlaḳ D.
5^a hem-rāh: hem-zād / aḳṭāb: kutb D.
6^b berter: ebter D.
7^b Süleymān: Selmān D.
8^a eşhād: irşād D.
8^b kumar ile şöyle evzād: kumarbāz ile nerrād D.
9^a simsārlıḡ: şehharlık D.

3. Hāl-i mustakbel-i evzāğ ile eṭvārda da yok
Nik ü bedde degül āsān ile düşvārda da yok
Ebr-i bārān fiken dīde-i ezhārda da yok
Gül ile hārda degül bağ ile gül-zārda da yok
5. Mısr u Şam u Halep ü Mekke-i evtārda da yok
Yemen ü Hind ü Buhārā ile Tatar'da da yok
Aṭlaş u Kemhā degül dirhem ü dīnārda da yok
Genc ü kānda degül şehir ile bāzārda da yok
7. Nice vaş itsem anı kim der-i dīvārda da yok
Kūşe-i meykede vü hāne-i hummārda da yok
Serverī ḥayl-i cihān Aḥmed-i muhtārda da yok
Daḥı ser-cümle muhācīrīn vü Enşārda da yok
9. Fıkh ü tefsīr ü eḥādīs ü enşārda da yok
Ḳalb-i vīrān-ı ŞENĀİ dil-i efkārda da yok
Yazmamış Ḳādī vü Keşşāf ü Cerīr ü Ṭaberī
Ḥaberim yok güzelim kimden alayım ḥaberi

04.

Tercī'-bend-i Şenāī Raḥmet'ullahi

Mef'ülü Mefā'ilün Mef'ülü Mefā'ilün
Hezec -- + / + --- / -- + / + ---

1. Bulur çü fenā āḥir ḳaşr-ı felekde bāmı
Ḳılmaz ḳafes-i tende cān mürğ çün ārāmı
Gel 'ālem-i bākīye 'azm eyle kıl iḳdāmı
Emmāreyi zecr ile hīç virme aña nāmı
3. Ehl-i leb olan 'āşık fehmi ile serencāmı
Bu beyti madām oku nūş it gülğāmı

V. 2^b zāhir ü bātın ü a'yān ile esrārda da yok D.
3^a müstakbel-i evzāğ: müstakbel ü mazī D.
4^a Ebr-i bārān: Āb-ı bārān D.
4^b bağ: ḥār D.
5^a evtār: Sinā D.
6^b Genc ü kān: Künc-i dükkān D.
9^a Enşār: āşār D.

Tcb.3. 33^b şiir eksiktir.

[TERKİB-BENDLER]

01.

Tevbe-nāme-i Veysī Efendi

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Remel ++- / +-+ - / +-+ - / +-+ -

I.

1. Yiter iy dil heves-i zülf-i siyeh-kār yiter
Yiter iy cān-ı belā-dīde bu efkār yiter

Ceyb-i endişeye çek başını fikr it hālūñ
Halk ile eyledüğün beyhūde güftār yiter
3. Rışte-i fikre dūr-i eşk-i nedāmet-i nazm it
Ārzū-yı dil için didigün eş‘ār yiter

Mürğ-ı ‘anķā per-i nazmuñ yitür ol yirlere kim
Şāh-bāz-ı naẓar-ı himmet-i ebrār yiter
5. Der-i Mevlā’ya yüzün sür yiter itdün kendün
Bende-i halka-be-güş-ı der-i eşrār yiter

Yiter oldı bu hevā vü hevesi terk idelüm
Rāh-ı Hākķa yönelüp şıdk-ı sedāda gidelüm

II.

1. Evvelā ‘azm idelüm bārgēh-i iclāle
Ravza-i şāh-ı rūsul merķad-i şaḥb-ı āle

Ol şehūñ ġāyīşe-ber-düş olalum maḥmiline
Yüz sürüp ḥāk-i reh-i nākā-i zer ḥalḥāle
3. Yollaruñ ḥār-i muğaylānına yüzler sürelüm
Lāleveş ġarķ idelüm ḥehre-i ḥūñ-ı āle

Eşk-i ḥasret şaçalum reh-i güzer-i ḥüccāce
Şüre zārında Ḥicāzuñ bite sūnbül lāle
5. Sūnbūli āteş-i dilden saçılan dūd-ı kebūd
Lālesi ḥūñ-ı cigerden dökülen pergāle

Gel senūñle varalum yüz sürelüm dergāha
Ya‘ni dergāh-ı mu‘allā-yı Resūlu’llāha

Trb.3. 12^b Veysi D. 1. s.163-168.

- I. 4^a nazmuñ: ‘azmuñ / yirlere: pür kere M.
6^b Rāh-ı Hākķa yönelüp: Yönelüp Hākķa reh-i şıdk D.
- II. 4^a hasret: ḥayret M./ reh-i güzer-i ḥüccāce: reh-i güzer ḥüccāce D.
5^b Lalesi ḥūñ-ı cigerden: Lāle-i ḥūñ-ı cigerden M.

III.

1. Ravzası hâkine fersûde kılop pîşânî
Lâle-gün eyleyelüm dîde-i hûn-efşânî
Diyelüm aña eyâ ümmetinüñ ğam-hârı
Hasteler çâresi bî-çârelerüñ dermânı
3. Enbiyâ mefharı Hallâk-ı cihân maḥbûbı
İki ‘âlem güneşi iki cihân sulṭânı
Feyz-ı luṭf u keremüñden bizi maḥrûm itme
Raḥmet-ı ‘âlem iken devletinüñ ‘ünvânı
5. Yüz sürerken ol şafâ-gâh-ı bülend-eyvâna
Bûs iderken o ḳadem-i cāy-ı celilü’ş-şânı
Ḳaldırup dest-i du‘â ḳıble-geh-i a‘lāya
Yalvaralum bizi yokdan yaradan Mevlā’ya

IV.

1. Diyelüm iy bizi yokdan getirüp var iden
Cevher-i ‘aḳl ile tıfl-ı dili hüş-yâr iden
Tâc-ı imân u itâ‘at ile ser-efrâz kılop
Dîn-i İslâma kemer beste-i isrâr iden
3. Ḳalbimiz ğonçe-i ser-beste-i taṣdîḳ idüp
Dilimiz bülbül-i destân-zen-i ikrâr iden
Kimimiz devlet ile şâh-ı cihândâr idüp
Kimimiz künc-i kanâ‘at ile sebük-bâr iden
5. İy bizi maḥz-ı kemâl-i kerem ü luṭfundan
Dâr-ı dünyâda bu elṭâfa sezâ-vâr iden
Şoñra lâyıḳ mı bizi ḥaste-i hicrân itmek
Mübtelâ-yı elem-i âteş -i sūzân itmek

V.

1. Geçdi ‘ömrüm hevesi zülfi mu‘anberde benüm
Ḳaldı ‘aḳlum girih-i kâkül-i dil-berde benüm
Tîġine ḥancerine mâi’l olup dil-dâruñ
Çekdüğüm derd ü belâ söylene dillerde benüm

III. 4^a Feyz-ı luṭf u kerem: Feyz-ı luṭf kerem M.

IV. 2^a Tâc-ı imân u itâ‘at: Tâc-ı imân-ı itâ‘at M.
3^b destân-zen-i ikrâr: destân-zer-i efrâz M.
5^a kemâl-i kerem ü luṭf: kemâl-i kerem-i luṭf M.

V. 1^b girih-i kâkül: ki reh-i kâkül M.
2. ve 3. beyitler mecmuuda yer deġiştirmiştir.
2^b derd ü belâ: derd belâ M.

3. Şāh-bāz-ı nazarum niceye dek beste kıala
Dām-ı dil-gār-i haṭṭ-ı yār-ı semen-berde benüm
Seyyi'ātum yazan ol kātib-i a'māl-nüvis
Vay eger itdügümü hep yaza defterde benüm
5. Şaķalum aķ yüzüm kıara sözüm 'ayn-ı haṭā
Baña ağlañ baña kim 'arşa-i maḥşerde benüm
Ne yüzüm var nazar-ı ḥazret-i Haķķa varıcaķ
Ne sözüm var varacaķ ḥazretine yalvarcaķ

VI.

1. Şadme-i ķahr ile bir gün yıķıla ṭāķ-be-ṭāķ
Bu bir efrāşte-i eyvān-ı zer-endüde revāķ
Vaķtidür āhuñı tır ü ķaddüñi eyle kemān
Sefer-i āḥirete saña gerekmez mi yaraķ
3. Āh kim fısq ile geķdi giceler gündüzler
Ne 'ibādāt ne teheccüd ne şalāt-ı işrāķ
İtdigüm cürme benüm yir ile gök şāhiddür
Bize yirden göge dekdür ğazaba istiḥķāķ
5. Virme dāmānumı dest-i ḥuşamāya ya Rab
Varcaķ ḥazretüñe başı ķabak yalın ayaķ
Virmek olursa eger ḥasma benüm dāmānum
Yine iḥsān ü kerem senden olur sultānum

VII.

1. Mest olup bāde-i ğaflet ile yitirdük özimüz
Bilmedük düş gibi geķdi gicemiz gündüzimiz
Zıkr ü tesbīḥe şarf eyledük 'ömrümüzü
Ḥazret-i Haķķ'a niyāz itmege yoķdur yüzümüz

V. 3^b dil-gār: dil-gır M.
6^b ḥazretine: ḥazrete D.

VI. 1^a şadme: şadıķa M.
1^b efrāşte: aşına /endüde: endüz M.
2^a tır ü ķadd: tır it ķaddüñi M.
2^b gerekmez mi yaraķ: gerekmek yaraķ D.
3^b ne 'ibādāt ne teheccüd: ne 'ibādāt teheccüd M.
4^b Bize: bende M.

VII. 1^b geķdi: gitdi D.
2^a Zıkr ü tesbīḥ: Zıkr tesbīḥ M.
2^b itmege: itmede M.

3. Çihre-fersûde-i ebvâb-ı erâzil olduk
Kalmadı hâzretine varmağa hergiz yüzümüz
Ten-i hâkimüzi bir gün götüre şarşar-ı merg
Şöyle berbâd ide kim görmeye kimse tozımız
5. Bilsün iy dil ki neler gelse gerek başımuza
Görsün iy dide neler görse gerekdür gözümüz
Zü'l-celâlâ bana ol demleri âsân eyle
İşimi zıkr-i cemilün işmüm imân eyle

VIII.

1. Tevbe Yârabbi giriftâr-ı belâ olduğuma
Tevbe Yârabbi taleb-kâr-ı hevâ olduğuma
Tevbe Yârabbi esîr-i mey-i gül-reng olup
Bende-i muğ-beçe-i 'işve-nümâ olduğuma
3. Ârzû-yı şanem-i mâh-liķâ itdügüme
Mübtelâ-yı heves-i mihr-i vefâ olduğuma
Tevbe Yârabbi 'ibâdet sanup itdüklerüme
Dâmen-alûde-i çirk-âb-ı riya olduğuma
5. Pey-rev oldum o suhen-pervere itdüm tevbe
Dâ'imâ râh-ber-i 'amd ü haṭâ olduğuma
Tevbe Yârabbi haṭâ yolına gitdiklerüme
Bilüp itdüklerüme bilmeyüp itdüklerüme

IX.

1. Ya İlâhî şeref-i hâzret-i peygamber için
Siper-i mâhı iki pâre iden server için
Şeb-i esrâra olan sırr-ı muḳaddes haḳḳı
Leyle-i ḳadrdeki vaḳt-i şafâ-güster için
3. Ḥande-i ḥüsn -i cihân-süzü için siddîkuñ
Girye-i hâzret-i Ya'ḳûb-ı belâ-perver için

VII. 4^b ide kim: ola kim M.
5. Görsün iy dide neler gelse gerek başımuza/Bilesün iy dil ki neler görse gerek özümüz D.
6^a bana: bize M.
6^b İşimi zıkr-i rahmetün ile işim imân eyle M.

VIII. 1^a giriftâr-ı belâ: giriftâr-ı hevâ D.
1^b talebkâr-ı hevâ: talebkâr-ı belâ D.
3^a mâhliķâ olduğuma M. /3 . beyitin mısraları yer değiştirmiştir.

IX. 3^a cihân-süzü: cihân-süz / siddîkuñ: eyyübün M.
4^a nebî: beni D.

Nūr-ı şıddīk-ı nebī ma‘delet-i Fārūkī
Hilm-i ‘Oşmān u kerem-güster-i Hayder için

5. Ol iki dürr-i dil-efrüz binā-güş-ı felek
Ya‘ni ol kıurretü’l-‘ayn-i şeh-i Hayher için

Luṭf idüp eyledüğü cürm ü fesāda bakma
VEYSİ-i rû-siyehi nār-ı ceḥīme yakma

02.

Terkīb-i Bend Rūḥī-i Bağdādī

Mef‘ûlû mefâ‘ilû mefâ‘ilû fe‘ûlûn
Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

I.

1. Sanmañ bizi kim şîre-i engür ile mestüz
Biz ehl-i ḥarābātdanuz mest-i elestüz
Ter-dāmen olanlar bizi ālûde sanur lîk
Biz mai’l-i būs-i leb-i cām ü kef-i destüz
3. Şadrın gözedüp neyliyelüm bezm-i cihānun
Pāy-ı hum-ı meydür yirimüz bāde-perestüz
Māi’l degilüz kimsenüñ āzārına amma
Ḥāṭır-şiken-i zāhid-i peymāne-şikestüz
5. Erbāb-ı ğaraż bizden ırağ olduğı yegdür
Düşmez yire zîrā okumuz sâhib-i şastuz
Bu ‘ālem-i fānide mîr ü ne gedāyuz
Ā‘lālara ā‘lālanuruz pest ile pestüz
7. Hem-kāse-i erbāb-ı dilüz ‘arbedemiz yok
Meyḥānedeyüz gerçi velî ‘ışk ile mestüz
Biz mest-i mey-i mey-gede-i ‘ālem-i cānuz
Ser-ḥalka-i cem‘iyyet-i peymāne-keşānuz

II.

1. Sākî getür ol bādeyi kim dāfi‘i ğamdur
Şaykal ur o mîr‘āta kim pür-jeng ü elemdür

^{5b} kıurretü’l-‘ayn: kurreteynü’l-‘ayn M.
^{6b} rû-siyehi: rûbehiyi D.

TKb.1. 1^b

- I. 3 . beyiti D.da yok /4. ile 6. beyit yer değıştirmiştir.

Dil-bestelerüz bizden ırâğ eyleme bir dem
Ol bâdeyi kim nûr-i dil ü dîde-i Cem'dür

3. Ey h'âce fenâ ehline zinhâr ululanma
Dervîşi bu mülküñ şeh-i bî-ğayl ü haşemdür

Hâk ol ki Hudâ mertebeñi eyleye 'âli
Tâc-ı ser-i 'âlemdür o kim hâk-i kademdür

5. Gel toğrılalum meygedeye rağmına anuñ
Kim bâr-ı riyâdan kad-i bergeştesi hamdur

Mey şun bize sâkî bizüz ol kavm ki dirler
Rindân-ı şabûhî-zede-i bezm-i kıdemdür

7. Bu nazmı Peyâmiden işit hâle münâsib
Kim zübde-i yârân-ı suhandân-ı 'Acemdür

8. Mâ rind-i şabûhî-zedeyem bezm-i Elestim
Piş ez-heme derdi-keş ü piş ez-heme mestim

III.

1. Hoş kûşe-i zevk idi şafâ ehline 'âlem
Bir hâl ile sürseydi eger 'ömrini âdem

Şihhât şöñi derd olmasa vuşlat şöñi hicrân
Nûş âhırî niş olmasa sūr âhırî mâtem

3. Bu 'âlem-i fânîde şafâyı ol ider kim
Yeksân ola yanında eger zevk u eger gam

Dâi'm ola hem-şoğbet-i rindân-ı kadeh-nûş
Varın kıoya meydâna eger bîş ü eger kem

5. Şûfî ki şafâda geçinür mâlik-i dînâr
Bir dirhemini alsañ olur hâtırı derhem

Zâhir bu ki âhır yiri hâk olsa gerekdür
Ger dirheme muhtâc ola ger mâlik-i dirhem

7. Mey şun bize sâkî içelüm rağmına anuñ
Kim cehli ile bilmedügi yirden urur dem

Her münkir-i keyfiyet-i Erbâb-ı harâbât
Öz 'aklı ile Hakkı diler kim bula heyhât

II. 1^b "o" D.da yok.

3^b bî : bâ D.

II. 8. beyit D.da yok.

III. 5^b derhem : pür gam M.

8^b kim bula: bulmağa D.

IV.

1. Gör zāhidi kim şāhib-i irşād olayın dir
Dün mektebe vardı bugün üstād olayın dir

Meyhānede ister yıkılup olmağa vīrān
Bîçāre harābātda ābād olayın dir
3. Elden kıomasun gül gibi cām-ı meyi bir dem
Her kim ki bu ğam-ḡānede dil-şād olayın dir

Bir serv-ḡaddūñ bende-i efgendesı olsun
‘Ālemde o kim ğuşşadan āzād olayın dir
5. ‘Ömrin geçirüp kūh-ı belāda dil-i şeydā
Ber-hem-zen-i hengāme-i Ferhād olayın dir

Vaşl istemeyüp hicr ile hoş geçdüğü bu kim
Miskīn ğam-ı cānāneye mu‘tād olayın dir
7. Gezdi yürüdi bulmadı bir eglenicek yir
Min-ba‘d yine ‘āzim-i Bağdād olayın dir

Bağdād şadeftür güheri dürr-i Necef’dür
Yanında anuñ dürr ü güher seng-i ḡazefdür

V.

1. Ol gevher yektā ki bulunmaz aña hemtā
Gelmez şadef-i kevne bir böyle dürr-i yektā

Ol zāt-ı şerīfe yaraşur dā‘vī-i himmet
Kim oldu ne dünyā aña maḡşūd ne ‘uḡbā
3. Kim derk ider anı ki ola zātına ma‘lūm
Remz-i kütüb-i medrese-i ‘ilm ile bālā

Ol zāhidüñ ağılar yir ü gök ḡāline yarın
Kim içmeye destinden anuñ cām-ı muşaffā
5. Bir nokḡadadur sırrı didi çār kitabun
Ol çārdadur sırr-ı kütübḡāne-i eşyā

IV. 1^a şāhib-i irşād: şohbet irşād D.

V. 1^b böyle: öyle D.

2^aol: o D.

3^a derk ider: idrāk ide M.

3^b ‘ilm ile bālā : ‘ālim-i bālā M.

5^a nokḡadadur: nokḡadur D.

5^b Ol : K’ol M.

6. beyit benim–menem yer değıştirmiş M.

6^b cümle-i esmā-yı müsem mā : cümle esmāya müsem mā M.

Ol nokta benem didi dönüp remzini seyr it
Ya'nî ki menem cümle-i esmâ-yı müsemmâ

7. Çün hisse imiş kıssadan ehl-i dile maşşūd
Maşşūd nedür aña bil iy 'arif-i dānā

Hep mağlaṭadur laḳlaḳa-i bāṭın u zāhir
Bir nokta imiş aṣl-i suḥan evvel ü āhir

VI.

1. İy şāhib-i ḳudret ḳanı inşāf ü mürüvvet
Rindān-ı mey-āşāma niçün olmaya rağbet

Ḳısmetleri dırsen ezeli cevır ü cefādur
Cevır ola niçün zevḳ ü şafā olmaya ḳısmet

3. Dırsen ki bugün eylemeyen yarın ider zevḳ
Çok mı iki gün bendelerün eyleye 'işret

Hācetlerimiz ḳādir iken ḳılmağa ḥāşıl
Şalmaḳ keremünden bizi ferdāya ne ḥācet

5. Nāḳār çeker ḥalk bu miḥnetleri yoḥsa
Ādem ḳara tağ olsa getürmez buña tāḳat

Hālün kime açsañ saña dir ḥikmeti vardur
Öldürdi bizi āh bilinmez mi bu ḥikmet

7. Bihūde dönüp neyler ola başımız üzre
Ḥalkuñ bu felek didügi dolāb-ı meşakḳat

Bihūde yiter döndi hemān terkinı ḳılsa
Kim'aksine devr eylemeden yegdi yıḳılsa

VII.

1. Çarḥuñ ki ne sa'dinde ne naḥsinde beḳā var
Dehrün ki ne ḥāşında ne 'āmında vefā var

Aldanma anuñ sa'dine ne naḥsinden alınma
Naḥsinde dime miḥnet u sa'dinde şafā var

3. Meyl itme anuñ ḥāşına 'āmından üşenme
'Āmında dime ḥıssat ü ḥāşında 'atā var

Cehd eyle hemān ḡayr elinde bakmayıḡor kim
Benden ne saña fā'ide senden ne baña var

VI. 5^a yoḥsa: yoḳsa D.

VII. 3^a anuñ : bunuñ M.
4^a hemān: şaḳın M.

5. Egninde görüp gayrıların atlas ü dībā
Ġam çekme ki egnümde benüm köhne ‘abā var
- Geç cümle bu efkârdan vü ‘ārif-i vakt ol
Sergeşte bil anı ki serinde bu hevā var
7. Ferdā elemin çekme mey iç baĠ ruĠ-ı hūba
‘Āşıqlara ferdāda daĠı va‘d-i liĠā var
- El virse şafā fırsatı fevt eyleme bir dem
Dünyā aña degmez ki cefāsın çeke ādem

VIII.

1. Giryeñ Ġopar iy h‘āce meger kim cigerüñden
Kim çıkdı ciger-pāreleri çeşm-i terüñden
- Biñ girye idersiñ seni āĠir ayırurlar
Ferzend ü zen ü tañtana-i sīm ü zerüñden
3. Bu mülk-i fenāya ki ‘ademden güzer itdüñ
Südüñ nedür ancaĠ anı bilseñ seferüñden
- Yok çıĠmaĠa göñlüñ der-i dünyāyı deniden
Billah daĠı hoşnüd mısın yoĠsa yirüñden
5. Bu mezbeleden böyle güzār eyleyigör kim
Bir zerre Ġubār ırmeye tā reh-güzerüñden
- Sīm ile zeri kendüñe Ġat Ġat siper itdüñ
Merg okını geçmez mi şanursun siperüñden
7. ‘AĠl adın añup kendüñi teklife düşürme
Dīvāne olup ref‘-i Ġalem Ġıl üzerinden
- İy h‘āce eger kim sen iseñ ‘āĠil-i dānā
ŞeydāluĠı biñ ‘aĠla deĠişmez dil-i şeydā

IX.

1. Vardum seĠeri tã‘at içün mescide nāĠāh
Gördüm oturur ĠalĠa olup bir nice gümrāh

VII. 6^a ‘ārif-i vakt: ‘ārif ü vakt M.
7^b va‘d-i liĠā: va‘d ü liĠā M.

VIII. 2^a girye: kerre M.
3^a ki eki D.da yok./ güzer itdüñ: sefer itdüñ M.
5^b Bir zerre : Ter dile M.
6^a siper D.da yazılmamış.
7^a düşürme : bırakma M.
7^b ref‘-i Ġalem Ġıl : ref‘ Ġıl D.
8^a ‘āĠil-i dānā : ‘ākl ü dānā D.

IX. 1^a tã‘at : şã‘at D.

Girmiş kemer-i vaḥdete almış ele tesbîh
Her birisinüñ vird-i zebānı çil ü pencāh

3. Didüm ne şatarsuz ne alursuz ni virürsüz
K'aşlā dilüñüzde ne nebî var ne ḥod Allah

Didi biri kim şehrimüzüñ ḥākim-i vaḳti
Ḥayr itmekiçün ḥalka gelür mescide her-gāh

5. İḥsānı ya pencāh ya çildür fuḳarāya
Şabr eyle ki demdür gele ol mîr-i felek-cāh

Geldüklerini mescide bildüm ne içündür
Yüz döndürüp andan didüm iy ḳavm oluñ āgāh

7. Sizden kim ırağ oldı ise Ḥaḳḳ'a yaḳındur
Zîrā ki dalālet yolıdur gitdügüñüz rāh

Taḥḳîḳ bu kim hep işiñüz zerḳ ü riyādur
Taḳliddesüz tã'atıñuz cümle hebādur

X.

1. Dünyāda denîlerden idersen ṭama'-ı ḥām
İy ḥām-ı ṭama' niceye dek bu ṭama'-ı ḥām

Bir ādemi ger cübbe ü destār ile görseñ
Eylersiñ anuñ cübbe vü destārına ikrām

3. Naḳşın çıkarup eylemedin zātını ma'lûm
Başlarsın aña eylemege faḳruñı i'lām

Cerrār diyü virmez olur Tānrı selāmın
Şerminden iderse saña bir ḥabbe ger in'ām

5. Vay er olasın ḥırḳada nāmuñ ola derviş
Mülḥîd diyü yandurmağa eyler seni iḳdām

Yazıḳ saña kim eyleyesin ḥırş u ṭama'dan
Bir cübbe içün kendüñi 'ālemlere bed-nām

2^a kemer-i vaḥdete: kimisi vaḥdete D.

4a ḥākim-i vaḳti: ḥākim ü vaḳti M.

5^a demdür : demidür M.

6^a iy: ay D.

8^a bu kim: budur M.

X. 1^a idersen: idersüz M.

2^a ādemi ger: nā-ḥalefi M.

4^a virmez olur Tanrı: virmez olur ol Tanrı D.

4^b Şerminden ider itse saña ḥabbece ger in'ām: D.

X. 5^a vay er : vay ger M.

5^b mülḥîd: mülḥîddür M.

6^a ṭama' : şama' D.

7. Yok sende kanā‘at gözün aç olduğu oldur
Rızkuñ irişür saña eger şubh eger şām
Et loğması lāzım mı toyurmaz mı seni nān
Zehr olsun o loğma k’ola pesmānde-i dūnān

XI.

1. Ebnā-yı zemānuñ talebi nām u nişāndur
Her biri taşavvurda falān ibn-i falāndur
Güftāre gelüp söyleseler cehl-i mürekkeb
Zu‘munca velī her biri bir kûb-ı zamāndur
3. Erbāb-ı hıred zerre kadar mu‘tekid olmaz
Ol mürşide kim mu‘tekid-i bī-hıredāndur
Taklīd ile seccāde-nişin olmuş oturmuş
Taḥkīkde ammā ḥar-ı bigsiste ‘ināndur
5. Dirmiş baña keşf oldu hep esrār-ı ḥaḳīkat
Vallāh yalandur sözi billāh yalandur
Kendiden ırağ ol düşüp ardına yorulma
Ol bī-ḥaberūñ gitdügi yol zann u gümāndur
7. İy tālib-i taḥkīk eger var ise ‘aḳluñ
Gūş it bu sözi kim ḥaber-i bī-ḥaberāndur
Zinhār unutup bildüğüni düşme ‘ināda
Bir pīre yapış kim iresin sırr-ı ma‘āda

XII.

1. Şūretde n’ola zerre isek ma‘nide yuḥuz
Rūḥu’l-ḳudūsūñ Meryem’e nefū itdügi rūḥuz
Peymāne-i ḥurşid ile her dem iderüz ‘ıyş
‘İsī ile peymāne-keş-i cām-ı şabūḥuz
3. İtdükse şarāb içmemege tevbe güzelsüz
Şābit-ḳademüz tevbemüz üstinde naşūḥuz

7^b saña: yoḥsa M.

- XI. 3^a bī-hıredān: bī-ḥaberān D.
5^a esrār-ı ḥaḳīkat: esrār-ı muḥabbet M.
6^a Kendūñden ırağ düşüp ardınca yorulma D.
6^b Ol bīḥaberūñ: Ki ol bī-ḥaberūñ M.
7^a ‘aḳluñ: derdūñ M.
7^b bī-ḥaberān: bā-ḥaberān D.
8^b ma‘āda: mi‘āda D.
- XII. 1^a n’ola: eger M.
2^a her dem: şubh M.
2^b peymāne-keş-i cām-ı şabūḥuz: peymāne-keş-i lāy-ı şabūḥuz M.

Mār ise ‘adū biz yed-i beyzā-yı Kelīmüz
Tūfān ise dünyā ğamı biz keşti-i Nūhuz

5. Mollā okusun medresede şerh-i me‘ānī
Metn-i kadehi şun bize biz ehl-i şürūhuz
Şūfī bizi sen cism gözüyle göremezsın
Aç cān gözünü eyle naẓar gör ki ne rūhuz
7. Pür-gūlara leb-beste görünmekdeyüz ammā
Rindān-ı Mesīhā-deme miftāh fütūhuz
‘İsī-dem Rūhī-laķab u Hızr-hayātuz
Deryā-yı şıfāt içre nihān gevher zātuz

XIII.

1. Eyā nice bir devr ide bu çār ‘anāşır
Kim aña ne evvel ola ma‘lūm ne āhır
Gāh eyleyeler ‘ālem-i tefrīdde seyrān
Gāhī olalar ‘ālem-i terkībde sāi’r
3. Tefrīdde vü çār ola nāçār ola devri
Terkībe gelince se-mevālid ola zāhır
Bu cümle mezāhirden ola mu‘teber insān
İnsānuñ ola cümle tufeyli bu mezāhır
5. Nefsini bilenler getüre Hālīķ’a imān
Bilmezlere imān getürenler diye kāfir
Kāfir ki yirin dūzaķ ider cehliden eyler
Çün cehl ḥaķīķatde ola küfr-i ‘aceb-sır
7. Dünyāvire cāhillere el kāmīl olanlar
Ayaķda ķalup olmayalar ḥabbeye ķādir
Çün cehlidedür zevķ kemāli nidelūm biz
Ķāl ehli şafā eyleye ḥālī nidelūm biz

4^b geşti-i Nūhuz: keşte-i Nūhuz M.

5^a me‘ānī: meṭālī’ M.

6^b Aç cān gözünü: aç gözünü D.

7^a pür-gū: bed-gū D.

8^b nihān gevher: gör ki ne D.

XIII. 3^a Tefrīdde vü çār ola nāçār: Tefrīdde çār ola ü nāçār D.

XIII. 5. beyitin ilk mısrası ile 6. beyitin ikinci mısrası yazılıp bir beyit eksik bırakılmıştır.

8^a şafā eyleye: şafā ola M.

XIV.

1. Şūfi ki riyā ile ider kendüyi mevşūf
Evķāt-ı şerīfi ola taķlīd ile maşrūf

Minberde ḥaṭīb ola vü maḥfilde mu‘arrif
‘Ār eylemeye olduğına cehlile ma‘rūf
3. Āyīne-i ḳalbini küdüret ide tīre
Rūşenleri feyż- i Ḥaḳḳ ile olmaya mekşūf

Cem‘-i kütüb itmekle ne mümkin ola vākıf
Esrār-ı Ḥudā’ya k’ola mürşide mevķūf
5. Cān u dilinüñ revzenesi olmaya pür-nūr
Dāi’ m biri maḥsūf ola anuñ biri meksūf

Zātında ki āşār-ı kemāl olmaya ḥardur
Yā şāl-ı siyeh eġnine giymiş ya yeşil şūf
7. ‘Ālemde ki kāmīl çeke ġam zevķ ide cāhil
Yirden göge dek yūf baña ger dimeyen yūf

Çün Ḥaḳḳ diyeni eylediler zūlm ile ber-dār
Bāṭıl söze āġāz idelüm biz daḥı nāçār

XV.

1. Yūf ḥārına dehrüñ gül ü gül-zārına hem yūf
Aġyārına yūf yār-ı cefā-kārına hem yūf

Bir ‘ıyş ki mevķūf ola keyfiyyet-i ḥamra
‘Ayyāşına yūf ḥamrine ḥammārına hem yūf
3. Zī-ḳıymet olunca nidelüm cāh u celali
Yuf anı şatan dūne ḥarīdārına hem yūf

Çün ehl-i vücūduñ yiri şaḥrā-yı ‘ademdür
Yuf ḳāfile vü ḳāfile-sālārına hem yuf

XIV. 1^a riyā ile: riyā ide M. /kendüyi: kendüni M.

2^b ‘Ar eylemeye: ‘Ar olmaya M.

3^b mekşūf: meşķūf M.

4. ve 5. beyitlerin yeri farklıdır M.

5^a revzenesi: mehrü mehi M.

7^b Yirden göge dek yok dimez ism-i yuf M.

XV. 1^a cefā-kār: vefā-dār M.

2^a Bir ‘ıyş ki bir ‘ıyş ola M.

2^b ḥamrına ḥammārına: ḥamrına vü ḥammārına M../cāh u celālī: cāh celālī M.

3^a Mısranın sonunda “biz” kelimesi var M.

3^b Yok: yuf M.

4. beyit ve 5. beyit D.da yok.

5. ‘Älemdeki bengîler ola vâkıf esrâr
Hayrânına yuf anların esrârına hem yuf
‘Ärif ki ola müdbir ü nādân ola muķbil
İķbâline yûf ‘âlemüñ idbârına hem yûf
7. Çarķ-ı felegüñ sa’dine vü naķsine la’net
Kevkeblerinüñ şābit ü seyyârına hem yûf
Çün oldı ħarām ehl-i Ħaķķ’a dūnye vü ‘uķbā
Cehd eyle ne dūnyā ola ħātırda ne ‘uķbā

XVI.

1. Dūnyā talebiyle kimisi ħalkuñ emekde
Kimi oturup zevķ ile dūnyāyı yemekde
Yok derdiñe bir çāre ide mîr ü gedāda
Sen çekdüġin ālāmı eger şaķla eger de
3. A’yān-ı cihāndan kerem umma anı şunma
Āşār-ı ‘aķā ola ne pāşāda ne begde
Maķbaķlarına aç varan adem deġenek yir
Derbānları var göz ķapuda el deġenekde
5. Bir devrde geldük bu fenā ‘āleme biz kim
Āşār-ı kerem yok ne beşerde ne melekde
Aġyār vefādan dem urur yār cefādan
‘Ādemde vefā olmaya vü ola köpekde
7. Evc-i felege başdı ķadem cāh ile cāhil
Erbāb-ı kemālüñ yiri yok zîr-i felekde
Yā Rab bize er bulunup himmet ider mi
Yoķsa günümüz böyle felāketle geķer mi

7. beyit M.da yok.

8^a Ħaķķ’a: dile M.

XVI. 1^a talebiyle: talebinde M.

1^b Kimi: Kimisi M.

2^a ide: ider M.

2^b Sen çekdüġüñ ālāmı gerek şaķla da M.

3^b ne ... ne: ya... ya M.

XVI. 5. beyit M.da yok.

6^b “vü” : M.da yok.

8^b bize er: bize bir er M. / Yoķsa: yoķs D.

XVII.

1. Virdük dil ü cān ile rızā biz bu kazāya
Ġam çekmezüz uğrarsak derd ü belāya

Koyduk vaṭanı ġurbete bu fikr ile çıķduk
Kim renc-i sefer bāi's ola 'izz ü 'alāya
3. Devr eylemedük yir kıomadük bir nice yıldur
Uyduk dil-i dīvāneye dil uydu hevāya

Olduk ne yire vardu ise 'ıšķa giriftār
Alındı göñül bir şanem-i māh-liķāya
5. Bağdād'a yoluñ düşerse ger iy bād-ı seher-ķiz
Ādāb ile var ķizmet-i yārān-ı şafāya

RŪġiyi eger bir şorar ister bulunursa
Dirlerse buluşduñ mı o bī-berk ü hevāya
7. Bu maṭla'ı ġarrāyı okı ebsem ol andan
Ma'lūm olur aķvālīmüz erbāb-ı vefāya

Ĥālā ki biz üftāde-i ħübān-ı dımišķuz
Ser-ķalkā-i rindān-ı melāmet-keş-i 'ıšķuz

03.

**Terkīb-i Bend der münācāt Bedergāh-ı Ķādiü'l-Ĥācāt el' Abdü'l- Faķir ' Abdü'l-
' Aziz eş-şehr-i Baķar Ćelebizāde**

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --

I.

1. Ĥasb'ullah zihī maġfiret Rabb-i Raķīm
Ni'me Mevlā-yı Ĥüdāvend 'aṭā baķş-i kerīm

Ĥ'ān-ı iķsānı küşādedür bī-derbāndur
Sofra-i ni'met luṭf u keremi ķalkā 'amīm
3. Dāmen-i merķameti perde-keş-i rū-yı ġünāh
Setr ider ķullarınuñ cürmin o settār-ı Ĥalīm

Fażl-ı Mevlā-yı Kerīme ola ġālib ķāşā
Her ne deñlü çoġ ise ma'şiyet-i 'abd-i le'im

XVII. 1^a bu: de M.

1^b eger uğrarsak: uğrarsak eger M.

4^a Olduk: D.da eksik.

6^b berk ü hevā: berk hevā M.

5. Ehl-i t̤ā' at 'amelin tuḥfe-i dergāh idicek
Bu günehkāruñ ola pīškeşi cürm-i 'azīm

Ya ide faẓl beni dāḥil-i firdevs-i berīn
Ya olam 'adl ile ğavṭa-i cevr-i nār-ı caḥīm
7. Tıtmuşımdur yüzümi çünki Kerīm'ullaha
Umaram faẓl ile menzıl ola dār-ı na'īm

Ḥāne-i ḳalbūmi tevḥīde maḳām itmiş iken
Beni ḥāşā idesin ḥufre-i düzaḥda muḳīm
9. İy kerem issi Ḥüdā gerçi günāhum çokdur
Sañadur rû-yı recā ğayrı penāhım yokdur

II.

1. Gāh sermest-i mey-i ma'şiyet gāh maḥmūr
Dilde dayım heves lehv ü tarab-ı meyl-i fücūr

Ḥ'āb-ı ğafletden uyanmaz bu hevāi-meşreb
Guşına ırmeyicek velvele-i nefḥa-i sūr
3. Gelmiyor yādına hic keşmekeş-i rûz-ı ḥişāb
Göre ḥālın tırıcak maḥkeme-i yevm-i nüşūr

Ne yüz ile tırayım ḳarşuna söz söylemege
Ḥükmün izḥār ider ise ger o dem ism-i ğayūr
5. Yañılıp yol ne 'aceb deşt-i hevāya düşdüm
Oldı ma'mûre-i 'işmet baña şad ferḥ ile dūr

Kim bulur rāst yolu reh-nümā olmaz ise
Raḥmet-i Ḥazret-i Hādi kerem-i Rabb-i Ğafūr
7. Pādişāha saña şayeste-i 'amel yok bende
Bende-i rû-siyehem mu'teref 'acz u ḳuşūr

Rûz-ı ferdā varıcak ḥazretine a'mālüm
Tuḥfe-i cürmümü iy kân-ı kerem tıtmaz ma'zūr
9. Naẓarıñdan men-i bî-çāre-i mehcūr itme
'Ām olan merḥametiñden beni de dūr itme

III.

1. Menhec-i zühdi ḳoyup özlemişem semt-i fesād
Ah kim ḳaldı muḥālif tarāf-ı rüşd ü sedād

Nefs-i emmāre ile düşmen dırine uyup
Uzağ oldı baña me'mûre-i iḳlīm-i reşād
3. Gitmişem bir yola kim aña niḥāyet düzaḥ
Ya İlāhî reh-i taḳvāya beni ḳıl irşād

İdeyor bād-ı ecel ḥırmen-i 'ömri tārāc
Yāda gelmez gideyor ḥayf-neḥm zād-ı me'ād

5. Nefs-i serkeş ne ‘aceb gelmedi hic inşāfa
Artırur ma‘şiyeti ni‘metüñ olduqça ziyād
‘Afv ü ğufrānıña ya Rab ümīdüm muhkem
Bende yok gerçi lutf u kereme isti‘dād
7. Bilmeyüp kadr-i ‘ubūdiyyet ser çekmiş idüm
İy Hüdāvend-i haṭā-püş ‘atā-baḥş-i ‘ibād
Şeref-i ḥidmet dergāhıñı şimdi bildüm
Kullığa eyle kabul itme kapuñdan ib‘ād
9. Astānuñ var iken kağı kapuya varayum
Ya kimüñ dergehine yüz süreyüm yalvarayum

IV.

1. İtdi bir hāl beni sū-i ‘amel tül-i emel
Merḥamet senden eya Hāzret-i Hakk-ı ‘izz ü cell
Luṭfıña kaldı hemān ğayrin ümīdüm yok
Ah eger irmez ise dāmen-i ihsānıña el
3. Gıtdi sermāye-i ‘ömr oldı telef bīhūde
Rūz-ı ferdāya sezā eylemedüm hüsn-i ‘amel
Menem ol kīse-teh-i müflis-i naḳd-i ṭā‘at
H̱āce-i şehir-i baṭalet şeh-i iklim-i kesel
5. Yiter iy nefis yiter cünbüş-i tıflānı ko
Nāşih-i riş-i sefidüñ sözini güş it gel
Kalb mirātını aç mışkale-i tevbe ile
Eyle ol āyineyi pāk ü mücellā evvel
7. Dür-i eşk-i teri ḥün-ābe ile ḥall eyle
Şafḥa-i rüyña çek sūḥdan iki cedvel
Āteş-i āh-ı nedāmet ile yanup kāl olagör
Sikke-i feyz-i kabüle olasın belki maḥal
9. Ḥayf u efsūs ki naḳdine-i ömr oldı telef
Gelmiyor ḥāṭıra ammā ğam-ı taḳşid-i selef

V.

1. Dāmen-i ālūde-i çirk-āb-ı ḥaṭāyam sad āh
Seyyi’āt-ı ‘amelüm şafḥaları cümle siyāh
Yire geçmek dilerem şerm-i ḥayādan Yārab
Ḥāṭıra gelse kaçan eyledigüm cürmi günāh
3. Nice olur hāl o gün kim tura divān-ı ḥaşr
Hākim-i maḥkeme-i ḥükm ü kaḫa ola ilāh
Huşemā dāmeniñe dest-i muzlim uralar
Anlarıñ itdügi da‘vāya Hüdā ola güvāh

5. ‘İlm-i kaçdı var iken hükmi çü yok inkârıñ
Haşma virmekde cevâb ola zebānuñ kûtâh
Bir tarâfdan saña irişmeye biçâre meded
Sû-be-sû eylesen dîde-i hayret ile nigâh
7. Mâsivâdan nazar-ı râğbet şarf it imdi
Tut yüzüñ dergeh-i Mevlâ’ya anı eyle penâh
Zikrûñ olsun gice tâ vaqt-i seher yâ Mevlâ
Gündüz aḥşâma degin vird-i zebānuñ Allâh
9. Dâmen-i faẓl-i Hüdâvend enâma el ur
Girye ü nâle ile ḥâk-i niyâza yüz sür

VI.

1. Zûlmet-i ğaflet ile ḥâne-i dil tîre vü târ
Tufetü’l-‘ayn göz açdırmadı derd ü zâr
Sergirân itdi o deñlü beni şahbâ-yı hevâ
Şanırum itmeye ğavġâ-yı kıyâmet hüşyâr
3. Dem-i ta‘âtde riyâ çıkmadı hic ḥâtırdan
İki rek‘atde gelür gönölüme yüz biñ efkâr
Üstüvâr eylemedüm ‘ahd binâsın hergiz
Bozılur ‘aḳd-i şebâne iricek hükmi-i nehâr
5. Gâh olur rind ü ḥarâbât ü gehi zâhid-i şehîr
İtmedi bir reviş üzre dil şûrîde qarâr
Gerçi şâbit-kadem-i tâ‘at-i Mevlâ degülem
Ḥamdulillâh hele yok ma‘şiyet üzre ısrâr
7. Dest-gîr olmaz iseñ kaldım ayaḳda Yârâb
Eyledi şadme-i ğaflet beni üftâde ü ḥ’âr
İtdigüm zerḳ ü riyâ ‘amd ü ḥaṭaya tevbe
Bildigüm bilmedigüm cürme hezâr istiġfâr
9. Başt-ı ‘öẓr itmege bir vech ile kâdir mi zebân
Yüz urup yalvarayım dergeh-i Bârî’ye hemân

VII.

1. Bilirem işledigüm işleri cürmüm bî-ḥadd
Maḥẓ-ı iḥsânıña kaldı işüm iy Ḥayy-ı eḥad
Nice olur ḥâl yüzüm tutacaḳ ḥazretiñe
Ḥaşr olunduḳda ne şüretle varam âh meded
3. Saña tutdum yüzüm iy kıble-i ḥâcetinden
Nazar-ı merhamet olursa zehî ‘izze ebed
Gelmişem dergehiñe tiġ’ü kefen bir gerden
Emrine muntazırum itme İlâhî beni red

5. İlticā eyledüğüm çünki der-i Mevlādur
Bāb-ı ihsānını hāşā yüzüme eyleye sed
Cürmümüñ ‘addi yoğ ise keremi bî-ḥaddür
‘Abd-i Mevlā’yı miyânında nedür Hüdā eyle ād
7. Şafḥa-i ma‘şiyeti eylemişem āmāde
Rû-nümā olmağ için şāhid faẓl-ı sermed
Hüsn-i zannum buña olduḡda kıyāmet kâi’m
Raḥmet-i Ḥaḡ ire ya ide şefā‘at Aḥmed
9. Umaram ki ola zāhir eşer-i faẓl-ı ‘amīm
İ’tikādumda beni itmeye ḥāi’b o Kerīm

VIII.

1. Āteşi āh-ı ġam ile bu dil pür tef ü tāb
Yiridür kim tutuşup mülk-i vücūd ola ḥarāb
Seyl-i eşküm dükenüp aḡlamadan şām u seḥer
Ne ‘aceb çeşme-i çeşmümden aḡarsa ḥün-āb
3. İtmişem ḥidmet-i dergāh-ı risāletde kuşūr
Mertebe gözlemedüm āh zehī şerm ü ḥicāb
Niçe olur şāh rasül rûz-ı kıyāmetde eger
Gösterüp renciş-i ḥātır baña eylerse ‘itāb
5. Yüzüme bakmaya yalvarduğımı diñlemeye
‘Arz-ı ḥālüm okıyup eylemeye redd-i cevāb
Nā-şavāb ‘özümi maḡbûl tutup luṭfundan
İtmeye bendesine hüsn-i teveccüh ile ḥitāb
7. İy mu‘îni zu‘ afā dest-i men dāmen-i tû
Ḳomam elden etegüñ kesse başum tîğ-i ‘uḡāb
Nazm ġayz eylemedür lâyıḡ şānuñ çü seni
Raḥmet-i ‘ālemyān diyü okur naşş-i kitāb
9. Ḥāk-ı dergāh-ı resûle sürerem rû-yı niyāz
Dilerem kim yüzüme bāb-ı şefā‘at ola bāz

IX.

1. Rûḡ-i pākini ide Ḥazret-i Ḳuddûs-Selām
Dem-be-dem mazḥar şad-ğüne teşārîf-i selām
Yazıla nāmına menşûr maḡām-ı maḡmûd
Rûz-ı maḡşerde ide şadr-ı şefā‘atde kıyām
3. Ümmetinden vire ol Ḥazret-i Ḥaḡḡ ḥayr-cezā
Şaf-ı tevḥîd Hüdā’da bize ol oldu imām
Şefḡat böyle gerek itdi dem-i āḡirde
Nāme-i ‘ömrümize aña selām eyle ḥitām

5. Bir niyāzum dahı bu kim göresin şāyeşte
Bu günehkāre bu küstāha civārında maḳām
Şad-taḥiyyāt u dūrūd aline aşḥābına hem
Buldı ḳānūn-i şer‘ bunlar ola ḥüsn-i niḳām
7. Mücrimem gerçi yüzüm yok ki açam dest-i recā
İy Ḥüdāvend kerem göster eyā Rab-i enām
Beni şābit-ḳadem d’āire-i imān it
Meslegüm şer‘-i Nebī rāh-berüm Ḳur‘ān it

X.

1. Çeşm-i ‘āşıkda olan eşk-i revān ḥürmetine
Dil-i şādıkda ḳonan sūtur u nihān ḥürmetine
Girye-i şām-ı ḡarībāndaki te’şir içün
Nāle-i şubḥ-dem ṭā‘atyān ḥürmetine
3. Cāhid ü ḥükmine dil-beste mücāhidler içün
Çerāḡ olan rāh-ı ḡazāda ser ü cān ḥürmetine
Ḥarem-i ‘izzetiñe maḥrem olan ḳullar içün
Uḳbā vü nücebā ḳuṭb-i zamān ḥürmetine
5. Da‘vet-i ḥazrete lebbeyk diyen diller içün
Ka‘be ol ḳible ki ‘ālemyān ḥürmetine
‘Arşdan ḳadri mu‘allā-ter olan ravza içün
Şadef-i dūr-i risālet o mekān ḥürmetine
7. Kütüb-i menzile esmā-i ilāhiyye içün
Şeb-i mi‘rācdaki ol rif‘at-i şān ḥürmetine
Ḡayret-i pāk-i Nebī ālī vü aşḥāb içün
Zīnet-i bāḡ-ı cinān ü faḥr-i cihān ḥürmetine
9. Ecel olup yolımı bağlayıcak rāh-ı güriz
Ola Tevhīd-i Ḥüdā ḥātime-i ‘ömr-i ‘AZİZ

04.

‘Ālī

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün
Hezec +---/+---/+---/+---

I.

1. Gel iy nevk-i ḳalem mātem ser-encāmın beyān eyle
Döküp evrāḳa derdün ḳara baḥtuñdan fiḡān eyle

Midād-āsā siyeh qanlar saçılısun yine çeşmünden
Likā gibi müşevveş kışşalar şerhin beyān eyle

3. Qazā levhine vāfir ser-zeniş kıl dest-i kâtibden
Qader mecmū‘asın yırtup perişān dāstān eyle

Kül eyler mermeri āteş gibi kem harfini yazsañ
İnanmazsañ bir āhen levha evvel imtiḥān eyle

5. Huzūr erkāmını ḥakk eyleyüp levḥ-i ḥavâtırdan
Meşerret-nāmeler zevḳin göñüllerde nihān eyle

Siyeh giy ehl-i beytūñ Ka‘beveş rûz-ı gâzāsında
Bu mâtem ḥidmetinde sen de dāmen-der-miyān eyle

7. Yazarsañ Kerbelā yazusunuñ müşkil belāsın yaz
Şehādet şehdin içmiş teşne-diller mā-cerāsın yaz

II.

1. Niçün iy çerḥ-i zālīm naḳd-i kevineyi hebā kılduñ
‘Aliyyü’l-Murtaẓā’nuñ nûr-ı çeşmin bî-ziyā kılduñ

Güm itdūñ Kerbelā ḥākinde anuñ cevher-i ‘ömrin
Ne ceddinden ḥicāb itdūñ ne kendinden ḥayā kılduñ

3. Zülāl-i pāk aḳan gül-zāra zehr-āb eyledūñ cārī
Resûlūñ busegāhın tîğ-i ḳahr mā-cerā kılduñ

Ḳoparduñ ḡonce-i nev-restesin gül-zār-ı Zehrā’nuñ
Zehirler yutdurup pejmürde-ḥāl itdūñ cefā kılduñ

5. Resûlūñ ālini şerm itmedūñ mi ḡarḳ-ı ḥûn idūñ
Girüp qanına ol mazlumuñ iy ḡāfil ḥaṭā kılduñ

Söğündürdūñ risālet ḥānedānında yanan şem‘i
Melāmet zulmetin ta‘yîn-i beyt-i Muştafā kılduñ

7. Serin ol serverūñ dūr itdügūñ yitmez mi efserden
Mürüvvetsüzlik itdūñ niçün ayırdūñ tenin serden

III.

1. Ne yazudur ki deşt-i Kerbelā pür-derd ü miḥnetdür
Meger kerb ü belālardan mürekkeb bir muşibetdür

2^b beyān: ‘ayān D.

II. 2^a cevher: gevher D.
2^b Ne kendinden ḥicāb itdūñ ne ceddünden ḥayā kılduñ: D.

III. 1^a kerb ü belā: kerb-i belā M.
2^a Murtaẓā: Muştafā M.

Nizâmın bozdı çün kim ehl-i beytin Murtaẓā'nuñ ol
Ne nazm-ı bî-selâsetdür ne nâ-mevzûn hikâyetdür

3. Kõpar bir demde ğavġa-yı kıyâmet lîk 'âşûruñ
Dem-i mâtemde her bir rûzı üç nevbet kıyâmetdür

Ol gül-gûn tûrfa sancağlar ki şaf bağlar ħarîm içre
O bâġuñ servi ħûnîn olduġında bir 'alâmetdür
5. Yatur gül gibi gül-gûn perdesinde ravẓanuñ ol gül
Gezen merşiyeye ħânlar bûlbûlân-ı bâġ-ı ħasretdür

O kâmet düşdüġi sâ'at kıyâmet kõpmamak maĥẓâ
Anuñ tâ ħasr olıncağ mâtemin her yıl iķâmetdür
7. Dõġın taşlarla sen iy sîne kan ağla sen iy dîde
Dem-i mâtem durur nehr eyle yaşıñ çağla iy dîde

IV.

1. Şehîdân kanı ol dem ki kim Furât'ı ġarğ-ı ħûn itdi
'Adû hem kanmasun andan diyü aġker-nümûn

Sıdı ceng içre çengin öyle şîrûñ çerğ rûbâhı
İdûp şad ħîle yitmiş zaĥm-ı mûhlikden zebûn itdi
3. Felek kanına girdi bir içim şu virmedi aña
Anuñçûn kûzesin dest-i melâmet ser-nigûn itdi

Şadâ-yı el-'aşaşdan ħuşkı leb kaldı melekler hep
Ĥarâretten felek mâtem libâsın nîl-gûn itdi
5. Hele bir katre kanı kalmayıpdur yirde ol şâhuñ
Kıpup ħurşîd anı tâc-ı serinde la'l-gûn itdi

Şanurlar dest-i pâki kûzeveş tölmişdi kanından
Ecel câmın şunup sâķî-i ġam baġrını ħûn itdi
7. Kesilmiş gerden-i kâfur-gûn peyvesde aķmış ħûn
Şebistân-ı şehâdet şem'i virmiş şu'le nûr-efzûn

3^b her bir rûzı: her rûz M.

4^a Ol: O D.

4^b O: Bu D.

4. beyit M.da 6. beyit.

5^a gül: gün M.

5^b ħasret: ħayret M.

7^a iy sîne sen kan ağla: ey sîne sen kan ağla D.

Tkb3. 12^b

IV. 4^b libâsın: kâbasın M.

V.

1. Bu ğam bir özge ğamdur işbu mātem özge mātemdür
Bu eyyām içre ħurremlık ħarām oldu Muħarrem'dür

Çapansuñ çıksun ol gözler ki zehr aķıtmayup andan
Dem-i mātemde isār itdügi ya nem yaħod demdür
3. Bu ğam kanın kırutdurmış velī aşħāb-ı temkīnūñ
Anuñçün ekşeriyyā dem degül döktükleri nemdür

'Azā vaķtinde el karşıp gülen eţfāli 'ayb itmeñ
Bu şöhetler añadur kim yiri çāh-ı cehennmedür
5. Mübārek başlarına nūr inüpdür zer-'alem şanmañ
Degüldür surĥ sancaķlar birer maķtül-i mu'lemdür

Yolında şerħa çekseñ yol yol itseñ cismüñ iy 'abdāl
Libās-ı cismi cāndan şoymayan ħayrān u ebkemdür
7. Bu mātemden delüp ney gibi baĝruñ inle iy 'ĀLī
Benüm bu naẓm-ı pür-süzum ķulaķ duķ diñle iy 'ĀLī

V. 1^a işbu: bu M./ mātem özge: mātem tırfa M.
2^a gözler ki: göz kim M./ zehr:zehr-āb M.
2^b itdügi: itdükleri M./ ya dem: demdür M.
3^a kırutdurmış: kırutmışdur M. / temkīn: taħķīķ M.
3^b dem-nem yerleri farklı M.
4^b şöhetler: istihzā M.
5^a şanmañ: şanma D.
6^a yolında: Yolındur / yol yol: pul pul / cismüñ: sineñ M.
6^b ebkem: sersem M.
7^b pür-süz: cān-süz M.

[MESNEVİ]

01.

Durübü'1-Emsâlü'1-Kemâlpâşâzâde

Mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ûlün
Hecez + - + - / + - + - / + - -

1. Gücenüp haşmıña gösterme gel muşt
Acımaz şer' ile kesilen engüşt

Dili himmet demindeki şafâdur
Nazar kim begler eyler kimîyâdur
3. Naşibüñ alsalar gitme kapudan
Yapu taşı girü qalmaz yapudan

Tekâsül itseñ ite dest şunma
Dimişler gelme gelme dönme dönme
5. Hemîşe cehd idegör dime heyhât
Yemin kendü artırur yürük olan at

Ulular yüzü olur gerçi issi
Unutma kim olasin devlet issi
7. Unutmağ men' ider rızqın kişinüñ
Unutmaz aşlını bilen işinüñ

Bu pendin diñlemedüñ mi atanuñ
Ki olmaz oğlı kıızı utananuñ
9. Hemîşe qalbüñi cehd üzre yiltme
Keser şanma bir urmağ ile balta

Yime gam çün işüñ ilerü varır
Ki ölmez borçlınuñ beñzi şararır
11. Ğurûra tütme yüz devlet olunca
Zevâlidür qanatlınsa qarınca

Kimüñ rızqını yirse medhîni it
Tuz etmek bilmeyenden yig durur it
13. Hıyânet üzre dime didigüñi
Dizin üstünde yime yidigüñi

Yanuñda olmasun şağın birâder
Şu getüren següñ sıyan berâber
15. Kılavuz ile her eylük ideni yâd
Ki olmamışdur varın viren yad

- Saňa kim taş atarsa at sen ekmek
Degüldür erlik itdüğine etmek
17. Şakın ceng itme kimse ile zinhār
Dime cehd it gözüñ üzre қаsuñ var

Boyuñca қаз қазarsan kimseye çāh
Ki şāyed düşesin sen anda nāgāh
19. Ki birine iki vermek maħaldür
Belī dil dilden aғlamaz meşeldür

Haruñ ħardan eger қалursa lāğı
Dimişler қуууы yāħūd қулаğı
21. Tevāzu‘lar görem şanma şavaşdan
Olur ħürmet birāder iki başdan

Yavuzluқ eylük iden cümle bulur
Kişinüñ ħürmeti elinde olur
23. Urulması muқarrerdür uranuñ
Devece aşşı var tek turanuñ

Ĥacāletden berü dilerseñ özüñ
Her an bişirüben sen söyle sözüñ
25. Hemişe çok yañılur söyleyen çok
Ki söyler bulduğın dilde kemik yok

Dilüñ zabt eyle gel derviş қарındāş
Olur dil ebsem oluқça esen baş
27. Meger tā kim тоқunmış қurtula оқ
Görüp kendü yükünden aғlamış çok

Yalanı söyleyüp aғzını silme
Deveye binüben sevmeye yilme
29. Söziñde toғrı ol қашd itme ele
Ki тууulur süñi şıғmaz çuvāla

Saňa kim dir sözüñe biñ yalan қат
‘Ayıbdur alduğın kile ile şat
31. Güler yüz tut ki maқşūduñ içün yun
Olur bellü toғuşından eyü gün

Şatacaқ yirde söz ħarcı żarardur
Şakın şatdurmayıgör söz güherdür
33. Yaғuñla қavrilup oluқça toyun
Ĥal ile ni‘met içün egme boyun

Gel añla yügrige budur қарındāş
Toғuza minnet itme çalı tolaş

35. Müsāvī itme sen gel irdüğünü
Etekle ört gözünle gördüğünü
Senün dāhī ider il anca lāfuñ
Bilürseñ ardına bırak kulağun
37. Niceler gösterüben eyü hūlar
Yüridürler şaman altında şular
Deve gördün mi dise kimse saña
Köşegin dāhī görmedüm di aña
39. Ki yoktur il sözünün hiç şebâtı
Talaşdırurlar arpası ile atı
Sağı ol harca hic eyleme tedbir
Nekes ile harc cömerdün olur bîr
41. Baḥīlün zāhidinden yegdür iy yār
Saḥīnün fāsıkı eyleme inkār
İlāhī kılma muhtac bir kişi aç
Ġanisin sağ gözi şol göze muhtāc
43. Kıl eylūgi şuya at bile balık
Balık bilmezse anı bile Ḥālīk
Ger eylūk ola her eylūgi boza
Bıçak olmazdı dünyāda öküze
45. Naşīb olan gelür kaçmaya yiltmez
Kulunuñ rızkını Ḥaḳ eksik itmez
Buyurdi işbu kavli Ḥaḳ ḥabībe
Muḥaḳaḳdur zevāl irmez naşībe
47. Kaçana irüşür geh ir ü geh geç
Yemez kimse naşībin kimsenün hiç
Hezārān kırklar üçler yediler
Korkudan sabr ile ḥelvā yediler
49. Yüceler ivmek ile ğam yapısı
Açılır şabr ile şādī ḳapısı
Cihānda miḥnet içün dikme gel baş
Eyü yavuz geçinür sağ olan baş
51. Ḥalāş olsun belādan dir iseñ baş
Yaramaz kimseyi idinme yoldaş
Müşāḥib olduğı içün lām elīfe
Elif egri olur baḳ lāmelife

[GAZELLER]

01.

Nevālî Efendi Fermāyed

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Kim ezel bezmünde nüş iden şarāb-ı ma'rifet
Tā ebed anuñ naşibidür nişāb-ı ma'rifet

Mā ḥalaḳtū'l-cinne ve'l-inse kelām-ı Ḥaḳ durur
Gör ne yüzden feth olur anda niḳāb-ı ma'rifet
3. Küntü kenzen sırrını f'ahbebtü inn'a'ref sözi
Fehm iden 'ārif bulur faşlū'l-ḥiṭāb-ı ma'rifet

Ḥāce-i dünyā vü dīn sulṭān-ı ḥayl-i ma'rifet
Kim şunulmuşdur aña gerçi iktisāb-ı ma'rifet
5. Açıla dirseñ NEVĀLİ saña ebvāb-ı fütūḥ
Dergehinde ol şehūñ kıl iktisāb-ı ma'rifet

02.

Meşrebî

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Keşf olaldan faẓl-ı Ḥaḳ'dan çün kitāb-ı ma'rifet
Ḥall olundu müşkilāt-ı kenz-i bāb-ı ma'rifet

Maẓhar-ı esmā-ı zāt ü vākıf-ı 'ilm-i şifāt
Nuṭḳi Ḥaḳ'dan ḥāşıl itdük iktisāb-ı ma'rifet
3. Zülmet-i cehlūñ ḥicābın ref' idüp hem çün şehāb
Āsmān-ı dilde toğdı afitāb-ı ma'rifet

Leyse li'l-insani illā mā-sa'ā remzin bilen
Güş ider her dem ḥiṭāb-ı müstetāb-ı ma'rifet
5. 'Alleme'l-esmā rumūzın fehm idelden MEŞREBİ
Gör ne yüzden feth olındı ol niḳāb-ı ma'rifet

G. 54^a

G. 54^b

03.

Şem‘î

Mefâ‘ilün mefâ‘ilün fe‘ûlün
Hecez + - + - / + - + - / + - -

1. Yiter ehl-i şafāya bu sa‘ādet
K’ide her cāma sāķī buse ‘ādet

Tuyulursın kadehle içme şūfī
Meyi zarf ile içmekdür zarāfet
3. Mü’ezzinler didi Allāhüekber
Kıyāma geldi beñzer ol kıyāmet

Tutayın ser-te-ser dünyā benümdür
Gerekmez baña dilbersüz vilāyet
5. Bu gün ‘ālemde ŞEM‘İNÜŇ murādı
Efendi hāk-i pāyuñdur nihāyet

04.

‘Amrī

Mefâ‘ilün mefâ‘ilün fe‘ûlün
Hecez + - + - / + - + - / + - -

1. Güzellerde olaydı buse ‘ādet
İrürdi baña dağı bu sa‘ādet

Sitārem yok bu meh-rūlardan iy dil
Bulardan vāz gel hey bī-sa‘ādet
3. Bu haste ölmedin hicrān şebinde
Gel iy şem‘-i murād ile ‘ıyādet

Yazarmış nāme-i tezvīri haţtuñ
İdermiş kaşlaruñ egri şehādet
5. Sücūd it mest olup yār ışiginde
Yiter ‘uşşāķa ‘AMRİ bu sa‘ādet

G. 46^b Şem‘î D. G.16, s. 441.
D.da 8 beyittir.
5^a Bu gün: İki M.

G. 46^b Amrī‘D. G.7 Naziredir.
2^a Sitārem: sitāreñ D. / bu: çü D.
3^a hicrān: hecrüñ D.

05.

Necātī

Mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün
Hecez + - + - / + - + - / + - -

1. Virelüm şive-i Ferhâda şüret
Ki artupdur birâder şimdi şan'at

Leb-i sâķiye itdük cānı teslim
Belī issında yaraşur emānet
3. Lebün yādına yıllarla dirildi
İki gün olmayan ĩsā'ya ümmet

Ayağun toprağına secde itdüm
Cebinümde görünür nūr-ı tã'at
5. Götürdüñ bezm-i keşretten ayağı
NECĀTĪ var imiş başuñda devlet

06.

Fehmī

Mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün
Hecez + - + - / + - + - / + - -

1. Baña oldı havāle derd ü miñnet
Yine ben mest-i 'ışķa çıķdı şöħbet

Benüm rûhum eger cān ise kaçduñ
Buyur luţf eyle olsun cāna minnet
3. Seni bī-raħm öğretükleriçün
İlāhi anaña ataña raħmet

Bahār-ı ħüsnün eyyāmında her dem
Açıl gül gibi 'arz itme bürüdet
5. İñen kızıl delüdü eşk-i çeşmüm
Beni FEHMİ deyü eyler şehādet

G. 46^b Necāti Beg G. 37.

G. 47^a

07.

Fevrî

Mef'ûlû Mefâ'ilûn Mef'ûlû Mefâ'ilûn
Hezec - - + / + - - - / - - + / + - - -

1. Işık eyleyli cânı derd-i gama mu'tād
Şahrâda menem Mecnûn tağlarda menem Ferhād

Var ise cihân içre 'ışık ile benem ancak
Mecnûna bedel maḥzûn Ferhâda bedel nâ-şād
3. Mecnûn ile Ferhâda 'ışık içre menem mürşid
Pîr-i gamuñ ideliden ol yol baña irşād

Vādî-i miḥnetde Mecnûna menem hādî
Kûh-ı gam-i miḥnetde Ferhâda menem üstād
5. Esrâr-ı gam-ı 'ışıkı FEVRî kime şerḥ itsün
Mecnûñ ise bir cāhil Ferhād ise bir ırğād

08.

Gazel-i Sultân Selîm Hân

Fâ'ilâtûn fâ'ilâtûn fâ'ilâtûn fâ'ilûn
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Tâ mu'anber kâkûlûñ ḥurşide şalmışdur kemend
Bağlamışdur boynuma zencîr zûlfûñ bend bend

Ḳadd-i dil-cüyuñ nihâlin gördi çün gül-zârda
Ṭurdu ayağ üstine ta'zîm ider serv-i bülend
3. 'Anber-efşân-ı zûlfûñe irmek diler cânâ gönül
Allah Allah ne uzun sevdâya düşmiş derdmenden

Nâşihâ pend itme kim 'ışkından ol meh-pârenûñ
Şöyle tolmuşdur gönül kim kalmamışdur cāy-ı bend
5. İy SELİMî ḥaṭṭ-ı sevdâsından anuñ baş çeken
Pârelensün tiğ-i miḥnetle kalem tek bend bend

G. 49^a

G. 47^b

09.

Hālî

Mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün
Hecez + - - - / + - - - / + - -

1. Güneş gibi dıraḥşān olsa dilber
Hemān bir māh-ı tābān olsa dilber

Tekellüfsüz şunup mey-gün lebini
Şoyunsa gice 'üryān olsa dilber
3. Leb-i cān-baḥşını ağızuma virse
Bir mürde cismüme cān olsa dilber

Olurdu çehremüz gün gibi rüşen
Bize bir gice mihmān olsa dilber
5. Dil-figār itmese HĀLÎ garîbi
Gönül derdine dermān olsa dilber

10.

Ġazel-i Rūhî-i Bağdādî

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Bî-'amel 'ilmile 'ālim geçinen cāhildür
Kim ki ḥatt-ı ruḥ-ı ḥübānı okur kāmildür

Yevke lâ-yenfa'u mālün didi çün Mevlāmuz
Men eḥabbe ḥaceren nükṭesine ḳāi'ldür
3. Okumakla kişi kāmīl mi olur lāvallah
Men 'aref sırrını iz'ān idinen fāzıldur

Ḳaḅgı 'ābid ki dil-āzārılığa māi'ldür
Rūz u şeb her ne 'ibādet ki ider bātıldur
5. Kimi zāhirden ider seyr kimi bātından
Kiminüñ menzili deryā kiminüñ sāhildür

G. 45^a

G. 47^b Bağdatlı Ruhi D. G.114. s.225.

D.da 9 beyit M.da 2 beyit eksiktir. D.daki 2. beytin ilk mısrası ile 3. beyitins on mısrası birleştirilmiştir.

4. beyit D.da 2. beyittir.

4^a 'ābid: zāhid D.

5^a zāhirden: bātında D./ bātından: zāhirde D.

5^b menzili: menzüldür M.

5^b kâbul imiş: münkin imiş D.

Dutalum kâbul imiş devlet-i dünyāya vuşul
'Âkil olan n'ider ol devleti kim zâ'ildür

7. Ma'rifet olmayıcağ bir kişide iy RŪḤĪ
Cāhilūn başı göge irse yine cāhildür

11.

Şāhzāde Cem Sultānun gāzeli

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++--

- 1 Cām-ı Cem nüş eyle iy dil bu Frengistāndur
Her kuluñ başına yazılan gelür devrāndur
Çok şükr Allaha kim geldüñ Frengistāna şağ
Şağlığında her kişi yedi iklime sultāndur
3. On sekiz bān oğlı bān karşımda altundan cām tutar
On iki hūb-ı sākī meclisde güzel oğlandur
Nār ağaçları limon kıysulu vü şeft-ālüler
Anlaruñ zībā çiçegi hem turunçistandur
5. Misk ü za'ferān ile pişmiş taze balık etleri
Mey içen 'āşıklara her loğması biñ cāndur
Ka'betu'llaha varup bir kez tavāf eyledüğüñ
Biñ Karaman biñ 'Acem biñ mülket-i 'Osmāndur
7. Bundan özge pādişāhlık nic'olur şehzāde CEM
Pādişehlar pādişāhı ol Gani sultāndur

12.

Gāzel-i Ahmed Pāşā

Mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün
Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Berg-i semenüñ lāle gibi hūb olıcağdur
Meh-tāb yüzüñ gün gibi maḥbūb olıcağdur
Çevgān idüben zülfüñi meydān-ı cemāle
Sikeşte olup ay u güneş top olıcakdur
3. Kaşuñla gözüñi görüben didi müneccim
Bu gurrede çok fitne vü āşüb olıcakdur

7^b Cāhilūn: Cāh ile M.

G. 47^b

G. 48^a Ahmed Paşa D. G. 44 s. 116.

2^a idüben: edicek D.

2^b sikeşte: ser-geşte D.

Bu kanlu yaşum yollaruña âb-zer olup
Kırpiklerüm işüğüne cārüb olıcakdur

5. Didüm ki ruhuñdur bula mı rağbeti haṭṭuñ
Der misk-i Ḥoten Rum'da merğüb olıcakdur

Sen ḥusrev-i ḥübānuñ öger şî'rin AḤMED
Kim nazm-ı Ḥasen gibi hoş-üslüb olıcaḳdur

7. Divānumuñ evrākın idüp gül gibi rengin
Vaşf-ı ruhuñ ol deftere mektüb olıcakdur

13.

Gazel-i Fehmī

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Uyurken nāz ile bīdār olup nālemden ol dilber
Uyandurdum şafā bezmünde bir şem'-i ziyā-güster
Şikest itdi leb-i la'lüñ şafā-yı cām-ı Cemşīdi
Ruhuñ yanında sūret bulmadı mirāt-ı İskender
3. Ruhuñsuz bülbül-i cān meyl-i gül-zār eylemez cāna
Ṭotalum aña la'līn-i aşiyāndur her gül-i aḥmer
Seni öldürmege iy dil o ḥunı sür'at itdükce
Yüzüñ sür pāyına 'ömr (içün) atmaya şitāb ister
5. Lebüñ vaşfında cānā besledi çok ma'nā-i rengin
N'ola şî'r-i ḥayāl-engīz FEHMī olsa cān-perver

14.

Aḥmed Pāşā

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Çekmeyen hecr elemin vaşl şafāsın ne bilür
Düşmeyen derde Ḥaḳ'uñ dār-ı şifāsın ne bilür
Ancalar mihr gibi şevḳ bisāṭında yeler
Pāk-bāz olmayıcaḳ ışḳ şafāsın ne bilür

4^a âb-zer: âb-zen D.

5^b misk: müşg D.

6^a şî'irin: ḥüsnünü D.

G. 49^a

G. 50^a Ahmed Paşa D. G. 44 s. 123.

1^b Ḥaḳ'uñ: ḡamın D.

3. Yüzün ayına temâşâ-yı cemâl eylemeyen
Pertev-i âyîne-i nûr-ı Hudâsın ne bilür

Dil ü cân vaşf idemez derd-i derûnuñ haberin
Cigeri dağ olanuñ kimse belâsın ne bilür
5. Tâk-ı ebrûsına peyveste sücûd eylemeyen
AḤMED'üñ kûşe-i mihrâb du'âsın ne bilür

15.

Emrî

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Kaşları ser-nâme-i hüsnine yâruñ hal çeker
Kıl kâlemle aña kâkülleri cedvel çeker

Turre-i tarrâruña yakıben aldanma dostum
Şâne bir çok başlıdur ağzıyla şâyed tel çeker
3. Mihr-i hâver işigüñde ol mehûñ der-bândur
Atı önince kamer bir kılıdur meş'al çeker

Genc-i vaşlûñ biz gedâya olsa sultânüm naşîb
Başa ilter devleti dünyâ-yı gamdan el çeker
5. Zerre deñlü EMRİYÂ hâtır-perişân olma kim
Ehl olan çekmez cihânuñ guşşasın echel çeker

16.

Gazel-i Necâtî

Me'ûlû Fâ'ilâtü Me'ûlû Fâ'ilün
Muzâri - - . / - . - . / - - . / - . -

1. Dil kişverine zülf-i siyâhuñ belâ yiter
Yağmağa bu vilâyeti ol ejderhâ yiter

Gâh yaş gelür gözümden geh yâş yirine kan
Derd-i derûn bilmege bu mâcerâ yiter

^{5b} AḤMED'üñ: AḤMED ol D.

G. 50^b Emrî D. G.115.

^{2a} yakıben aldanma : yakın iletme D.

^{2b} başlıdur: dişlüdür M.

^{3a} ol mehûñ: ey melek D.

^{3b} Bir kuluñdur anuñ önince kamer meş'al çeker D.

^{4a} 'vaşluñ: 'ışkuñ .D. / biz: bir D.

G. 50^b Divanda yok.

3. Bīmār-ı ‘ışka şerbetle eyleme ‘ilāc
Vār iy ṭabīb ḳo beni derdüm baña yiter

İy çarḥ sende yār gibi olma bī-vefā
Zīrā bu deñlü ‘āleme bir bī-vefā yiter
5. Tek yirde gökde zerre ḳadar minnet olmasun
Od tuduşaṅ NECĀTīye bir bu riyā yiter

17.

Ġazel-i Bākī

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Açıl bāguñ gül ü nesrīn ol ruḥsārı görsünler
Şalın serv ü şanavber şīve-i retfārı görsünler

2a Kapuñda ḥāşıl itdi hep devāsuz derdi bu gönñlüm
Ne derde mübtelā oldı dil-i bīmārı görsünler
3. Açıldı dāğlar sīnemde çāk itdüm girībānum
Maḥabbet gül-şeninde açılan gül-nārı görsünler

Ten-i zārumla pehlüm üstühānı şayılur bir bir
Beni seyr itmeyen aḥbāb mūsikārı görsünler
5. Güzeller mihr-i bān dimek yañlışdur iy BĀKī
Olur va’llāhi bi’llāhi hemān yalvarı görsünler

18.

‘Ulvī

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Gerçi kim ‘āleme çok dilber-i mümtāz gelür
Haḳḳ budur kim güzelüm saña beñzer az gelür

Haşre dek dāmenüñ aldın ḳomaz āvāre gönñül
Sen anı şanma cefā itmek ile vāz gelür
3. Ḥasret-i lā‘lūñ ile bī-kes ü tenhā olalı
Bezm-i ğamda meges āvāzı baña sāz gelür

G. 51^a Bākī D. G.55 , s. 97.

2^a bu: hep D.

3^b gül-nār: kenār D.

G. 51^b Ulvī D. G.122. s.264. Divanda 7 beyittir.

3^a lā‘l:ḥāl M.

Kime kaşdı itdi ‘aceb yine Һarāmī gözün āh
Güş-ı cāna ser-i kūyuñda bir āvāz gelür

5. Gerçi yüz biñ bulunur yoluña cānlar virici
Şanma ‘ULVİ gibi bir ‘āşık-ı ser-bāza gelür

19.

Figānī

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Kaşlarıñ tuğrası cānā āfitāb üstindedür
Şekl-i bismillāha beñzer kim kitāb üstindedür

Āfitāb-ı ‘ālem-ārā gördüğince ruħlarıñ
Zerre-veş ditrer felek üzre hicāb üstindedür

3. ^{3a} Dāğlar yaqdum ruħuñ şevkiyle dilde lāle-vār
Ol sebebdendür ki Һalbüm inķılāb üstindedür

‘Āķil iseñ ‘ālemün naķşın görüp meyl eyleme
Köhne bir virānedür bünyādı āb üstindedür

5. Tūtalum kim ser-be-ser sulţān-ı ‘ālemsin bu gün
İy FİGĀNİ menzilün āķır tūrāb üstindedür

20.

Nazīre-i Gülşenī Raħmetullāhi Aleyh

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Baña Һall olmayan müşkil muţahhar Һāk-i ādemdür
Vücūduyla anuñ zātı ‘ademden çün muķaddemdür

Toz iden cüz ü kül mümkün odur fer‘ ile her aşlı
İki ‘ālemden ol Һākün vücūdı çünki aķdemdür

3. Muķaddes Һāk-i ādemden tūrābın şū ile taħmid
Olupdur çıñ şabāh iy cān ki Һuddūs ile hem-demdür

Nefahtü fihi min rūḫī müsevvā tīn ile tālīb
Bilen bilür tūrāb-ı aşlı vücūda virilen demdür

5. Һudūs ile görüp münkire baħup şeyţān gibi olma
Zuħūr-ı ādemün çün kim Һudūs ile Һademdendür

G. 54^a Figānī D. G.15.

3^b inķılāb:ıztırāb D.

G. 55^a

Muḳaddes toprağın ḳudret toz idüp ‘aynı ḥikmetten
Yoğurdı âdemi andan vücûd ile mûkerremdür

7. Cihân ten gibidür cānı anuñ iy GÜLŞENİ bilgil
Nefahtü fihi min rûḥī dirilden âdem-i demdür

21.

Gazel-i Sultân Ahmed Hân

Mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Cihānuñ aşlı vü fer‘i ḥaḳīḳat bileñe âdemdür
Mesîhe feyz olan Ḥaḳdan ki bu âdemdeki demdür
Gözüme Ḥaḳ’dan ayru hîç görünmez her yana baḳsam
Muḥîṭ-i Gülşeni oldur benüm pes bu naẓar-ı nemdür
3. Yoğ imiş Ḥaḳ’dan ayru çün vücûdı cümle eşyānuñ
Şaḳın bir kimseye ayruḳ dime ‘âlemde bu kimdür
Bugün ‘allāme-i ‘aşrum deyü lâf urma iy vā‘iz
Niçe yüz biñ senüñ gibi bu ‘ilm’ullāha mülzemdür
5. Ceybüm her yana baḳsañ ḥaḳâret ile naẓar itme
Cihānı ḥān ider şanma neler vardur bu ‘âlemde
Bilürseñ genc-i maḥfiye ḥazîne olduğın âdem
Anun çün cümleden a‘lā meleklerden mûkerremdür
7. Hüdâ var eyleyüp yokdan kerâmet vir insāna
Bilürseñ ‘ilm ile esmâ oḳursañ ism-i a‘zamdur
Başarsañ deyü ney-i nefesüñ Süleymān-ı zamān olduñ
Vücûduñ mülkini alduñ elünde ḥükm-i ḥatemdür
9. Eger bu nefes ‘ayyārı göñül mülkine şāh itseñ
Yüri var dün gün ağla işüñ dāi’mā mātemdür
Buyurmuşdur Resûl’ullāha ki faḳr oldı benüm faḥrüm
Anınçü faḳr ile AḤMED bu ‘âlemde müsellemdür

22.

Ḳabûlî

Mef‘ûlû fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün

Remel - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Ḳaşduñ egerçi cān u dilüñ birisinedür
İkisi de fedâ yoluña birisi nedür

G. 55^a

G. 55^b

Ol görünenler iy perī dendān ü leb degül
Anuñ biri ‘aķıķ-i Yemen birisi nedür

3. Hicr ü vişāl dirler iki nesne vār imiş
Gördük anuñ birisini vü birisi ne dūr

Senden bir iki maṭlabumuz var iki gözüm
Būs-ı lebūñ durur birisi biri sinedür

5. Kaşdı KĀBŪLĪ kıya baķışlu dilberūñ
Cān ile dilden ikisinūñ birisinedür

23.

Ġazel-i Bākī

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. ^{1a} Sūz-ı ‘ışķuñla kaçan kim dilde āh u zār olur
Āh dūd u dūd ebr ü ebr āteş-bār olur
Aķsa eşküm dīdeden ol gevher-i nā-yāb içün
Eşk seyl ü seyl yem yem pūr-dūr-i şehvār olur
3. Yansa ṭāğ-ı sīnem üzre ḥasret ü ḥaṭṭuñla nār
Nār nūr u nūr ḥūr u ḥūr pūr-envār olur
Kūḥdan geçse ğam-ı zūlfūñle āhum şarşarı
Kūh deşt ü deşt ü bāğ u bāğ sūnbül-zār olur
5. Ġoncaye baķsa lebūñsüz çeşm-i BĀKĪ bir nażar
Ġonca berg ü berg ḥār u ḥār ḥaņcerdār olur

24.

Ġazel-i Bākī

Mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Göñül bir rind-i ‘ālem-sūz şūḥ-ı şeh-levend ister
Ki ‘ışķ odına yakmağa dil ü cāndan sipend ister
Belā-yı bend-i ‘ışķuñdan ḥalāş it cān-ı miskīni
Esīr-i miḥnet ‘ışķuñ ne bend ü ne kemend ister

G. 55^b Bākī D. G.114. s. 125.

^{1a} dilde: dilden D.

^{3a} ḥaṭṭ: hadd D.

G. 56^b Bākī D. G.143. s.139.

^{2a} ışķ: zūlf D.

3. Qarār itmez gönül mürği bu bâğuñ degme şâhında
Nihâl-i qadd-i dil-ber gibi bir serv-i bülend ister
Mezâkın zehr ü kahr-ı miḥnet-i eyyâmı telḥ itmiş
Lebûñden ‘âşık-ı bî-şabr u dil bir pâre qand ister
5. Murâdı sîneye ol serv-i sîm-endâmı çekmekdür
Semend-i ṭab‘-ı BÂQÎ bir gümüşden sîne-bend ister

25.

Gazel-i Şem‘î

Mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Ne ḥünidür gözün sāķî ki bağrumdan kebâb ister
Döküp nâ-ḥaḳ yire qanum qabâgum pürr şarâb ister
Seni begler arasında anunçün ihtiyâr itdüm
Qul olmaz degme bir şâha gönül ‘âlî-cenâb ister
3. Güzellik âsmânında hilâl ebrû mülkler çok
Ayuñ on dördine beñzer gönül bir âf-tâb ister
Nice zühd ü nice taḳvâ ne dersen bilmezem zâhid
Bahâr eyyâmı gül devri benüm göñlüm şarâb ister
5. Şarâb-ı l‘al-i dilberden beni men‘ itme iy zâhid
Nice divânedür ŞEM‘î gören âteşden âb ister

26.

Muhibbî

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + - -

1. Her kaçan ğamze okın sîneme cānâ getürür
Ḥaḳ budur kim bu benüm derdüme dermân getürür

G. 56^b Şem‘î D. G.42. s.459.

1^b qabâğım pürr: gözüm yaşın D.

3^a hilâl ebrû mülkler: melek-simâ güzeller D.

4^a zâhid: şūfî D.

4^b devr: vâḳt D.

5^a Şarâb-ı l‘al-i dilberden içüp qanmak diler her dem D.

G. 57^a

Görse ‘ābid saçanuñ küfrini zünnār idene
Kibr eger baksa yüzi yüzine imān getirür

3. Bezm-i hüsnünde kaçan zülfı gelür ‘arızına
Meclise zinet için sünbül ü reyḥān getirür

Hıızr eger arayarak buldı ise āb-ı ḥayāt
Pīr-i meyḥāne keremden anı her an getirür

5. İy MUḤİBBİ bu gözüm merdümi ğavvāş gibi
Ṭaluban baḥr-ı ğama dürr ile mercān getirür

27.

Dā‘ī-i ‘Oṣmān Efendi

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Ma‘ārif ehlinüñ kesb-i kemāli gerçi zer olmaz
Belı taḥşıl-i zer gibi cihānda bir hüner olmaz
Ne denlü olsa a‘lā naẓm-ı gevher-bārı ednānuñ
Aña ḥar-mühredür kıymetde dirler bir naẓar olmaz
3. Ḳabā destār ile fāḥir libāsı olmayan ‘ālim
Ḳabā cāhil gibi şadra geçüp bir kāmıl er olmaz
Faḳīr olsa eger bir kāmıl ü dānā bu ḥalk içre
Velı şol mün‘im-i nādān gibi ol mu‘teber olmaz
5. Edānı şadr-ı a‘lāda ayakda mey gibi kāmıl
Kemāl ehline miḥnet DĀ‘İYĀ bundan beter olmaz

28.

Şināsī

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + - -

1. Başı irişse göge cāhile ādem dimezüz
Cāhile ādem olan kimse için ğam yimezüz
Ḥaşr olursak ‘ulemā ile olur baḥş-i ‘aẓīm
Nüktemüz añlamayan şahs ile baḥş eylemezüz
3. Fehm ider ḳadrini ‘ārif-i dānā-dil olan
Bilmese cāhil olan kıymetimüz ğam yimezüz
Cāhilüñ medḥ ile zemmi yanımızda yeksān
Çekmezüz zemm-i elem medḥin anuñ istemezüz

G. 53^a

G. 53^b

5. Şavt-ı a'lā ile bāzāra girüp itse nidā
Bağmazuz cāhile ašlā sözini diñlemezüz
- Şaymazuz zerre-i nā-çiz cihān manşıbını
Tālib-i āhıretüz gayrıya meyl eylemezüz
7. Bir yaña olsa ŞİNĀSİ götüri halk-ı cihān
'Avn-ı Hāğ bize yiter gayr-ı mu'ın istemezüz

29.

Gazel-i Mesīhī

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Bend-i zülfüñle şehā biz boynı bağılu çākerüz
Kullaruñ içinde ol `unvân ile ser-defterüz
- La'l-i nābuñ yādına düşdük şarāba ile kim
Her ne yirde bir hum-ı mey görsevüz küp düşerüz
3. Hayme-i 'ışkı kurup çaldı melāmet tablını
Şimdi nevbet bize degdi biz de başka mehterüz
- Sen hārāmi gözlüye çünkim yatağdur cān u dil
Gaybet iderseñ seni biz cān u dilden isterüz
5. Bu ulu ni'met degül midir MESİHİ bize kim
Fağrumuzla bunca ebkār-ı ma'āni beslerüz

30.

Azerī

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Şūfī tesbīh ü 'aşāyı mey-i gül-fāma degüş
Hırka-i zühd-i riyāyı çıkarup cāma degüş
- 'Ārife çünki yiter bir gül eger 'ārif iseñ
Götiri 'ālemi bir yār-ı gül-endāma degüş
3. Cānı cānāna virüp ol berī bī-nām u nişān
Merd iseñ naqd-i hayātı bir eyü nāma degüş
- Bulmak isterseñ eger Ka'be-i maqşūda vüsül
Çıkarup atlası dībāyı bir iħrāma degüş
5. Zevk-i bākī bulayın dirseñ eger ĀZERİYĀ
'Ālemün zevk ü şafāsın ğam ü ālāma degüş

G. 56^a

G. 50^a

31.

Nizārî

Meʼûlû mefâʼilü mefâʼilü feʼûlün
Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Sevdüm seni iy dilber-i raʼnâ haberüñ yok
 ẖılduñ beni ʼâlemler rüsvâ haberüñ yok
 Meclisde mey-i laʼlühî sen ğayra şunarsın
 Ben kân yударum derd ile cānâ haberüñ yok
3. Mest-i mey-i ʼışķam yürürem vâlih ü ser-mest
 Oldum yine âşufte vü şeydâ haberüñ yok
 ʼİşķuñ şanemâ nice nihân eyleyeyin kim
 Duymış seni sevdüğimi dünyâ haberüñ yok
5. Kūyuñda yatur ğaste vü dermānde NİZĀRÎ
 Bî-çāre olursa dağı ğayfâ haberüñ yok

32.

Ħayretî

Fâʼilâtün fâʼilâtün fâʼilâtün fâʼilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Her zaʼife ğor bakma merd iseñ merdāne bak
 Her ğarincayı dilāver ğör dilâ şirāne bak
 Gözüñ üstinde ğaşuñ vardur dime her bir kimseye
 Gel ğalender-meşreb ol her şaĥşa dervîşāne bak
3. ʼİşķ-ı dilberle nedür hîç şorma aĥvālüm benüm
 Şemʼi ğör pervānenün cānına yana yana bak
 Gözlerümçün ğayrılar gözler dir imiş müddeʼi
 Dide-i ğiryānuma olan ğurı bühtāna bak
5. Pîr ü mürşid diyü her nā-ehle uyma ĦAYRETÎ
 Ana raĥminde velāyet ğösteren oğlana bak

G. 52^b

G. 56^b Ħayretî D. G.188 s.176.

3^b cānına: ĥāline

4^a: ğurı bühtāna bak: bühtāna kuru bak M.

33.

Muhibbî

Mefulü failatü mefailü failün

Remel - + - - / - + - - / - + -

1. Geldi benefşe haţtuñ bāğ u bahāra yir yok
Qaddüñ yiter cemende serv ü çenāre yir yok
Şām oldı çünki zülfüñ rüz olalı cemālüñ
Yiter cihāna bunlar leyl ü nehāra yir yok
3. Hicrān şebinde cāna hālüm katı diger-gün
Ben hasret ile öldüm gel intizāra yir yok
La‘l-i lebüñ şifādur dārü‘l-şifā işigüñ
Yani çün anda bu ben bīmār ü zāra yir yok
5. Çün içdi cām-ı ‘ışkı oldı MUHİBBİ ser-mest
Tañ mı melāmet olsa nāmus u ‘āra yir yok

34.

Vahdetî

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Cānımı kaşuñ qurbān ideyin n’olsa gerek
Alnuma kilik-i kazā çekdügi resm olsa gerek
Āhiret ister iseñ dünyāda giryān ol kim
H̱ābda ağlayan iy dil uyanup gülse gerek
3. Ka‘r-ı deryāda yirüñ şırça sarāy olsa dilā
Seni gavvāş-ı ecel anda dağı bulsa gerek
Gülme pul çokluğına gül gibi iy şāhib-i zer
Şararup berg-i hazān gibi ruñuñ şolsa gerek
5. Dem bu demdür beri gel bezm-i gama VAHDETİyā
İçelüm bāde-i ‘ışkı berüye n’olsa gerek

G. 57^a

G. 49^a

35.

Hayālî

Meʿûlû mefâʿilû mefâʿilû feʿûlûn
Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Yüz nâz ile gonçe-i raʿnâyı büyütdük
 Bülbülli biñ var ola gavğâyı büyütdük
 Mercân lebini kân-ı melâhatde göreliden
 Göz yaşı ile bir niçe deryâyı büyütdük
3. Ferhâd ile Mecnûn ile Vâmıkla bir oldum
 Gördük seferi biz dañı âlâyı büyütdük
 Beñzer tûruşuñ kâmet-i dildâra dimekle
 Gülşende bu gün serv-i dil-ârâyı büyütdük
5. Dilber seg-i kûy ile HAYÂLîyi idüp yâd
 Didi yine bir ʿâşık-ı şeydâyı büyütdük

36.

Emrî

Fâʿilâtûn fâʿilâtûn fâʿilâtûn fâʿilûn
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Küşte-i tiğ-ı gam-ı ʿışk olduğum çün iy melek
 Bir zümürüd kubbe yaptı üstüme tāk-ı felek
 Kehkeşândur rişte-i tesbîh encüm dânesi
 Üstüme ol türbede tesbîh-ı ʿândur her melek
3. Mihr ü mehdür şanma iki türbe-dârumdur benüm
 Birisi aḥşama dek bekler birisi şubḥa dek
 Türbetümde her gice yanar kanâdîldür nücüm
 Meşhedüm üstine örter yâ felek zerrîn benek
5. Qabrüm üstinde qurılmış ḥaymedür çarḥ EMRîYÂ
 Er tınâbıdur şuʿâ-ı âfitâb âhum direk

G. 51^a Hayalî D. G.13 s.243.
 3^a bir: ben D.

G. 54^b Emrî D. G.257. s.159.
 1^b kubbe: türbe D. / tāk: çarḥ D.
 2. Kehkeşândur rişte-i tesbîh ḥ ʿândur her melek
 Üstüme ol türbede tesbîh encüm dânesi M.
 4^b zerrîn: altun D.

37.

Rāhī

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++--

1. Leylî-i zülfüñe bend olsa şehā kıılma cedel
Dil-i Mecnûnı o lâ-yüs‘elu ammā yef‘al

Devr-i hüsñünde lebûñ olmadı iy sākī naşib
Elüme girse benüm içer idüm cām-ı ecel
3. Şûfî gel meclise gör hâlet-i şahbâ ne imiş
Nitedür nây ile zevk eylemedür avl-ı ‘amel

Şehr-i ışk içre seni sevdiğüm ifşâ olalı
ışşamız oldu senüñ ile hikâyet-i meşel
5. Hāk rāhına yüzün sürmege aşd eyler imiş
Yoluñı beklese yıllarla şehā RĀHĪ mahall

38.

Nihānī

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++--

1. Cāna işler geçüpp eylerse eger tığ-i cedel
‘İlletin şorma ki lâ-yüs‘el ammā yef‘al

İy ‘adū şanma ki ser-defter-i ‘uşşāk olasın
Defterine seni ol māh yaza mı evvel
3. Gelmeüp külbe-i aḫzānuma iy ruḫları gül
Yüregüm ḫār-ı ḡam-ı hecr ile ḫūn eyleme gel

Dūzaḫ-ı hecri mekân eyledüğün a‘dāya
Kimler işitdi ise didiler iy dost mahall
5. Şoḫdı başına alup yār NĪHĀNĪ şî‘rin
Yaraşur gün başına dirse o bir tâze ḡazel

G. 44^b

G. 44^b

39.

Rızāyī

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++--

1. Başa çıkmaz saçı fikri çek elün iy dil gel
Bu kadar takşiri içre ne bu tül u emel

Sorayın dir lebünün itdüğini cāna didüm
Deheni didi ki lā-yüs‘el ammā yef‘al
3. Şerhalar şanma olan şafha-i sīnemde benüm
Sürh ile şafha-i ışka çekilüpdür cedvel

İtme tedbīr ebed reddine āhir geliser
Her ne yazsa başuña kātīb-i takrīr-i ezel
5. Leyl-i zülf-i nigār āhir ider imiş mecnūn
Ne kadar olsa RIZĀYĪ kişi ‘aql-i evvel

40.

‘Alī

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++--

1. Nice biñ ‘āşıkı bir lahzadur öldürse maḥall
Çeşm-i ḥūn-rīzi ki lā-yüs‘el ammā yef‘al

Güher-i vuşlatuñı cāna şatarsen cānā
Vireyin naqdine lāzım aña ta‘yīn-i ecel
3. Bir meşel söyleyüben her güzel urdı bir taş
Ḥūblar şimdi beni eylediler ḍarb-ı meşel

Şavtı bir bād-ı hevā itdi girift itmek ile
Muṭrib-i bezm bugün anı daḥı itdi ‘amel
5. İy ‘ALĪ her kim ola hemdem-i bir ṭurfe ġazāl
Lāyık oldur ki diye haftada bir tāze ġazel

G. 44^b

G. 44^b

41.

Sanemî

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++--

1. Râzî ol nahnü kâsemnâ'ya dilâ itme cedel
Hâk buyurdu bunu lâ-yüs'el ammâ yef'al

‘Amel ü zühdi değısem n'ola şavt-ı ‘amele
Zâhidâ mücib-i cennet degül a zühd ü ‘amel
3. Bağlanup zülf-i girih-gîr-i nigâra kalduñ
Az ‘ömr içre nedür çağ bu kadar tül-i emel

Bezm-i ahıgyâra varup dün gice şem‘ olmışsun
Gözümüz aydın efendi eyü vallahi güzel
5. Öl diril bir ŞANEMİ sîm-bere cân viregör
Ten libâsını kaba eylemedin dest-i ecel

42.

‘Ubeydî

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++--

1. Tağlar şabr idemez süz-ı dile baş degül
Âteş-i ‘ışka demürler döyemez taş degül

Niçe bir besliyeyin mülk-i vücūd içre teni
‘Azm-i rāh-ı ‘adem itsem baña yoldāş degül
3. Çeşm-i hūn ile zaḥmum daḥı kanlar akıdur
Ḥalūñ ağlar yāluñuz dide-i hūn-pāş degül

Dest-i ğam ‘ışk ile bir sille urupdur baña kim
Barmağı yiri karardı görünen kâş degül
5. Mâsivāya nazar itme deyü perde iderin
Çeşm-i nemnâki ‘UBEYDÎ büriyen yaş degül

G. 44^b

G. 48^a Ubeydî D. G.196. s.435.

43.

Kemterî

Mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün
Hecez + - + - / + - + - / + - -

1. Bugün kâtiblerün ser defteriyem
Kitâbet fennünün hem rehberiyem

Muḥāsiblikde hod yokdur nazîrim
Bunu icâd idenün ben pîriyem
3. Felek 'ilmiyle uşurlāb ü remlün
Cihān-ārāda şıdkān ma'nevîyem

Daḡı fıkḡı okurdum ben şugayyer
Pes andan şarf u naḡve mülteviyem
5. Ne 'ilm olsa okurdum mişl-i mā ben
Biḡamd'ullah ki 'ilm içre cedîyem

Bu şi'ri ehl-i 'ilmün rāygānı
Görüp ta'n itmesün liki ḡālîyem
7. Hemān bir ot kıvām ile didüm ben
Eger uşlu diler disün deliyem

Sekiz yaşında çıkdum çün seyyāḡa
Urum ile 'Acem hem 'Arabîyem
9. Su'al idüp dilerse maḡlaşum yār
Hüseyn oḡlı 'Alîdür KEMTERîyem

44.

Meylî

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Ben o sultān-ı 'ışķam dūd-ı āhumdan 'alem çekdüm
Melāmet defterine kayd idüp nāmum raķam çekdüm

Yālun yüzlü göz ider gerçi şemşîrün ne āfetdür
Çekince sîneme anı niçe dürlü elem çekdüm
3. Ḥabāb-asā göründi çeşmüme bünyād-ı devranuñ
Ḥaķīķat meclisinde mest olup bir cām-ı Cem

G. 48^b

G. 54^b

Ben ol deryā-yı vaḥdetde neheng ü ejdehā kāmum
Muḥit-i a‘zāmı nū‘ş eyledüm bir kerre dem

5. Çü gördüm bezm-i devrānuñ vefāsı yok bir el öñdin
Ayak ayak fenā ıklimine MEYLİ kadem çekdüm

45.

Arāmī

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Şeh-i mülk-i cünūnam dūd-ı āhumdan ‘alem çekdüm
Adum Mecnūna döndi defter-i ‘ışka raḡam çekdüm
Şu denlü mest-i bī-hūş olmışdum cām-ı ‘ışkuñdan
Ta‘aḡkul eyleyince la‘l-i yāri çok elem çekdüm
3. Muḥit-i baḡr-ı ‘ışk içre benem ḡavvaş-ı deryā-dil
Yedi deryā bir içim şu gibi maḡv oldu dem çekdüm
Fenā meyḡānesi içre bulunmadı ayakdāşum
Şarāb-ı bezm-i vaḥdetden ṭolu bir cām-ı Cem çekdüm
5. Ḥarābāt erlerinden añlamam ‘ālemde ĀRĀMī
Tutup rāh-ı melāmet kūs-ı rindāna kadem çekdüm

46.

Raḡmī

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Miyānuñ mūya teşbīh eylemekde ḡıl u ḡāl itdüm
Hilāle benzedüp ebrūlaruñ egri ḡayāl itdüm
Başında devleti varmış fenā deştinde Mecnūnuñ
Seg-i Leylā’ya buldum kellesini bir sifāl itdüm
3. Ta‘ālallāha ne ḡikmetdür k’olupdur sūre-i Yūsuf
Ruḡuñ yādıyla her muşḡaf ki açdum anda fāl itdüm
Aristo lāl olup açmadı aḡız iy Mesīḡā-dem
Kitāb-ı ‘ilm-i iḡyāda lebūñden bir su’āl itdüm
5. Ma‘ārif ehli kimmiş ḡabā-yı atlas-ı şāḡī
Anınçün RAḡMİYĀ ben de libāsum köhne şāl itdüm

G. 56^a

G. 56^a

47.

Ġazel-i Yahyā Efendi

Mef'ûlû mefâ'ilû mefâ'ilû fe'ûlûn
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Hercâi'ye dil virme ki âvâre olursun
Dermân bulımazsın atı bî-âre olursun

Bir pâre şafâ üzre ol iy âyîne-i dil
Her seng-dile düşme ki biñ pâre olursun
3. Dirsün ki nice vâsıl olur dil-bere 'âşık
Ġam çekme göñûl yalvara yalvara olursun

Her gün ki görünseñ olur ol gün bize bayrâm
Cânâ ne 'aceb dil-ber-i meh-pâre olursun
5. Hûnî gözi kim aner ile tîĝ ile oynar
YAHYÂ ana ulaşma ki pür-yâre olursun

48.

Ġazel-i Dâ'î Efendi Be-Balıkesir

Fâ'ilâtûn fâ'ilâtûn fâ'ilâtûn fâ'ilûn
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. at' it ümmîd-i himâyet riştesin yârândan
Yok aıatden eşer hergiz bugün ihvândan

Yâr-i müşfikdür deyü 'arz itme alûñ dostuñâ
Düşmene ifşâ ider râzuñ hemân ol andan
3. 'Aren itmez arabânuñ itdüĝin bir kimseye
Pendümi dut ıl azır [bu] kâr-ı bed-işândan

Câme-i dîbâ ile destâra mâlik olmasañ
Fâzıl olsañ adrûñ ala amak ü nâdândan
5. Câm-ı miñnetdür belâ bezminde DÂ'î çekdüĝüm
Kâse kâse zehr-i ĝam nûş eylerüm devrândan

G. 47^a Şeyhülislam Yahya D. G.288 s.313

G. 47^a

49.

Rūḥī-i Bağdādī

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Nüktedānsun nev-civānsun ḥūbsun maḥbūbsun
Her ne deñlü cev̄r idersen eyle kim mergūbsun

Gösterürsün meskenet 'uṣṣāka bilmezler ki sen
'Ālemüñ fettānı bir şūḥ-ı cihān-āşūbsun
3. Tıfıldur ol ḡonce-leb veche var kılsa ḥicāb
İy dil-i şūrīde bilsem sen neden maḥcūbsun

İltifātuñ kesme bizden kim tarīk-i 'ıṣḡda
Tālibüz biz saña şāhum bizlere maṭlūbsun
5. Ağlamak 'uṣṣāḡ içündür RŪḤİYĀ ḡan ağla kim
Yūsuf'undan ayru düşmüş sen de bir Ya'ḡūbsun

50.

Bāḡī

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Bir lebi ḡonçe yüzi ḡül-zār dirseñ işte sen
Ḥār-ı ḡamda 'andelīb-i zār dirseñ işte ben

Lebleri mül saçları sünbül yañaḡı berg-i ḡül
Bir semen-ber serv-i ḡoş-reftār dirseñ işte sen
3. Pāyine yüzler sürer her serv-i dil-cünūñ revān
Şu gibi bir 'āşık-ı dīdār dirseñ işte ben

Zülfi sāḡır tırrası tarrār şūḡ-ı şivekār
Çeşmi cādū ḡamzesi mekkār dirseñ işte sen
5. Fūrkatünde teşne-leb ḡāṭır-periṣān ḡaste-ḡāl
Künc-i ḡamda bī-kes ü bīmār dirseñ işte ben

Gözleri şabr u selāmet mülkini tārāc ider
Bir amānsuz ḡamzesi Tātār dirseñ işte sen
7. BĀKİYĀ Ferḡād ile Mecnūn-ı şeydādan bedel
'Āşık-ı bī-şabr u dil kim var dirseñ işte ben

G. 50^b D.da yok.

G. 51^b Bāḡī D. G. 380. s.241.
5^a ḡaste-ḡāl: ḡaste-dil D.

Şıdkî

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Mihr-i 'âlem-tâb-ı pür-envâr dirseñ işte ben
 Zerre-i nâ-çîz-i bî-mikdâr dirseñ işte ben
 Haste-i 'ışka kelāmumdur 'ilâc-ı sūd-mend
 Bir mesîhâ-dem şeker-güftâr dirseñ işte sen
3. Mübtelâ vü zaḥmete vü fūrkat esîridür 'ışk
 Bir ölümlü haste-i nâ-çâr dirseñ işte ben
 Gözlerüñ cellâd u kaşuñ tîr ü ḥançer kirpigüñ
 Dil-rübâlîk mülkine serdâr dirseñ işte sen
5. Hâk-ı pây ile ber-â-ber yollar üzre pây-mâl
 Bir gedâ-yı bî-kes ü bî-kâr dirseñ işte ben
 Âfitâb-ı tâb-i çarḥ-ı ḥûn-ı âfetdür zamân
 Nûr-ı pâke Ḥazret-i Cabbâr dirseñ işte sen
7. Bağır başlu gözi yaşlu dem-be-dem ḥûnın sirişk
 ŞİDKÎ-i dil-haste vü bîmâr dirseñ işte ben

52.

Selîmî

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Bir yüzi gül gönçe-leb dildâr dirseñ işte sen
 Sen güle bülbül gibi kim zâr dirseñ işte ben
 Zülfî 'anber boyı 'ar'ar serv-ḳadd ü lâle-ḥadd
 Bir şanevber bir boylu ḥoş-reftâr dirseñ işte sen
3. Miḥnet ü derd ü ḡam-ı 'ışkuñla olmış baş ḥoş
 Bir cefâ-keş bir belâ-keş var dirseñ işte ben
 Pür cefâ pür şîve vü pür nâr ü nâzûk pür uşûl
 Bî-terahḥum bî-vefâ dildâr dirseñ işte sen
5. Ḥasretüñden haste-ḥâl olmış firâḳden ź'aîf
 Ḡam bucağında yatur bîmâr dirseñ iste ben

G. 52^aG. 52^a

Sih̄r ile cān u gōñül mülkin yağmalar kılur
Bir kaşı sāhir gözi mekkār dirseñ işte sen

7. Her dem ider bu SELİMİ hāy-ı ‘ömrüm hāşılı
Zülfüñün dārına kim ber-dār dirseñ işte ben

53.

Murādī

Meḥʿülü meḥʿilü meḥʿilü feʿülün
Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Ol söz nedür kim ḥadīs ola ne Ḳurʿān
Anı ne peri söylemiş ola ne ḥod insān
Tevrāt ü Zebūr ü hem İncīl degüldür
‘Āciz bunı fehm itmede Ḥassān ile Sahbān
3. Bir sözdür o kim Ḳurʿān ḥadīsüñ arasında
Cebrāī’l kelāmı dimiş anı nice cān
Ser süresinüñ harfī olupdur o sözün çār
Mānend-i anāşır görünür her biri yeksān
5. Bir harfī cüdā olsa eger kim raḳamından
Yirinde anuñ dört görünür zümre-i ‘irfān
İkisi daḥı başın alup gitse aradan
Şanmañ o kelāmuñ irişür dördüne noḳsān
7. Üçler gibi üç harfī daḥı ġāi’b olursa
Yirinde anuñ dört olur yine nümāyān
Bir yirden eger dört daḥı eylese ġaybet
Mektüb u maḥsüb anuñ dört olur erkān
9. Her kim ki MURĀDīye ḥaber virse bu sözden
Tilmüz ola nice zamān aña tıfl-i dil-i cān

54.

Ġazel-i Fiğānī

Meḥʿilün feʿilātün meḥʿilün feʿülün
Hezec + --- / + + - - / + - - - / + - -

1. Kaşuñ yanındagı ḥālün degüldür iy meh-rū
Sitāredür ki olupdur hilāle hem-pehlū

G. 53^b

G. 55^b Fiğānī D. G.73.
1^b ki: kim D.

Diyār-ı dilden egerçi geçerse peykānuñ
Di cāna uğrasun elbette iy kemān-ebrū

3. Şemīm-i kākülün almış nesīm gülşende
Dimiş ki sünbüle sende emānet olsun bū
‘Arağdan eylemiş çün dāmenini zülfün ter
Tutar kurutmağa nār-ı ğaddāruña karşı
5. FİGĀNĪ yaşuñı dök rüz-ı hecr-i zülfinde
Ağ ağça kara gün için durur meşeldür bu

55.

Yahyā

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. ^{1a} ‘Ahd ü peymānı şıduñ da kim inandum ‘ahdüñe
Başuma aldum belāñı uğradum pā-pendüñe
Hāy efendüm hey begüm bu nice ‘izz ü nāz olur
‘Āşık eylerdün bütün dünyāyı bulsañ kendüne
3. Fi’l-meşel burc-i şerefde encüm-i tābendedür
Kırmızı güller begüm zīnet virür dülbendüñe
Düşdi şandum āb-ı cārī üzre ‘aks-i āfitāb
Bağıcak koluñdagi altunlu bâzū-bendüñe
5. ‘Aynına gelmez sözüñ YAHYĀ naşihat eslemez
Zāhidā mestāne-i ‘ışk olan uymaz pendüñe

56.

Necātī

Me‘ûlū mefâ‘ilū mefâ‘ilū fe‘ûlūn
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Çok fitne kıpar zülf-i siyeh-kāra uyunca
Ellerde meşeldür bu ki ilanı tuyunca

^{2b} elbette iy kemān ebrū: ey kaşı yā kemān-ebrū D.

^{4b} nār-ı ğaddar: nār-ı ‘izār D.

G. 45^b Yahyā Beg D. G.392.

^{1a} ‘ahd: and D.

^{2b} ‘Āşık itdün cümleten halk-ı cihānı kendüne D.

^{3a} tābendedür: seyyāre-veş D.

^{4a} cārī: ‘arī D.

G. 46^a D.da yok.

İy Yūsuf-ı gül-çehre meşeldür atalardan
Kim düşmen için kuyı kazan қаза boyunca

3. Virdüñ ayağı tozına sen nāfe-i çini
İy bād-ı şabā var yūri hayr ile boyunca
Gül-i goncesiyle şıklığı var bülbulüñ iy dost
Ağızı haberden aldum anuñ ben soluyunca
5. El virmiş iken fırsatı fevt itme NECĀTİ
El mi irür ol serv-i revāna boyı boyunca

57.

Nev'î

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++--

1. Bakma nādān olana husrev-i devrān ise de
Nazar it ehl-i dile hāk ile yeksān ise de
Bezm-i rindāna gelüp la'lüñi ihsān eyle
Ne dilerlerse dirîğ itme eger cān ise de
3. Ursa dendān-ı tama' leblerüñe cām-ı şarāb
O günāhı bize bağışla eger қан ise de
Saña 'uşşāk hevāsın şu ki terk eyle diye
Olma dem-sāz aña Dāvud-ı hoş-elhān ise de
5. Hāne-i kalbini yap luṭfuñ ile NEV'î'nüñ
Maḥzen-i sırr-ı Hudā'dur n'ola vîrān ise de

58.

Gazel-i Bākî Efendi

Müfte'ilün mefâ'ilün müfte'ilün mefâ'ilün
Recez - + + - / + - + - / - + + - / + - + -

1. Müşkil imiş ki dil-rübā tıfl ola dil-sitān ola
'Āşık-ı zār u mübtelā pîr ola nā-tevān ola
Yaşuma bakmaz ol perî bilmedi қadr-i gevheri
Tālib ola bu demleri bulmaya bir zamān ola
3. Gūş tutup münāfıka cevri қо yār-ı şādıқа
Dil-ber odur ki aşıқа müşfik ü mihr-bān ola

G. 46^a Nev'î D. G.396. s.342.

G. 46^a Bākî D. G.404. s.252.

Hayl-i şirār-ı nār-ı dil cünd-i nücūma muttaşıl
Böyle kalursa şöyle bil gökde nice kıran ola

5. BAKİye vir ki sākıyā қадеһ fenā bula teraһ
Şol meyi şun ki bir қадеһ pīr içe nev-cevān ola

59.

‘Ulvī

Mefā’ilün mefā’ilün mefā’ilün mefā’ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Yetişdi nev-civānum serv-i bālā oldu gitdügçe
Açıldı gül gibi ol gonce ra’nā oldu gitdügçe
Şalınursa cem’ olur ol serv-қaddūn yanına ‘uşşāk
Dinilmez vaşf-ı reftārı temāşā oldu gitdügçe
3. Ayakdaşum bulunmazken beyābān--ı maḥabbetde
Reh-i ‘ışk içre sāyem baña hem-pā oldu gitdügçe
Görmeden қаtre қаtre dökilen eşk-i giryānum
Dürildi bir yire ol geldi deryā oldu gitdügçe
5. Ğamuñ afyonu ‘ULVī’nūñ şu deñlü aldığım ‘aqlın
Yatırdı kendi kendüyi muḥarrā oldu gitdügçe

60.

Nev’ī

Meḥ’ülü Fā’ilâtü Meḥ’ilü Fā’ilün

Muzâri -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Çıkdı metā’-ı ḥüsn ü melāḥat bahālara
Hep nāz u şivedür şatılan mübtelālara
Geydūñ boyunca nāz ü leṭāfet libāsını
Öpdür toyınca dāmenini ḥāk-i pālara
3. ‘Āşık odur ki istemeyüp būs ile kinār
‘İşk olsun ile қani’ ola merḥabālara

5^a Bakīye sākıyā ferāh vir ki fenā bula teraһ D.

G. 51^a Ulvī D. G.539. s.496.

1^a Yetişdi: İrişdi D.

2^a yanına: seyrine D.

4^a Görmeden: Gözümden D. / giryān: güher-bār D.

4^b ol geldi: ırgıldı D.

5^b Yitürdi gitdügi yolın muherrā oldu gitdükçe D.

G. 51^b Nev’ī D. G.454. s.367.

3^a istemeyüp: istemeye D.

Mahbûb odur ki mâlik-i baħr-i kemāl ola
Şi'r okıya sefine şuna âşinālara

5. Güftâr-ı yâr u şaffeti NEV'î gibi dahı
Kâdir mi var zamāna da ħüsn âdālara

61.

Ubeydî

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün
Hezec +----/+----/+----/+----

1. Ne açulduk kaçā-yı gülşene gül-pîrehenlerle
Ne şalunduk murād üzre boyı serv-i semenlerle
Faķîr olduķça istignā şatarlar bilmezem yā Rab
Neye varur bizüm ahvālimüz sîmîn-bedenlerle
3. Gidüp 'aql ile cān zülfünde yāruñ qaldılar gördüm
Dili gönderdüm anlara o da qaldı qalanlarla
Ėam ile nāfeveş pürĖhün iderler qalb-i 'uşşāķı
Ėaţādur 'ışķı meşķ itmek ĖaţĖ-ı misk Ėutenlerle
5. Vefā eylük diseydün incinürler söylemezler Ėıç
'UBEYDİ söyleşilmez Ėaķ budur Ėonce dehenlerle

62.

Ėayālî

Mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün
Hezec -- +/+-- +/+-- +/+--

1. Gülşende dönüp 'aşık-ı bî-bāke benefşe
Dildāra bakup secde ider Ėāke benefşe
MiftāĖ ile bāb-ı çemenün kuflünü açup
Bezm itdi şaçar cür'asını Ėāke benefşe

5. 'Aşık kabā-yı cismîni çak itdi Nev'iyā / Zāhid riya vü zerk ile girdi 'abalara D.

G. 52^b Ubeydî D. G.276. s.496.

1^a kaçā: fezā D.

1^b semenlerle: çemenlerle D.

2^a olduķça: olduksa D. / bilmezem: bilmezüz D.

4^b misk: müşg M.

G. 54^a Ėayālî Beg D. G.41. s.363.

2^b Ėāke:eflāke D.

3. Terk it güli ‘āşık baña yār ol deyu her dem
Urur çeñyi bülbül-i ğamnāke benefşe
- Didüm ki gedāya yaraşur sîh-ser ejder
Baş egdi sücüd itdi bu idrāke benefşe
5. Bi’llāhi HAYĀLİ gibi Şāhum nice beñzer
Yelken toruda bir yaķası çāke benefşe

63.

Bākī

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++-

1. Tütalum mihri görem kāmēt-i dil-ber yirine
Kime dil bağlayam ol zülf-i mu‘anber yirine
- 2b Giceler şanma sipihr üzre kamedür görinen
Cāmumuz ‘aksi geçer mihr-i münevver yirine
3. Yār işiginde raķībūñ yirin umma şūfi
Bağlamaz kimse seni ol kapuda ħar yirine
- Ķafes-i gamda n’ola kaldum ise tūtī-vār
Vaşf-ı la‘lūñ hele ağzumda ya şekker yirine
5. İşigūñ taşı ile ħāk-i ħarīmūñ besdür
BĀĶİ-i ħaste-dile bāliş ü bister yirine

64.

Ķazel-i Kemālpaşazāde

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++-

1. Nice tıyınca görem sen gül-i nāzūk bedeni
Kendü kirpiğüm olupdur baña gözüm diken
- Çıkmasun āhum odı ağzumı açdırma benüm
Yaķmasun sūz-ı derūnum seni söyletme beni
3. Ney gibi bağrumı deldūñ kōmaduñ nāle kılam
Ne imişsin neye uğramışam ey vāy beni

4^a ejder: olmak D.

G. 57^a Bākī D. G.422. s.260.

Gazel D.da 7 beyittir.

2^b Cāmumuz: cānumuz D.

G. 45^b İbn-i Kemal D. G.216 s.343.

3^b neye: yine D.

Cân virür bûlbûl-i dil görmek için gül yüzünü
Döğemez cevruñe cânım seven olsun mı seni

5. Dest-gîr ol beni sâyen gibi ayakda koma
Böyle hâk itme igende yoluña cân vireni

65.

Remlî

Fe‘ilâtûn fe‘ilâtûn fe‘ilâtûn fe‘ilûn
Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++--

1. N’ola dūr eylese senden beni ağıyâr-ı denî
Sen bilürsün hele işte seni cāndan seveni
İşigüñden beni redd itmege a’dâ çalışur
Gözlerinüñ neden olduğ ‘acebâ biz dikenî
3. Kör iderlerse kulâgumca şehâ her pârem
Nice medh eyleyin sen gül-i nâzûk-bedeni
Benî gül-zâr-ı nîzâr eyleme iy Ya’kûb-sıfat
Mısr-ı hüsnüñ sensüñ Yûsuf-ı gül-pîrehenî
5. İ’timâd eyler iseñ a’dâ sözine sulţānum
Ne ‘aceb redd idesin REMLÎ-i şâhib-süĥanı

66.

Ahmed Paşa

Fe‘ilâtûn fe‘ilâtûn fe‘ilâtûn fe‘ilûn
Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++--

1. Gül yüzüñ bâğ u bahâr-ı dil ü cāndur Çelebi
Servüñ ârâyiş-i bōstān-ı revāndur Çelebi
Görünen fitne-i çeşmüñle kaşuñ mekrinden
Āfet-i cāndur u âşûb-ı cihāndur Çelebi
3. Kim ki teşbih-i hilâl itse kemān ebrûña
Güş tutma aña kim ol egri gümāndur Çelebi
Dü cihān naķşını rûşen kılalı şubh-ı ezel
Gün yüzüñ âyîne-i cānda ‘ayāndur Çelebi
5. Ben nice beñzedeyin cismini gül ĥürmenine
Çünkü başdan ayağā şûret-i cāndur Çelebi

G 45^b

G 48^b Ahmed Paşa D. G. 322. s.244.

3^b Güş tutma aña kim: Dinleme anı kim D.

5^a Cismini: hüsnün D.

Şemen-i h'ân-ı melâhat şekerin handesidür
Ki bu dem emlâh-ı h'übân-ı cihândur Çelebi

7. AHMED'ün yaşı saşın dâmenüñi tutmaya kim
Yiryüzi gözi yaşıyla toptolu kandur Çelebi

67.

Nihānī

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Her kişi hālī degül hālince var eglencesi
Bülbülün gül 'aşıkun rüy-ı nigâr eglencesi
Devlet anuñ kim ola bir serv-i sîm-i endām ile
Gâh der-agüş gâh büse gâh kenâr eglencesi
3. Göñlümi şî'râne şayd itse n'ola ahû gözün
Pâdişâhum beglerün olur şikâr eglencesi
İster urmağ dostum bildüm ser-i zülfüne dest
Şânedür âyinedür ayînedâr eglencesi
5. Ağladuguña NİHÂNİ gülse iller tañ degül
Giryedür 'aşıklarun ya âh u zâr eglencesi

68.

Bākī

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Āh kim sevdüm yine bir dil-ber-i ra'nâcuğı
Şimdiden biñ var yanınca 'aşık-ı şeydâcuğı
Taşınur göz degmesün diyü hamâ'il boynına
Şaşınur yavuz nazardan n'eylesün anacuğı
3. Yaluñuz nev-rüstedür seyr itmege kôrğar dağı
Kanda gitse bilesince şalınur lâlâcuğı
Nice şîrîn olmasun ne kim süd yirine anası
Sükker ile beslemiş ol tûñ-i güyâcuğı

6^a Şemen-i h'ân-ı melâhat: Nemek-i hân-ı melâhat D.

G. 49^b

G. 49^b Bākī D. G.534. s.307.

4. beyit D.da 2.beyittir.

5. Dünyāde hiç öldüğüme gam yimezdüm BĀKIYĀ
Bir gice pehlūya çeksem ol gül-i ra'nācuḡı

69.

Nev'ī

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++--

1. Māye-i naḡd-i ḡayāt olsa eger dīdārı
Ölümümdür benüm aḡyār ile görmek yārı
Dilde peykānı yiter ṭāḡ-ı cefālar ne belā
Elem-i ḡār olıcaḡ n'eyleyeyin ḡülzān
3. Ḳuḡdurur bilini ol serv-i revān cān virene
Gel miyāncı olalum eyle ḡöñül bāzārı
Neye döndürdi ḡam-ı noḡṭa-i ḡāl-i leb-i yār
O ten-i zār u nizār ile dil-i pergārı
5. İy tabīb-i dil ü cān ḡo lebüñ öpsün NEV'İ
Men' iderler mi şudan hiç ölecek bīmārı

70.

'Avnī

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Yā İlāhi saña geldüm maḡbül eyle sen beni
Günehüme tevbe ḡıldum maḡbül eyle sen beni
Enbiyālar ḡürmeti çün şıḡınuram yā İlāh
Muşṭafānuñ ḡürmeti çün maḡbül eyle sen beni
3. Būbekir-i şıddıḡ içün bendeñi red eyleme
Ol 'Ömer'üñ 'adli içün maḡbül ḡuluñ eyle sen beni
Şāḡibü'l-ḡayā dilendi müsem mā-yı 'āmile
Ḥayā-yı 'Oşmān ḡaḡı çün maḡbül eyle sen beni
5. Hem dilendi yirde gökde velīdür şīr-i Ḥudā
Ol 'Alīnūñ mürveti çün maḡbül eyle sen beni
'AVNİ eydür 'āsīyem ben ma'şiyetdür işlerüm
Yol içinde yoldan azdum maḡbül eyle sen beni

5^b gül-i ra'nācuḡı: melek-sīmācuḡı D.

G. 49^b Nev'ī D. G.535. s.400.

4^b dil-i pergārı: görñn pergārı D.

G. 50^a D.da yok.

71.

Ġazel-i Rıhletî Be-Balıkesrî

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Tecellî eyledi gördük yine ruhsâr-ı cânânı
Şafâlar kesb idüp bu kalb-i tîre oldu nûrânî

Bizi emvâc-ı baħr-ı 'ışka dilber itdi müstağrak
Vücûd-ı kadr-i nâ-peydâ olur gördük de 'ummânı
3. N'ola ger pertev-i mihri bizi ref' itse toprağdan
Zuhûr-ı zerreye bâ'ış durur mihr-i dirahşânı

Cemâl-i vaşfına gûyâ kim olsa şad zebânum kim
Hezâr elhân ile gûyâ okur medh-i gülîstânı
5. Du'âmuz Ka'be-i kûy tavâfında kabûl oldu
Biħamd'illah ki 'ıyd-ı vaşla kurbân eyledüm cânı

Beķa mülkine eyle RIĤLETİ kıl himmetüñ bālâ
Kişi pest ider zinhâr 'ıyş-ı 'âlem-i fânî

72.

'Ulvî

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + - -

1. Şâkirüm her ne kadar cevri ise dil-dâruñ işi
Şükr imiş iy dil-i miħnet-zede nâ-çâruñ işi

Dikmedi yâresini sūzın müjgân ile âh
Bitmedi yâr yanında dil-i bîmâruñ işi
3. Ne kadar cân ile metâ'-ı ġamuñı almakğdur
Ser-i kûyuñda gezen 'ârif-i bî-kârun işi

Göz deger çeşm-i ĥabâb ile ruħuñ naķřına mey
Reng imiş âdeme ol duğter-i 'ayyâruñ işi
5. Baş açuķ yalın ayak 'âřıķ-ı 'uryân oldum
Ber-țarâf oldu begüm cübbe vü destâruñ işi

G. 52^b

G. 53^a Ulvî D. G.666. s.567.

Dest-i ahrula arb oldu gl bnyd
ne tamri drr geri ki mimru ii

7. Ru- dilber gibi atm gl-i ran kendn
ULVY el imi ol hid-i bzru ii

0.

MFRED

Mefln mefln mefln mefln
Hezec +---/+---/+---/+---

1. Yine bir serv-i blya ul oldum itiyrumla

[NESİRLER]

01.

Bahr-i Tavîl-i Beyânî

Fe'îlâtün

Remel + + - -

I-Evvelā hamd / idelüm Hā / lık-ı eflā / ke vü mā-fî / hi ki ızhār / u 'ıyān ey / ledi bu cüm / le 'acāyib / ü ğarāyib / yir ü gök ü / melek ü cen / net ü Rızvān / u dahı hūr / ile ğılmān / ve gül ü sün / bül ü reyhān / ü mül ü bül / bül ü destān / u dahı çeş / me-i hayvān / u dūr ü lū' / lū ü mercān / u meh ü mihr / -i dıraḥşān. Eḥad u Kā / dir ü Qayyūm / ki evvel du / rur u Āḥir / dur u Bāṭın / dur u Zāḥir / dur u Sultān- / 1 Ezeldür / ki ebed mül / ki ni ābād / idüben ken / düyi bildir / mek için tū / tî-i ervā / hı muḳaddes / adını Ā / dem idüp dām- / 1 ten-i ḥāk / ile mū / nis ü me'nūs / kılup ṣāḥ/ib- i nāmūs / kılup ey / le di iḥsān. II-Şekeristān- / 1 belāġat / da gelüp her / biri bir pā / diṣeh-i sebz / -livā mihr / ü meh ü nūr/ü zi yā maṭ / la'-ı hūr ṣīd-/i ṣafā men / ba'-ı envār-/ 1 hüdā baḥr-/ i seḥāb bedr / -i dücā hūr / -li kâ kim / göñül āyi / nesine çün / ki nazar kı / dılar Üstād / -1 Ezelden / dükeli şavt-/ı hazın i / le ḥōş- āvā / ze gelüp dir ki: Elā in / ne lenā mer / ḥameten min / -ke remih1 yok / dur anuñ şibh / ü şerîki / vü nazîri / vü vezîri / vü anuñdur / dükeli 'ā/lem ü Ādem / Harem-i Ka' / be vü Zemzem / heme (yok burası) zerrāt-/ı cihān per / tev-i ḥüsniy / le feraḥnāk / ü tarabnāk / ü heme vā / lih ü ḥayrān / u heme medḥ / ü Şenā-ḥ'ān / u heme şā / kir- i Sübhān. III-Eyyühe'n-nā / su te'ālev / fe-ġuzû â / yete rabbın / óamidü ve'ġ/ terafû ve' / ġtenimü na / ḥnu ileykum / rūsul min ḳablih ki cüm / le cihānı / bezedi ḥüsni- / i 'acībiy / le ki 'aql ir / mez aña fikr / ü firāset / müteḥayyir / ḳaluban sec / de-i şükrā / ne idüp iy / yete Lā-'il / me lenā 7 Her / ne olursa / olsun ilim / de bize son yok/tur ḥatm / idüp ider / be-şad ikrām. Ki ne ḥōş-cām- / 1 cihāndur / ki hüveydā / vü nihāndur / Şamed ü Lem- / yezel ü bî- / bedel ü pā / diṣeh-i kevn / ü mekāndur / ki ḥitāb-ı / kün ile arz / u semāvāt / 1 'ademden / getürüp cūd- / 1 vüçüd i / le müşerref / kıluban Ā / dem için mes / ken ü me'vā- / y1 laṭif it / di vü 'aşḳ i / le göñül mül / ki ne virdi / ġam-ı cānān. IV-Niçe ġam kim / dükeli şā / di-i 'ālem / buçuġa al / maz anuñ eh / li olan 'ā / şıḳı dil-dā / de-i üftā / de-i ālūf / te-i āşüf / te-i sevdā- / zede-i bî- / ser ü pā kim / sūz-i ḥāk-i / kefi pāy-i / bütî serv-ḳad / di vü māh-ru / hı sīm-beri / lebi şekker / i ḥürveşi / yār-ı ḥōş it / di fūrūġ ey / ledi ol yār. Heme ebnā- / y1 cihāndur / ki budur ḥā / şıyet-i 'ıṣḳ- / 1 kemīn-sāz / u cihān-sūz / u dil-efrūz / u budur taḥt-/ı vüçüd üz/re Celāl-i / Hāḳa mazḥar / ki eger 'ıṣḳ/ nebūdī / be-ce māleş / ki re sīdī / bu durur vā / sıta-i ḥil / ḳaṭ-i 'ālem / ġaraż ez-rif' / ati ādem / sebeb-i mev / hebet-i Hā / liḳ-ı Raḥmān. V-İmdi iy 'ā / şıḳ-ı şādıḳ / güle hem-rāz / olalum bül / bül-i ḥōş-leh / ce gibi şerḥ- / i ġam-ı

Bhr.1. 25^b

Mecmuada Bahr-i Tavilin yazımında eksiklikler bulunduğu için İsmail Hakkı Aksoyak'ın Beyânî'nin Bahr-i Tavil'i adlı makalesinden tam metin eklenmiştir. (İsmail Hakkı Aksoyak, Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi Cilt/volume:2, Sayı/Issue: 3 , Aralık 2018)

dil- / bere āgāz / idelüm tā / ki neler ey / ledi hicrān / diken bü/ tün azürde-/ dil-i
 āşūf / te-i bī-şabr / u qarāra / gel aḥī kā/ şif-i esrār / olalum yār-/ ı vefā-dār/ umuz
 olğıl. Men-i bī-çā / re-i dil-ḥas / teyi bir dil- / ber-i Leylī /veş ü ḥançer- /keş ü
 merdüm- / küş ü āşüb- / ı cihān ni / çi zamān kūh/ ile hāmū / na düşürdi / men-i
 dīvā / ne daḥī āh- / kün ü na‘ / ra-zenān sī / nemi çāk ey / leyüben ḥāk- / i kefi pā
 / yını Mecnūn / gibi her dem / gözedürem / ez-pey-i dermān.VI-ki çekem
 dī / de-i ḡam-dī / deme ol kuḥl- / i cevāhir / den ü āsū / de vü fāriḡ / olam iy
 ‘ā / şık-ı hem-derd / ki ferd ol / maḡiçün merd / oluban /çeşm-i ter ü / çehre-i zer
 /dile gelen/ ni‘met ü ‘ıyş /u ṭarab u / zevk u şafā- / yı ruḥ-ı maḡ /şūd bulur /
 kimse buña / şekk idemez / kim ḥaber-i / Seyyid-i lev / lāk durur bu.
 Geh beyābān / da enīsüm / ü geh re’s / -i cibāl üz / re celīsüm / esed ü bebr / ü
 peleng i/ le ḡamu vahş / u ṭuyūr i / di ve men fā / riḡ idüm cüm/ le cihāndan / ki
 ḥayāl-i / ruḥ-ı cānān / beni almış / dı vü fikr-i / ser-i zülfin / de bu dīvā /ne gönül
 ḡal / mış idi bī- / ḥaber ü bī- / eşer ü vā / lih ü ḥayrān.VII-Gelüben ‘ā / kıbetü’l-
 emr /ser-i kū/ yını mesken / ṭutuban gü- / i bī-ḥār, / gibi nāle /vü āhum yi/ di
 eflāke /çıkkardı zī/ re ki bu ‘ışk- / ı cihān-süz- / ı ciger-düz /durur kimse / buña şabr i
 / demez men nic’/ ideyim me /ger āḥir fe / recu’llāh ḡarīb oluban bendeyi āzād /
 idüben kıl / dı teraḥhum / baña ol yār. Diñle iy yār / benüm bu / gice dil-dā/ rum
 ile nice / vişāl ol /dı müyesser / niçe sevdā-/ zede itdi / beni ol zül / f-i mu‘anber /
 şeh-i serve / rüme dil-ber / nice oldı / men-i bī-çā /reye ḡam-ḥ‘ā/ reye serv-i / ḡadi
 bālā /niçe bālā /aña hem-tā / göremez mihr- / i semā bedr- / i dūcādur / heme
 devrān. VIII-Başımı ceyb- / i tefekkür / de idüp bir / gice ḥayrān / u perişān / idem
 andan / ki ‘aceb n’o / la benüm ḥā / lüm ü ol rü / ḥ-ı revānı / nice görem / n’ideyin
 āh / u fiḡān ey / leyüben lüc / ce-i ‘ummān / gibi olmuş / dı benüm göz / lerüm ü
 ‘ay / numa gelmez / di şehā ḥ‘āb- / ı ḥayāl i / di baña cüm / le cihān ‘ā / kıbet-i
 kār. Naẓar itdüm / ki benüm ba/ şuma gün toḡ / dı vü men ḥay / rete ṭaldum /dı ki
 Sübhā/ ne’l-Melikü’l- / Cāmi‘ ley/ len ve nehā/ ren çi ‘aceb / benüm şebān-/ ı
 ṭal‘at-i /ḥūrşid-i mü/ nıri Melikü’l-‘arş nedür düş mi ki bu vāḡı‘a-i bü’l-‘aceb mi
 yoḡsa benüm baḡt-ı siyāhum uyandı mı ki ya Rab ne ‘aceb ḡikmet-i Yezdān. IX-
 Hātif-i ḡayb / dan āḥir / bu nidā gel / di ki el-‘a / līmü’l –muṭṭa / lib yā ebşir bi-
 vişāl-i-ş-şanemi’l-maṭlab yā ‘āşık-ı miskīn ḡoş u şād ol / ki dem-i vaşl / ḡanīmet
 durur maḡşad-ı aḡş///zā ki māh [anuñ] ṭal‘atine reşk ider mihr-i münīr andan
 utanup yüzi yirde müte‘accib oluban oldı o vech-i ḡasene cānile meddāḥ.
 Baña raḡm ey / leyüben kıl / dı müşerref / sözi ḡo sā / zı getür şem‘- / i şeb-efrüz /
 ı getür di / düḡi vaḡtin / didüm iy Rū / ḥ-ı Muḡaddes / nefesüñ ‘İ / sī-i Meryem /
 gibi cān vir / di baña şād / olasın bī- / ḡam u āzād / olasın ben / n’ideyim şem‘- / i
 şeb-efrüz- / ı nigārı / göreyin çün / ki odur kev / keb-i tābān. X-İşidüp bu / sözi ol
 şāh- / ı cihān kıl / dı tebessüm / gelüben ya / numa çok mek / remet itdi / men-i
 sevdā- / zede çün sā / ye ayaḡı / na düşüp ol / kişinüñ zer / re-i luṭfi / meni mihri /
 le götürdi / yine ol ḥāk-/ i mezel / let / den ü didi / delü olma / didüm iy meh / ne
 ‘aceb mekr / e met itdün / men-i āşūf / teye ‘ömrüm. Didi ḡam çek / me ki şimden
 / girü eyyām- / ı feraḡ gel / di vü gitdi / elem ü derd / ki çekdün /deñedüm men /
 seni çok şabr / ü taḡammül / lü imişsin / diyü ḡol şal / dı benüm boy / numa gel di

/ di bu beytül- / hazeni terk / idelüm faşl- / ı bahār ir / di vü geldi / gül-i gül-zār / ı
temāşā- / yı ğanīmet / bilelüm ey / leme efgān. XI-Şalıcağ boy / numa ol sā' / id-i
sīmin / i didüm kim / 'acebā bu / meh-i nev mi / ki felekden / inüben ger / denüme
tavğ /oluban kıl/ dı müşerref / ki seg-i kūy/ - ı nigārı / kıla mümtāz / kılanlar / dan
itdi / ne tırursun / Tura seyrān / idelüm cā/nib-i bāğa /gidelüm geşt- / i gülistān /
idelüm 'ā / şık-ı miskīn. Didüm ey bāğ-/ı cihān sun / gülile sūn / bülile ner / gisile
serv / -i hırā mā / nuñıla bāğ /-ı cihānı /n'ideyin beh / resi yok çeh / resi yok kâ /
küli yok dī / de-i pūr-fit / nesi yok kâ / met-i cān- / perveri yok / şāh-ı şāhān-ı
cihān- / ı kevn /ü mekān ez- / dil ü cān /çerğ-zenān ol/ dı saña ben/ de-i fermān.
XII-Bu durur hā / şıyet-i şabr / u Sebāt iy / dil-i āşüf / te işit kavı- / i BEYĀNĪ / ki
ma'ānī / heme cem' o / lıcağız el / virüp aḥvāl- / i murādāt / u sa'ādāt / u anuñ
şem / mesidür baḥr- / i tavīli / ki buved bīst/ ü çehār / fe'ilātün. / Dürer-i dürc- / i
le'ālī / ki bu baḥr iç / re durur cüm / le-i şıfāt/dan olupdur. Aḥmedallāhe 'ale'l-
ḥatmi ve'l-itmām keşīran ve şallā ve sellime ebu'd-dehri 'ala'lḥātım men kāne
beşīran ve nazīran o zamāndan berü kim pertev-i nūr-i nebevīden heme ervāḥ
ṭahūr itdiler ol iki cihān serverine ez-dil ü cān muttaşılan her biri bir medḥ ü
Senā-ḡān.

SONUÇ

Çalışmamızda Ankara Milli Kütüphanede bulunan Mecnū‘a-i Eş‘ar ve Fevā’id adlı 06 Hk 240 yer numarasına kayıtlı şiir mecmuasını inceledik. Toplamda 139 varaktan oluşan mecmuanın 1b ile 57a numaralı sayfalarını okuduk. Okuduğumuz kısmı transkripsiyonlu Latin alfabesine aktardık. Tespitini gerçekleştirdiğimiz şiirlerin şairlerinin kısa biyografik bilgilerine yer verdik. Okuduğumuz kısımların tespit edilen eksiklerini tamamladık ve düzeltmeleri gerçekleştirdik. Mecmuadaki şiirler ile divanlardaki veya çalışmalardaki şiirleri karşılatırarak farklılıkları dipnotlar üzerinden gösterdik.

Mecmuada yer alan şairleri tespit ederek daha önce edebiyat dünyasında bulunmayan şiirlere de işaret etmiş olduk. Mecmua derleyicisinin hakkında ve mecmuanın derlenme tarihi hakkında bilgimiz bulunmamaktadır. Ancak mecmuanın dilinden ve şairlerin yaşadığı yüzyıl aralığından genel değerlendirmelerde bulunduk. İncelemelerimiz sonucunda mecmuanın 16. yüzyılda yazıldığı düşünülmektedir. Çalışmamızda kapsam alanı olarak kaside ve musammatların ağırlıkta olduğu söylenebilir. Bunun yanında gazel yazma geleneğine nazirecilik geleneğinin sürdüğü tespitini gerçekleştirdik.

Çalışmamızda amaç divanı bulunmayan şairlerin şiirlerini, tezkirlerde yer almayan şairleri veya adı bilinen şairlerin daha önce gün yüzüne çıkmamış şiirlerini ortaya çıkartmaktır. Daha önce yayım hayatına sunulmuş şiirlerin mecmuadaki farklılıklarına işaret etmek ve bunları dipnot üzerinden göstererek edebiyat dünyasına sunmaktır.

KAYNAKÇA

1.Kitaplar

AK , Coşkun (2012). Bağdatlı Rūhī Hayatı Edebi Kişiliği ve Divanından Seçmeler.

AKSOYAK, İsmail Hakkı(2018), Beyānī'nin Bahr-i Tavl'i, Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi Cilt/Volume: 2, sayı/issue 3, Aralık 2018.

ARSLAN, Ömer (2013). Ubeydī Divanı(Metin ve İnceleme). Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

AYAN, H. (2002). Seyyid İmam'ud-din Nesimî'nin hayatı. H. Ayan içinde, Nesimi: hayatı, kişiliği, eserleri ve Türkçe divanının tenkitli metni (s. 1-19). Ankara: TDK Yayınları.

ÇAVUŞOĞLU Mehmed - TANYERİ M.Ali (1981). Hayretî Divanı, İstanbul Üniv. Edb. Fakültesi Yayınları, İstanbul.

ÇAVUŞOĞLU, Mehmed(1979). Amrî Divan, İstanbul Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul.

ÇAVUŞOĞLU, Mehmed, Yahyâ Bey Dîvan (Tenkidli Basım), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay., İstanbul 1977.

ÇETİN, İsmail(1993). Derzi-zâde Ulvî(Hayatı Edebi Şahsiyeti ve Divanının Tenkidli Metni), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Elazığ.

DEVELLİOĞLU, Ferit (2007). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, Ankara: Aydın Kitabevi Yay.

DİLÇİN, Cem, Örneklerle Türk Şiir Bilgisi, TDK Yay., Ankara 2009.

DİLÇİN, Cem, Yeni Tarama Sözlüğü, TDK Yay., Ankara 2009.

ERTEN, Saniye Rukiye(2018). Kayseri Raşit Efendi Eski Eserler Kütüphanesindeki Bağdatlı Rūhī Divanı Nüshası(Metin-inceleme),Yozgat Bozok Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yüksek Lisans Tezi, Yozgat.

GÜLERER, Salih(1988). Bursalı Lami'î Çelebi İbret-nümā(inceleme-metin), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyat Bölümü Yüksek Lisans Tezi, Ankara

GÜZEL, Abdurrahman(2010). Kaygusuz Abdāl Divānı, MEB Yayınları, Ankara.

KARAHAN, Abdülkadir (1996). Figānī Dīvānı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

KARAVELLİOĞLU, Murat (2011). Şeyh Gâlib'in Gubârî'ye Naziresi, Modern Türklük Araştırmaları Dergisi Cilt 8, Sayı 1, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

KARAVELLİOĞLU, Murat(2005).On Altıncı Yüzyıl Şairlerinden Prizrenli Şem'î'nin Divanının Edisyon Kritiği ve İncelemesi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırma Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, İstanbul.

KÖKSAL, M. Fatih,(2016). Ya Kebikeç-Mecmualar arasında, İstanbul: Kesit Yayınları.

KUT, Günay, “Mecmua”, Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (Devirler, İsimler, Eserler, *Terimler*), Dergâh Yay., C.6, İstanbul 1986.

ÖTE, Emine (2000). Senâî Divanı ve Tenkitli Metin, Master tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

SAMİ, Şemseddin(2009). Kamus-i Türki, İstanbul: Çağrı Yayınları.

SARAÇ, Yekta(2002). Emrî Divanı, Eren Yayıncılık, İstanbul.

TARLAN, A. Nihat (1948). Şiir mecmualarında XVI. ve XVII. asır divan şiiri: Ulvi - Meali - Nihani - Feyzi - Katibi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.

TARLAN, Ali Nihat (1992), Ahmed Paşa Divanı, Akçağ Yayınevi, Ankara.

TARLAN, Ali Nihat (1992). Hayâlî Bey Divanı, Akçağ, Ankara.

TARLAN, Ali Nihat (1992).Necâtî Beg Divanı, Akçağ, Ankara.

TOSKA, Zehra(1985). Veysî Divanı, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eski Türk Dili Edebiyatı Bölümü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

TUĞLUK, İbrahim Halil(2009). Klasik Türk Şiirinde Manzum Tevbe-nameler, Ekev Akademi Dergisi Sayı:38.

TURAN, Şerafettin, (2002) “Kemalpaşazâde”, DİA, C. 25, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, s. 238-240.; M. A. Yekta Saraç, (2002) “Kemalpaşazâde (Edebi şahsiyeti)”, DİA, C. 25, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, s. 244-245.; İlyas Çelebi, (2002) “Kemalpaşazâde (Eserleri)”, DİA, C. 25, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul s. 245-247.

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Cilt 25, Ankara , 2002

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Cilt 4, İstanbul , 1991

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Cilt 17, İstanbul, 1998

YOLDAŞ, K. (1993). Taşlıcalı Yahya Beg: Şah ü Geda (inceleme-metin). Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.

2.Elektronik Kaynaklar

AKSOYAK, İsmail Hakkı, “Beyānī (d.??-ö.??) DivanŞairi”
<http://www.turkedebyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=7519>

AKSOYAK, İsmail Hakkı “Nizārī, Nizārī Çelebi (d.??-ö.??)divan şairi”
<http://www.turkedebyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5077>

AKSOYAK , İsmail Hakkı, “Serīrī(d.??-ö.??) divan şairi”,
<http://www.turkedebyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3835>

AKSOYAK, İsmail Hakkı (2018),Gelibolulu Mustafa Alī Divanı, Kültür Bakanlığı/e-kitap,Ankara. <http://www.kultur.gov.tr/>

CANIM, Rıdvan, “Cem Sultân(d.7 Safer 864/3 Aralık 1459-ö.900/1495) divan şairi”
<http://www.turkedebyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1131>

CATOVİC,Alena “Kemterī (d.??-ö.??) divan şairi”
<http://www.turkedebyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5917>

CEYHAN, Adem “Rihletī (d.??-ö.??)divan şairi”
<http://www.turkedebyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=176>

COŞKUN SERDAROĞLU, Vildan (2013). “Amrī, Abdülkerim Efendi(d./-ö.930/1523/24?)”
<http://www.turkedebyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=313>

ÇETİNKAYA, Ülkü(2014).“Āzerī, İbrahim Çelebi (d.??-ö.993/1585) divan şairi”
<http://www.turkedebyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1937>

DEMİR, Recep, “Hatâyī, Hatâyī-i Tebrîzī (d.??-ö.??) divan şairi”
<http://www.turkedebyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1102>

DURMAZ, Gülay “Muhibbī (d.900/1494-ö.974/1566) divan şairi”
<http://www.turkedebyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=963>

DURMUŞ, Tuba “Hayretī (d.??-ö.941/1534/35) divan şairi”
<http://www.turkedebyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2711>

ERDOĞAN, Mustafa “Kabūlī, Gedizli (d./1523?-ö.1000/1591/92) divan şairi”
<http://www.turkedebyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=314>

ERDOĞAN, Mustafa “Rahmī, Bursalı Pîr Mehmed (d./-ö.975/1567/68) divan şairi”
<http://www.turkedebyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=315>

GÜRBÜZ, İncinur Atik, “Rızâyī, Kassâbzâde Dîvâne Abdülkerîm (d.924/1518-19-ö.Zilhicce 985/Şubat 1577) divan şairi, müderris, kadı”
<http://www.turkedebyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=173>

GÜRGENDERELİ, Müberra “Senā‘î, Şeyh Ali Senā‘î Efendi(d.??-ö.1199/1784-85) divan şairi”

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3229>

İSEN, Mustafa, “Murādî, II. Murād, Sultân Murād-ı Sâni bin Çelebi Sultân Mehmed-i Evvel (d.Zihicce 806 /Haziran 1404-ö.1 Muharrem 855/3 Şubat 1451) divan şairi”

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6692>

İSEN, Mustafa- AKSOYAK, İsmail Hakkı, “Âlî/Çeşmî, Gelibolulu Mustafa”,
<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=943>

KALPAKLI, Mehmet, “Fevrî, Ahmed (d.??-ö.978/1571) Osmanlı bilgini ve şairi”

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5905>

KAPLAN, Yunus, “Gubārî, Abdurrahman Efendi(d.??-ö.974/1566), divan şairi”
<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2432>

KAPLAN, Yunus “Hayâtî, Hayâtî Çelebi (d.??-ö./III. Murad dönemi (1574-95) ortaları) divan şairi”

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3600>

KAPLAN Yunus, “Rāhî (d.??-ö.??)divan şairi”
<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=46/>

KARAGÖZLÜ, Volkan, “Şem‘î, Prizrenli Şem‘î (d.??-ö.936/1529-1530) divan şairi”
<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=847>

KARAGÖZLÜ, Volkan “Hayālî Bey, Hayalî, Mehmed Hayâlî Bey, Bekar Memi (d.903-905 ?/1497-1499 ?-ö.964/1557) divan şairi”
<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6318>

KAVRUK, Hasan, “Şeyhülislâm Yahyâ (d.969/1561-ö.1053/1644)divan şairi”
<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3604>

KAYA, Bayram Ali “Necâtî Bey, Îsâ (d.847-850?/1443-1446?-ö.914/1509) divan şairi”
<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=217>

KAYA, Bayram Ali, “Taşlıcalı Yahyâ” <https://islamansiklopedisi.org.tr/taslicali-yahya>

KARTAL, Ahmet, “Mesîhî, Îsâ (d.??-ö.918/1512) divan şairi”
<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6119>

KAVRUK, Hasan , Şeyhülislam Yahyâ Dîvânı, Kültür Bakanlığı-Kültür Eserleri,
<http://www.kultur.gov.tr/>

KESİK, Beyhan, “Avnî, Fâtih Sultân Mehmed, Sultân Mehmed-i Sâni, Sultân II. Mehmed (d.27 Recep 835/30 Mart 1432-ö.4 Rebiyülevvel 886/3 Mayıs 1481) divan şairi”
<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3538>

KESİK, Beyhan, “Selîmî/Selîm, Sultan Selîm-i Sâni (d.26 Recep 930/30 Mayıs 1524-ö.28 Şaban 982/13 Kasım 1574) divan şairi”
<http://www.turkedebiyat isimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1257>

KÖKSAL, M. Fatih, “Dā‘î (d.??-ö.??) divan şairi”
<http://www.turkedebiyat isimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=747>

KÖKSAL, M. Fatih, “Nihānî (Kadı)(d.??-ö.953'te sağ/1546'da sağ)divan şairi”
<http://www.turkedebiyat isimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=463>

KÖKSAL, M. Fatih, “Kıyāsî (d.??-ö.??) divan şairi”
<http://www.turkedebiyat isimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=448>

KÖKSAL, M. Fatih, “Figānî (d.??-ö.938/1531-32) divan şairi”
<http://www.turkedebiyat isimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5422>

KÖKSAL, M. Fatih, “Fehmî (d.??-ö.??)divan şairi”,
<http://www.turkedebiyat isimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=355>

KÖKSAL, M. Fatih, “Nevālî, Nasûh, Nasûhî Efendi (d.??-ö.8 Cemâziyelevvel 1003/19 Ocak 1595) divan şairi”
<http://www.turkedebiyat isimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=461>

KUT, Günay “Lāmi‘î Çelebi” <https://islamansiklopedisi.org.tr/lamii-celebi>

KÜÇÜK, Sabahattin, Bākî Divanı, Kültür Bakanlığı-Kültür Eserleri,
www.kulturturizm.gov.tr

MACİT, Muhsin-KAPLAN,Hasan “ Bākî (d.933/1526-ö.1008/1600)divan şairi”,
<http://www.turkedebiyat isimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2462>

MENGİ, Mine(1995). Mesîhî Dîvânı, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

ÖRDEK, Şerife, “Ahmed, Hersekzâde Ahmed Paşa(d.863/1459-ö.923/1517)”
<http://www.turkedebiyat isimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6012>

ÖZTOPRAK, Nihat, “Rühî, Bağdatlı(d.941/1534-1535 -ö.1014/1605-1606)divan şairi”
<http://www.turkedebiyat isimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2428>

SARAÇ, Yekta, “Emrî, Emrullah (d.??-ö.983/1575) divan şairi”
<http://www.turkedebiyat isimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3630>

SARAÇ, Yekta, “İbn Kemal (d./1469-ö./1534) Osmanlı şeyhülislamı, bilim adamı, divan şairi”
<http://www.turkedebiyat isimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6798>

SEFERCİOĞLU, M. Nejat, “Nev‘î, Yahyâ (d.940/1533-34-ö.1007/1599) divan şairi”
<http://www.turkedebiyat isimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3071>

SELÇUK, Bahir(2014).“Ârâmî, Ârâmî Dede (d.??-ö.??) divan şairi”
<http://www.turkedebiyat isimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3719>

SEYHAN, N. (2000). Medhî divanı (inceleme - transkripsiyonlu metin). Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

SOLMAZ, Süleyman “ Ahdî (d./-ö.h.1002/1593-94) tezkire yazarı, divan şairi”,
<http://www.turkedebyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=951>

SUNGURHAN, Aysun, “Āşıkî (d.??-ö.??) divan şairi”
<http://www.turkedebyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=149>

ŞANLI, İsmet “Ubeydî, Abdurrahman Çelebi (d.d. ??-ö.ö. 981/1573) divan şairi”
<http://www.turkedebyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1694>

TUĞLUK, İbrahim Halil “ Abdî (d.??-ö.943/1536)divan şairi”,
<http://www.turkedebyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1355>

TUĞLUK, İbrahim Halil, “Meylî, Bayram-zâde Zekerîyya Efendi (d.920/1514-ö.1001/1592) divan şairi”
<http://www.turkedebyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1128>

TURAN, Selami, “Gülşenî (Saruhanî)(d.??-ö.888'den sonra ?/1483-84'ten sonra ?) divan şairi”
<http://www.turkedebyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=731>

USLUER, Fatih, “Nesîmî, Şeyh İmâdüddîn Seyyid Nesîmî”
<http://www.turkedebyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1201>

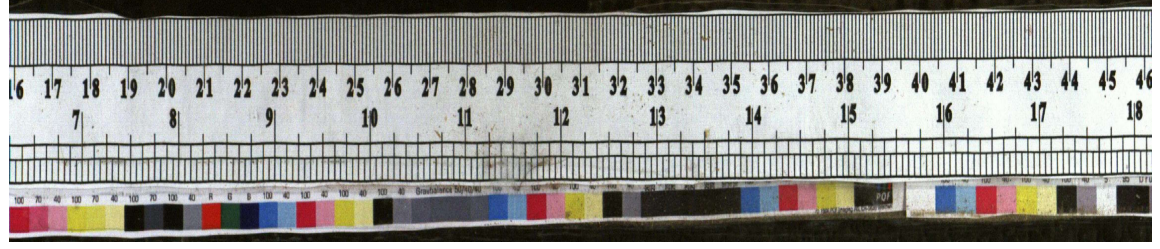

بغداد صدق در کهری در بخند ر	یا خنده آنک در کرسک خند ر
دل کوهر یکتا که بولغزاکا همتا	کلز صدف کون بویاه در نیکتا
اول ذات شریف بر اثر عوی همت	کیم اولی نردنیا که مقصود نه عقیبا
کیم ادرالت ایوه آن که اولدانه معلوم	منز کتب مدرسه عالم بالا
اولدانه اهرک اغلر یوکک خانه یارن	کیم یکجیه دستلک الک جام مصفا
بر نقطه در سرتی دیوی جاکنا کناک	کاول چاره در سرتی کتب خانه اشیا
اول نقطه هم دیوی دویب رمزی سیرت	یعنی که من جمله اسمایه سستما
چون حصه بخش قصه دن لعل مقصود	مقصود ندر کله بیلای عارف دانا
هلب مطلقه در قلعه باطن ظاهر	بر نقطه امیش اصل سخن اول آخر
ای صاحب قدرت فی انصاف مروت	رفان فی شامه چون اولیه رخبت
تسلی ای دیوسن انی جور و جفا در	جور اول چون زوق و صفا اولیه تمت
در ستم بکوت ایمن برین لدر زوق	حقیقی کی کون بنده لک الیه خیرت
حاجت لوم قادر الیک قلعه حاصل	صالحی که مکران بری فردای نه حاجت
ناچار جگر خلق بوختلوی بوخست	ادم قره طایغ اولسه کوریز یوکک طاقت
حالت کیم اچسک سا دیو خلقتی واردر	اولدر دیوی آه لفری بو حکمت
بیم بوده در دویب نیل اولد باشیز اوزره	خلفک بو نلک دیوکی دروایه شفت
بیم بوده ویرد دویی همان ترن قلم	کیم خلک ستم دهر ایمن بکری قلم

3

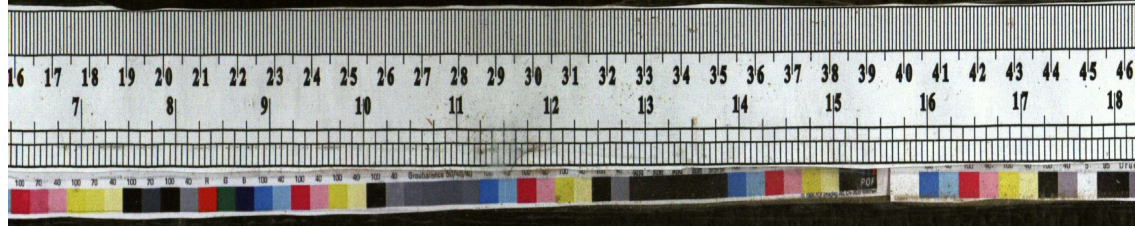
چرخ که نه سوزده نه خسته بقا وار	دهرک که نه خاسته نه خامنه وفا وار
الوانه انک سعدیه خستدن اله	خستده دیم حنت وسعدیه صفا وار
میلاته بو نلک خاصه خامنه او شتم	خاسته دیم حنت و خاصه عطا وار
چرا بایه صفت بغیر انه بقیه کور کیم	بزدن نه سکا فایده سنون نه بکاوار
اکستده کورب بغیر لک اطلس و دیبا	غم چک که اکثوه بنم که عبا وار
یکجیه بواغلار دن عارف وقت اولد	کرشته بر ان که سر نده بو هوا وار
فردا الدین چکرمی ایچ بق بر بیا ره	عاشقانه فراده دخی و عدولقا وار
الور سر صفا فرضی فوت ایله بر دم	دنیا کا کون که حفا سین چکرمی آدم
کرک قوبرای خواجہ مکر کیم جکر نون	کیم جفدی جکر باره لری چشم تر کون
بیک آره ادرسک سنی انزایور لور	فرز دورن مطلقه نسیم و زر کون
بو ملک فایه که عرومن سزایندک	سودک در انجی انی بلسک سزاکون
بو جقمه کمالک درو نیایب دیندن	باله دی خستودیمین بوخستیر کون
بومر باده دن بویاه لکرا ایلی کور کیم	نزدیکه غباریمیه تارکون
سیمه زری کدو کدو کت سپرایندک	مرک اتقی کجری صنوبرین سپرکون
عقل ایمن کوب کدوک تکلیف براقه	دوبانه اولوب رفیق قلم اولور رکون
ای خواجہ اکو کیم سن اسک عاقلزانا	شیدالقی بیک عقاله دکشمز دلشیدا
واردم سحری طاعتین سجده ناکاه	کوردم او تویر جلقا اولوب بریکمراه

یاره شور زلف و رخسار شوقه د ف تر سبیل	کاغذی برک کل اوله خطه د ف تر سبیل
میر خاوه و خطایه یقینتی تصویر اتم	اولون صغی کلزاره مصور سبیل
نظم انخانه قیاس الیه باقی شمرن	اولی هر کیه خشکه بر بر سبیل
کوج سبیل جی اولور گلشن عالم بو	لیک رنگین و مقرا اولون هر سبیل
نور قدر و شرفک ساد سبک اولسمه	هر یار تو ره در دانه دیر لرسبیل
کودوب نام شمشاه در ارك توغن	کوتور جگر شنا اوسته لشکر سبیل
سر عدا که طمع سبک ملامت کلدر	
اوله دو شملو واک باشنه شمشیر سبیل	
قصیده عالی اندری	
نم دریا ساحلین اولای یارب خشک بیدا	نچرک مالکن در ملک ظاهر بشیر بیدا
حسان نظر لهر نوره یزان و هر بیدا	و جوی مطلقه جری نه موجی کم اید بیدا
الحق سرب سوبلر اکیفی اویدا	
قناظر ابر عالم جی جق کلسه سرب	سرا بر کس اما سخاسار اذغوف بر
هزاران بلی و اجه سبک آشپانی بر	بر اعلک و حقیقت و صوبی بر باغبانی بر
ول اولش حقایقده نچرک بیدا	
نچرک و جودله سوبی که تکی و که خوشتر	کدر بنورک و باری کاهی تازه و کابی غر
نچرک و نچرک کمال خه ابر	نظر قاروغ انسانه کی زهر و کی سکر
عجب حکمت برانجور اولور دوشجری بیدا	
حقیقت باوه سدن خایه و شخه عاشقار	دکار تعیس و قایا هر بریک کوریک دوشلر
النجین حصارک نفس برکشون عرواشلر	دوز یور نچرک استار یور نچرک خاشلر
نکار بو عجب بریکه اوینو کار کربیدا	

سولار

سوال اتم طریقت سنتی بر مردی باک	دیدم لطف ایت حقیقت بولک کوسو بولک
دیو ی زخم ر مغرور لولم چاه و ملک املاک	شور در لک طافلر کوی لکن کوزی اذلاک
دور ایشوی خاک اچره نه نام و نه کربیدا	
اچر و جوت ثابن نچرک عاشق کوزون نچرک	قناحق طوب کوزی یوز اچری قوز کوز
نه ظاهر کوزون اچری نچرک کوزون نچرک	نچرک کوزون اچری نچرک کوزون اچری
در قاف اولوی کوزی شجره سحر بیدا	
تجارت غزمن المورک بقادن بک اوی باک	دوشورم نقر قلی قلبه بر بندم بودر ساک
بچلاک بر لای بیل لوز بک اوی باک	یولیز بریا مادم اوستی الکهان آک
کیدریک کارون اولون دوزون بر اثر بیدا	
بیر واد بولای زاهد ککلر غازی سرتاسر	کوز یوز طشی قونا بون بر ابر و احوک
ناتس واد ایشون و لیک صورتا بریر	نچرک شور و ده عاشق کوزون لجه ایا بیلر
بوتیجی نه ایتده نه نه ره اهر بیدا	
چانه کست بک نچرک ایلون کوب بترک	اوجر ایتدیز بک و لیلن نیدیز بترک
برایک کون قنا و نیلده بیلرک سترک	بوسلور قنم شش سوبچرک کولک و کترک
نه کلر واک قو ظاهر نه کلر واک مری بیدا	
کوه و دیوار حاصل بود هرک واد استون	در شورا خاشاک اولی بچرک لایه امانتون
بانی نیک و بیل علم لون اچر صفات سدن	معادن قو اغیا ایدر نکوز و اذتون
لکس سوز و جی سبک بر بیدا	
اولوب بقیه و غزلر صوفی نچرک کاف	کشف کفی یوز سر عشقه اولامز واقف
معارف کوه نیر دکه صرف اولامز واقف	نچرک نیت چکر کسب کلمه ایدر نچرک عارف
لجی حق قان بودر کان ایلچی بر کوه بیدا	

کوکل بر رو عالم سوز شوق و شوق او نواست	که عشق او دیده نماند دل در جان سپرد است
بای بند عشقلان خلاص ایت جان سکنی	اسیوخت عشقلان بند و نه کند است
فرانز کوکلامی بواغ و کده شاند	نهال قدر بر سر و بلبل نداشت
مناخن زهر و ممت ایتی تم انمش	لکدن عاشق بی مبرودل بر باره قدر
مرادی سینه او سر و سیم اندازی چکلر	
سند طبع باقی رشتن سینه بند است	
نه خوبر کوک ساقی که بزم من کباب است	
ساقی بکار اسنه الکی اختیار ایتدم	دو کوب ناتی ره قاف قباغ پر شراب است
کوزلک آسانده هلا اورو ملکر چوق	قولا ولزد که بر شاه کوک علی حباب است
بچه زهر و نیچ قوی ندر سن بلوم زاهد	ایک اون در دین بکر کوک بر قباب است
شراب لعل دردن بی منع اندازی زاهد	
نچه دیوانه در شی کوک انشون آب است	
حربی	
هر ضعیف خرم بزم دایسک مردانه بق	هر غریبه دلاور دلاور دلاشیرانه بق
کوزلک اوسته تشک وارده دیر هر کسم	کالقلدر مشرب اول هر شخصه درویشانه
عشق دلبونه ندر هر صوره احوال بسم	شیع کوک بر روانه جانینه بانه بانه بق
کوزلرم چون غیری کوزلرم دیش مدعی	دیوه دکر بایم اولان به تانه قور و بق
پیرم شردیو هر نااهله اوید جریق	
انه چمن ولایت کوستون اوغلان بق	

کالری نقشه خطک باغ ویم اره بر بوق	قوک بترجمه سرو چنار بر بوق
شام اولوی چونک زلفک روز اولی حالت	بیرجانه بو نل لیل و زم اره بر بوق
هران شبیه جانا حاقی دکر کون	بر حسرت اولدم کل انتقاره بر بوق
لعل لیک شفا در الشفا شیک	یا بچن انده بوین بهار دانه بر بوق
چون یکیری جام عشقی لاری بخیر مست	
طلمی کلامت اولسم ناموی و غاره بر بوق	
هر چی غمز او فتنه جانان کتور	
کوسه عابو چنک کفرنی ز فانی ایدنه	حق بودریم بویم دردم در مان کتور
بزم حسنه فنی زلفی کلور عارضنه	کبر اکو بقسم یوزی یوزنه ایمان کتور
حضر الکره یوق یواری ایسه آب حیات	مجلس زینت اچون سفلور عیان کتور
ای محبتی بوکوزم مرقی غواص کبی	
طالون بجرم درله مر جان کتور	
طوتم لیسری کورم قامت دله برینه	
کیچر صم سپهر اوزره قدر کورن	کیم دل بغلیم اول زلف صبر برینه
بار ایشیکله قییک یرن اویم صوفی	جامه علی کچر مر منور برینه
نفس غره نوله قلدیم ایسم طوطی وار	بغلن کسرسی اول قوره خور برینه
ایشیک طاشی ایل خاک حریمک بسیر	
باقی ختم دله بالش و پستر برینه	

ÖZGEÇMİŞ

Eylül 1991'de Kocaeli'de doğdu. İlk ve ortaöğretimini Kocaeli'nin Gölcük ilçesinde Barbaros İlköğretim Okulunda, lise öğrenimini Baarbaros Hayrettin Anadolu Lisesinde tamamladı. Lisans öğrenimi Kocaeli Üniversitesinin Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde bitirdikten sonra Koaceli Üniversitesi Eğitim Fakültesinde 2014 yılında pedagojik formasyon eğitimini aldı. 2017 yılında Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında yüksek lisans öğrenimine başladı. 2013 yılından itibaren çeşitli kurumlarda edebiyat öğretmenliği yaptı. 2017 yılından itibaren Kocaeli Akademi Liseler kapsamında Gölcük Aziz Sancar Akademi Lisede iki yıldır öğretmenlik görevi yapmaya devam etmektedir.

